

MIHAIL JOLDEA

CALEA ROBILOR - CUMPANA VULTURILOR

EDITURA
ALBATROS

COLECȚIA CUTEZĂTORII

MIHAIL JOLDEA

CALEA ROBILOR - CUMPĂNA VULTURILOR

Versiunea digitală 2.0 – mai 2022

Realizată după volumul apărut la Editura Albatros, București,
1985

Coperta: Vasile Olac

O PRECIZARE

Am gândit cartea de față ca o carte de aventuri. De aceea nu am respectat întocmai ordinea cronologică, fie privind acțiuni politice sau militare, fie implicând desfășurarea evenimentelor pe ani și perioade, subordonându-mă necesităților povestirii – cerințelor prozei de ficțiune. Din aceleași motive nu mi-am propus să portretizez personajele autentice după documentele vremii. De exemplu, pe Moise Székely l-am descris cum nu era în realitate. Alte personaje sunt strict produsul imaginației.

Am amestecat locurile; de pildă, istoricește, Radu Șerban se afla în Transilvania la data când eu îi așez tabăra în Țara Românească. Sau: nu dau decât puține amănunte despre ce face Simion Movilă după ce părăsește Țara Românească, nici nu arăt în ce an mai domnește după moartea frățâne-său Ieremia, nici în ce an moare. Dacă era respectat cu exactitate numele localităților unde s-au dat bătăliile, desfășurarea lor, firește, este descrisă de închipuirea autorului. Rezultatele bătăliilor sunt însă riguros exacte.

Fac cunoscut că, pentru cunoașterea epocii în totalitatea ei, am conspectat pe V. Motogna: „Războaiele lui Radu Șerban” în „Memoriile Secției de Istorie a Academiei Române”, seria 3, Tom VI (1927), pag. 241-321; pe General P. V. Năsturel: „Luptele de la Ogretin și Teișani din 13-14 septembrie 1602” în „Analele Academiei Române, Memorii – Secția Istorie”, seria 2, Tom XXXIII (1909-1900), pag. 845-864; pe Nicolae Iorga, „Un mare luptător” – și altele, pe care nu mai vreau să le înșir aici.

Nu am vrut să scriu un text istorico-didactic, ci un roman de esență istorică, al cărui conținut să reflecte pecetea unei vremi, clipa dureroasă a unei înfrângeri înfruntate cu eroismul legendar al românilor, cu o demnitate neîntinată. Deci o fantezie, pe motive veridice ale istoriei.

AUTORUL

SFÎRȘITUL POATE FI ÎNCEPUTUL UNOR TAINE PE CARE MINTEA URMAȘILOR CU GREU LE VA PUTEA DESLUȘI

Un martie friguros se așternu peste Viena în anul 1620. Pe străzi zăpada înghețată făcea mersul foarte anevoios. Acolo, în mijlocul unui parc uriaș, se înălța palatul prințului de viță basarabă Radu Șerban Voievod. Domnea pe atunci, ca urmaș al lui Rudolf al doilea, împăratul Mathias.

Încolțit de bătrânețe, de boală, de vrășmași și cu scârba în suflet, Radu Șerban vodă se trăsese la Viena cu întreaga sa familie, unde împăratul îl miluise, dăruindu-i pentru tot restul zilelor sale clădirea înălțată după arhitectura frivolă a palatelor franceze. Odăile nenumărate cu ferestre mari și luminoase, sufrageriile și cămărilor, locuințele slujitorilor, a medicului de casă, chilia duhovnicului, coridoarele lungi, întortocheate și toată aripa stângă, locuită de doamna și domnițele ei, alcătuiau Curtea Domnească a fostului voievod român. Către sfârșitul parcului, cu copaci bătrâni de zeci și zeci de ani, prin care cu greu răzbătea lumina soarelui, se înălța un paraclis, ce slujea ca lăcaș de închinăciune domnului și familiei sale. Până nu de mult, vodă îl cerceta aproape zilnic. Acolo, așezat în jilțul domnesc, cu capul plecat și gândurile duse, în sfârșitul lumânărilor, asculta ruga preotului cu glas puternic și puțin nazal, care implora mila lui Dumnezeu pentru tot ce este pieritor și supus pământului din lumea aceasta. Părând uneori că doarme, Radu Șerban cumpănea starea lucrurilor, căutând căi noi de întoarcere în Țara Românească, de unde plecase istovit, cu o mare durere în suflet.

Copilelor, de bine de rău, izbutise să le închege un viitor, căsătorindu-le. Pe cea mare, domnița Elena, trăită de mică în dulcea și vesela capitală a imperiului, o măritase bine, datorită numelui și averii de care dispunea. Pe cea de a doua, Ancuța – a cărei soartă nu fusese fericită, dată fiind moartea logodnicului ei Mihăilaș vodă, feciorul lui Simion Movilă, fostul dușman al lui Radu Șerban – se gândise părintele său să o dea tot după un prinț de viță basarabă, pribeag și el, pe numele lui Nicolae Pătrașcu, fecior al răposatului voievod Mihail. Pe acest Pătrașcu, cândva, bătrânul voievod îl însemnase la nas, pentru a-l face să-i treacă pofta de domnie, atunci când năvălise puiandrul cu oaste de strânsură peste el. Odată grija fetelor luată, Radu

Șerban Vodă începuse să se frământa din nou pentru dobândirea scaunului domnesc al Țării Românești.

Aducerile aminte nu-i dădeau pace, în vreme ce întreaga curte sta ingenunchată, rugându-se. Când și când mormăia pentru sine, printre buzele groase și vinete, cuvinte numai de el înțelese.

Se prefăcea că doarme, spre a se putea întoarce măcar cu mintea înapoi la Târgoviște, unde își îngropase odată cu sfârșitul domniei și sufletul. Atât de adâncit era în gânduri, încât nici nu-l simți pe Dionisie Paleologul, duhovnicul său, care-i întindea crucea spre a o săruta. Mintea îi lucra înfrigurată, împărțind oastea în pâlcuri, cu căpitani ei, desfășurând-o cu steagurile înălțate și trâmbițașii călări pe cai iuți, în timp ce el împărțea poruncile cu glas aspru și dogit. La aripa dreaptă o mie de arhebuzieri, la stânga pedestrașii lui Dragotă, apoi călărimea lui Slăvuia...

— Măria-Ta...

Dionisie Paleologul, fostul mitropolit al Moldovei, sta dinaintea domnului.

— Ce-i?

Radu Șerban vodă deschise ochii. Câmpul de luptă cu ostași cu tot se făcu ceață.

— În numele Domnului Dumnezeu... murmură duhovnicul. Radu Șerban sărută crucea, de-abia atingând-o cu buzele. Târgoviște... Țara... Teișani... Ogretin... Târgoviște... Țara... Alerga mintea voievodului înapoi.

— ... Să ne rugăm și pentru cei ce ne iubesc și pentru cei ce ne urăsc, rostea Prea Sfântul, înălțându-și chipul.

— Nu! Radu Șerban bătu cu pumnul în brațul jilțului, aproape strigând, încât toți cei de față încremeniră. Slujba se întrerupse. Voievodul se ridică. Era palid la față. Niciodată nu mă voi ruga pentru câinele de Báthory sau pentru turci. Asta n-ai decât s-o faci Sfinția-Ta!

Ieși din paraclis, fără a mai adăuga vreun cuvânt.

Ajuns în odaia sa, se gândi să-i mai ceară o dată sprijin împăratului.

De fapt, la începutul exilului, Mathias îl sprijinise din toate puterile, ba chiar prin anul o mie șase sute doisprezece scrisese boierilor români că în curând îl va trimite iar domn pe Radu Șerban vodă, ce se află la Viena lângă dânsul. Dar turcii nu-l mai

voiau pe Radu Șerban, iar nemții se aflau în preajma unui nou război. Tot așteptând și înghițind făgăduielile unuia și altuia, trecuseră opt ani; voievodul român începuse a se năruia. Ochii cu pleoapele ușor inflamate i se încețoșaseră, judecata i se mai poticnea din când în când. Puterile îl lăsau. Mâinile cu vine albastre, groase cât râma, începuseră să tremure. Sprâncenele albe și stufoase cădeau peste ochii slăbiți, întunecându-i și mai mult vederea. Chipul era supt. Doar nasul rămăsese mai departe gros și borcănat. Medicul neamț ridica din umeri neputincios. Nici prafurile, nici alte leacuri nu mai slujeau trupului vlăguit de luptă și mistuit de dorul Țării.

Acum, întors de la paraclis, tremura de mânie. Legea lui de oștean nu se putea împăca în ruptul capului cu legea milei și a iertării. Se trânti în jilțul de lână fereastră, pe spatele căruia se întindea, lucrat în fir de aur, vulturul Țării Românești cu crucea dublă în cioc. Încercă să privească pe fereastra înaltă, ce se ridica de la podea până aproape de tavan, împărțită în mai multe ochiuri pătrate și încoronate cu arcade „à la française”. Pe margini, draperiile grele de catifea vișinie cu ciucuri de aur se închideau atunci când voievodul voia să pună stavilă de uitare între el și lume.

Ochii alburii, cândva albaștri, acum fără expresie, aproape orbi în afară, vedeau totul înlăuntrul lor. Mâinile slăbite și nesigure se căzneau să strângă la piept haina lungă, îmblănită cu hermină. Crivățul sufla aspru prin parc, făcând să se izbească crengile una de alta, cu sunete seci. Un soare roșu ca de sânge cădea leneș undeva în spatele Curții domnești. Ultimele lui raze se furișau prin perdeaua ferestrei, scaldând în lumina lor purpurie chipul Voievodului român. „Toată ziua se duc la paraclis, bombănea el. Pentru ce se roagă? Pentru întoarcerea mea?” Râse cu amărăciune.

Răsuci capul înspre soba cea mare, de unde se auzeau troznind butucii ce ardeau. Bătrânul ridică mâna, de parcă ar fi vrut să cheme pe cineva. De mult stătea de vorbă cu părerile. Afară, pe norii de plumb, învălătuciți, creștea o oaste de călăreți înzăuați, oaste care tot trecea spre un undeva neștiut de nimeni. Încercă să se ridice din scaun, dar recăzu, sprijinindu-se pe brațele jilțului ce închipuiau capete de lei.

„Doamne, oare din voia ta s-au făptuit toate? Și înfrângerea și strădaniile mele și adăpostul ăsta străin mie și mila împăratului

a cărui pomană îmi îngreșează sufletul? Pentru ce mi-ai luat domnia pe care tot tu mi-ai dat-o? Au nu în numele tău i-am izbit pe necredincioși la Silistra? Și nu tu mi-ai strecurat în inimă teama de hordele păgânești năvălite să-l așeze în Scaunul Ardealului pe Moise Székely? Tu, Doamne, mi-ai strecurat în inimă, sau mintea mea de pământean? Căci nu cu Székely m-am încăierat eu, ci cu viclenia politicească a Stambulului, care cerca să cadă cu tot greul peste Țară...”

Își frecă mâinile, suflând peste ele. „Și sângele meu m-a lăsat”, murmură. Ar fi vrut să se ia la harță cu cineva. Poate chiar cu Dumnezeu, dar mai degrabă cu viața lui, acuma atât de pustie și nemernică. Nici nu simți când se strecură pe ușă Dionisie Paleologul. Când îi auzi pașii, întoarse capul cu ochii stinși. Nu-l recunoscuse imediat.

— Cine e?

— Duhovnicul Măriei-Tale, răspunse Paleologul. Am auzit vorbe. Și am crezut că Măria-Ta mă strigă...

— N-am strigat pe nimeni, Înalt Prea Sfinte, spuse Radu Șerban nemulțumit. Sau poate că ai venit să vezi de nu cumva am închis ochii...

— Măria-Ta, nimeni nu închide ochii fără voia celui Atotputernic...

— Apăi da! spuse vodă cu ciudă, toate necazurile le aruncăm în spatele lui Dumnezeu...

— Mărite doamne, și cele bune și cele rele sunt venite de la Dumnezeu spre cercarea noastră, ce va deveni județ pe cealaltă lume, răspunse Dionisie fără șovăială.

Era acest Paleologu un bărbat înalt și deșirat, cu mâini subțiri și degete lungi și fine. Nasul drept și ascuțit îi da o înfățișare plină de noblețe. Barba mare, frumos tăiată, îi venea până la piept. Ochii îi erau aspri și neîndurători. O trufie veninoasă respira din toată ființa lui, chiar și atunci când voia să pară că se smerește. Aducea mai mult a haiduc decât a față bisericească.

— Pe mine mă va judeca Dumnezeu după ce va judeca faptele celor ce au dat dosul la greu, lăsând țara și neamul prădalnicilor, răspunse Radu Șerban vodă. Nu căta că ochii mei zăresc ca prin sită și că mâinile îmi tremură, dar mintea mi-este tot atât de întreață ca și a Sfinției-Tale!

— Măria-Ta, ochii minții văd mai bine decât cei meniți să zărească lucrurile pământești, chiar dacă trupul se pregătește pentru cele veșnice...

Radu Șerban își juca degetele pe mânerele jilțului. Nu-i plăcea să i se vorbească de moarte.

— Ce-mi tot cânti mie de veșnicie, Sfințite? Repede vă mai gândiți voi, popii, la veșnicia altuia!

Dionisie Paleologul surâse ușor. Era învățat cu mâniile voievodului. Sta drept dinaintea bătrânului, care îl simțea pe duhovnic ca un abur, negru și înăbușitor.

— Să ne rugăm, Măria-Ta, căci iată, se apropie noaptea, iar noi datori suntem a-i ieși înainte cu mâinile împreunate și cu numele Domnului pe buze și în inimă.

— Care noapte o așteaptă Sfinția-Ta? Întrebă vodă, făcându-se a nu înțelege tâlcul cuvintelor rostite de înaltul ierarh.

— Acea care vine în fiecă zi, spre a ne cerceta odihna binecuvântată, răspunse Paleologul, ascunzându-și mâinile lungi în mânecile ample ale sutanei.

— Până când va cădea noaptea la care te gândești, mai am multe de făcut, Prea Sfinte! răspunse vodă, fără a se lăsa înșelat de blândețea celui alt. Căci nici eu n-am murit pentru Țara Românească și nici Țara Românească pentru mine. Așa să știi!

— Măria-Ta, oare se cuvine a cerca puterile care nu mai pot face nimic? Căci geaba se muncește sufletul, dacă bietul nostru trup nu mai izbutește a se ridica, zise Paleologul, în vreme ce pe buze îi flutura un zâmbet abia ghicit.

— Ușoară vă e tăria și simțirea, răspunse vodă cuprins de o mare mâhnire. Toți întoarceți vorba când vă pomenesc de Țară. Vă furișați pe lângă mine și cătați a vă ascunde de cuvintele mele. Încă Doamna și domnițele sunt muieri slabe și fără de minte și drept este să se teamă de gâlceavă și de bătalie. Căci mâinile lor nu sunt făcute pentru a ridica buzduganul, ci pânza de tort și acul, iar făptura muierască lăsată este de la Dumnezeu să aducă mângâiere și alinare bărbatului care o apără și o ocrotește. Dar Sfinția-Ta? Chiar de porți sutană până la pământ, tot bărbat se cheamă ca ești! Sau greșesc eu, numindu-te cu acest nume, cu care nu toți au dreptul a se făli?

Dionisie Paleologul tăcea, uitându-se la bătrânul voievod cu ochii aceia ai lui, aspri și neîndurători. Venise la Viena nu pentru a împărtăși soarta domnului fugar, ci pentru că viața și starea în

Moldova deveniseră nesigure. Și-apoi, ca duhovnic al principelui Radu Șerban, mai ușor era să se apropie de împărat pentru a se înălța în scaunul Patriarhiei din Constantinopole. Or, iată că acest bătrân care nu mai era în toate mințile îi strica socotelile. Maiestatea-Sa va trebui să fie încunoștințat că Alteța Sa Principele Radu Șerban Basarab nu mai trăiește de mult pe această lume și că nu trebuie să se ia după scrântelile unui bătrân aproape orb și fără putere. Doftorul neamț, plătit de către Dionisie Paleologul, înainta la Curtea împărăției înștiințări foarte îngrijorătoare, nu tocmai adevărate, privind starea sănătății voievodului.

— Măria-Ta - vorbi Paleologul într-un târziu, căutând a da vocii sale blândețe - Țara Românească nu mai este de mult Țara Măriei-Tale.

— Minciuni spui! strigă Radu Șerban tremurând.

— Noi ne-am băjenit aci, fiind la mila Majestății Sale, continuă Paleologul, fără să se sinchisească de izbucnirea bătrânului.

— Țara Românească este a mea, răspunse cu ton răstit fostul voievod. Se aprinsese la față și glasul îi suna găjâit. Și de m-am tras aici la Viena, nici eu, nici neamul meu n-am căzut la mila împăratului, cum spui, ci am cerut ce mi se cuvenea, ca răsplată a dreptei mele credințe arătată Majestății-Sale! Luptând singur cu vrăjmașul, pus-am pieptul, ca nu cumva pojarul turcului să cuprindă cu flăcările lui și hotarele împărăției, căci geaba aperi cetatea, dacă lași poarta deschisă, astfel ca ușor să le fie aprigilor vrăjmași să năvălească în casa lumilor creștine...

Se mai liniști, dar glasul tot mai păstra urme de muștrare amară.

— Sunteți învățați cu pomenile, urmă el, cătând să-și desfacă bumbul de aur de la haină cu mâini șovăielnice.

Se opri o clipă, încercând să deslușească pe chipul duhovnicului vreo nemulțumire, dar Dionisie Paleologul tăcea, strângând buzele.

— Pe Moise Székely eu l-am gătat, unul din căpitani mei ștergându-l dintre cei vii, reluă bătrânul, și glasul i se aprinse din nou, când încolțise oastea Majestății sale. Generalul Basta doar că nu mi s-a târât la picioare. Ce făceau oștenii împărăției, în vreme ce eu îmi desfășuram oastea lângă Brașov gătind-o de bătaie? Chefuiau și se îmbătau cu muierile în brațe, de i-a luat Székely ca din oală! Lui Báthory tot eu i-am sfărâmat trufia, de l-

am silit să dea dosul și să-și caute scăparea tocmai la Sibii. Pe Simion Movilă, dulăul leșilor, tot eu l-am zdrobit, izgonindu-l dimpreună cu tătarii lui, la Ogretin și Teișani, de nu l-am mai putut ajunge cu toată călărimea mea. Vai și iar vai de biata Țară, de încăpea pe mâinile lui cele ticăloase, că degrabă ar fi cerșit mila turcilor, vânzând neamul cu suflet cu tot... Și de îmi era voia, mă înturnam pe același drum pe care l-a făcut răposatul Mihai vodă, căci nu mi-ar mai fi stat nimeni împotrivă. Un chiot să fi dat și Țara Românească, Moldova și Ardealul s-ar fi strâns degrabă sub schiptrul meu!... Ehe, Sfinția-Ta, cârțița trăiește sub pământ și se tot minunează cum face vulturul de stă pe cer. De-ale mirării! Cum de nu se prăvale el din înaltul văzduhului. Dar de îndată ce-l vede doborât, fie de săgeată, fie de bătrânețe, iute se repede pe hoit, zicându-și în sinea sa năroadă că tot ea e mai tare! Căci întotdeauna s-au ridicat cei străini de neam, căznindu-se a ne învăța să gândim românește și întotdeauna i-am învățat noi să-și vadă de treburile lor...

Vorbele aduse pe departe îl făcură pe Dionisie Paleologul să-și muște buzele.

— Măria-Ta, nemica din cele rostite de domnul meu nu îmi este străin, zise Paleologul într-un târziu. Din voia Domnului au fost și bune și rele...

— Ce voiești a zice, Sfinția-Ta? îl întrerupse Radu Șerban, simțind în toată ființa duhovnicului împotrivirea ascunsă.

— Voiesc a zice, Măria-Ta, că omul săvârșește și bune și rele, răspunse prelatul, privind undeva în podea.

— Și care sunt relele săvârșite de domnia-mea? întrebă vodă.

— Prin rele înțeleg acele lucruri care n-ar fi trebuit să se întâmple, zise Dionisie.

— Ci vorbește odată deschis, părinte, nu te mai da după ulucă, îl repezi bătrânul.

— Poate că de nu făcea Măria-Sa, doamna Elisabeta, act de supunere împăratului, Țara Moldovei n-ar fi fost trecută prin foc și sabie, spuse Dionisie, amintind prin aceste vorbe că Radu Șerban a îndemnat-o să se supună împăratului habsburg. Pesemne că așa a fost voia Domnului, ca biata muiere a lui Ieremia Movilă să ispășească la Drăcșani păcatul de a se fi lăsat ispitită!... De data asta, Dionisie vorbise fără ocol.

— Eu n-am îndemnat-o să se înconjoare de leși și nici să-și dea fetele după craii lor... Și-apoi feliul războiului a fost de la

Început greșit. Nu te tragi în codru cu o mână de oșteni și aceia în plată, cercând să oprești năvala spahiilor și a ienicerilor. Și dacă a pățit rușinea și batjocura de au spurcat-o păgânul, apoi tot vina ei a fost, că de fugea ar fi scăpat. Numai că Moviloaia, ce-i drept, Prea-Sfinte, era trufașă și frumoasă și turcilor le place tot ce-i frumos, adăugă Radu vodă cu o ușoară umbră de ironie... Dar Sfinția-Ta pe unde erai, când se întâmplau toate astea? mai întrebă.

Paleologul simți împunsătura, dar se făcu a nu auzi, folosind prilejul că tocmai atunci slujitorul deschise ușa vestind pe voievod că domnul conte Hasenmayer de la curtea împărătească voiește să-i vorbească. Radu Șerban făcu semn să intre.

Rudolf Hasenmayer era un bărbat cam la vreo patruzeci și ceva de ani. Rumen, cu obraz mare, împodobit cu o bărbuță roșcovană, cu ochii negri strălucitori, contele păstra pe buze un surâs ce nu însemna nimic. În fața prințului român se înclină adânc, ducând mâna dreaptă la piept, în vreme ce mâna stângă se sprijinea pe mânerul sabiei. Radu Șerban se ridică. Prezența contelui nu putea însemna altceva decât apropiata întâlnire cu împăratul. Dionisie Paleologul se trase lângă fereastră.

— Ilustrissime Principe, începu contele, Majestatea Sa mi-a dat fericitul prilej de a avea onoarea să mă aflu în fața Alteței Voastre.

— Nobile conte, răspunse Radu Șerban, mă bucur tot atât de mult ca și domnia-ta, dându-mi-se prilejul de a putea ura prin graiul domniei-voastre multă sănătate și viață lungă Majestății Sale, în afară de mulțumirea ce o simt văzând că Majestatea Sa nu m-a dat uitării!... Vorbea mai pe șleau, ca un oștean ce era, neînvățat cu frazele în doi peri sau cu multe înflorituri. Desigur, urmă Radu vodă, că Majestatea Sa e gata să mă primească, de vreme ce v-a trimis la mine...

Se opri așteptând. De această întâlnire atârnavu multe. În întâiul rând înapoierea lui Radu Șerban în scaunul Țării, lucrul cel mai de preț pentru voievodul fugar. Pe urmă ajutoare bănești și oșteni. În vreme ce vorbea, nu înceta să cerceteze chipul contelui, care rămăsese însă nemișcat, zâmbetul stăruindu-i pe buzele roșii.

— Majestatea Sa m-a însărcinat să vă aduc la cunoștință că de îndată ce Alteța Voastră va putea veni la Curte, va fi gata și bucuros de a vă vedea!

Zâmbea mereu.

Paleologul își strânse ghearele prin sutană, de bucurie. Asta însemna că împăratul nici nu se gândea să-l primească pe bătrân. Și Radu Șerban înțelese. Se așeză în jilț, ținându-l pe contele Hasenmayer în picioare.

— Eu am cerut Majestății Sale să mă primească dinaintea Sa, spuse voievodul cu vocea aspră și rece. Și am mai cerut ca Majestatea Sa să mă ajute să mă întorc în Țara Românească, unde, străjuind cu sabia hotarele Majestății Sale, să le pot apăra totodată și pe ale țării mele, urmă el și privirea îi deveni tulbure.

— Ilustrissime principe, răspunse contele, mă voi grăbi să aduc la cunoștință Majestății sale cât mai neîntârziat dorințele Alteței Voastre.

Tăcu, zâmbi.

Radu Șerban, privindu-l, gândi că totul e pierdut.

— Dacă Alteța-Voastră mai dorește ceva...

— Spune-i Majestății-Sale că oștenii mei au găsit capul prințului Mihai legat de leșul unui măgar... Asta i-a fost răsplata pentru credință!...

Radu Șerban își duse mâna la inima ce începuse să bată repede și tare.

— Voi spune întocmai, Alteță! răspunse contele.

Paleologul înmărmuri. Jignirea adusă împăratului era prea mare.

— Grăbește-te, domnule conte, zise Radu Șerban, fără a se mai uita la el. S-ar putea ca la acest timp porțile curții stăpânului dumitale să se fi închis!

De data asta contele Hasenmayer nu mai zâmbi. Se făcu palid la față. Radu vodă îi dăduse a înțelege că nu-i decât o biată slugă ce locuiește undeva în palatul imperial. Se înclină repede și ieși.

— Măria-Ta, zise Dionisie Paleologul, ivindu-se din cotlonul în care se cuibărise, de vei avea nevoie de mine, voi veni îndată ce mă vei chema!

Era grăbit să le vorbească și celorlalți despre răspunsul îndrăcit al domnului român.

— Să mai vii, Sfinția-Ta, când te voi chema eu, răspunse vodă, cu un glas din care se puteau înțelege multe.

Duhovnicul porni spre ușă, dar se opri din mers și se întoarse către Radu Șerban ca un om care a uitat ceva:

— Măria-Ta, mi se pare că domnul conte Hasenmayer este trimisul împăratului... Mă tem ca nu cumva să se abată vreo nenorocire asupra Măriei-Tale, urmă el.

— Sfinția-Ta, nu ți-am cerut niciodată să învârți sabia sau buzduganul, după cum nici Sfinția-Ta nu mi-ai cerut să cetesc evanghelia în biserică. Bine și plăcut domnului este când fiecare își vede de solia sa pe acest pământ. Domnului conte i s-a poruncit să aducă niște gânduri ale Majestății Sale către Radu Șerban vodă Basarab!... Bătrânul îi vorbea fără să-l mai privească, așa cum făcuse și cu Hasenmayer.

Dionisie Paleologul dădu să plece fără vreun cuvânt. În ușă se lovi de un ghemotoc negru care se rostogoli, apucându-i sutana. Era nebunul Măriei-Sale, piticul Ion. La vederea lui, duhovnicul se trase înapoi cuprins de silă. Nu-l putea suferi pe Ion, știindu-l lipsit de cuviință față de înaltele obraje. Piticul avea o căpățână mare cât jumătatea trupului, o barbă negricioasă îi acoperea aproape întreaga față, arcadele sprâncenelor erau puternice și ieșite mult în afară, doi ochi mici și iuți se ascundeau în fundul capului. Brațele și picioarele cu labe late erau nepotrivite cu restul trupului. Purta un costum împestrițat și o tichie cu trei coarne. Ținea strâns sutana duhovnicului, dându-se peste cap și făcând tot soiul de giumbușlucuri, spre înveselirea domnului său.

— Dă-mi drumul, nebune, se încruntă Paleologul.

— Domnule părinte...

— Înalt Prea-Sfinte, îl corijă aspru Paleologul.

— Prea-sfinții stau în raclă și în ceruri, spuse piticul și scoase limba.

Radu Șerban zâmbi.

— Plăcut ți-e ție a umbla ca un câine și a grăi ca oamenii? Îl muștră duhovnicul, uitându-se la pitic cum sta în patru labe.

— Mi-ar fi mai plăcut să latru ca un câine decât să grăiesc ca oamenii, dar dacă bunul Dumnezeu m-a pedepsit, făcându-mă om, după chipul Sfinției-Tale...

Radu Șerban râdea de-a binelea. Fața duhovnicului se aprinse de mânie.

— Măria-Ta, îngăduie să chem slujitorii, ca, punând mâna pe el, să-i mai scurteze ascuțimea limbii, că prea hulește!

— Nebunii și copiii spun adevărul, Sfinția-Ta, în lumea asta în care goi și nemernici am venit și tot așa, vom pleca! răspunse vodă, cu privirea în altă parte. Dionisie Paleologul ieși de la domnul său într-o dispoziție foarte rea.

Îndată după plecarea duhovnicului, voievodul își lăsă capul pe spate și închise ochii. Obosise. Mâna uscată cu vine groase și albastre spânzura pe lângă brațul jilțului. Afară crivățul se întetise. Pe pereții căptușiți cu mătase vișinie, flăcările își jucau umbrele. Voievodul rămase cu ochii închiși. O lume întreagă forfotea în gândurile lui. Năluciri, tăcute, fără abur de viață. Călăreți ale căror zale nu sunau, cai ce goneau fără să înainteze, îl cuprinse o toropeală pe care nu o avusese până acuma, sufla greu. „Numai de nu m-aș sfârși ca un vierme”, gândi el. Simți buzele fierbinți ale piticului care îi sărutau mâna înghețată.

— Tu ești? întrebă vodă, fără a deschide ochii.

— Măria-Ta, îngăduie-mi să latru ca un câine ca să nu fiu silit să grăiesc ca oamenii, zise piticul și începu să plângă încet. Mâna domnului era udă de lacrimile lui.

— A cui ursită o plângi, loane? întrebă într-un târziu.

— Oare numai ursita altuia trebuie să o plâng, Măria-Ta? Iacă o plâng pe a mea. Căci de nu vei mai fi tu, nici eu nu voi mai fi, și odată cu strălucirea domnului se va stinge și lumina celuia ce cutează a-l înfrunta. Că singur am străbătut de o parte și de cealaltă șleahta lingușitorilor. Și mă scuipau și mă băteau cu crengi de trandafiri înspinați și îmi strigau în derâdere: „Iată pe Măria Sa Ion!” Și n-aveam cui a mă plânga, că Măria-Ta erai departe, luptându-te cu un vrăjmaș ce nu avea nici cap nici coadă, nici început și nici sfârșit, nefiind nici om, nici duh, ci numai viclenie și venin. Și atunci ți-am plâns soarta, Măria-Ta! Și n-am fugit și nu m-am ascuns. Umblam în patru labe printre câinii curții domnești, așteptând să-mi zvârle mâncarea, ca și Măria-Ta între câinele de Báthory și Simion Movilă, cătând la dumaticatul de pită când de la turci, când de la nemți. Tristă și amară e soarta domnilor și a nebunilor!... Căci mereu suntem nevoiți a ne da peste cap, fie spre a stârni râsul celor ce nu știu a râde, fie spre a ne furișa prin căile de foc ale sorții. Drept e, au ba, să-mi plâng ursita, Măria-Ta?

— Giumbușlucurile domnilor nu se aseamănă cu cele ale măscăricilor, loane, spuse domnul cu blândețe.

Piticul se rostogoli cu picioarele scurte în sus și începu să hohotească. Părea că râde, dar fața îi era mereu înlăcrimată.

— Măria-Ta, când vrei să nu te ia dracu, faci un cerc în jurul tău, cu cărbune. Atunci el târcolește și dacă vede că nu te poate apuca, fuge cu huiet mare și lasă în urma lui duhoare de pucioasă. Tras-ai cerc în jurul Măriei-Tale? Cercul meu a fost adevărul rostit în față, încât nimeni nu putea intra în el. Și fost-am domn și avut-am curteni credincioși de la câini până la cârțiță. Și nimeni nu-mi surpa tronul la poarta iadului, așa cum ți l-au surpat ție...

— Tras-am și eu cerc în jurul Țării, loane, cu paloșul și buzduganul.

— L-ai tras, doamne, dar nu l-ai unit, de aceea prin locul de nestrânsură s-au năpustit vrăjmașii.

Radu Șerban nu-i răspunse. Îl iubea pe pitic, singurul care în mărturisirea lui scrântită îi vorbea fără minciună.

— loane, de va veni clipa, ne vom înturna în Țară, ca să rostuim ce-aveam de rostuit. Căinelui de Mihnea vodă îi vom sălta căpățâna în țeapă, sus deasupra Porții domnești, ca toți răii să ia aminte și să se înspăimânte! Și vor veni Buzeștii cu pâlcurile lor de oșteni și Slăvuia și Nour și ne-om face iar mulți ca firul ierbii și grei ca furtuna...

— Doamne, mă tem să umblu noaptea prin cimitir, se smiorcăi piticul.

Bătrânul își încleșta fălcile, cătând cu ochii săi aproape orbi la nebunul care îl privea țință.

— Ce vrei să zici cu asta, loane?

— Măria-Ta, anii ce s-au scurs peste noi s-au făcut noaptea noastră cea lungă, iar cimitirul de care îți pomeneam e locul unde nu mai avem de ce ne înturna, deoarece acolo ni sunt îngropate inimile. Doar de ne-om face strigoi... Buzeștii nu mai trăiesc. Nici Slăvuia, nici Dragotă postelnicul, nici de Nour nu mai știm... Tare mă tem că de ne vom înturna pe drumul Țării și ciolanele noastre s-or face îndată pulbere și tăcere...

— Prostii spui, bune, se oțărî domnul. Lumina flăcării din vatră, ce prindea a se stinge, îi juca pe fața îmbătrânită.

— Doamne, biciul tău e împletit și cu milă și cu mărinimie. Căci slobod ești să mă sperii și slobod să mă osândești. Iar de

mă vei osândi, foarte mă voi veseli, fiind semn că am spus adevărul. Că doar adevărul mânie, Măria-Ta!

— Ioane, zise vodă ceva mai liniștit, voi vorbi cu glas tare, făcându-mă a vorbi cu tine, dar eu cu mine vorbesc. Înțelesu-m-ai?

— Înțeles, Măria-Ta! Te temi de nebunie mai rău decât de necredincioși. Și mai înțeleg, doamne, că locul zimbrului e acolo unde s-a născut, de vrea să fie zimbru! De nu, se va chema ființă netrebnică și târâtoare de colo până colo.

— Mă voi scula și voi merge cu Țara să luăm ce-i al Țării. Și nu voi pustii ogoarele și nu voi strica vieți, ci le voi dăruia cu milă domnească, întru pomenirea veșnică a Basarabilor.

Nebunul începu să râdă cu hohote.

— Fălește-te, doamne, de ți-i voia, dar noi umbre suntem, ca flacăra aceea ce-și joacă părerile pe chipul Măriei-Tale.

— Ți-e mintea tulburată, nefericite! Mai bine taci și ascultă cum bate inima mea sub bolțile Curții mele din Târgoviște. Aici mi se va asdruca trupul, acolo îmi trăiește inima. Nu mă tem nici de luptă, nici de moarte! Mă tem de uitarea veacurilor. Încă de pe acum boierii mă dojenesc pentru că i-am părăsit și uitat.

— Dar ei de ce te-au părăsit și te-au uitat la vremea greului tău, Măria-Ta?

— Nu ei m-au părăsit și uitat, ci vitregia vremurilor. Căci pe cine l-a durut de biata țară hărtănită când de Movilești, când de caiafa de Mihnea, sluga turcilor? Ochi străini s-au rotit să vadă ce e de făcut și picioarele vrăjmașe au răscolit pământul Țării. De când am plecat, Radu Mihnea voievod taie pe boieri și îi belește ca pe berbeci. Pe Dragotă postelnicul l-a tăiat fiindcă l-am avut în credință. Pe Bărcan stolnicul l-a căznit până și-a dat duhul, pe Stanciu paharnicul l-au sugrumat în miez de noapte ucigași tocmiți, pe Gârcă vornicul l-a descăpățânat lângă „Fântâna babei”, pe Dragul logofătul l-a muncit, apoi l-a ucis, pe Proca portarul l-a tras în țeapă și încă toate astea sunt nimic pe lângă celelalte blestemății. Iar eu? Până acum numai nădejdi le-am trimes și niciun lucru adevărat. Că în Țara Românească strigă hoga, că-și ține blestematul de Mihnea vodă frații și surorile în casă cu el și sunt turci. De mult am înțeles că are turcul gând să pună în țara noastră pașă, iar pe copiii noștri să-i facă ieniceri și fetele noastre să le ia turcii lor muieri. Că noi din zilele lui Mihai voievod ne-am jurat creștinilor și pentru aceea

ne-am supus împăratului, ca să nu cădem noi la o faptă ca aceasta. Ci, mult mă mir cum de Majestatea Sa nu dă crezare nevoilor noastre...

Radu Șerban se opri, răsuflând cu greutate. Trecu așa o vreme îndelungată. Piticul se uită la chipul uscat al voievodului cu luare aminte, îi văzu pleoapele căzute și ne-zbătându-se peste ochi.

— Dormi, Măria-Ta? Întrebă piticul cu voce înceată.

— Nu mi-e somnul cu mine, clopotare, zise vodă, fără a deschide ochii.

— Nu sunt clopotar, Măria-Ta, sunt Ion care îți înveselește sufletul întristându-te, zise piticul, mirat de vorba voievodului.

— Clopotarul se atârnă de funie făcând să sune clopotul ori de moarte, ori de năvală vrăjmașă. Nebunul se atârnă de cuvântul înțeleptului, făcându-l să sune a pustiu.

Pe ochiurile de geam, gheața lipea flori albe. Vodă privea spre o zare neștiută de nimeni.

— Încălzește-mi mâna, Ioane, zise vodă, întinzându-i mâna rece, uscată și tremurătoare.

— Geaba îți încălzesc mâna, Măria-Ta, dacă sufletul ți-e rece ca iarna, zise piticul și se apucă să frece mâna domnului.

Radu Șerban râse ușor.

— Vesel, Măria-Ta?

— Mă gândesc, Ioane, că de spuneai blăstămăția asta pe când mă țineam bine în șa, lesne mi-ar fi fost să-ți iau capul tău cel nebun.

— Pe-atunci n-aș fi rostit vorbele astea, măcar de m-ai fi biciuit, Măria-Ta.

— Deci pe atunci te temeai de mine.

— Doamne, pe atunci nu mi-ai fi dat mâna să ți-o încălzesc, așa că n-aveam nevoie a rosti vorbele pe care nebunia mea le-a rostit acum.

Radu Șerban se înfioră.

— Rău e să domnești după cel dinaintea ta, de care tremura lumea. În soarele lui n-are ce căuta umbra ta viermănită, zise bătrânul.

— Măria-Ta, la temelia țării pus-a cărămizi fiecare după puterile lui. Veșnicia nu-i va răsplăti cu umbra uitării decât pe aceia ce s-au tras de la treabă...

— Lângă Șelimbăurul și Călugărenii lui Mihai nu pot sta nici Ogretinul, nici Teișanii, loane, rosti domnul cu tristețe.

— Fiecare după puterile lui, doamne!

— Da, da! Fiecare după puterile lui, repetă vodă ca un ecou. Pentru ce m-a vândut Basta, trimetând împăratului scrisori mincinoase?

— Pentru același lucru care a făcut să cadă capul lui Mihai voievod. S-a temut.

— Asta am știut-o de pe când au sărit turcii în ajutorul lui Moise Székely, spre a-l pune domn în Ardeal. Nu cu gândul de a-l ajuta pe el, ci pentru a mă nimici pe mine. Când au văzut că l-am zdrobit și i-am luat capul, l-au adus pe Báthory... Atunci târcoleau toți în jurul meu, sărutându-mi încălțările...

— Doamne, spuse piticul, în vremurile noastre, cu cât ești mai învăluit de oameni, cu atât ești mai singur. Ai fost drept, Măria-Ta și dreptatea de multe ori e ca piaza rea pentru cel ce-o face.

— Cine a spus că am fost drept, loane?

— Oamenii, Măria-Ta!

— Doamne, cât trebuie să fi fost de nedrept, dacă oamenii mă socoteau atât de drept!

Tăcură amândoi. Crăiasa zăpezilor își mână armăsarii albi de gheață.

— Începe calea vămilor, loane, șopti vodă atât de stins, încât piticul de-abia îl auzi.

— Și frigul, Măria-Ta. Să dau poruncă să aducă butuci, zise piticul, ridicându-se. Domnul îl opri cu o mișcare ușoară a mâinii.

— De ai băga toată Viena pe loc și tot nu m-ar încălzi cât un singur butuc din pădurile Țării Românești.

Și din nou se lăsă tăcerea.

— Nu m-am spetit ploconindu-mă la nimeni, urmă vodă într-un târziu. Turcilor nu le-am fost pe plac. Când au văzut că i-am smintit la Silistra, au cercat să năvălească în țară prin Ardeal. Greu îi venea inimii mele să se lupte cu cei de o lege cu mine. Unde oare stătea ascuns adevărul, loane? În fiorul sufletului meu? În ticăloșia lui Mihnea? În cugetul întunecat ca moartea al lui Movilă? Greșit-am, loane, că n-am cerșit mila necredincioșilor? Mihail voievod mi-a lăsat țara întreagă... Cum puteam eu să o fac fărâme și s-o înstrăinez? Cu a cui voie și cu al cui drept? Văzut-ai, loane? Mă judec singur dinaintea ta și a marelui Județ!...

Înălță capul spre a trage aer în piept. Pe urmă chipul i se îngălbeni.

— Doamne, îți tremură inima ca pasărea prinsă în lat, zise piticul, în timp ce puneă mâna mică și lată ca o lopățică pe pieptul voievodului.

— Îmi caut greșelile, Ioane! Am câștigat biruinți vrednice de mine, dar pe care nu le-am căutat. Am cunoscut umiliri și nenorociri, am fost nevoit să lupt alături de împărăție nu pentru că am crezut în ea, ci pentru că altfel aș fi fost strivit ca între două stânci, de nemți și de turci. Între cele două rele, pentru a trăi ca neam slobod și curat la cuget, am ales supunerea față de împăratul habsburg. Vai de țara mică al cărei suflet e mare cât vămile văzduhului...

Tăcu o vreme, căznindu-se să răsufle mai bine. Vâna de la gât i se zbătea tare, făcând să tremure gulerul cămășii.

— Știi la ce m-am gândit, Ioane?

— La ce, Măria-Ta?

— Să fie după voia ta. Să ne înturnăm în Țară fie chiar ca strigoii, dacă altfel nu se poate... Vorbea rar, cu o mare durere în glas. Mai bine mort pe pământul meu decât viu pe pământ străin.

— Măria-Ta, zise piticul tremurând, la ce să ieșim în calea atotputernicei strângătoare de suflete? Să ne ferim și de ne va zări, de-abia atunci să pornim...

— Cercul, Ioane!

— Care cerc, Măria-Ta?

— Cercul cu cărbune din jurul nostru... în jurul Țării.

Răsufierea îi deveni șuierătoare.

— Ioane, deschide fereastra!

— Mă tem că ai răci, Măria-Ta!

— Peste răceala mea nu mai are loc alta. Fă ce ți-am poruncit.

Prin fereastra larg deschisă, cu perdelele bătute de vânt, crivățul împrășca mănios fulgi mari de zăpadă pe chipul voievodului. Buzele groase și vinete bâiguiau niște vorbe de bună venire cuiva nevăzut. Bătrânul sta cu ochii mari deschiși, în vreme ce fulgii i se topeau pe față și în barbă... „Poftește, jupan Slăvuia, bun credincios boier al meu! De vom pleca la miez de noapte, vom aprinde făcliile. Nu se cade să intrăm fără lumină în Țară!...”

Încercă să se ridice spre a întâmpina părerea, dar recăzu fără putere.

— Măria-Ta, jupan Slăvuia s-a săvârșit din viață în lupta pe care ai dat-o cu Báthory, zise piticul, apucând mâna încălzită a bătrânului.

— Minciuni spui, loane, îl mustră domnul. Nu moare unul ca Slăvuia...

Se opri, lăsând capul în piept ca după o lungă oboseală. După un timp, fulgii de zăpadă nu se mai topeau pe chipul palid al domnului. Și mâna ținută între mâinile urâte ale piticului prinse a se răci.

— Măria-Ta, îl strigă piticul, nu pleca fără mine. Nu mă lăsa între străini!

Căzu în genunchi:

— Milostivește-te, Doamne, de nefericitul tău rob Ioan, chiar dacă mintea i s-a învăluit în ceața singurătății, ceea ce nebunie se cheamă... Își lipi fruntea de mâna rece a voievodului, și urmă copleșit de o mare tristețe. Au venit boierii să te ia, Măria-Ta, și m-ai lăsat singur și bătrân la miez de noapte, în vreme ce tu te-ai zvârlit în șa, tânăr precum ai fost odată și acum ești departe, unde ziceai că-ți auzi inima bătând, roșie ca floarea de mac...

Sări în picioare și apucând două sfeșnice mari de argint le aprinse, așezându-le de-a dreapta și de-a stânga voievodului, rămas cu fața înspre năvala vântului. Începu să caute până dădu de coroana de aur a Basarabilor. O așeză pe fruntea înghețată a bătrânului, după care sărută mâna voievodului mort, rostind tare către fereastra deschisă: „Domn ești din mila lui Dumnezeu și a norodului!” Se ridică și plecându-se la urechea celui fără de viață, îi șopti: „Iată, doamne, a doua încoronare a ta!”

Spuse acestea și se repezi afară. Radu Șerban Basarab rămase singur față în față cu crivățul, așa cum rămânea de atâtea ori. Ochii s-au închis încet, pleoapele căzând peste marele somn. Mândra coroană a Basarabilor scânteia, așezată pe frunte, lumânările tremurau sfârâind, fără a se stinge. Fulgii de zăpadă de pe fața împietrită a voievodului alunecau înspre barbă ca niște lacrimi.

În vremea asta, Ioan străbătea parcul. Urcând în fugă scara ce ducea la clopotnița paraclisului, se atârna de funii. Viena dormea, în timp ce un singur clopot vestea împărăției

habsburgice plecarea înspre Țara Românească a încoronatului voievod.

Ioan răsuci funia în jurul gâtului firav, simțindu-se deodată smuls de la pământ de clopotul cel mare. Gândurile mai morfoliră niște frânturi de vorbă: „Și am încălecat pe funie și singur tot nu te-am lăsat, Măria-Ta!”

Peste creierul înfierbântat și besmetic, ninsoarea cădea liniștită.

SEMNUL ÎNTÎIU

AFLAREA LUI JUPAN TORO CEL NEGRU ȘI A PREACREDINCIOSULUI SĂU UCENIC KENDI

*Schimbă-mi, badeo, numele,
că nu ți-oi uita binele...*

Vara anului 1601 era pe sfârșite. Undeva, pe câmpia Turdei, căpitanul valon Iacob Beauri, din porunca generalului Basta, ucisese mișelește pe unul din cei mai viteji voievozi din câți avuseseră vreodată vremurile românești. Peste întâia unire făptuită cu înfocată dragoste de moșie, începuse a pogorî negura pustiitoare a neliniștii. Dinspre Moldova amenințau ceamburile tătărești înfrățite în jaf cu oștile de mercenari ale lui Simion Movilă, domn hirsut, încăpățânat și de nemica. Dinspre Dunăre, asmuțit de turci, Radu Mihnea se pregătea să năvălească peste Țară.

Auzind oștenii de moartea crâncenă a voievodului lor, se sculară pentru a-l răzbuna, dar fură repede nimiciți de oastea lui Basta; prinzând frunțașii răzvrățiți, vreo șaizeci de boieri, degrabă îi dădu morții, netemându-se să arunce în închisoare nici chiar pe banul Mihalcea, om trecut de optzeci de ani, pentru iubitorea și dreapta sa credință în domnul său Mihai vodă. Radu și Preda Buzescu se traseră la moșiile lor, în așteptarea unor timpuri mai bune. Comisul Radu Florescu stătu lângă nefericitul voievod și, culegându-i trupul din țărână, îl încredință pământului spre îngropăciune cucernică și iertare. Cetele de oșteni ale răposatului domn, scăpate de pârjolul lui Basta dar rămase fără căpetenii, se împrăștiară care încotro, fie băjenindu-se în țări străine, unii tocmindu-se oșteni cu plată, în oastea imperialilor, sau în polcurile cu platoșe aurite ale înfumuraților pani polonezi, alții, mai mulți, împlinindu-și dreptatea cu sabia, împotriva celor ce îi vrăjmășeau, singuri ori prin bună înțelegere cu norodul înspăimântat de ceamburile tătărești ori de polcurile leșești ale lui Simion Movilă, sau de cetele de tâlhari ale lui Ștefan Cercel. Vai și iar vai de sărmana turmă, rămasă fără păstorul ei cel mândru și vrednic!...

Dinspre crestele munților falnici, cu stânci roase de amarul vremurilor și văgăuni cu bârloguri de urși negri, coborâse toamna. O toamnă timpurie ce stârnea fior de răcoare, cu brumă la început de zori și arșiță pe la nămiezi. Codrilor începuseră a le rugini frunzele. Erau tufani înalți și drepți, asemtori acestui neam românesc cuibărit aici de două mii de ani, puternici, cu lemn tare. Printre ei, viețuitoare sălbatice și crude, cu călcătură greoaie de pândă își duceau viața: mistreți mătăhăloși cu colți în formă de seceră, urși mormăitori cu ghearele ca pumnalele, lupi cu limbi roșii ce stăteau pe labelle dinapoi, urlând către cer. Dar erau și cerbi frumoși cu ramuri de coarne, al căror boncăluit se auzea hăt până departe, erau și vulpi roșcate cu priviri furișe și viclene, capre negre cu chip de diavol împielit, iepuri, nefericiți fugari, veșnic cu sufletul la gură, tremurând de spaimă la cel mai mic zgomot, păsări uriașe ce clipec din ochii reci făuriți parcă din comorile dacice, veverițe - fulgere negre, șerpi - tulpine amăgitoare cu venin, și câte și mai câte dihănii de alte soiuri. Iarba uscată, lipsită de lacrima cerului, se făcuse țepoasă, pământul cu pielea cenușie, crăpată de uscăciune își aștepta adormirea sub vremea de iarnă ce avea să vină.

Drumul șerpuia peste dealuri și văi, mototolindu-se când într-o viroagă, când prin mijloc de codru, ca să răsară iar alb, neasemuit de alb. De sus, dintre munții cei cu izvoare zdronicătoare și sclipitoare ca pietrele prețioase, coborau în pasul domol al calului doi călăreți. Unul din ei, ce părea mai în vârstă, purta căciulă înaltă, țuguiață și sarică flocoasă ce-i ajungea până la scara de la șa. La șold spânzura un iatagan turcesc cu mâner scump. Călărețul era mai mult scundac decât înalt, cu fața prelungă și oacheșă. Peste platoșa din piele de bivol căptușită cu câlți atârna o blană de lup ale cărei gheare se închideau peste umărul drept al călărețului. De sub căciulă i se iveau pletele castanii. Nu purta nici barbă, nici mustață. Chipul prelung, cu nas ascuțit și subțire, lăsa să se vadă niște ochi reci și iscoditori, galben-verzui, ca de răs. Peste blana lupească, în cruciș, avea arc țepăn cu coardă zbârnâitoare, cucura cu săgeți veninoase fiind animată de umărul stâng. Peste nădragii negri strânși pe pulpe erau trase niște cizme scurte ungurești, din una din turetci ivindu-se mânerul pumnalului cu lamă șerpuită.

Celălalt să tot fi avut douăzeci și opt de ani. Pletele negre îi cădeau pe umerii lați și puternici. Părea a fi un bărbat înalt, cu ciolane lungi și groase. Căutătura ochilor, întunecați ca noaptea era când visătoare, când plină de o veselie zvăpăiată. Bărbia îi era despicată și ușor împinsă înainte, semn de dârzenie și voință. Toată ființa lui împrăstia o sănătate de fier amestecată cu o neasemuită încredere în sine. Gura îi sta mereu a zâmbi, astfel încât chipul fără de mustați și barbă ar fi părut mai mult al unei copile, dacă nu s-ar fi văzut pe obrazul drept urma unei răni roșie și lucioasă. Purta straie închise la culoare. Cizmele înalte și încrețite cu piteni de argint, cu tijă alungită în chip de stea ascundeau pulpe puternice și falnice. Prinsă la oblâncul șei, se bălăbănea sabia lungă și dreaptă, cu mânerul în formă de cruce, a cavalerilor Ioaniți. Călărețul o luase cândva din mâna înghețată de moarte a unui ofițer valon, pe care îl doborâse în bătălia de la Șelimbăr.

... Își amintea atât de bine cum acolo, în clocotul luptei, se trezise alergând scară la scară, lângă Măria-Sa Mihai voievod. Tocmai când ofițerul valon se pregătea să lovească grumazul vulturului român, acolo unde se îmbuca brațul cu umărul și unde fierul platoșei nu putea feri lovitura. Dar călărețul din povestea noastră fu mai repede de mână. Securea despică odată cu coiful și capul vrăjmașului. Măria-Sa domnul îl țintui o clipă cu privirea, de parcă ar fi vrut să și-l întipărească bine în minte pe cel ce îi scăpase viața, apoi focul luptei îi despărțise tot atât de repede ca și atunci când îi apropiase pe unul de celălalt.

Tânărul oștean își iubea domnul cu atâta înflăcărare, încât îi păruse rău că nu putuse să-și dea viața pentru el. Nu bănuia că nu peste mult timp avea să-i ridice capul din țărână, alături de boierul Radu Florescu, și să-i sărute ochii mari, deschiși, cuprinși de fiorul morții, acolo la Turda...

Atunci, la Șelimbăr, tânărul despre care e vorba aici se mai uitase o clipă în urma domnului său, care se năboise într-un pâlă de neprieteni, înconjurat și apărat de oștenii săi. Apoi se repezise spre dreapta, într-un vălmășag unde, încolțit, aproape fără scăpare, se lupta din greu un bărbat voinic și gros la trup, trecut de prima tinerețe. Era unul dintre cei mai aprigi căpitani ai lui Mihai Voievod, dar tânărul nu-l cunoștea. În clipa când un călăreț vrăjmaș se pregătea să-l străpungă cu sulița, securea tânărului îi frânse viața. Dar n-apucă să mai facă o mișcare,

când din stânga, învârtindu-și sabia, un ofițer dușman se gătea să dea lovitura de moarte acelui căpitan al lui Mihai. Aceași secure îl descăpățână. Trupul vrăjmașului se răsuci pe cal, apoi se rostogoli. În ajutorul căpitanului săriră și alți oșteni. Tocmai când se pregătea să-și întoarcă murgul, tânărul nostru se trezi față în față cu un oștean vrăjmaș, care îl lovi, despicându-i obrazul drept, înainte ca el să se poată feri. Și de n-ar fi avut coiful pe cap, desigur că n-ar mai fi scăpat cu viață. O sulită românească se înfipse cu sete în trupul vrăjmașului, făcându-l să dea un urlet de moarte și să se prăbușească de pe cal. Înaintea tânărului ce-și apăsa rana cu basmaua, își struni calul cel căruia îi scăpase viața.

— De va fi voia lui Dumnezeu să scap cu zile, ne vom mai întâlni noi doi, fătu' meu, spuse bărbatul și, scoțându-și de pe deget inelul de aur cu pecete vulturească, îl întinse tânărului. Îl mai privi o dată cu ochii albaștri scăpărători, după care întoarse calul, pornind în goană. Tânărul privi inelul, apoi se uită lung după panașul alb care flutura pe coiful căpitanului.

Pe lângă el trecu un călăreț cu fața aspră, întunecată, care îi strigă din fuga calului:

— Ce stai? Lovește, nu căsca gura!

Cu toată durerea pe care o simțea în obraz, tânărul zâmbi. Călărețul cel întunecat țâșni mai departe. Pe sabia lată și lucioasă soarele de la Șelimbăr prinse a juca. Era vestitul Slăvuia, spaima oștilor vrăjmașe și comandantul călărimii române.

Amintiri, amintiri fugare...

Mirăslăul... Gorăslăul cu nădejdiile sale... apoi vântul deznădejzii începuse a sufla pieziș peste soarta voievodului... Urmase prinderea tânărului de către oștenii lui Basta. Întemnițarea lui și a moșului său, banul Mihalcea, în cruntele temnițe ale generalului italian, fuga la miezul nopții, cu o zi înainte de aceea când urma a fi executat prin decapitare, în vreme ce din celula alăturată se auzea strigătul de moarte și horcăitul bătrânului ban sugrumat de ucigași... Ziua stătea ascuns, cu celălalt soț al lui, fugit din temniță odată cu el, iar noaptea umblau.

Călărețul palid, cu semnul roșu și lucios pe obraz, își îndemnă cu pintenii armăsarul murg, cu steluță în frunte și cu glezne subțiri, tremurătoare ca de ciută. Armăsarul porni în goană.

Călărețul mai vârstnic îl urmă. Intrară în codru adânc, oprind caii la pas.

— Tăiem codrul pe dreapta și ieșim la lumină, scurtăm mult din drum, spuse cel cu semnul pe obraz.

— Fie pe voia ta, răspunse cel cu ochii reci. Odată ieșiți din codru vom conăci și vom îmbuca ceva, adăugă el, scoțându-și arcul de pe umăr. Cel însemnat zâmbi a râde.

— Ești încredințat că vom avea ce îmbuca? întrebă el.

— Apăi eu gândesc că ne-o ieși în cale niscai sălbătăciune, cu care să ne astâmpărăm foamea!

Și avu dreptate. Nu trecu mult și le țâșni pe dinaintea cailor un iepure, pe care cel cu arcul se grăbi a-l lua la ochi. După ce iepurele se dădu peste cap, cu săgeata înfiptă între coaste, cei doi descălecară. Călărețul ce îl vâna se scoase cuțitul și începu să-l jupoaie. Celălalt adună uscături și frunze veștede, făcu o țepușă, scoase amnarul. După câteva clipe iepurele se învârtea în frigarea de lemn.

Deodată amândoi tresăriră. În spatele lor se auziră pași. Se întoarseră cu mâinile pe mânerele săbiilor.

Știau că se pusese un preț frumos pe capetele lor de către Basta și cum oamenii erau săraci și flămânzi, oricând îi putea vinde sau vâna careva.

La lumina focului apăru un bărbat cu căciulă buhoasă, dată pe ceafă, voinic ca un urs. Dinții îi sclipeau, în mână ținea o ghioagă cu amarnice ținte de fier.

— Nobililor, începu uriașul cu o voce groasă, făceți-vă milă și lăpădați tot ce aveți asupra voastră. Asta spre a nu fi nevoit să o fac eu, fiindcă mi-e lene! Rânji, dezvelindu-și iar dinții albi. Hai, grăbiți-vă, că se arde și vătuiul acela pe jeratec și mi-e și foame!

— Cu care din noi vrei să te lupți? îl întrebă pe bărbos cel cu semnul pe față.

Uriașul începu să râdă cu poftă.

— Să mă lupt? Năpârstocilor! rosti cu dispreț. Hai! Scoateți toate de pe voi, că n-am vreme de pierdut!

Oșteanul cu ochi crunți trase sabia. Era cunoscut pentru iuțeala și agerimea lui. Bărbosul ridică ghioaga, înaintând.

Sabia scundacului vâjâi, dar se opri în ghioaga celui alt. Acela se apropie amenințător.

De undeva se auzi o voce subțirată:

— Îi gați pe amândoi, meștere, sau să-ți vin în ajutor?

Cel cu semnul pe față se întoarce înspre locul de unde se auzea vocea.

— Îi bat singur, ucenice, zise bărbosul și se repezi.

Scundacul se feri și lovi cu sabia pieziș. Ghioaga uriașului zbură într-o parte. Se prinseră în brațe, zguduind pământul cu bușeala lor. Deodată, scundacul îi puse bărbosului piedică. Acesta se răsuci, căzând pe spate, cu celălalt peste el. De sus, dintr-unul din copaci, vâjâi o săgeată care se înfipse lângă cei doi luptători. Scundacul scoase cuțitul de la cizmă, punându-l la gâtul bărbosului.

— Poruncește celui alt ticălos să se dea prins, de nu vrei să-ți tai gâtul. zise învingătorul. Bărbosul fluieră scurt de două ori. Printre copaci se ivi un băietănaș cam de vreo optsprezece ani. Purta o cămeșoale groasă și lungă până la glezne. În picioare nu avea nimic. Părul de culoarea cânepii era zburlit și înfocat ca la animalele înspăimântate. Fața prelungă, cu obraji supti, îi dădea un aer de sfânt, cum erau zugrăviți pe icoane, ochii căprui sub o frunte înaltă păreau să ascundă o tinerețe amară. În mână mai avea arcul cu o singură săgeată. Călărețul însemnat îi porunci să se așeze în genunchi, cu mâinile prinse de asupra capului. Când scundacul apropie cuțitul de gâtul bărbosului, acela începu să râdă.

— Cinstite jupan, zise uriașul, nu crez ca un boier ce ești să-ți faci păcate, spurcându-ți vitejescul junghi pe gâtul unui nemernic ca mine...

Scundacul se uită la călărețul mai tânăr. Totuși bărbosul avea ceva plăcut în el.

— Ce spui, frate Nour?

— Lasă-l, frate Velcea, îi spuse cel cu semn pe obraz, nu-ți mai face păcate cu un ticălos ca el.

Velcea se ridică de pe bărbos, care grohăi ca un mistreț un fel de mulțumire.

— Amarnice brațe mai ai, cinstite jupan, zise uriașul, ridicându-se și întinzându-se de-i trozniră oasele.

— Pentru ce ți-ai ales calea tâlhăritului, păcătosule? întrebă Velcea.

— N-am fost tâlhar nicicând, boierule, zise bărbosul, trecându-și spinarea amorțită. Toată viața am muncit ca fierar în satul meu. Aveam covalia mea, foalele și ciocanul. Și de bine de rău îmi câștigam pâinea amărâtă pentru mine pentru muierea și

plozii mei. Când a trecut împăratul Mihai, Dumnezeu să-l hodiească, m-am băgat între oștenii lui...

— Păi Măria-Sa Mihai vodă n-a fost împărat, îl întrerupse râzând Nour, cel cu semnul pe obraz.

— Ba pentru noi, Măria-Sa a fost împărat, zise bărbosul. După ce l-a ucis vrăjmașul prin moarte cruntă, m-am înturnat la casa mea. Când ce să văd? Satul era ars, bătrânii, copiii și muierile ucise, nici suflare nu se mai pomenea... Am aflat de la cei ce au apucat să fugă că oștenii tătari ai lui Simion Movilă făcură nelegiuirea. Atunci am luat calea codrului împreună cu copilandrul ăsta, ai cărui părinți au căzut și ei sub sabie și uite așa ne ținem zilele. Că de ar fi o oaste și un domn de țară m-aș duce și m-aș închina lui. Și cu credință l-aș sluji, așa cum l-am slujit pe împăratul nostru Mihai...

— Cum îți zice, măi omule? întrebă Nour, uitându-se cu milă la bărbos.

— Toro îmi zice, boierule, și fiindcă mereu eram negru de funingine pe față, oamenii îmi ziceau Toro cel Negru.

— Și tu? Care ți-e numele? îl întrebă Nour pe copilandru.

— Kendi mă cheamă, stăpâne!

— Sunteți unguri? îi întrebă Velcea.

— Unguri, stăpâne, răspunse Toro. Am fugit de teama grofilor și a nemeșilor. Acu' ne căutăm dreptatea cum om putea!

— Află, Toro, că eu și cu jupan Velcea suntem foști căpitani de-ai lui Mihai vodă, zise Nour.

La auzul acestor cuvinte, Toro se trânti în genunchi dinaintea lui Nour, sărutându-i mâinile, deși acesta încerca să și le tragă.

— Stăpâne, vorbi uriașul, slugi îți suntem și eu și copilandrul acesta. Și de va voi bunul Dumnezeu, om mai afla creștini care sunt gata a-și da zilele pentru neamul românesc, căci de vreme ce trăim pe aceste meleaguri, tot români se cheamă că suntem!...

— Frumoase gânduri ai, fierarule, zise și Velcea, numai că eu cu un lucru nu mă impac. Când ne-ai întâlnit, de ce nu ne-ai spus de la început cine ești și de unde vii? Și de ce ai căutat să taberi pe noi, să ne jefuiești?

— Jupan Velceo, drept este să te miri și să fii cu sufletul îndoit, dar eu am crezut că sunteți oșteni de-ai blestematului acela de Movilă și tare mai aveam chef să vă sparg scăfârlile și să vă luăm caii și armele.

Cei doi râseră. Velcea scoase cuțitul și tăie iepurele care se arsese aproape, împărțindu-l în patru. Dar de-abia începură Velcea și Nour să se înfrupte din friptura cea gustoasă, când văzură că Toro și ucenicul Kendi nu mai aveau nimic.

— Măăă, că amarică foame mai aveți, zise Velcea, minunându-se.

— Apăi, măriți căpitani, ce poate ajunge pentru burțile noastre goale un iepure sfarogit cât o pisică... Stați domniile voastre aici și eu cu ucenicul meu ne-am duce să căutăm vreun grăsan, doar-doar ni se va umple golul mațelor.

Făcu semn lui Kendi și amândoi dispărură în desișul codrului.

Se întunecase de-a binelea. Luna începu să se ridice încet peste crestele copacilor. Din frunzele încinse de uscăciune se ridicau aburi lăptoși ce se mistuiau leneși printre arbori.

— Mă tem că nu cumva namila asta de om să nu fi plecat spre a-și aduce ajutoare pentru a ne răpune, zise Velcea, îngrijorat.

— Nu știi să citești în ochii oamenilor, Velceo, răspunse Nour. Acolo vezi și căinți și spaime, și păreri de rău și înșelăciune și bunătate. Fierarul și ucenicul lui sunt doi oropsiți, așa cum suntem și noi. Tristețea noastră și grija e că am rămas fără de căpătâi. Am fost toți ca o piatră cât o stâncă pe care o mână blestemată a sfărâmat-o în mii și mii de bucățele...

— De ne vom aduna, vom face stânca tot așa cum a fost, zise Velcea și chipul i se luminează.

— Greu lucru, Velceo! Avem nevoie de oameni, de cai, de arme... Iacă, suntem de mult pe pământ românesc și încă nu știm încotro să apucăm, zise Nour.

— Săracu' bogat pământ românesc, grăi Velcea cu amărăciune. De la pieirea lui Mihai voievod parcă s-au adunat stihiiile și urgiile toate, lovind în țara asta. Oare n-ar fi bine să ne închinăm dinaintea noului domn?

— Și cine-i noul domn, Velceo? Întrebă Nour. Radu Mihnea? Cel ce și-a spurcat credința, vânzându-și neamul la turci? Simion Movilă? Cel ce n-a șovăit pentru uscata-i mândrie să se înfrățească în jaf cu tătarii, spre jalea neamului românesc? Cine-i domnul Țării Românești la care voiești a te închina? Măria-Sa Mihai vodă e abur și tăcere... Lângă noi nu mai sunt decât șaptele și aducerile aminte! Am rămas singuri, Velceo. Încotro mergem? Cui slujim?

Se opri, privind la flăcările care începură să se facă tot mai mici, schimbându-se în jăratec. Și cum sta el, uitându-se la foc, părea un duh frumos dinaintea flăcăruiei care joacă noaptea, dezvăluind comorile.

— De va fi dat să pierim, măcar să pierim cu folos, zise Velcea într-un târziu. Căzut-a capul și rămas-a trupul supus zbaterii, până se va stinge și el de îl vom lăsa... Zic unii cum că Buzeștii s-ar fi închinat blestematului cela de Movilă, iar alții, cum că s-ar fi închinat lui cu gând viclean ca să cerce să răskoale norodul... Dumnezeu mai știe!

— Nu de leși sau tătari să ne temem, Velceo, zise Nour că ăștia sunt ca și coțofenele. Vin și dacă întâlnesc paloș răsucit de braț puternic, dau dosul. Turcul! Acest hultan nesățios și prădalnic, care sfâșie tot ce apucă în gheare. În calea lui trebuie să ne aținem...

Se opri deodată, atent. Din dreapta lui se auzeau pași ce răscoleau frunzele. Săriră amândoi în picioare. Dar se liniștiră numaidecât. Dintre copaci apăru Toro cel Negru cu un pui de mistreț pe umeri. În urma lui venea credinciosul Kendi.

— Iacă, măriile voastre, ăsta zic eu că ne-o îndestula, spuse Toro, trântind grăsunul de pământ. Puiul de mistreț era destul de mare. Sângele i se scurgea printre colții încovoiați ca secerea. Tu ce stai? îl repezi Toro pe Kendi.

Copilandrul se apropie, neștiind ce să facă.

— Și zici, fierarule, zise Velcea, că ne-o fi de-ajuns pentru burțile noastre lihnite?

— Ce să facem, răspunse Toro. O să mă mulțumesc eu cu mai puțin.

Râseră cu toții, apoi Toro, ajutat de Kendi și de cei doi, tăiară grăsunul, punându-l pe jăratec. Masa se dovedi îndestulată, până și Toro sughiță mulțumit.

SEMNUL AL DOILEA UNDE SE VEDE CĂ INIMA ÎNTUNECATĂ NAȘTE GÂND ÎNTUNECAT

După gheară-l recunoști pe leu.

La Curtea domnească din Târgoviște se înturnă la domnie Simion Movilă cu doamnă-sa Marghita, dimpreună cu coconii cei sburdalnici. Și era acest domn mic de stat și slab, iar la chip galben cum e mortul sau cel ce mănâncă numai vinerea. O bărbuță neagră îi acoperea bărbia. Ochii căutau în jur cu repeziciunea celor ai viezurelui, iar buzele subțiri aduceau mai de grabă a tăietură. Nasul ascuțit și puțin cam lung, cu nări tremurătoare, nasul Movileștilor, părea clonț de pasăre prădalnică. Purta dulamă lungă până la pământ, cu cheutori de aur, lucrată cu fir venețian, cu mâneci strâmte și manșete din dantelă subțire ca pânza de păianjen. O mantie de soboli, pe deasupra căreia era prins un guler scump de blană, îi acoperea umerii firavi. Încălțările îi erau din postav aurit, asemănătoare unor cizmulite joase. Și mai purta acest voievod pe cap o coronetă îngustă de aur, terminată în colțuri cu mărgăritare. Căci era grozav de mândru și nici măcar când se ducea la umblătoare nu lepăda coroneta. Vorbea repede, mâncând cuvintele, iar glasul îi era subțiratec de parcă ar fi fost de muier. Pe degetele osoase și galbene purta inele grele de aur cu pietre scumpe.

Dinaintea sa sta acum armașul Jipa, bărbat tânăr și frumos, lingușitor și gata la orice pentru binele și mărirea proprie. Peste tunică scurtă, apuseană, din catifea verde cu țesătură de fir, purta platoșă aurită, peste care avea o manta întunecată prinsă cu copcă la gât. La șold îi spânzura sabia încovoiată cu mâner scump. În sala cea lungă a tronului cu podea de piatră vineție nu mai era nimeni în afară de cei doi, semn că-și aveau de spus vorbe de taină.

Vodă asculta în liniște cele ce grăia armașul. O vreme rămase cu ochii aproape închiși și cu bărbia sprijinită în pumn.

— Gândești, jupan armaș, că am venit aici spre a domni peste o țară sărăcită de încăierări și de jafuri? Sau poate gândești domnia-ta că acei ce uneltesc împotriva domniei mele vor avea zile bune cu mine? Înălță capul încet, ca șarpele după somn,

mijind ochii de viezure. Ți-a poruncit domnia-mea să-i înfățișezi pe toți acei hicleni domniei-mele, pe răzvrățitorii și răii care vor pieirea mea și a neamului meu. Pentru asta te-am ținut în apropierea mea, umplându-te de daruri și averi. Or, domnia-ta îmi aduci doi boiernași păduchioși, pe care să zicem că îi voi tăia spre ținere de minte și înspăimântare... Dar unde sunt capetele cele înfierbântate ale nebunilor ce vor alungarea mea și a doamnei mele? Unde sunt Buzeștii, vrăjmașii mei de moarte? Unde-i paharnicul Radu Șerban Basarab, cel ce voiește a se așeza în Scaunul domniei cuvenit mie? Unde-s căpitani ce au slujit cu credință pe Mihai vodă? Adusu-mi-i-ai aci sub sabie, să-i taie domnia-mea ca pe niște haini ce sunt? Ba! Domnia-ta ai ferecat în lanțuri pe Udrea și pe Zaharia...

— Măria-Ta, pravila zice că „celui ce va huli pre Domnul Țării, acela de va fi nebun, sau lipsit de minte sau beat de băutură, sau de altă nebunie, acela nu se va certa, însă se cade să se arate lucrul și să se cunoască pre cuvinte ce va fi hulit, sau ce fel de chip va fi fost sau ce feliu de nebunie sau de beție va fi fost având iară de va fi într-alt chip, atunci se va pedepsi foarte...”.

Armașul se opri, neîndrăznind să ridice privirea la domnul său. Simion vodă rânji. Se ridică din scaunul domnesc și apropiindu-se de armaș, se proțăpi dinaintea lui.

— Foarte se bucură sufletul meu când vede cât de știutor este domnia-ta de pravilă, zise vodă batjocoritor. Dar numai hulirea mea au voit-o acei doi boiernași sau și uciderea domniei-mele? Că mai zice pravila: „Pedeapsa ucigătorului nu este alta fără numai moarte, după cum scrie Sfânta scriptură și după cum dau învățătură pravilele. De ar fi neștine boieran sau de ar fi muier, nemica nu se va folosi cu aceia să poată scăpa de pedeapsa uciderii: ci tot se va pedepsi boieranul sau muier, dacă vor face uciderea, ca și fieșcine din cei mai proști oameni...” De pravila asta știut-ai domnia-ta? Supusu-i-ai la cazne, să le afli gândurile ticăloase? Storsu-le-ai mărturisiri? Strânsu-i-ai ca să le plângă mumele lor de milă?

— Măria-Ta, pravila zice..., începu armașul.

— Iar pravila? strigă vodă cu glasul acela muieratic. Ridică de pe perna de catifea buzduganul. Iacă pravila, jupan armaș! Aiasta e pravila domniei mele!

Domnul vorbea repede, înghițind cuvintele de mânie și strângea pumnii mici și galbeni.

— Numai Buzeștii și blestematul cela de Radu Șerban ațâță norodul împotriva domniei mele și a casei mele... De ce fuge prostimea în codrii și lasă satele pustii? Întrebatu-te-ai? Prinsu-o-ai pe prostime să o înjugi la jug și să o mâi cu biciul? Spânzurat-ai câțiva nemernici în fiecă sat, ca să învețe ceilalți minte? Ba! Domnia-ta te-ai mulțumit a te culca pe o ureche!

Jipa tăcu o vreme, apoi, când îl văzu pe Simion Movilă ceva mai liniștit:

— Măria-Ta, pe Udrea l-am căznit, dar afurisitul a tăcut, măcar că i-am pus fiare înroșite pe piept și cu chingă de fier băgată în foc i-am strâns capul! Celălalt, Zaharia bătrânul, a strigat că nevinovat este și de-o fi să moară va muri în credința lui Dumnezeu și păcatele să le tragă cei ce l-au întemnițat...

— N-ai știut să-i căznești așa cum trebuiește, armașule, zise vodă. Geaba supui trupul la cazne, de nu sfarmi mai întâi sufletul!...

— Milostive doamne, mintea mea cea proastă nu înțelege înțeleptele vorbe pe care le-ai grăit, rosti Jipa cu smerenie.

— Apăi asta cred. Asta cred, răspunse vodă. În căpățâna domniei-tale nu iaste decât întunerice și înfumurare, adăugă el, ciocnind cu arătătorul fruntea armașului. Ferește-te a nu mă face să aduc eu lumină în ea, că atunci tare îmi va părea rău... Unde i-ai închis?

— La spătărie, doamne. Acolo își are uneltele de caznă gealatul turc pe care l-ai adus din mila Măriei-Tale.

— Adu-i degrabă dinaintea domniei mele, porunci Movilă, întorcând spatele armașului.

Acela ieși în fugă.

Rămas singur, vodă se apropie de fereastră. Simțea în jurul lui o dușmănie ascunsă, năclăită ca o ceață. „Nu mă vrea norodul, își spuse el. Dar nu de norod am eu trebuință, ci de boieri. În ei va trebui să-mi pun nădejdea, nu în gloata nemernică pe care, de voiesc, o sfărâm!” Își frecă bărbuța. „Buzeștii sunt încă puternici. Ca să-i înlătur, va trebui să-i țin cu daruri și cinstiri de slujbe, numai așa îi pot pândi spre a le găsi nod în papură. Pe ticălosul de Radu Șerban Basarab va fi nevoie să-l tai, că de nu mă va tăia el pe mine...”

De afară se auzi zgomot de lanțuri. Vodă rămase mai departe cu ochii pe fereastră. „Ce pustie e Târgoviștea asta! gândi. Parcă au fugit cu toții... Ehe! Strânge-voi pumnul, de numai zeamă și sânge va curge din trupurile voastre”, amenință el cetatea ce-i sta mută și întunecată dinainte. „Și de voi vrea, nu voi lăsa piatră pe piatră...”

Nici nu se clinti când armașul împinse înăuntru cele două arătări ce-și zornăiau lanțurile. Nu se trezi din gânduri decât după ce îl auzi pe Jipa tușind. Se întoarse încet, apropiindu-se de cei doi. Udrea și Zaharia căzură, cu fețele la pământ, dinaintea domnului. La vederea lor, cu straietele rupte pe ei și duhnind ca porcii, vodă se trase înapoi, cuprins de scârbă. Udrea, cel mai tânăr, avea chipul supt de suferință. Pe frunte, părul căzut în şuvițe acoperea rănila făcute cu chinga de fier. Pieptul era o rană. Celălalt, Zaharia, cu barba toată albă, se clătina de slăbiciune. Cămașa era ruptă și spatele aplecat arăta grilajul coastelor. Urmele biciului cu noduri de plumb se vedeau pe carnea învinețită și plesnită.

Vodă își scărmană bărbuța, îndulcindu-și privirea. .

— Au ce-ți veni, jupan armaș, să-mi cetluiești boierii ca pe niște lotri? zise el. De ce vini făcutu-s-au vinovați, de ai fost nevoit să-i căznești ca pe vite?

— Măria-Ta..., începu armașul, dar vodă iar nu-i dădu răgaz să răspundă.

— Scoate-i din fiare, porunci. La un semn al lui Jipa doi oșteni desfăcură lanțurile. Ridicați-vă, boieri dumneavoastră, urmă Movilă cu blândețe.

Udrea și Zaharia se ridicară cu greu, înăbușindu-și gemetele de durere. Vodă se așeză în scaun, uitându-se pe sub sprâncene la victimele lui. O tremurare ciudată i se ivi pe buze.

— Grăiește, jupan armaș, de ce vini s-au încărcat boier Udrea și boier Zaharia?

Se foi pe scaun, cătându-și un loc mai bun de ascultare.

— Măria-Ta, rosti Jipa, au uneltit împotriva domniei.

— Sigur ești de ceea ce spui? întrebă vodă.

— Măria-Ta, slujitorii armășiei le-au prins cărți către Basarab, spuse Jipa.

— Așa să fie, boierilor? zise vodă cu mâhnire. Apăi minte ați avut voi, să vă ridicați împotriva domnului vostru, lăsându-vă rosturile și casele de izbeliște? Și pentru ce ați făptuit acestea?

Zâmbea cu fața deschisă, ca și cum ar fi stat de vorbă cu doi prieteni buni.

— Domnia-ta, jupan Zaharia, ca mai bătrân și copt la minte și ca socrul lui jupan Udrea, bine ar fi fost să pui capăt înflăcărilor copilărești ale lui gineri-tu! Și de ce sunteți nemulțumiți de domnia mea? Au lipsitu-va ceva? Că har domnului, tot cu fața curată v-am adus pe lângă casa domniei mele și în cinste v-am ținut! Pentru ce voiți pieirea mea și a casei mele?

În timp ce vorbea, se tot foia în jilt, întinzând picioarele și așezându-le unul peste celălalt.

— Măria-Ta, începu Zaharia, nedreaptă învinuire s-a adus părului meu alb. Căci după vorbe goale cine se ia, apăi acela și de umbra lui se teme!

Jipa îi aruncă o uitătură cruntă bătrânului.

— Puși la cazne cumplite din mila Măriei-tale, ne-am rugat bunului Dumnezeu să pună capăt suferințelor noastre, luându-ne zilele... Căci ce nădejde mai putem avea, sărmanii de noi, știindu-ne curați la suflet și fără cârtire împotriva domniei?...

— Doamne, Dumnezeule, multă suferință ai lăsat pe acest pământ, rosti vodă cu voce tristă. Ca să vedeți și domniile voastre că de îndată ce am aflat nenorocirea ce v-a izbit, ca un domn drept și credincios și păstor bun al turmei, am și repezit oameni la casele domniilor voastre, spre liniștirea muierilor și a copiilor...

Cei doi nenorociți îl ascultau cu luare aminte. Movilă le aruncă o uitătură piezișă, apoi vorbi mai departe.

— Știu că jupan Udrea ține de muier pe copila domniei tale, boier Zaharia...

— Așa e, mărite doamne! răspunse bătrânul.

— Apăi vezi, jupan Zaharia, că nu-i pe voia omului, ci pe voia Domnului. Jupâneasa boierului Udrea s-a săvârșit din viață acum câteva zile din pricini necunoscute...

La auzul acestei vești, bătrânul se cutremură, iar ginere-su își îngropă fața în palme.

— Apoi nici nepotul...

— Tudor, strigă Udrea.

— Liniștește-te, boierule, spuse vodă cu milă prefăcută.

— Măria-Ta, ce-i cu copilul meu?

— L-a lovit un buhai cu cornul în burtă...

Deodată bătrânul Zaharia scoase un strigăt și se prăbuși lovit de dambla. Bolborosea începuturi de cuvinte, în vreme ce privirea părea a unui om cuprins de nebunie. Movilă făcu semn ca boierii să fie duși, după ce îl întrebă pe Udrea dacă pârlile spuse de Jipa sunt adevărate. Tânărul boier nu răspunse. Era năucit. Îndată ce bătrânul fu scos pe brațe de către slujitori și tânărul, din nou încătușat, părăsise la rându-i încăperea, vodă se uită lung la Jipa.

— Măria-Ta, îndrăzni Jipa, jupâneasa boierului Udrea trăiește...

— Știu, spuse vodă sec.

— Și copilul...

— Știu.

— Atunci?...

— Asta se cheamă sfărâmarea sufletului. După care vei porunci să-i ucidă... și apoi să li se atârne cărțile către Basarab de gât, ca să vadă prostimea și să se înspăimânte...

— Măria-Ta, n-am găsit cărți către Basarab, mărturisi Jipa, cuprins de căință.

— Știu. Dar ție o să-ți placă muierea lui Udrea, iar mie-mi plac averile lor, spuse vodă.

— Măria-Ta...

— Cărțile le vei scrie tu. Cu muierea lui Udrea n-ai decât să faci ce vrei! Ehe! Armașule, se vede că ți-e vârsta fragedă ca mlădița și degrabă se frânge la cea mai mică bătaie de vânt! Nu cunoști încă meșteșugul vicleniei!

Cât era Jipa de ticălos și tot se înfioră, auzind cuvintele lui vodă. Nici nu se sinchisea de nevasta lui Udrea.

— Pe Buzești îi voi prinde cu miere ca pe urs, nu cu tiohăieli! Și domnia-ta vei fi mierea casei mele, adăugă Movilă cu glas subțiratec de muiere.

— Poruncește, doamne, și mă voi supune!

— Mai întâi îți voi lua armășia, apoi voi trimite slujitorii mei să te înhațe și punând mâna pe domnia-ta, te voi trimite în temnița mea...

— Greșit-am cu ceva, Măria-Ta? Întrebă Jipa și chipul îi păli.

— Apoi îți voi risipi casa și averea în așa fel, încât să afle toți boierii care mă dușmănesc. După o vreme, voi cere capul tău, ca un hain domniei mele. Cu o noapte înainte, te vei folosi de nebăgarea de seamă a paznicului și vei fugi la vrăjmașii mei și vei intra în slujba lor. Odată ajuns între ei, vei îndeplini poruncile

mele. Dar ia bine seama! Nu-ți voi ierta nicio neghiobie. Iar de vei voi să mă vinzi, nu uita, armașule, că și muma și tătâne-tu și averea sunt aici în mâinile mele.

Vodă vorbea liniștit, ca și cum ar fi povestit ceva frumos.

— Măria-Ta, oare făptuit-am ceva rău, de am căzut la scârba Măriei-Tale? Întrebă Jipa, tulburat de cuvintele voievodului.

— Prostule, îl mustră vodă, te voi îndepărta pentru niște scrisori ticluite către Radu Șerban Basarab. Scrisorile ți le va prinde Sin Nicoară, cel ce îți va lua locul și armășia, după ce vei fi căzut de la mila domniei-mele! Iar de vei greși cu voie sau fără voie, amarnic te voi osândi pe tine și tot neamul tău. Știi că nu-s omul care șuguiește! Și mai ia seama, jupan armașe, vorbi vodă în nasul lui Jipa, s-ar putea ca jocul să nu mai fie joc.

Armașul se cutremură.

— Căci jocul dacă nu e făcut cu toată chibzuiala, nu mai e joc. Iar eu de acest joc am nevoie..., adăugă vodă.

— Măria-Ta, îngăduie să mă strecor lângă Radu Șerban și să-l înjunghiu, spuse Jipa, simțind că steaua lui începe să se înalțe.

— Ferita sfântul să faci o asemenea neghiobie, zise Movilă. De-abia atunci mare ispravă nu va fi. Mie nu-mi trebuiește Basarab ucis mișelește, ca să mi-i ridic pe toți în cap și să facă din el bravul bravilor.

— Și dacă îl voi aduce la mâna Măriei-Tale? Întrebă Jipa.

— Bine ar fi de-ar fi așa, răspunse Movilă, mângâindu-și bărbuța, numai că Radu Șerban e îndrăcit ca un mistreț și viclean ca o vulpe. Și-apoi mai are și oameni ce-l slujesc cu credință...

— Doamne, mă leg în fața Măriei-Tale să-l aduc ferecat aici, în sala tronului.

Simion Movilă îl privi dintr-o parte, de parcă i-ar fi cântărit vorbele.

— Fie! zise vodă într-un târziu. Slujbă pentru slujbă, jupan armaș. Iar mila mea, care nu va fi măsurată, te va copleși. Căci odată adus dinaintea mea, lesne îmi va fi a-l tăia, spre a le lua pofta de domnie și altora. Și de nu-l vei putea prinde în gheară, atunci adu la cunoștința mea orice mișcare a oștenilor săi, ca să putem să-i înhățăm și să-i nimicim.

— Voi face întocmai după poruncile Măriei-Tale, zise Jipa.

— Și să mai știi ceva, jupan armaș, roști vodă fără a-l privi, de voi afla că ți-a umblat gura mai mult decât trebuie, apăi ti-o voi astupa cu pământ!

— Măria-Ta să nu se îndoiască o clipă de credința slugii tale.

— Chiar de te vor simți, și te vor căzni, mai bine e să suferi durerea de la ei decât moartea de la mine, adăugă Movilă.

Jipa îngenunchie, apucând mâna galbenă a voievodului întinsă spre sărutare, își lipi de ea buzele, după care se ridică și ieși.

Rămas singur, Movilă își răzimă iar fruntea de răceala ferestrei. În depărtare, sus pe deal, se vedea mânăstirea. Nu se mai auzeau decât pașii străjilor, răsunând pe lespezile de piatră. Țara îi era străină și dușmănoasă. Boierii nu-și iubeau domnul, iar norodul îl ura. Domnul oftă. O teamă asemănătoare drumului făcut de unul singur, noaptea, prin adâncul codrului, îi strângea inima. „Toți m-ar vinde, șopti el și mâna mică i se încleștă de pervazul ferestrei. În cine să mă încred? Buzăștii sunt uneltele lui Radu Șerban. Cel mare stă când la moșiile lui, când vine în cetate... Dovezi împotriva lui nu am, deși de uneltit, știu că uneltește... Dragotă postelnicul se făcea că-i apucat de fierbințeală, de câte ori venea vorba de trebile dinlăuntru, până într-o zi când a fugit ca un fățarnic tot la Basarab... Stolnicul Bărcan s-a tras la moșia sa, de unde trimetea vânat, spre a-i ierta lipsa. Și vicleanul de el tot la Basarab a fugit. Logofătul Dragu bolește de luni de zile. Oare bolește? Sau se preface, așteptând ceasul prielnic ca să poată fugi și el?... Nimeni nu-i lângă mine. M-au lăsat toți, de parcă aș fi pustiit de ciumă! Jipa e gata la orice ticăloșie, ca să se înavuțească. Pot oare a mă încrede în el? Sin Nicoară are o veche răfuială cu Basarab. De aceea îmi este mie cu credință! Banul Dragomir? De mult nu mai este în toate mințile. Singura care îmi este în preajmă e doamna mea Marghita. Dar și ea voiește a i se face pe voie, schimbând credința Țării cu cea papistașă. Amarnică ursită îi va aștepta pe plozii mei, de nu voi ști să lovesc și să mă feresc. M-au încolțit dulăii din toate părțile! De-aș căuta prieteșugul turcilor, apăi mi-ar trebui atâta aur cât aș strânge în zece vieți, nu într-una, dar atunci m-aș strica și cu leșii, care de bine de rău îmi dau oaste în leafă. Tătarii? Nu mă vor ajuta decât dacă le dau țara în pradă și asta ar însemna răzmeriță și turbarea norodului. Iacătă-mă la greul meu! Către cine să-mi întorc fața și

În cine să mă încred? Blestemata ceea de cumnată-mea face din frățâne-meu tot ce pohtește...”

Părăsi fereastra. Gândurile negre năvăleau, înspăimântându-l. Își simți fruntea brobonată de o sudoare rece. „Li-e voia să las Țara și să mă duc!...”

Se întoarse, privind la tronul domnesc. Trufia îl luă de umeri, împingându-l înainte. Își duse mâna încărcată de inele la frunte, întâlnind răceala coronetei. „De aş lăsa scaunul, ar însemna să trăiesc din mila lui Ieremia și a muierii lui...”

Se răsuci pe călcâie, ascultând cu luare aminte. De afară nu se mai auzeau pașii străjilor. Sau poate că i s-a părut? O liniște nefirească răzbea până la el. „Și dacă slujitorii au fost cumpărați de Basarab? Poate că, acuma chiar, ei își scot jungherele din teacă! Și, intrând peste mine, mă vor țintui cu cuțitele lor lungi în scaunul domnesc...”

O durere ascuțită îl izbi în ficat. Gura i se amărî, de parcă ar fi băut o cupă cu venin. Încercă să ingenuncheze spre a se ruga, încetând să se mai gândească la toate astea, dar nu o făcu. Găsindu-l așa, l-ar putea ucide mai ușor. Oare câți or fi? Cinci? Zece? O clipă i se năzări să fugă pe furiș și să se zăvorască în odăile sale. Dar pentru asta ar trebui să treacă prin niște cotloane lungi și întortocheate. Și dacă acolo, lipiți de ziduri ca niște umbre ale nopții, îl vor aștepta ucigașii? Nu îndrăzni să facă nicio mișcare. Ar fi vrut să strige, dar limba îi înțepenise în gură își simți straietele ude de sudoare. „Doamne îndurătorule, arată-mi calea cunoașterii și a greșelii”, se rugă el, bolborosind cu glasul acela de muieră rea și pidosnică. Lumina zilei începu să scadă. Pe peretele din apus, Movilă își zări umbra întunecată. Dar capul nu și-l zărea. Se vedea descăpățânat și capul, înfășurat într-o basma, aruncat la picioarele lui Radu Șerban. Se îndreptă în vârful picioarelor spre ușă spre a o zăvorî, dar chiar în clipa când ajunse lângă ea, ușa se deschise. Simion Movilă își înăbuși țipătul. În prag apăru un slujitor înalt și voinic.

— Ce voiești tu? strigă la el vodă ca apucat, trăgându-se îndărăt și pipăindu-și jungherul cu teacă de argint.

— Doamne, jupan Preda Buzescu dorește a se înfățișa Măriei-Tale, anunță liniștit slujitorul.

— Cine ai spus? Jupan Preda Buzescu? întrebă vodă, nevenindu-i să creadă. Se liniști deodată, simțind o mare osteneală. Să fie primit cu cinste și adus dinaintea mea!

Își aminti că poruncise să-l cheme. Îl cuprinse o bucurie fără seamăn. Singurătatea din el se sparse, dispărând undeva în întunecimile sufletului său. Se întoarse, așezându-se în scaun, unde începu să se foiască. Nu mai putea de părere de bine. „Ah! Buzeștii ăștia! repetă în gând. Îi voi cumpăra și nu mă voi tocmi cu ei. Le voi da moșii peste moșii și avuții le voi da până se vor sătura și numai după ce îi voi face de ocară, le voi lua capetele”, își spuse el, frecându-și mâinile răcite de tulburarea ce îl cuprinsese.

— Măria-Ta, banul Preda Buzescu, vesti slujitorul cu glas tare și se trase la o parte.

Buzescu intră grăbit. Înclină scurt capul, apoi se opri la o distanță cuviincioasă de tron. Era un bărbat înalt, cu pletele ușor încărunțite. Barba tunsă scurt lăsa să se vadă o față viguroasă, cu fălci puternice și late. Gura cu buze cărnoase se lăți scurt într-un zâmbet – de bun întâlniș sau de ușor dispreț? Movilă nu încercă să-i descopere înțeleșul. Îl cerceta cu privirea sa iute de viezure. Buzescu purta o haină din postav strânsă la mijloc cu înflorituri ample de aur, cu marginile de hermină, sugrumate de strânsura unei cingători. Movilă își repezi privirea înspre mijlocul banului, acolo unde de obicei se afla jungherul și nu-l văzu. „Mi-a venit cu mâinile goale, ca să pară de credință mie”, gândi vodă. Îi făcu semn cu arătătorul să se apropie, apoi îi întinse mâna mică și galbenă cu inel gros de aur ce ținea în gheare piatra verde, înfățișând un scarabeu. Buzescu își lipi de ea fruntea, fără a săruta mâna întinsă. Simion Movilă se stăpâni. „Și tălpile mi le vei săruta, jupan Preda” își zise în sinea lui, surâzând banului ce se dădu câțiva pași înapoi. Cei doi se cântăriră din priviri. Ochii Buzescului mari, ieșiți puțin din orbite, se opriră în întunecimea ochilor lui Movilă, dar acesta bătu din pleoape, după cum îi era obiceiul, ferindu-se parcă.

— Foarte se bucură inima mea, începu vodă, când vede în preajmă-i un boier de seamă și viteaz ca domnia-ta!

— Vorbele pe care le-ai grăit Măria-Ta mi se pare că la mare cinste mă țin dinaintea domnului meu, răspunse Preda, cu fața împietrită, de nu i se putea ghici nici batjocura, nici supunerea. Ce porunci are a-mi da domnul și stăpânul meu? Întrebă apoi, cu glasul său puternic și aspru.

— Voiesc a ține sfat cu domnia-ta și nu a porunci, jupan Preda, zise vodă.

— Doamne, mult se veseleşte inima mea când auz pe domnul meu cerând sfat unuia ca mine, care gata sunt a mă trage la moşile mele şi a nu mă mai amesteca în trebile ţării.

Movilă se uită la el pe sub sprâncene. Nu credea nicio vorbă din cele spuse de banul Preda Buzescu.

— Şi oare ce te mână pe domnia-ta de a te trage la moşii? Îl iscodi Movilă.

— Măria-Ta, toate sunt cu rost pe lumea asta, răspunse Buzescu. Când oboseşte mintea şi trupul, dator eşti a te trage la odihnă... Căci ce poţi face cu un braţ vlăguit şi cu o inimă slăbită?

— Adevărat grăieşti! zise vodă. Şi domnia-mea socotit-am multă vreme dacă n-ar fi mai bine să mă împac cu Radu Şerban Basarab, nemaichinuind biata ţară cu vărsări de sânge şi stricări de moşii. Ce gândeşte domnia-ta? Cuget bine au ba?

Buzescu, vulpe bătrână, simţi capcana. Se învârti întocmai ca sălbăticiunea în jurul ei:

— Bun cuvânt ai spus, Măria-Ta, zise. Bună e pacea, că aduce belşug şi viaţă lungă, numai că întinzând dreapta spre înţelegere, bine ar fi ca stânga să țină buzduganul dosit la spate! Fiindcă Basarab nu-i omul care să stea prea mult cu mâna neprietenului în mâna sa.

Movilă zâmbi. „Făţarnice!”, îşi spuse în sinea lui.

— Se sprijină pe oameni mulţi, jupan bane? Îl mai iscodi vodă. Se uita la fălcile acelea late ale Buzescului, în stare de a sfărâma ciolane de vită, şi se înfiora.

— Măria-Ta, oamenii se sprijină întotdeauna pe mai mult decât li s-ar cuveni, sau decât îi duc puterile, răspunse Buzescu, privindu-l pe Movilă cu milă parcă, întrebându-se în sinea sa ce caută bătrânul ăsta ursuz în scaunul domnesc al Măriei-Sale Mihai. Şi o umbră de zâmbet flutură iar pe chipul banului, zâmbet ce nu-i scăpă lui Movilă.

— Voieşte jupan banul să-mi spună pentru ce se veseleşte? Întrebă vodă.

— Îmi vine a râde, Măria-Ta, tot gândindu-mă la fel de fel de meşteşuguri ce le-au cercat oamenii Măriei-Tale pentru a-l înşfăca pe Radu Şerban şi tot degeaba a fost, zise Buzescu.

Movilă îl privi ţintă fără să răspundă. Nu cumva Buzescu o fi aflat vorbele de taină avute cu Jipa? Prostănacul de armaş să fi scăpat o vorbuliţă? „De-l voi ucide pe Jipa, cu greu voi mai găsi

pe vreunul ca el, gata de orice ticăloșie”, gândi vodă. Se așează mai bine în jilt.

— Jupan Preda, ori domnia-ta nu vrea să înțeleagă vorbele mele, ori se face a nu le auzi, zise Movilă, sprijinindu-se într-un cot. De unde ți s-a năzărit domniei-tale că vreau să-l prind pe Basarab prin vicleșug? Oare nu crede domnia-ta că aş fi putut să o fac mai de mult, dacă îmi era voia? Căci omul, oricare ar fi, dator e să cadă sub slăbiciunea sa. Or, singur vezi că mă gândesc cum să mă împac cu el și să sting focul vrăjmășiei!

— Măria-Ta, răspunse Buzescu, privindu-l pe vodă cu aceeași milă disprețuitoare, văzut-ai două săbii în aceeași teacă?

— Iaca, aici ai adus-o bine, jupan bane, zise vodă și se prefăcu vesel dintr-odată, dezvelindu-și dinții galbeni într-un rânjet. Drept e că nu încap două săbii în aceeași teacă, așa că nevoit mă simt a-i găsi încă o teacă pentru liniștirea țării și a oamenilor.

— Și care ar fi a doua teacă pe care vrea să o găsească Măria-Ta? întrebă Buzescu. Moldova? Acolo stăpânește din mila lui Dumnezeu măritul domn Ieremia Movilă. Aicea, din mila Măriei-Tale stăpânești țara tu, doamne... Se opri, cercetând chipul palid al lui Movilă. Lui vodă nu-i scăpă faptul că de frățâne-său Ieremia, banul spusese că stăpânește Moldova din mila lui Dumnezeu, pe când el stăpânește Țara Românească din mila sa proprie. Deci nu e uns de Domnul ceresc în scaunul domniei. Mușchii fălcilor prinseră a se frământa în scrâșnetul dinților. „ludă”! își spuse în sinea sa și îi veni să scuipe, dar se stăpâni.

— Ar mai fi Ardealul, jupan bane, zise vodă cu vocea tărăgănată.

Buzescu nu spunea nimic.

— Ar mai fi Ardealul, repetă Movilă, văzând că banul tace.

— Oare voiește Radu Șerban Basarab să se facă principe al Ardealului? Și cu ajutorul cui? întrebă atunci Buzescu, făcând pe miratul.

— Cu ajutorul meu, răspunse Movilă, și începu a bate din gene.

Buzescu râse în sinea lui. „Sărace, sărace! gândi el, în vreme ce se uita la Movilă cu scârbă, tu nu te poți ține singur în scaunul domniei, că de n-ar fi frățâne-tu și tătarii, nu ți-ai mai opri papucii până la Cracovia!”

— Măria-Ta să nu uite, spuse Buzescu, că generalul Basta nu e mort și deși Ardealul este ființă din ființa pământului românesc, atât imperialii cât și turcii vor să-l stăpânească, cu voia ori fără voia noastră...

— De l-am avea pe Basarab în Ardeal, păru să-și urmeze Movilă gândul, ca și cum cele spuse de Buzescu nici nu le-ar fi auzit, nici domnia-mea, nici Țara n-ar mai fi la greu din cauza turcilor cei spăimântători...

Spuse toate acestea fără a crede nimic din ele. Dar voia să adoarmă bănuielele lui Buzescu și a-l face să se încreadă în el.

— Bine ar fi de-ar fi așa, zise Buzescu, prefăcându-se a nu înțelege, numai că e greu să se ajungă la Radu Șerban...

— Poate că domnia-ta voiești a-i grăi ca din partea mea..., continuă vodă și întoarse capul.

— ...că odată ajuns la el, poate că Măriei-Tale nu-i va fi greu să cază la tocmeală, adăugă Buzescu. Spuse înadins „tocmeală”, pentru a-l face pe Movilă să simtă că, la urma urmelor, nu-i decât un neguțător de tronuri și nu domn de Țară.

Movilă își strânse buzele subțiri, după care urmă să zâmbească.

— Poate că domnia-ta ai știință unde se găsește Basarab, zise, uitându-se la Buzescu dintr-o parte.

— Ușor mi-ar fi de aș ști una ca asta, Măria-Ta, zise Buzescu. Atunci l-aș face să împlinească vorbele sale cu ale Măriei-Tale!

Movilă simțea că nu se va mai putea stăpâni multă vreme. Dar înșelăciunea trebuie dusă până la capăt

— Mi se pare mie, ori mi-a ajuns la ureche cum că Basarab și-a așezat tabăra la Cârstinești, deasupra Curții de Argeș?

— Nimeni nu poate cunoaște gândurile altuia, Măria-Ta, zise Buzescu. După câte știu, la Cârstinești boierii l-au ales domn.

— Care boieri? țipă Movilă cu glasul lui subțiratec. Poate că și domnia-ta ai fost unul dintre aceia! zise vodă.

— Măria-Ta uită, sau nu știe, că Basarab mă vrăjmășește și neprieten îmi este, zise Buzescu cu atâta prefăcătorie, încât Movilă era gata să-l creadă. Se mai liniști.

— Așa? Apăi să rămâi domnia-ta în preajma mea, pentru a te putea păzi și a-ți apăra moșiile de stricare, zise vodă, dându-i a înțelege lui Buzescu că e prinsul lui. Mi-e voia să rămâi în Târgoviște, jupan bane, adăugă, mai blând.

— Porunca Măriei-Tale, răspunse Buzescu. Apoi se înclină scurt.

Movilă nu-i întinse mâna.

În noaptea aceea, oamenii Buzescului goniră, unii spre a da de veste lui Radu Șerban că Movilă are știință unde i se află tabăra, alții spre a ridica satele și norodul împotriva domnului. Buzescu însuși rămase pe loc. De-ar fi fugit, ar fi dat de gândit neîncrezătorului voievod.

SEMNUL AL TREILEA CÂND JUGUL SE SPRIJINĂ PE GRUMAZUL OAMENILOR

Înălțare fără scădere, ca suișul fără scoborâș, nicicum nu se găsește.

Dimineața era frumoasă și cerul atât de albastru, încât Toro, zgâindu-se la minunăția cea fără de sfârșit, fu apucat de amețeață. În urma lui venea Kendi, în cămeșoia lui groasă și lungă. Înaintea lor călăreau Nour și Velcea, mânându-și caii la pas.

— Meștere, scânci Kendi, să mă ia dracu dacă nu mi s-au uscat mațele de foame.

Toro cel Negru mârâi ceva, uitându-se la copilandru ca la o gânганie. Își strânse cureaua soioasă peste pântecul umflat, mutându-și ghioaga pe umărul stâng.

— Căpitane Nour, zise, bine am face de am poposi la o casă de creștin unde să îmbucăm ceva, fiindcă tare mă tem că până la urmă să nu frigem calul domniei-tale!...

Kendi se uită la uriaș cu recunoștință.

— Văzut-ai vreo casă pe aici, Toro? îl întrebă Nour, întorcând capul spre cei doi. Sau mintea ta nu mai judecă nici cât a unei găini?

La auzul cuvântului „găină”, Toro cel Negru gemu de plăcere și de poftă. Se opriră pe loc, privind în zare. Cât vedeai cu ochii era numai câmp, cu bălării și ruguri. „Fă, Doamne, din bălăriile astea orătănii”, se ruga Toro, spre hazul lui Velcea și Nour. Deodată se opriră. Din dreapta, unde se înălța un clin de deal, se auziră voci.

— Să pornim într-acolo, zise Nour, îndemnându-și calul.

Umblau de zile întregi, hrănindu-se cu ce găseau și dormind sub cerul liber, deși diminețile erau răcoroase ca orice dimineață de toamnă.

Urcară dealul și se opriră. În vale, un plug cu doi oameni înjugați ca vitele, în vreme ce un al treilea îi mâna, lovindu-i cu biciul. Ceva mai la o parte, descălecați, doi slujitori vorbeau și râdeau. Țăranii ce trăgeau la jug se opinteau din greu. Pe fețele înroșite, sudoarea curgea șiroaie. Cămeșile de pe ei erau numai zdrențe. Kendi rămase cu gura căscată. Îi trecuse foamea.

— Asta ce-o mai fi, căpitane Nour? întrebă Toro, uitându-se cu ochii măriți de uimire la cei doi necunoscuți.

— Ce să fie? Dreptatea făcută de Movilă și oamenii lui, răspunse Nour și porni înspre cei doi slujitori, care la vederea celor patru nici nu se sinchisiră. Purtau, de altfel, săbii la cingătoare.

— Cum de vă lasă inima, oameni buni, să puneți la jug semeni de-ai voștri? îi întrebă Nour. Unul dintre ei sta cu spatele, necatadicsind să se întoarcă spre cel ce îi întrebuse.

— Nu-i treaba ta, răspunse celălalt. Dar fiindcă tot îți bagi râțul unde nu-ți fierbe oala, află că sunt țărani fugiți de pe moșia dumnealui Sin Nicoară, boier mare, cu trecere dinaintea lui Vodă Simion Movilă. Și acum vedeți-vă de drum, de nu vreți să căpătați câteva bice pe spinare!

— Dejuga oamenii, zise Nour liniștit, dar cu ton poruncitor.

— Cine ești tu, de îmi poruncești mie? întrebă unul din slujitori, proțăpindu-se dinaintea lui Nour.

— Fă ce ți-am spus, zise Nour.

— Vină de-i dejugă, dacă îți dă mâna, îl înfruntă slujitorul, trăgând sabia.

— Căpitane Nour, lasă-mă pe mine să-l învăț cum se nasc stelele verzi, se rugă Toro cel Negru, ridicând ghioaga.

Nour îl dădu la o parte fără să spună nimic. Trase sabia lungă și dreaptă. Al doilea slujitor sări în ajutorul tovarășului său.

— Voi stați liniștiți și uitați-vă, spuse Nour celor trei.

Se apropie învârtind sabia. Cei doi se apărau slab.

Deodată Nour aduse sabia cu atâta repeziciune, de păru un fulger de lumină. Sabia unuia dintre slujitori zbură cât colo. Celălalt se repezi spre a-l izbi pe Nour în coastă, dar căpitanul se feri cu mare iuțeală, așa că slujitorul, descumpănindu-se, căzu în nas. Nour îi puse sabia în gât.

— Măria-Ta, lasă-ne viața, se rugau cei doi. Velcea râdea, privindu-i cu ochii aceia reci.

— Scoateți straietele de pe voi, le porunci Nour. În câteva clipe, cei doi slujitori rămaseră așa cum veniseră pe lume, cu mâinile dinainte. Cel de al treilea, care-i mânase pe înjugați, văzând cele întâmplare, o rupse la goană. Kendi dădu fuga și îi dejugă pe nenorociți.

— Toro, porunci Nour, înjugă-i pe ăștia și ară pământul boierului Nicoară.

Lucru pe care uriașul îl făcu de îndată, cu mare plăcere, apucându-i pe cei doi de ceafă, de parcă ar fi ridicat niște pisici. Apoi îi lăasă jos și începu a-i lovi cu biciul, strigând cât îl ținea gura: „Hăis! Cea!” Slugile urlau de durere, opintindu-se cu greu.

— Care vă e numele, oameni buni? îi întrebă Nour cu milă pe țăranii ce fuseseră scoși din jug.

— Eu sunt Fărcaș, Măria-Ta, zise unul din ei, oacheș la față.

— Pe mine mă cheamă Lupu, zise celălalt. Ne-au prins blestemații aceia ai ticălosului boier Nicoară și ne-au pus la jug din porunca lui, adăugă Lupu.

Deodată Fărcaș se lăasă în genunchi.

— Stăpâne, ia-ne cu tine că îți vom fi slugi credincioase și vom sta cu tot sufletul în jurul Măriei-Tale...

— Bineveniți să fiți, fraților; cât privește caii, ca și straietele celor doi nemernici, le vor lua Toro și Kendi, fiind alături de noi înaintea voastră.

— Așa să fie, Măria-Ta, ziseră cei doi.

În acest timp, Toro îi muncea pe slujitori ca pe hoții de cai. Cum vedea că se opreau, îi plesnea cu biciul pe pielea goală, făcându-i să țipe ca din gură de șarpe. Kendi se îmbracă cu straietele unuia dintre slujitori, ce-i veneau ca turnate. Prinse sabia de oblâncul șeii și încalecă, de parcă toată viața lui ar fi fost pe cal. Luă și desagele cu mâncare ale oamenilor lui Nicoară și ploștile lor cu rachiu.

Toro trase jugul cu plugul dinaintea celorlalți, și începură să împartă mâncarea, apoi îl mână pe Kendi să culeagă un braț de verdeață, pe care o puse dinaintea celor înjugați. Slugile gemeau de obidă și de osteneală. Toro îi sili să mănânce toată verdeața, „pentru a prinde puteri”, spunea el.

— De-am avea vreme, căpitane, zise fierarul, sfărâmând între fălci niște oase de găină, am ara toată moșia lui jupan Nicoară cu așa bouleni buni și harnici!

Râdeau toți, în vreme ce înjugații de-abia își mai trăgeau sufletele.

— Asta să vă fie învățătură de minte, le spuse Nour celor doi, apoi dădu poruncă de plecare.

Ajunseră la căderea nopții într-un sat. Ultimele opaițe se stingeau. Nu se mai auzeau decât lătrăturile câinilor și copitele cailor. Aproape de pământ, cu mișcări iuți de aripi, zburau liliecii, grăbindu-se spre locuri părăsite de oameni, acolo unde

ziua se lasă în somn și amortire. Pe cer clipeau stelele, ca niște ochi strălucitori ai altor ființe surghiunite în nesfârșita împărăție cerească. Dinspre apus începu să sufle un vânt ușor încălzit ca o boare încinsă. Secera de aur a lunii se înălțase sus de tot. Nu departe de sat se ridica un deal destul de semeț, cu povârnișuri și tufe de bălării. De acolo, oamenii luau lutul pe care, frământându-l și făcându-l cărămizi uscate la soare, îl foloseau pentru locuințele lor sărăcăcioase. Tot pe dealul acela își mânau ciobanii turmele de oi și văcarii vitele, fiind iarba mai grasă și mai sărată. Și tot acolo, la poalele lui, unde mai înainte vreme fusese un eleșteu făcut de apa ploilor, acum uscat, cu pământul crăpat de secetă ca un obraz stricat de babă, în fiecare duminică jucau hora cei tineri.

În satul acela au mas peste noapte Nour și oamenii lui, culcându-se cu toții în șura unui gospodar. Își umpluseră pânțele cu lapte înăcrit și mămăligă de mei. Toro cel Negru, burduhănosul, a ochit și o găină pe care o păștea nenorocul să cotcodăcească prin apropierea lui. Tocmai o apucase în brațe cu gânduri necinstite, când văzu deodată privirea lui Nour ațintită asupra lui. Uriașul îi dădu drumul păsării cu mare părere de rău, zicându-i lui Nour că de când e el, n-a văzut o găină atât de dolofană și frumoasă. Obosiți de drum, adormiră îndată.

Se treziră dimineața în niște plânsete și urlete de vuia tot satul. Nour sări în picioare, apucând sabia. Toro se ridică și el, plin de paie, căscând. Pe ulița satului o seamă de călăreți ai domniei, din porunca lui Simion vodă, luau vitele oamenilor, până la împlinirea sumei de douăzeci de mii de aspri. Cei care îndrăzneau să se împotrivească erau croiți cu bicele sau cu muchia paloșelor. Vitele mugeau, femeile țipau, copiii plângeau, iar bărbații crâșcau din dinți și își mânau vitele și oile într-un fel de saivan, de unde slujitorii domnești le porneau mai departe.

— Da' ce se întâmplă aici, omule? întrebă Nour pe țăranul care îl găzduise.

— Ce să se întâmple, cinstite, oștean? Ia, oamenii domnului, nu l-ar mai răbda Dumnezeu pe pământ, au venit belea pe capul nostru să ridice birul și dacă văd că n-avem de unde-l da, apoi ne iau vitele și când împlinim banii, ne ducem să le scoatem de la gloabcă. Dar cum le găsim, nu mă mai întreba. Slabe, bolnave, uscate de sete, încât multe din ele ne mor pe drum...

— Iartă-mă, om bun, că mă amestec, zise Nour, dar dumneavoastră de ce nu vă împotriviți?

Omul începu să râdă cu jale. Râdea de parcă scheuna un câine.

— Să ne împotrivim? Cu ce? Cu bâtele? Cu mâinile goale? Ca după aia să ne pedepsească domnul? Să înalțe spânzurători, iar noi să fim și hrana corbilor? Omul se opri o clipă, uitându-se înspre uliță, de unde se auzea hărmălaia.

— Mai bine m-ați ajuta să dosesc vițelul, că poate o scăpa măcar el.

Într-o clipă, Toro ridică vițelul, pe umeri, dosindu-l în șura de paie. Dar un călăreț domnesc prinse mișcarea. Intră cu cal cu tot în bătătura țăranului, lovi cu sete câinele care începuse a lătra și care fugi chelălăind, apoi se apropie în pasul calului de cei șapte oameni, rânjind. Purta straie bogate și cizme aproape noi. Sabia turcească spânzura de oblâncul șei. Se juca ușurel cu biciul, prinzând curelele și dându-le drumul.

— Unde-i vițelul, mă? se răsti el la țăran.

— N-am vite, Măria-Ta, spuse acela și se îngălbeni la față.

Muierea omului sta pe prispă și plângea. Cei trei copii începură să țipe de frică.

— Apăi de n-ai, asta oi vedea, zise călărețul, iar de l-oi găsi pe vițel, pe tine te-oi spânzura aici de tufanul asta, ca altădată să nu mai minți oamenii domniei!

Omul începu să tremure. Știa ce-l așteaptă. Călărețul se apropie de șura de paie, unde stăteau Nour și ai lui.

— La o parte, nemernicilor, din calea mea! le porunci oșteanul.

Cei șase rămaseră nemișcați. Văzându-le împotrivirea, oșteanul ridică biciul cumplit cu vârfuri de plumb. Dar n-apucă să lovească. Toro îl trase jos de pe cal, apoi cu un singur pumn îl doborî la pământ.

— Duceți-l în spatele șurei de paie, le porunci Nour lui Fărcaș și Lupu. Scoateți straiile de pe el și lăsați-l așa cum l-a născut mamă-sa. Straiile, armele și calul le iei tu, Fărcaș!

Țăranul și femeia lui cu copiii înmărmuriră. Totul se petrecuse cât ai clipi din ochi. Nici nu se desmeticiseră bine, că Fărcaș ieși din spatele șurei, gătit ca un călăreț domnesc. Din uliță își opriră goana cailor alți doi călăreți domnești. Se uitau iscoditori în ograda țăranului.

— Țăla e calul lui Rusalim, spuse unul din ei. Se vede treaba că a dat de vin și acuma bea ca un porc!

Intrară în bățatură, legănându-se călare. Erau amândoi tineri, cu mustăcioară abia mijită. Unul din ei, bălan la chip, se apropie cu calul de țăranul care nu îndrăznea să se miște.

— Unde-i, mă, oșteanul care a intrat aici? întrebă el.

— N-am văzut niciun oștean, Măria-Ta, minți omul.

Celălalt călăreț, negricios și mustăcios, se apropie și el. Descălecară amândoi, îndreptându-se spre prisma casei.

— E aici, cinstiți oșteni, spuse Velcea, văzând că cei doi vor să intre în casă.

— Unde, mă? întrebă cel bălan, apropiindu-se de șură.

— Acișilea, zise Lupu, arătând spre spatele surei de paie și cântărind dintr-o privire straiile celor doi călăreți.

Oacheșul îl dădu pe Velcea la o parte. Acesta îl lovi iute și atât de crunt, încât omul se prăbuși la pământ fără un geamăt. Celălalt cercă să scoată sabia, dar nu mai apucă. Lupu îi suci mâna, apoi îl izbi cu genunchiul în bărbie. Omul se lăsă moale la pământ.

— Or să ne omoare, bâigui înspăimântat țăranul către Nour. Acesta zâmbi și îl bătu pe umăr, liniștindu-l. Lupu și Fărcaș, cu arcurile pe umeri și săbiile spânzurate la șold, se aruncară în șei, foarte mândri.

— Ascultați la mine, vorbi Nour către ai lui, fiecare din voi va căuta să doboare măcar un călăreț. Tu, se adresă el țăranului, îți vei lua furca sau toporul, și-i vei ridica pe ceilalți oameni, spunându-le tot ce s-a întâmplat. După aceea vom năvăli cu toții asupra celora ce au mai rămas, apoi, de veți voi a ne urma, bine de bine, de nu, vă veți lua vitele înapoi și vă veți trage la codru, fiindcă mânia blestematului de Movilă va fi mare și răzbunarea lui, cumplită. Acu' du-te și fă ce ți-am poruncit!

Țăranul nu stătu mult pe gânduri.

Nour și ai lui ieșiră călări din curte, răspândindu-se pe uliță. În depărtare, vitele luate cu japca mugeau închise între păzitori. Câțiva oșteni călăreau în jurul lor, lovindu-le cu bicele și ocărând. Ceilalți intrau prin ogrăzi, căutând băutură și orătării. Se uitau și după muieri. În astă vreme, țărani ridicați de Mandache – așa îl chema pe rumânul care îi găzduise pe cei șase – prinseră să-i izbească pe oamenii domniei și să-i fugărească.

Toro cel Negru se trezi călărind aproape scară la scară lângă un oștean domnesc.

— Măi, da' tu cine dracu' ești, că nu te văzui până acum? zise oșteanul.

— Eu sunt Toro cel Negru, spuse uriașul, auzit-ai tu de mine, au ba?

— Ba, răspunse oșteanul, mirându-se foarte de înfățișarea grozavă a bărbosului.

— Apăi, dacă n-ai auzit de mine până acum, de-acum încolo nici că ai să mai prea auzi, zise bărbosul și-l lovi. Omul se prăvăli din șa, un țăran tânăr îl trase de picioare și începu să-l despoaie.

Farcaș călărea în urma altui călăreț. Acela mergea la trap, uitându-se când la dreapta, când la stânga.

— Stai, măi, să vin și eu, îi strigă Fărcaș.

— Apăi vină dară, zise celălalt, fără să catadicsească să întoarcă măcar capul. Zorindu-și calul, Fărcaș îl ajunse, scoase arcanul de la șa și învărtindu-l de câteva ori prin aer, îl aruncă după grumazul celuia și trase. Omul, simțindu-se smuls din sa, încercă să se prindă de ceva, dar negăsind nimic, se mulțumi să prindă aerul și să se prăvălească de pe cal, ca un sac cu cartofi.

Kendi copilandrul n-avea de lucru și își tot făcea de treabă cu arcul. Vup! Săgețile lui se înfigeau zbârnâind.

Nour fu încolțit de trei oșteni. Lupta dârz, ca un vechi oștean de-al lui vodă Mihai. Celui dintâi îi zvârli sabia din mână cât colo, apoi cu o mișcare ușoară îl înțepă în gât. Ceilalți doi se desfăcură, cătând să-l lovească din dreapta și stânga. Atunci căzu Lupu ca un trăznet asupra lor.

— Lupule, îi zise Nour, după ce îi văzu pe cei doi la pământ, altădată când mă vezi că mă lupt cu careva, dacă n-ai ceva mai bun de făcut, uită-te, dar nu te amesteca, înțelesu-m-ai?

— Înțeleg, Măria-Ta!

Vătămanului, care comanda oamenii domniei, unul Barbu Hengheru, slugă parșivă a boierului Sin Nicoară, om înăltuț și subțirel, blonziu la față, cu părul roșcat ca al unei vulpi păcătoase pusă pe furtișag și descântec, îi fu dat să vadă ceva ce nu mai văzuse până atunci: oștenii de sub poruncile lui despuiați până la piele și atârnați de câte o cracă.

Tăbărâse asupra satului și din porunca de a scoate birul, dar și cu gândul de jaf pentru punga lui mereu goală și nesățioasă. Și iată...

Văzându-se aproape singur și vitele întoarse spre sat, scrâșni din dinți și înfigând pintenii în burta calului, o luă la goană înapoi. În urma lui auzi un tropot de cal. Întoarse capul. Un țăran înarmat cu un topor se ținea scai după el. Hengheru rânji. Îl lăsa pe acela să se apropie și scoase sabia. Țăranul se năpusti asupra lui ca un vifor. Călărea pe deșelate, cu picioarele goale, lovind calul cu călcâiele și învârtind toporul. Ajuns aproape, urlă din tot pieptul o sudalmă. Hengheru își opri brusc calul și îl întoarse. Sta cu sabia întinsă. Țăranul nu mai apucă să se ferească. Nimeri cu pieptul în fierul vătămanului. Cu un țipăt ascuțit de durere, omul se rostogoli de pe cal. Hengheru își șterse sabia de cămașa nefericitului, uitându-se înspre satul de unde fugise singur. O vâlvătaie de foc și fum se înălță înspre cer. Țăranii își strânseseră muierile, copiii și vitele, după care dăduseră foc satului. Hengheru amenință cu pumnul spre pălălaia de foc care creștea din ce în ce...

Căpitanul Nour plecă mai departe, urmat acum de vreo șaizeci de oameni, ce-i erau credincioși cu trup și suflet.

SEMNUL AL PATRULEA UNDE UN SĂGETĂTOR CEARCĂ A LOVI MĂREȚUL VULTUR

Urma vrăjmașului să o arzi cu nouă care de lemne.

Tabăra se întindea cât ținea câmpia de mare. De jur împrejur era săpat șanț larg și adânc ca un fel de brâu, întrerupt din loc în loc pentru ieșire și intrare. Dintre corturile căpeteniilor răsărea unul mai înalt și mai bogat, cu stema țării: vulturul cu crucea în plisc. De-a dreapta și de-a stânga intrării străjuiau doi oșteni cu sulite lungi și coifuri peste bonetele de zale.

La apropierea unui bărbat mai în vârstă, cei doi aduseră printr-o mișcare scurtă a mâinii sulitele în dreptul lor. Apoi, după ce acela intră în cort, își reluară poziția de repaus. Un tânăr slujitor se repezi să-l ajute pe cel ce sosise. Dar omul îl îndepărtă, cu un gest ușor, scoțându-și singur coiful cu penasă alb. Părul îi încărunțise bine pe la tâmple. Își desfăcu icnind cingătoarea dimpreună cu sabia cea grea, aruncând-o în brațele slujitorului. Răsuflă ușurat, lăsând pântelele să se umfle în voie. Picioarele groase cu genunchii mari cât căpășunile de miel se mișcau încet, când înainte, când înapoi. Bărbatul vârstnic și le dezmoțea. Barba, cu destule fire cărunte printre cele castanii, tunsă scurt, se împreuna cu mustățile la comisuri. În mijlocul feței ce lucea de sudoare străjuia un nas mare, borcănat și roșu. Ochii albaștri ca albastrul cerului, adânciți în fundul capului, erau aproape acoperiți de sprâncenele stufoase și țepoase. Era scundac, cu umeri lați și voinici, de parcă toată viața ar fi cărat în spinare saci. Se așeză în jilțul care pârâi ușor sub el și își întinse picioarele scurte, încălțate cu cizme cu bot lat și carâmbi moi. Cheutoarele de aur ce țineau pintenii cu stea mare de argint erau acoperite de praf. Se lăsă mai bine în scaun, îngăduind mâinilor să atârne în voie. N-avea nici urmă de răutate pe chip. Dimpotrivă, ochii parcă erau dornici să râdă mereu, iar în colțurile gurii stăpânea un zâmbet de om căruia îi place să mănânce și să bea bine.

— Chematu-l-ai pe jupan Slăvuia? întrebă bărbatul pe tânărul slujitor.

— Chemat, Măria-Ta!

— Ia spune-mi Mihăiță, n-au început ochii a ți se învârti după jupânețe? Îl întrebă domnul pe copilandru, care la auzul acestor cuvinte se roși la față ca floarea de mac.

— N-a venit vremea, mărite doamne, zise tânărul, cu vocea aproape stinsă de rușine.

— Apăi vremea nu se așteaptă, copile, se fură, zise domnul, că nici nu știi când trece și odată te trezești cu iarna în pletele cele negre!

Tânărul slujitor nu apucă să răspundă. În clipa aceea intra în cort căpetenia călărimei, jupan Slăvuia, vechi oștean, călit în luptă și credincios peste poate domnului său. Cândva, pe vremea când Radu Șerban era doar mare paharnic, fusese izbașă. Avea un chip aspru și mohorât, poate unde mustața groasă și tușinată îi dădea un aer de neconținută posomoreală. Nu știa nici de glumă, nici de vorba în doi peri, pe care domnul său i-o mai arunca din când în când. Atuncea jupan Slăvuia se încrunta bombănind, uitându-se în pământ. Nu cunoștea alt trup de muiere decât pe cel al jupânesei sale și de câte ori Radu Șerban îl necăjea cu femeile, Slăvuia se făcea roșu ca macul, gata-gata să se ia la harță și cu domnul său, care râdea de se prăpădea, văzându-i chipul întunecat și mânios. Asta, însă nu-l împiedica pe Slăvuia să-și iubească domnul cu credința unui câine de stână.

— Iată-mă-s la porunca Măriei-Tale, zise Slăvuia și se închină.

— De îndată ce vom izgoni pe Movilă, zise domnul, va trebui să îndreptăm starea țării. Oamenii ce-au fugit în munți și în codri vor trebui aduși înapoi, birurile micșorate. Și mai voiesc a face oaste de Țară, căci cei în leafă luptă în credința banilor, pe când cei de Țară luptă întru apărarea pământului lor. Va mai trebui să ne întărim prieteșugul cu împărăția...

— Măria-Ta, zise Slăvuia cu vocea sa groasă și tăragănată, eu gândesc că nu-i rău să te ai bine și cu Dumnezeu, dar nici cu dracu' să nu te strici!

— Știu eu cine-i dracu' dar nu-l știu pe Dumnezeu, zise domnul.

— Nu huli, Măria-Ta, răspunse Slăvuia, înspăimântându-se de cuvintele cele fără de socotință ale voievodului.

— Ne trebuie oșteni mulți, Slăvuia, urmă domnul, fără să ia în seamă chipul speriat al credinciosului său. Movilă vine cu tătarii și leșii tocmiți de frățâne-său, turcii au puhoi de oaste, împărăția

a gândit să-și facă trebile cu Mihai vodă, dar de îndată ce prințul a voit a-și lua pământul său, Ardealul, ce era al țării din moși strămoși, și-a trimes ucigașii, ca scăpând de el, să-l apuce pentru ea. Numai că vezi tu, Slăvuia, socotelile împărăției s-au încurcat. Ardealul arde cu pojarul răscoalei pusă la cale de turci...

— Văz, doamne, și mă cutremur, zise Slăvuia.

— Apăi cutremură-te, bătrâne, cât poțeste, dar să fii gata cu oamenii tăi! Iar cei găsiți umblând lela fără niciun Dumnezeu și fără niciun rost înhață-i și pune-i la treabă! Fie ca oșteni, fie ca muncitori cu brațele. Că Țara nu se poate înălța și feri de vrăjmași doar cu rugăciuni și milostenii. Alea să le facă babele!

— Măria-Ta, oameni fără căpătâi sunt destui. Pradă, ucid și pun foc. Ba sunt cetele tâlhărești ale lui Ștefan Cercel, ba oamenii lui Movilă asmuțiți de domnul lor, acoperi-l-ar toate relele pământului, ba țăranii înfometați și înspăimântați de moarte care se trag în codri și din buni gospodari se fac tâlhari, ba pâlcuri de oșteni de-ai răposatului Mihai vodă, odihnească-l Dumnezeu, care bântuiesc țara în căutarea unui stăpân pe care să-l slujească, fără a mai vorbi de ceambulurile de tătari risipite pe întinsul țării. Ce te faci cu toți ăștia, Măria-Ta? Că ușor e a grăi, dar mai greu a făptui, zise Slăvuia îngândurat.

— Apăi dacă am sta și ne-om jeli cu brațele încrucișate, nimic n-om face, răspunse vodă. Cei ce tâlhăresc, de vom vedea că nu-i putem da pe brazdă, le-om face de petrecanie, că n-o fi nicio pagubă de-i vom înălța în spânzurători. Or zice și ciorile bogdaproste! Că eu de târâie-brâu și de trântori n-am nevoie. Ducă-s-ar pe pustii! Iar cei ce au luptat sub steagurile lui Mihai vodă, vină când vor la mine, căci cu brațele deschise îi voi primi și dragoste de părinte le-oi arăta! Și de ne-om înfiripa cum trebuie, de nimeni și de nimic n-avem a ne teme. Căci eu în țară străină nu mă amestec, dar nici alții să nu să amestece în țara mea. Pe cei slabi îi vom ajuta și cu toții vom căuta să fim prieteni... Se opri, suflând ostenit printre buzele cărnoase.

— Măria-Ta, spuse Slăvuia. Înălțate și drepte gânduri ai, dar de la vorbă până la împlinirea ei, mai va!...

— Bătrâne, eu nu te-am făcut căpetenia călărimii mele pentru a sta proptit pe cal ca o momâie! zise vodă.

— Atunci de ce a binevoit domnul meu a mă chema? se burzului căpetenia călărimii.

— Nu-mi place să grăiesc singur precum cei ce și-au pierdut mințile. De aceea te-am chemat. Îți vei lua oștenii cu domnia-ta și pe fiecare zi îmi vei aduna cel puțin zece-cincisprezece oameni, spre a face din ei oșteni credincioși domniei-mele.

— Am înțeleș, Măria-Ta, zise Slăvuia cam cu jumătate de gură, uitându-se la vodă pe sub sprâncene.

De-afară se auziră vociferări și țipete ascuțite. După o clipă, intră în cortul domnului un oștean voinic, târând după sine o stârpitură de om cam de vreo optzeci de centimetri, cu picioare scurte și mâini lungi, care purta pe umeri un cap mare cât întreg pieptul. Fața îi era acoperită în întregime cu o barbă roșcovană crescută în voia ei. În fundul orbitelor se învârteau doi ochi micuți și plini de vioiciune. Arcadele erau mari, groase și ieșite în afară ca la maimuțe. Purta niște straie ponosite și era desculț. La vederea lui, Slăvuia nu se putu stăpâni de a nu-și face cruce și a spune cu voce tare: „Ptui! Piei, satană!”

— Ce-i cu omul ăsta? întrebă Radu Șerban.

— Măria-Ta, răspunse oșteanul, l-am găsit dând târcoale taberii. L-am gonit și iar a venit. De data asta s-a strecurat aproape de cortul Măriei-Tale. Oștenii se tem, zicând că-i piază rea.

— Apropie-te, îl îmbie vodă pe pitic. Acesta făcu câțiva pași și ajungând aproape de domn, se lăsă în genunchi, trântindu-se cu fruntea de pământ.

— Cine ești? Și ce voiești de la mine? îl întrebă vodă.

— După cum vezi, Măria-Ta, sunt o jumătate de om neputincios, care fac umbră pământului, răspunse acesta. Și am venit, doamne, să-mi dai mărire, adăugă.

— Au nebun ești? Cum pot eu să-ți dau mărire, dacă bunul Dumnezeu nu ți-a dat-o? zise Radu Șerban și ochii albaștri începură să-i surâdă.

— Să trăiești întru mulți ani, mărite doamne, zise jumătatea de om, și Dumnezeu să te înzilească. Iată că ți-a fost voia să-mi dai mărire.

Radu Șerban râdea cu poftă. Până și mahmuritul de Slăvuia râdea de zornăiau toate zalele pe el.

— Cum ți-am dat eu mărire, nebune? îl întrebă vodă, cercetându-l cu privirea.

— Mi-ai dat mărire, doamne, zise piticul, când m-ai făcut nebun. Căci numai domnii și nebunii au voie a grăi adevărul fără

să pățească nimic și fără a-i trage nimeni la socoteală... Țsta e semn că Măria-Ta m-a săltat lângă scaunul Măriei-Tale, adăugă piticul.

— Da' isteț mai ești la minte, mititelule, zise vodă, fără să mai râdă. De voiești să intri în slujba mea spre înveselirea casei mele, bine îți va fi.

— Doamne, nici Măria-Ta nu-mi poate da simbrie, nici eu nu-ți pot da simbrie, fiindcă noi doi una suntem...

Auzind obrăznicia neomului, oșteanul se pregăti să-l înșface, dar vodă îi făcu semn să-l lase în pace.

— Bătrâne, se adresă vodă lui Slăvuia, ai grijă să i se dea strai, pită și loc de odihnă.

Slăvuia bombăni, supărat foarte. Nu-i plăcea porunca lui vodă.

— Zis-ai ceva, jupan Slăvuia? întrebă domnul.

— Zis-am, doamne, spuse Slăvuia luându-și inima în dinți, că am ajuns la bătrânețe de batjocură, să port de grijă și nebunilor.

Radu Șerban râdea de se cutremura jilțul cu el. Se crăcănase și își întinse picioarele sprijinindu-le de pământ, în pinteni, în vreme ce burta i se zgâlțâia de hohote.

— Să nu-ți fie cu supărare, mărite boierule, zise piticul, dar Măria-Sa nu ți-a dat în grijă un nebun, ci însăși umbra Măriei Sale. Căci eu umbra lui sunt și câte voi auzi, toate i le voi spune.

— Vină după mine, neomule, zise Slăvuia, uitându-se la pitic grozav de urât.

Stârpitura se dădu de două ori peste cap, ajungând în urma căpeteniei călărimei.

— Nu-mi călca în urmă, diavole, mârâi Slăvuia, făcându-și semnul crucii.

— Nu te teme, mărite boier, zise piticul, că nu-ți pot călca urma, fiindcă nu o mai ai! Morocănoșenia ți-a înghițit-o!

— Care ți-e numele, spiridușule? întrebă vodă, uitându-se la pitic ca la o arătare.

— Port numele celui ce l-a botezat pe domnul Isus și care și-a pierdut capul pentru că nu a vrut să se vândă buricului diavolesc al Salomie.

— Ioane, zise vodă, s-ar putea să fii numai nebun, dar s-ar putea să fii și un nefericit cuprins de o tainică înțelepciune.

— Doamne, priască-ți la veselie nebunia mea, iar la întristare, înțelepciunea! răspunse piticul, apucându-l pe Slăvuia de manta

cu mânuțele late ca niște lopățele, gest de care căpetenia călărimii se scutură cu scârbă.

Îndată după ce ieșiră piticul și Slăvuia, chipul lui vodă se posomorî. Oastea îi era neîmbrăcată, caii slabi și bătrâni, armele puține, încă și Basta, de la care el spera întăriri, începuse să-i trimită vorbă că de va avea nevoie de oaste împotriva răzmeriței din Ardeal, să se gătească Radu Șerban de a-i veni în ajutor. Îl încolțiseră necazurile din toate părțile. Mulți oșteni fugiseră, intrând în slujba lui Movilă sau închegând pâlcuri de tâlhari care băgau spaima în cei ce nu apucaseră să ia calea codrului și a munților. Pământul nu mai era semănat, căci cine avea să-l semene și să-l muncească? Bucatele lipseau și fiecare apuca ce putea și cum putea. De la Viena, în afară de făgăduință, Radu Șerban nu primea nimic.

Iar turcii se făceau a nu ști nimic despre acest „bey” care vroia să apuce domnia Țării.

Radu Șerban Basarab începu să umble prin cort cu mâinile la spate, după cum îi era obiceiul, și să glăsuiască de unul singur, în așteptarea căpeteniilor cu care vroia să se sfătuiască în vederea măsurilor ce vor trebui luate.

Întâiul care se închină dinaintea domnului fu Stroe Buzescu, mezinul. Apoi veniră Dragotă postelnicul, om mândru ca un păun, cam slab de minte dar viteaz fără pereche, Bărcan stolnicul, cel iute, cu mișcări de veveriță, Stanciu paharnicul, greoi și veșnic îngândurat, Dragul logofătul, boier în puterea vârstei, dar încă voinic și bun de luptă, cel ce sărea cu calul peste patru butii puse una lângă alta, Cărcă vornicul, viteaz nevoie mare și mîncău ca nimeni altul, Anghel comisul, bătaios și necugetat, Pavăl postelnicul, roșcovan la chip și la păr, bun doborător de vrăjmași și mare sugător de vin. În urmă de tot veneau Marcu șetrarul, aprig la mînie, că îi sărea țandăra din te miri ce și gata era cu sabia în mîna și Proca portarul, cel ce una gândea, alta spunea și altceva făcea. Pe Slăvuia, căpetenia călărimii, îl cunoaștem, așa că ar fi de prisos a-l mai zugrăvi.

Văzându-i pe toți strânși ciotcă, Radu Șerban se așeză în jilțul său, uitându-se la ei cu ochii aceia albaștri ca cerul, cercetându-i pe fiecare în parte.

— Domnia-ta, postelnice Dragotă, ai știință câți oameni au dat dosul, fugind în oastea lui Moghilă? Întrebă vodă cu voce liniștită.

Dragotă încruntă fruntea și mișcă din buze, fără a spune nimic.

— Dar domnia-ta, stolnice Bărcan, ai cunoștință că oștenii domniei-tale pradă pe bieții pământeni noaptea ca lupii, iar spre ziuă se întorc în tabără învâliți în blăni de miei?

Bărcan stolnicul se lasă când pe un picior, când pe altul și nu răspunde, doar înghițea în sec,

— Domnia-ta, logofete Dragu, auzit-ai că noaptea intră în tabără pe la străjile domniei-tale muieri stricate, care vlăguiesc oștenii, apoi fură ce găsesc și fug?

— Măria-Ta... încercă să răspundă Dragu.

— Știi au ba? se răsti vodă la el.

— N-am cunoștință, Măria-ta, răspunde logofătul, uitându-se în pământ și mirându-se foarte de unde a aflat domnul său asemenea blestemății.

— Boieri dumneavoastră, urmă vodă, voiesc a ști pentru ce m-ați ridicat domn? Numai așa de frunza frăsinelului? Sau ați voit a vă face de răs de mine, alegându-mă mai marele peste niște nevolnici? Căci ce îmi ține mie de cald schiptrul și coroana, de vreme ce nu ne putem aduna și strânge la vremea noastră măcar pentru isprava alungării lui Movilă vodă?

— Poruncește, Măria-Ta, zise Dragotă cel mândru, iar noi ne vom năpusti asupra blestematului de Movilă și îl vom sfărâma...

— Domnia-ta, postelnice, ești viteaz ca un leu, numai că mintea ți-e împiedică. Cu ce voiești a năvăli peste Moghilă? Cu oamenii care îți fug pe sub nas? Cu niște cai pe care mai degrabă îi poartă oștenii în spinare? Ehei, postelnice, bine a făcut Dumnezeu că a dat omului putere, dar mai bine făcea de-i dădea și puțină minte!

Se ridică în picioare și începu a umbla iar. O mânie cumplită îl apucă împotriva greutății de a schimba fața Țării și această mânie și-o vărsa acum pe boierii săi credincioși. Știa că nu făcea bine, dar nu se putea stăpâni. Vru să suduie ca și când se afla pe câmpurile de luptă, dar chiar atunci intră în cortul domnesc Mihăiță, slujitorul cel tânăr.

— Ce voiești? îl repezi vodă.

— Măria-Ta, așteaptă afară armașul Jipa din oastea lui Movilă vodă, spuse acesta. Toți boierii întoarseră capul spre intrarea cortului.

— Vie, porunci vodă. Se vede treaba că Movilă voiește să ne împăcăm, căzând cu toții slugi la turci.

După puțin timp fu adus dinaintea domnului un bărbat frumos, îmbrăcat în straie bogate. În vreme ce Jipa îngenunche dinaintea lui vodă, Radu Șerban îl privi cu luare aminte și îi plăcu înfățișarea mândră și cutezătoare a tânărului.

— Ridică-te și spune ce voiești de la mine, îl îmbie domnul.

— Sunt armașul Jipa, Măria-Ta, din oastea lui Movilă vodă.

Radu Șerban se încruntă. Nu-l bucura să audă numele vrăjmașului său.

— Mult mă mir ce te-a găsit să vii la mine și mai mult mă mir cum de ai știut unde mă aflu. Glasul lui Basarab suna a batjocură.

Boierii prinseră a zâmbi pe sub mustață.

— Măria-Ta, zise Jipa, înălțând capul, sunt fugar și părinții mei se află în mâinile lui Movilă! Cu coada ochiului trase la boieri, care îl priveau scrutători. Pieirea mea și stingerea neamului meu a voit-o...

— Ce lucru neplăcut stăpânului tău făptuit-ai? îl cercetă vodă mai departe.

— Nu eu, ci nepotul meu a fost găsit de oamenii domniei cu cărți către turci și pâri împotriva domnului. Când am prins de veste, am fugit cât ce am putut, pentru a-mi scăpa grumazul de sub securea gealatului.

— Știai de acele cărți?

— Cu știința mea au fost trimise, răspunse Jipa.

Vodă tăcu o vreme. Părea că în mintea lui cântărește ceva. Privirea și-o ținea ațintită asupra lui Jipa, în timp ce-și flutura degetele butucănoase peste buzele cărnoase.

— Deci venit-ai la mine de teama pierderii capului, jupan armaș și nu din dragoste, după cum mi-ar fi fost voia, zise vodă în cele din urmă, cu glas mușcător.

— Măria-Ta, răspunse Jipa, grăiesc adevărul în fața lui Dumnezeu, că am venit să slujesc Măriei-Tale și pentru una și pentru alta.

— Apucatu-te-a dragostea de mine înainte de a-ți primejdi capul au după, jupan armaș? îl mai întrebă vodă, cu aceeași voce batjocoritoare.

Boierii prinseră a râde.

— Măria-Ta, se făcu a se burzului Jipa, de voiești să mă izgonești, izgonește-mă sau dă-mă morții, dar nu-ți face răs de mine dinaintea acestor boieri.

— Voiesc a ști jupan armaș, zise vodă fără să se sinchisească de țafna lui Jipa, dacă domnia-ta luat-ai cunoștință de schimbarea vremilor și a domniilor. Turci și tătari și leși au venit în Țară și au mânat-o și au robit-o, căci au stăut Simion Moghilă cu leșii și tătarii, ca să domnească Țara. Și multă năpastă și moarte au căzut peste toți sărmanii, cu multe jafuri și multe prădări... Asta voiesc a ști: dacă și domnia-ta aveai cunoștință de toate astea? De greutate și nevoi?

— Aveam, Măria-Ta, zise Jipa și se întunecă la chip,

— Și atunci cum de ai răbdare și nu ai fugit de la acel despot crud și deșuchiat?

— Măria-Ta, vinovat este sufletul meu dinaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, șopti Jipa, lăsând ochii tâlhărești în pământ.

— Boierii mei au ceva a zice? Întrebă Radu Șerban, privindu-i întrebător. Stroe Buzescu sta sprijinit în sabie și tăcea, de parcă n-ar fi auzit nimic. Dragotă postelnicul se făcea a se gândi, mișcând buzele. Bărcan stolnicul se juca, scoțând jungherul și băgându-l în teaca lui de argint. Dragu logofătul clătina din cap. Stanciu își frământa mâinile, posomorât, Cărcă vornicul își răsuca mustățile.

— Măria-Ta, începu Slăvuia cel acru și mohorât, eu zic ca jupan armașul Jipa să se ducă încotro i-o mână pașii Dumnezeu. Căci ce credință e aia să fugi de la domnul tău care ți-a dat pita și să încerci să-l năruie la vrăjmaș prin pâri, fie ele adevărate sau nu!

— Măria-Ta, vorbi și Dragotă, îngăduie să întreb pe jupan armaș dacă știe cumva gândurile lui Movilă voievod!

— În afară de Dumnezeu, este cineva pe lumea asta care poate a se lăuda că știe și cunoaște gândurile altuia? Întrebă Jipa.

Dragotă tăcu încurcat.

— Devreme ce domnul și stăpânul tău ți-a încredințat armășia, ți-a încredințat și gândurile sale, de cum va face război cu noi, zise Bărcan.

— Iaca, Măria-Ta și cinstiți boieri, așa ceva nu mi-a încredințat, că-i tăcut și pestriț la mațe, răspunse Jipa.

— Oare? stăruie Bărcan.

— Jur pe bunul Dumnezeu că spun adevărul, zise Jipa și își făcu cruce.

— Apăi rămâi dară, jupan armașe, hotărî vodă, și de mă vei sluji cu credință, mult bine vei vedea de la mine, iar de nu, înseamnă că Țara ți-ai vândut-o și nu pe mine.

Jipa sărută mâna întinsă a voievodului, cu un oftat de ușurare. Scăpase ieftin. Ieși cu spatele din cortul domnesc și Slăvuia, grijuliu, se uită după el, văzându-l cum se depărtează și încotro.

— Slăvuia, zise vodă către cel mai credincios oștean al său.

— Poruncă, Măria-Ta!

— Cată să-l ții sub veghea ochilor tăi pe acest armaș! Iar domniile voastre, boierilor, pândiți-i toate mișcărilor, le spuse celorlalți, căci teamă mi-e că una îi gândește mintea și alta îi rostește limba, adăugă el, uitându-se ceva mai lung la Proca portarul.

*

La Satu-Mare, generalul împărăției Gheorghe Basta, dăduse un ospăț la care fusese poftit și Radu Șerban cu căpeteniile lui. După zaiafetul care luase sfârșit noaptea târziu, Radu Șerban îi ceruse lui Basta ajutor spre a se întroni în scaunul Țării Românești. Generalul îl încredințase de tot sprijinul împărăției, de îndată ce împăratul va isprăvi chestiunea cu Sigismund, acel nestatornic și nehotărât prinț, ce voia din nou domnia Ardealului și care trimisese o scrisoare judei brașovean că va sosi cât de curând în Ardeal, unde, scria el, avea nădejdi de a i se alipii secuii și ungurii. Mai avea făgăduinți, zicea el, de la turci, ca pașa din Timișoara să cadă nemților în spate, în vreme ce ienicerii vor trece peste Dunăre în Țara Românească. Totodată, Sigismund ceruse brașovenilor opt mii de florini din datoria tributului pentru plata oștirii sale.

... La început de septembrie însă, Sigismund intră în Brașov, iar peste câteva zile, Becteș-pașa se uni la Deva cu pribegii lui Borbély, ca să-i vină în ajutor. Iar pe la începutul lui octombrie, Poarta trimise lui Sigismund la Brașov steag de domnie. Așa că nădejdiile lui Radu Șerban de a primi oaste de la Basta se spulberaseră. Căci cu puținele trupe de care dispunea, Basta nu putea păstra stăpânirea imperialilor în Ardeal, iar din aceste trupe, mulți hoinăreau și prădau prin țară, în vreme ce restul

cată să-i țină în frâu pe aceștia. Astfel stând lucrurile, la ce s-ar mai fi putut aștepta Radu Șerban de la Basta în afară de vorbe?

Simion Movilă, cu armata sa formată din turci, tătari și leși, era stăpân peste cea mai mare parte a Țării Românești. La amarnică strâmtoare se afla Radu Șerban, mai cu seamă că din puțina oaste câtă avea, iată că Basta îi cerea lui ajutor. Boierii erau întunecați și gânditori, iar oștenii simțeau că plutește o primejdie deasupra lor.

Pe drumul de întoarcere spre Țară, Radu Șerban cu ai săi mergeau la pas, însingurați, cu inimile strânse de grijă, căutând fiecare o ieșire salvatoare. Făcuseră drum lung și obositor și mai ales fără de folos. Oamenii așteptaseră întoarcerea domnului lor, cu credință că vodă va veni de la Basta cu oaste numeroasă...

Intrară pe pământul Țării cu simțământul unei mari tristeți.

SEMNUL AL CINCILEA PREA SFINȚIA-SA ION BORNEMISA ESTE ȘCOS CU BIVOLII DIN MLAȘTINĂ, ÎNCEPÂND O ALTĂ VIAȚĂ

*Când necazul doarme,
ferește-te să-l trezești!*

Peste câmpia liniștită începu să adie un vânt ușurel. Era înspre seară. Un soare roșu, tomnatec, se lăsa încet spre pământ. Popa Ion Bornemisa, gros și voinic ca un taur, își scoase potcapul, ștergându-și fruntea de sudoare cu o basma tărcată mare cât toate zilele. De sub sutană se vedeau cizmele din piele de bivol, pline de noroi. Nu mai fusese pe drumul acesta niciodată, dar ca să scurteze, pentru a ajunge mai repede acasă, tăie șoseaua, luând-o peste câmp. La urma urmei nici el nu știa pentru ce se zorea. Acasă nu-l aștepta nimeni. Preoteasa îi murise de mult, din cauza unei aprinderi de plămâni, iar cu copii nu-l miluise domnul. Poate că nu dorea să-l apuce noaptea pe drum. Se opri o clipă, uitându-se în jurul lui. „Cât e de frumoasă țara asta și parte de noroc nu are”, mormăi el, luând-o mai departe la picior.

Se trezi deodată că drumul înspre casă nu-i acela pe care mergea el.

Venea spre el un miros de mlaștină și orăcăit de broaște. „Las' că tot acolo m-o-scoate Dumnezeu”, își spuse popa și se încăpățână să-și continue drumul. Simți sub talpa cizmei cum chiftește apa, dar nu se îngrijoră. „O fi vreun smârc”, își zise el și iuți pasul. Câmpia aducea acum a luncă, plină de plante verzi cu tulpini înalte, încât nu de puține ori popa fu nevoit să-și facă loc cu brațele, spre a putea înainta. Nu simțea că pe ce mergea, picioarele Sfinției-Sale se afundau tot mai mult. Era una din acele mlaștini înșelătoare de care Ion Bornemisa habar n-avea. Când înțelese primejdia, era prea târziu. Mlaștina îl prinse cu brațe de caracatiță.

Dintru început Sfinția-Sa nu se sperie. „Mă întorc și o iau pe drumul drept”, își spuse el. Dar încercând să se întoarcă, se afundă și mai adânc. Se strădui să-și miște brațele. Cu cât le mișca, cu atât omul se ducea mai la fund. Strigă după ajutor, dar cine era să-l audă în pustietatea aceea? Când înțelese că totul e zadarnic și că intrase în mocirlă până la brâu, înălță ochii

către cer și strigă: „Doamne, nu-ți fie cu supărare, dar nu faci treburile așa cum se cuvine! Adică pe mine slujitorul tău care nu ți-a greșit nici cu vorba nici cu fapta mă dai morții în această mlaștină împutită iar pe prădalnici și pe tâlhari îi lași să-și facă de cap! Dacă asta o fi dreptate, apăi află, Doamne, că eu, popa Ion Bornemisa, nu o înțeleg! Și de voi scăpa de aici, mai află, Doamne, că voi lepăda sutana și voi pune mâna pe sabie, să-mi razi mie barba dacă nu voi face așa!”

Mocirla îi ajunsese până la piept, udându-i barba. Apa putea a nămol și popa scuipă cu scârbă, mai ales când simți că i se urcă pe obraz un bou de baltă, îl prinse și îl zvârli cât colo. „Dacă mă zbat, mă afund mai tare”, își zise el și continuă sa strige fără a se mai mișca.

În vremea asta, Nour cu oștenii săi treceau pe drumul acela. În urma cetei veneau două vaci și doi bivoli pentru hrana oamenilor.

— Căpitane Nour, parcă strigă cineva după ajutor, spuse Velcea, având urechea ascuțită.

Se opriră cu toții la semnul căpitanului. Într-adevăr, strigătele unei voci groase bărbătești se auzeau până departe.

— Toro, porunci Nour, ia-l pe Fărcaș și pe Lupu și vezi dincotro vine strigătul. O fi vreun creștin jefuit și lovit de moarte...

Toro nu mai așteptă mult. Porni în goană, cu Fărcaș și Lupu. Ajunși în fața popii care se tot scufunda, holbară ochii.

— Ce mama lui Dumnezeu cauți aici, Sfinția-Ta? se minună Lupu foarte, recunoscând după potcap că e vorba de un preot...

— Pe dracu' îl caut, taică, zise popa mânios. Și dacă o să vă mai învărtiți mult, apăi să știți că îl găsesc!

— Dă fuga, Fărcaș și adu bivolii să-l scoatem pe Sfinția-Sa. Și cată niște chingi de care să se poată prinde.

Fărcaș întoarse calul. Lupu și Toro descălecară, oprindu-se la marginea mlaștinii cu teamă.

— Bună treabă făcuși, popo, zise Toro și începu să râdă.

— Mă, ai noroc că nu mă pot mișca de aici, că de aș fi lângă tine, să-mi razi mie barba dacă nu ți-ar ieși râsul pe nas!

— Zău, părinte? Mai bine ține-ți pliscul până te scot din baltă, au uitat-ai vorba că până treci puntea și măgarului îi zici „nene”?

Cât era de necăjit, și pe popă îl umflă râsul. Mocirla îi ajunsese până la buza de jos.

— Măi, creștinul lui Dumnezeu, mi-e că până o veni tăntălăul ăla, nu mai rămâne din mine decât potcapul, zise, încercând să se salte ușor.

Fărcaș mâna bivolii de pe urmă după ce le legase chingile lungi de coarne. Ajuns aproape, întoarse bivolii, Toro zvârli capetele chingilor, de care popa se prinse vârtos.

— Gata ești, părinte? întrebă Toro.

— Gata, fiule, răspunse popa.

— Hi, ha! Hi, ha! strigă Toro la bivoli, pleznindu-i cu biciul. Cele două dihănii negre o porniră într-o goana nebună, cu popa după ei.

— Oprește-ți diavolii ăștia, că mă prăpădesc, urlă popa către Toro.

— Dă drumul chingilor, părinte, răcni Toro, alergând pe lângă popă.

Fărcaș și Lupu o luară la fugă și ajungând bivolii, le tăiară calea. Dobitoacele se opriră. Popa se ridică de pe jos mai mult mort decât viu. Tocmai atunci ajunse și Nour cu oamenii lui. Văzându-l pe popă tot una de noroi, și cu ochii holbați de spaimă, îl apucă la rândul lui un râs grozav. Râdeau și Velcea și ceilalți cu hohote. Popa se îndrăci de ciudă.

— Apăi, văz că pe cât ești de mare, pe atâta n-ai minte nici cât un țânc, zise curățindu-și barba de nămol.

— Nu vorbi așa cu căpitanul nostru, c-apoi te arunc de unde te-am scos, îi zise Toro.

— Tu, mă? Butoi de osânză! îl ocări popa. Doar de ți s-o fi făcut de împărțășania cea de pe urmă!

Și odată se prinseră în brațe, sucindu-se și învârtindu-se. Velcea vru să-i despartă, dar Nour îi făcu semn să-i lase în pace. Se luptau cele două namile de se zguduia pământul cu ei. Încercă Toro să-i pună piedică popii, dar ți-ai găsit! – că se învârtea popa cu Toro în brațe și îl strângea de îi ieșiră aceluia ochii din cap. Deodată Toro se lăsă moale în brațele popii. Sfinția-Sa dădu să-l izbească de pământ, să cadă cu toată greutatea trupului său peste el. Dar hoțul de Toro se răsuci în aer, popa se descumpăni și căzu grămadă, cu Toro deasupra.

— Acu' ce să-ți fac, popo? îl întrebă Toro, ținându-l nemișcat, cu umerii la pământ.

— Ia, ce să-mi faci? zise popa, suflând ca un buhai, da' nimica să nu-mi faci, ci să-ți ridici de pe mine hoitul tău cel slăninov și

să te duci la nen-tu dracu', că numai el te-a zămislit așa bolovănos!

— Părinte, îi zise Nour, de îndată ce Sfinția-Sa se ridică de la pământ ajutat de Toro, drept e să judecăm și să vedem cine are minte de țânc? Eu sau Sfinția-Ta? Se cade ca o față bisericească să se ia la harță cu un om care îl scoate din ghearele morții?

— Fiule, răspunse popa, uitându-se în pământ rușinat, drept e că nu se cade, dar nici eu nu mai sunt față bisericească, așa să știi! Că de îndată ce m-a prins mocirla cea diavolească în ghearele ei, am jurit Domnului că de voi scăpa cu zile, voi lepăda straiile popești și voi lua sabia în mână, căci zis-a Domnul Dumnezeu: „Mai mult se va bucura sufletul meu găsinđ oaia cea pierdută decât întreaga turmă ce paște liniștită!” Apăi eu voi fi oaia cea pierdută, care se va întoarce la Domnul atunci când voi crede eu că e bine să mă întorc. Acu', de nu vă e cu supărare... oșteni sunteți au tâlhari?

— Oșteni suntem, părinte, răspunse Nour. Oșteni dintre cei mai nefericiți, că sub Mihai vodă Viteazul am luptat și acuma umblăm, însetați de dreptate, după cel ce va fi vrednic să fie căpetenia neamului nostru, iar de nu l-om găsi, om rătăci pe acest pământ, ajutând după puterile noastre pe cei de o lege cu noi, căzuți în nevoie și la greu!

— Dacă e așa, apăi Domnul să vă binecuvânteze, zise Bornemisa, făcu semnul crucii înspre oșteni, și dacă vă e cu voie, luați-mă cu domniile voastre, că eu tot după dreptate umblu!

— Părinte, spuse Toro, deocamdată cal nu avem, așa că...

— Nu-i nimica, fiule, nu-i nimica, răspunse popa îmblânzit. Văzut-ai bivoli aceia cum alergau cu mine mai dihai decât armăsarii domnești? Voi încăleca pe unul din aceia și în drumurile noastre m-oi descurca eu!

— Apăi, dară, fă așa cum ți-e voia, părinte, spuse Nour.

Popa nu mai așteptă să fie poftit. Ridicându-și sutana, se aruncă pe spinarea unuia din bivoli și apucându-l de coarne, îi dădu călcăie.

Dormiră sub cerul liber după ce, mai înainte, împărțiră merindele, destul de puține. Luna se ridicase sus pe cer, ca un blid de aur dacic. Nour tocmi străjile, apoi fiecare, punându-și tartanul sau traista cu merinde drept căpătâi, se așternu

somnului. Caii pășteau în voia lor troscotul uscat al câmpiei de toamnă, începuse să se simtă frigul. Lângă popă se aciuă Kendi.

— Dar tu cine ești, taică? îl întrebă popa, văzându-l pe copilandrul atât de pirpiriu și cu chipul neîmplinit ca de fată.

— Eu îs Kendi, Sfinția-Ta, răspunse băiatul.

— Și ce cauți tu printre oamenii ăștia aprigi? îl mai întrebă Bornemisa.

— Caut ce caută și ei, părinte. Oleacă de viață de om. Că eu fost-am ucenic credincios meșterului Toro cel Negru, dar după ce îi muriră nevasta și copiii de moarte crâncenă, ca și părinții mei, luarăm și noi calea dreaptă prin desișul codrului.

Mai vorbiră ei ce mai vorbiră, după care îi prinse somnul, Toro sforăind de se auzea cale de o poștă, popa ținându-i isonul pe glasul al optulea. Străjile nemișcate, sprijinite în suliță, păreau statornice pietre de hotar.

Aproape de zori, când încă nu se luminase de ziuă, de undeva se auzi nechezat de cai. Străjerii puseră urechea la pământ, de unde părea că vine un duruit greu de copite. Caii săltară capetele și începură să necheze și ei. Într-o clipită oamenii fură în picioare și caii înșeuăți și înfrânați. „Poate că acu' îmi voi găsi cal pe potriva mea și sabie cum trebuie”, mormăi popa Bornemisa încălecând pe bivol, care porni câțiva pași, apoi se trânti cu popă cu tot la pământ, începând să rumege. „Bătu-te-ar Dumnezeu să te bată, făptură satanicească ce ești”, îl ocări popa, dându-i câteva picioare zdravene, la care dobitocul nici nu se clinti. Pe lângă Bornemisa trecu Kendi, mânându-și căluțul la pas.

— Urcă-te în spinarea lui, părinte, îi zise Kendi, iar eu l-oi înțepa cu sulița și s-o scula.

— Bun gând ai, fiule, răspunse popa și se urcă pe spinarea dobitocului care stătea liniștit. Kendi îi dădu câteva lovituri cu sulița. Bivolul mugi scurt și sări în picioare, luând-o la fugă cu popa pe el, care se ținea de coarne, încercând să-l liniștească. Și de unde era în urma cetei, Bornemisa se trezi în frunte. Acolo călăreau Nour și Velcea. Trecu în goană pe lângă ei. Nour și ceilalți loviră caii cu călcâiele, pornind după popă.

Ajuns aproape de Valea Ursului, bivolul se opri. Nu departe se auzea sforăit de cai și tropot de copite.

— Ori sunt tătari, spuse Nour lui Velcea, ori oșteni de-ai lui Movilă, cu vătămanii lor trimiși să bage groaza în oameni.

— Mai degrabă cred că sunt tătarii, pentru că numai ei vin noaptea, ca lupii la stână, răspunse Velcea.

Umbrele călăreților necunoscuți începură a se zări. Nu păreau a fi mulți, dar destui ca să întâmpine pe oricine ar fi năvălit peste ei. Când socoti Nour că vrăjmașii sunt destul de aproape spre a fi loviți, porunci lui Velcea să fie gata.

Mai trecură câteva clipe și Nour săltă brațul. Din rândurile oștenilor lui răsună un chiot puternic, apoi caii năvăliră în goana mare. Ceilalți călăreți de-abia avură vreme să tragă săbiile, să lase sulitele în cumpănire și să întoarcă repede caii dinspre unde venea primejdia.

Se încăierară zgomotos. Zăngănitul săbiilor și strigătele de luptă se auzeau până departe. Toro mătură din șa, cu o lovitură de ghioagă, un călăreț ce păru a zbura. Nour își încerca sabia cu un oștean voinic, a cărui față nu o putea desluși bine. Îl lăasă pe acela să-și repeedă sabia, ispitindu-l cu pieptul deschis în fața lui. Se feri iute, apoi îi dădu o lovitură de moarte. Călărețul se rostogoli de pe cal cu un țipăt dureros. Velcea tăia în legea lui, lăsându-se pe gâtul calului ca o arătare. Sfinția-Sa Bornemisa se năpusti, așa călare pe bivol cum era, asupra unui călăreț, încât acela zbieră din tot pieptul „Piei, satană”. Popa îl ocări strașnic, după care îl păli cu pumnul în creștet. Când acela se rostogoli de pe cal, popa îi luă sabia și dobitocul și încalecă mulțumit. Bivolul, nedumerit, se năpusti înainte, răsturnă câțiva dintre călăreții pe care nu-i știa nimeni și o luă la fugă, întorcându-se lângă celălalt bivol și lângă cele două vaci ce se opriseră liniștite pe tăpșan.

În zori, lupta luă sfârșit. Călăreții necunoscuți o luară înapoi, în goană. Nour pierduse vreo șase oameni, însă ceilalți lăsaseră pe câmpul de bătaie vreo treizeci de răniți și morți. Dar de-abia isprăviră ai lui Nour cu strânsul armelor și al cailor celor căzuți, când se treziră aproape înconjurați de o oaste întreagă.

O clipă cele două tabere se priviră față în față. Soarele începu să se înalțe. La lumina zilei, Nour își dădu seama că are de-a face cu o călărime română destul de numeroasă. Și unii și ceilalți lăsară sulitele în cumpănire, gata de năvală. Dar spre mirarea lui Nour, unul din oștenii pe care-i înfruntaseră, un bărbat purtând un panaș alb pe coif, burduhănos, rumen la față și cu un nas borcănat, făcu semn cu brațul și îndată oștenii lui ridicară sulitele cu vârfurile spre cer. Apoi înainta singur cu

calul, oprindu-se nu prea departe de Nour, care sta cu sabia în mână, gata de luptă.

— Cine ești tu, om de nimica, de cutezi a-mi tăia oamenii? strigă acela lui Nour.

— Eu oi fi cine oi fi, da' tu cine ești, de îndrăznești a-mi vorbi astfel? strigă Nour. „Și totuși chipul ăsta l-am mai văzut cândva”, își zise. Află că nu mă tem de oastea ta și sunt gata de a mă bate cu voi, oricât ați fi de mulți! adăugă el. Și dacă vrei să știi cine sunt, apai află că mă cheamă Nour-căpitanul, fost oștean în oastea celui mai viteaz voievod al vremurilor noastre, Mihai vodă!...

La auzul acestor cuvinte, călărețul cu coif și panaș alb descălecă și, aruncând sabia cât colo, o porni înspre Nour, în vreme ce un alt călăreț, mohorât și cu mustață pleoștită, vru să-l urmeze, dar la un semn al burduhănosului și la o vorbă - „Lasă, Slăvuio!” - se opri.

— Cum de te rabdă pământul, îl muștră călărețul pe Nour să faci atâta moarte între cei de aceeași lege cu tine? Și de ai fost în oastea prea bunului și dreptului voievod Mihai, cum de ai cutezat să te năpustești mișelește asupra unor oameni care nu ți-au făcut nimic? Se apropie și mai mult de Nour, care lăsă sabia în jos. Așa ai învățat în oastea voievodului? Să năvălești și să lovești pe la spate, ca tătarii cei blestemați? Haide! îl îndemnă necunoscutul, lovește acum și îți arată vitejia!

Nour lăsă să-i cadă sabia din mână. Odată cu mișcarea asta își arată fără să vrea inelul cu pecetea vulturească pe el. La vederea inelului, călărețul cu panaș alb tresări.

— De unde ai acest inel și cine ți l-a dat? îl întrebă pe Nour.

— În bălălia de la Șelimbăr, am scăpat viața unei căpetenii de-a voievodului Mihai și drept răsplată mi-a dat acest inel, zise Nour și parcă o lumină mare se făcu în mintea lui.

— Mai știi cum arăta acea căpetenie?

— Mărite domn, în focul luptei nu am văzut decât panașul alb pe coif ca al domniei-tale, după care am fost rănit la obraz.

Călărețul necunoscut zâmbi deodată, cu bunătate și dragoste.

— Apai află, fătul meu, că mie mi-ai scăpat zilele și sunt Radu Șerban Basarab, domn al Țării Românești!

La auzul acestor cuvinte, Toro se înclină, în vreme ce Bornemisa îi șopti la ureche: „Să-mi razi mie barba, dacă nu ne-a luat dracu' pe toți! Ne spânzură ca pe niște nemernici.”

Nour, năucit, făcu câțiva pași înspre Radu Șerban și căzu în genunchi dinaintea domnului.

— Ce voiești tu, căpitane Nour? îl întrebă vodă cu blândețe, așezând mâna pe umărul celui ce sta în genunchi.

Nour nu răspunse dintru început.

— Măria-Ta, rămași fără vodă Mihai, mi-e teamă că nu mai știm ce vrem, zise într-un târziu, în vreme ce în piept îi plângea inima de durere și de suferință. Și așa cum sta căzut dinaintea domnului, părea un copil urgisit și chinuit. Ne căutăm dreptățile, Măria-Ta, și îndreptarea acestui neam ce nu și-a aflat odihna de când au fost aici străbunii noștri, Râmii, cu legiunile lor! adăugă.

Radu Șerban îl ridică de la pământ și strângându-l la pieptul lui, îl sărută pe amândoi obraji.

— Voiești a-mi sluji mie, fătul meu, ca astfel să împlinești dreptatea de care mi-ai grăit? îl întrebă.

Drept răspuns, Nour se plecă și sărută mâna voievodului. Un chiot prelung de bucurie se auzi din mijlocul oștenilor lui Nour. Cele două cete se uniră, pornind înspre tabăra lui Radu Șerban, ceea ce nu-l împiedică pe Slăvuia să-i mormăie lui Nour:

— Eu, în locul Măriei-Sale, mai întâi îți trăgeam o bătaie zdravănă și apoi te-aș fi strâns la piept! Asta, ca să știi să nu te mai repezi ca proasta în fântână!

Nour zâmbi și nu răspunse. Se uită la Velcea, ai cărui ochi reci străluceau și se încălziseră de bucurie.

O parte din oștenii neamului își găsiseră și își recunoscuseră voievodul.

*

... Trecuse destulă vreme de la întâmplarea aceasta. Voievodul îl ținea pe Nour lângă inima sa. Și ceilalți boieri îl iubeau și îl prețuiau, încât căpitanul nostru nu lipsea de la niciun sfat domnesc, unde cuvintele sale erau ascultate cu luare aminte, fiindcă, deși tânăr, chibzuia bine și nu fără înțelepciune.

... Dar armașul Toader Jipa ce făcea în vremea asta? Își urzea firul veninos, cu multă socoteală și fereală. Până în cele din urmă izbutise să ademenească pe un oarecare Stoian, momindu-l cu făgăduinți și cu tot felul de minciuni. Acela, slab de înger, primi să-i fie unealtă.

Se apropiase vremea când Jipa trebuia să pună gheara pe Radu Șerban vodă ca, ducându-l plocon lui Movilă, să-și

primească răsplata așteptată din partea domnului, dar și pe Ilinca, fiica boierului Nicoară, cel apropiat lui Simion Movilă,

Aici, cu voia cititorului, mă voi opri să povestesc despre copila care să tot fi avut în jur de șaisprezece-șaptesprezece ani. Pot spune, după mărturiile vremii de atunci, că nici îngerii din cer nu erau atât de desăvârșiți în frumusețe ca jupânița Ilinca. Înălțuță și nu prea, subțirică la mijloc, cu ochii verzi ca apa mărilor când soarelui începe să i se facă somn, veșnic râzători, cu cosițe negre ca abanosul și lungi de-i băteau pulpele, cu gurița rumenă și dinții albi ca marmora, Ilinca semăna mumei sale, răposata jupâneasă Tudosca, cea care a fost silită de părinți să-l ia de bărbat pe Nicoară, boier mare și avut, cu multă trecere la domnie. Jupâneasa Tudosca nu l-a iubit niciodată pe acest Nicoară, că era rău, ciufut și grosolan. Dragostea ei fusese un tânăr boiernaș, nu prea avut dar frumos la înfățișare și curat la suflet, care, la auzul veștii că Tudosca s-a căsătorit cu ursuzul de Nicoară, de durere și-a pus capăt zilelor. Nici Tudosca n-a mai trăit mult, cu sufletul încărcat de amărăciune. Îndată după nașterea Ilincăi, blânda jupâneasă a trecut în cele veșnice. Nicoară nu s-a mai căsătorit niciodată, închinându-și restul vieții aurului și Ilincăi, pe care o iubea nespus, și căreia îi împlinea toate hatârurile. Acuma, când s-a apropiat vârsta de măritat, Nicoară și-a pus ochii pe Toader Jipa armașul. Jipa era tânăr, bogat, arătos și luat în voie și dragoste de Simion Movilă. Ilinca l-a găsit pe placul ei, mai ales că Jipa știa să-și facă chipul plin de blândețe, iar graiul să și-l îndulcească așa ca mierea.

Închipuiască-și orișicine ce a fost în casa boierului Nicoară, când acesta auzi că Toader Jipa nu mai este armaș, că s-a viclenit și hainit înaintea domniei și că toată starea i-a fost luată de către domn!

Mult s-a bocit Ilinca și mult s-a mâniat Nicoară, auzind că Toader Jipa a trecut de partea lui Radu Serbau, că s-au găsit cărți de-ale lui Jipa către turci și mai ales pâri mincinoase împotriva lui Simion Movilă. Așa stând lucrurile, Nicoară s-a lepădat de Jipa ca satana de cele sfinte.

Acum, cu voia cititorului, mă voi întoarce în tabăra lui Radu Șerban vodă. Acolo, Jipa începuse să-și câștige bunăvoința domnului și prețuirea boierilor. Căci era fățarnic și priceput la vorbă și iute la minte, dar în inima lui numai încruntare și gheață erau. Până și Stroe Buzescu, cel mai neîncrezător dintre

boieri, îl privea pe armaș cu mai multă bunăvoință. Numai Nour se uita la el pe sub sprâncene, deși armașul îi arăta dragoste și prietenie. Dar simțindu-i otrava neîncrederii, Jipa era foarte temător în inima lui cea necinstită. Până într-o zi, când lui Nour păru a-i fi trecut paraponul pe armaș. Astfel că într-unul din sfaturile pe care domnul le ținea cu credincioșii săi, Nour își dădu cu părerea că n-ar fi rău ca Măria-Sa să-i încredințeze armașului o parte din călărimea sa. Când auzi, Jipa făcu ochii mari. Oare asta însemna că l-a băgat în cofă și pe Nour, temutul căpitan?

De îndată cel întâlni pe Nour, pe chipul său frumos înflori zâmbetul galeș al dulcei prietenii.

— Foarte îți mulțumesc că te-ai nevoit dinaintea domnului nostru prea iubit pentru mine, îl întâmpină pe căpitan.

— N-ai pentru ce a-mi mulțumi, jupan armașe, răspunse Nour, dar așa gândit-am că e bine.

— Oricum, căpitane, eu foarte îți mulțumesc pentru vorbele bune și mult s-ar bucura sufletul meu de a-ți putea arăta vreodată recunoștință pentru ele...

— De va voi Domnul și ne va ajuta să-l rostogolim pe Moghilă vodă din scaun, atunci vom mântui o treabă bună, zise Nour, uitându-se țintă în ochii lui Jipa, care nici nu tresări măcar, atâta doar că clipea repede din gene, neputând să rabde privirea cea neagră ca noaptea a lui Nour.

Apoi se despărțiră, văzându-și fiecare de drumul său. „Blestematul ăsta de Nour îmi vrea capul, gândea Jipa, căci ce l-a mânat pe el să ceară pentru mine comanda călărimii? Și-apoi caii de oaste ai lui Radu vodă sunt puțini, ocârjiți și slabi de le numeri coastele!” Se întoarse cu gândul la caii viitorului socru și zâmbi. Nicoară avea cea mai mare herghelie din toată țara. Vindea și turcilor și leșilor, căci oamenii lui Nicoară erau meșteri în creșterea acestor nobile dobitoace dar și în furtul lor, fiindcă însuși Nicoară era un mare hoț de cai, fie că îi fura din Polonia sau de la cazaci, fie că îi lua fără știrea stăpânilor, năvălind cu săbiile asupra păzitorilor, ori cumpărând cu o mână de galbeni cinstea celor ce îi aveau în grijă. Jipa știa toate astea, dar nu se sinchisea de fel. El râvnea doar copila și odată cu ea și starea avutului boier. „Dacă nu-l răpun eu pe Nour, atunci mă va răpune el pe mine, își smulse Jipa gândurile de la caii lui Nicoară... De răpus nu e bine să fie răpus de mâna mea, ci

ticluind în vreun fel lucrurile, ca osânda să i-o dea ai lui, cu Basarab în frunte.” Apăsător de o îngrijorare, intră în cortul său. Stoian, sluga credincioasă și besmetică, cu mintea zăpăcită de făgăduielile mincinoase ale lui Jipa, îl aștepta.

*

Trecuse de miezul nopții. Nour nu putu lipi geană de geană. Era una din acele nopți de toamnă tulburătoare, făcută parcă din vrăji și lună. Tabăra dormea dusă. Când și când se auzeau glasurile străjilor. Nour se ridică din așternut și punându-și veșmintele pe el, ieși afară. Respiră adânc, cu privirea oprită în măreția lunară. De undeva din apropiere auzi șoapte și râsete înfundate. Zâmbi, îndreptându-se într-acolo. Din cort se vedea lumină și se auzea sfârâit de tigaie încinsă. Nour iuți pasul. Voia să știe cine râde și vorbește în vremea nopții. Ajuns în fața cortului, dădu foaia la o parte și intră. Îl izbi o duhoare de grăsime încinsă. La vederea lui, cei dinăuntru se ridicară în picioare, lăsând capetele în jos. Erau Toro, Bornemisa, Velcea, Kendi, Fărcaș, Lupu și câțiva oșteni de-ai lui Slăvuia: Costea Bucioc, Nicolae Prăgescu, Ștefan Becheș. Mai spre fundul cortului o groapă plină cu jăratec și un soi de tingire mare așezată pe niște crăcane de fier: frigea în ea o pulpă de vițel spartă în două. Ceva mai la o parte de căldura focului zăcea un butoiăș cam de vreo zece oca de rachiu.

Lui Nour îi veni să râdă, văzând fețele spăsite ale tuturor, dar se stăpâni. Ba chiar se încruntă. Se apropie de tingirea făcută dintr-un scut tătarăsc de metal, împinse cu piciorul polobocul care părea greu la urnire, apoi se întoarse către ceilalți.

— Vai vouă, burți fără de saț, nămetenii lacome și hulpave, care nu știți a vă îngriji decât de mântuirea pântecului vostru cel mare și niciodată de-ajuns de plin, îi muștră, făcând mereu grele sforțări să nu izbucnească în râs, mâncăi fără de socoteală, asta vă e hodina? De tine, Toro, nu mă mir, fiindcă tu ai venit pe pământ doar cu gândul la mâncare și băutură... Toro tăcea, mutându-se când pe un picior, când pe altul. Și nici de Sfințenia-Ta, părinte Bornemisa, nu mă minunez, fiindcă știu că mai lung ți-e mațul decât mintea...

Dar Bornemisa nu era mototol ca Toro. Nu putea suferi cuvintele de ocară, mai ales când se știa puternic ca un bivol.

— Știi ceva, căpitane Nour? spuse, simțind că îl apucă dracii. Dacă îți faci răs de mațele mele, slobod sunt a pleca unde vreau, să-mi razi mie barba dacă nu plec! urmă el.

— Liber ești, zise Nour, săltând sprânceana și privindu-l pieziș. Și se dădu la o parte.

La așa ceva nu se aștepta uriașul. Crezuse că amenințându-l pe Nour cu plecarea, acesta îl va ruga să rămână, dat fiind marea nevoie de oșteni.

— Pe tine, Fărcaș și pe tine, Lupule, vă cred că ați fost mereu flămânzi. Dar iată că aici aveți de toate, pentru ce ați mai furat vițelul cine știe cărui năpăstuit ca și noi?

Se opri, privindu-i întunecat. În vremea asta Bornemisa își strânse centura cu sabia peste burdihan, își trase căciula până peste urechi și ieși fără să se mai uite în urmă. Nour se făcu că nu-l vede. Rămase să-i mustre pe ceilalți.

— Și tu, Kendi? Tu ești de-abia un copilandru, căruia nici nu i-au dat încă bine tuleiele. Pentru ce te-ai lăsat ispitit de cei mai mari și mai fără minte ca tine?

— Jupan căpitane, începu Kendi cu vocea lui subțire, privind într-o parte, fără voia mea am căzut în păcat, dar dacă meșterul Toro mi-a zis, eu care n-am ieșit niciodată din cuvântul său, n-am ieșit nici de data asta...

— Bine, zise Nour.

Apoi, înturnându-se spre ceilalți, se uită la ei o vreme, cercetându-i cu privirea sa cea neagră.

— Voi, le spuse el lui Bucioc, Prăgescu și Becheș, nu sunteți oștenii mei. Plecați! Rămâne ca mâine, de îndată ce-l voi întâlni pe jupan Slăvuia, să-i povestesc isprăvile voastre!

— Mărite căpitane, se rugă Bucioc, noi n-avem altă vină decât aceea de a fi venit aici. Popa ne-a poftit, iar noi de unde, păcatelor, era să știm că vițelul era de furat?

— Duceți-vă, zise Nour. Cei trei se închinară și ieșiră.

Velcea, văzând că Nour nu-i spune nimic, făcându-se a nu-l băga în seamă, își ridică privirea aceea rece.

— Frate căpitane, zise el și obrajii îi ardeau ca focul, eu am furat vițelul. Nour se întoarse spre el, cu silă.

— Și crezi că de ai mărturisit isprava, ți-ai răscumpărat ticăloșia? zise. Oare ce deosebire este între oastea noastră și a lui Movilă vodă? Niciuna. Tătarii lui pradă satele românești și încă au o scăpare. Sunt de alt neam, așa că le este iertat. Nu îi

este iertat lui Movilă, că e de o lege cu noi, să-i lase să prade! Atunci pentru ce vrem să-l răsturnăm pe Movilă? Să-i luăm locul și să prădăm noi? Așa-i? Ehei, Velceo, ești viteaz nevoie mare, dar slab la suflet ca o muiere. Ti-a dat inima ghes să furi vițelul, ca venind aici în cort să te îndopi deopotrivă cu ceilalți...

În vreme ce Nour îl mustra pe Velcea, Toro nici nu îndrăznea să sufle măcar.

— Frate căpitane, nu mă mai mustra, că greu îmi vine, zise Velcea. Voi strânge bani și îi voi da aceluia căruia i-am luat vițelul, adăugă el, amărât peste poate.

— Așa să faci, Velceo, de vrei să ai inimă curată de oștean viteaz.

Vru să iasă din cort, când năvăli peste el ca o furtună Bornemisa.

— Ce-i, părinte? Uitat-ai pulpa de vițel, au bărdaca de rachiu? Îl luă Nour în răs.

— Niciuna, nici alta, căpitane, zise popa, dar văzui că afară nu se petrec lucruri curate.

— Ce-ai văzut, părinte? Îl întrebă Nour.

— Văzui un oștean ce-i tot șoptea ceva altuia care sta pe cal. M-am furișat eu, ca să aud despre ce era vorba, dar n-am putut înțelege nimic. Atâta am băgat de seamă, să-mi razi barba dacă te mint, copitele calului erau înfășurate în paie și legate cu cârpe, spre a nu face zgomot.

— Și apoi?... Întrebă Nour atent.

— Apoi călărețul a luat o traistă de la cel ce-i vorbea și, băgând-o în sân, a dat piteni calului, pornind în goană.

— Și încotro a luat-o? Îl mai întrebă Nour.

— A luat-o spre răsărit, zise popa.

— Drumul spre răsărit duce la Târgoviște, zise Nour. Cum arăta oșteanul care i-a dat traista călărețului?

— N-am putut să-i zăresc chipul, răspunse popa.

— Velceo, într-o clipită să aduci doi cai înșeuaiți și să te gătești, îi porunci Nour.

— Îndată, căpitane, răspunse Velcea, fericit că nu-l mai bodogănește Nour și-i dă, dimpotrivă, o însărcinare. Ieși în fugă din cort.

— Căpitane Nour, ia-ne și pe noi, pe mine și pe Toro, se rugă popa, cu jumătate de glas.

— Nu, părinte! Rămâi aici și termină-ți pulpa de vițel, i-o reteză Nour.

— Apăi, căpitane, zis-a Dumnezeu că să-i ierți fratelui tău de șaptezeci și șapte de ori câte șapte, spuse popa, da' văz că domnia-ta nu iartă nici măcar o dată!

— Mai întâi că eu nu-s Dumnezeu, iar de-aș fi ăla, află, părinte, zise Nour și chipul i se însenină, că ar însemna să mănânce Sfinția-Ta câte șaptezeci și șapte de viței, și eu să te iert... Asta n-aș face-o, chiar de aș fi Dumnezeu!

Popa începu să râdă atât de tare că, zgâlțâindu-și burta, îl aruncă cât colo pe Kendi care avea nenorocul să se afle lângă stomacul prea sfântului. Izbucniră și ceilalți în râs.

Nu trecu mult și Velcea se afla cu caii dinaintea cortului. Nour se azvârli în șa și urmat de Velcea dispărură în noapte pe urmele călărețului necunoscut.

— Ce facem, fraților? îi întrebă popa pe ceilalți, îi lăsăm singuri ori pornim după ei?

Toro cel Negru își tot răsfirea barba. Apoi luă deodată ghioaga și își puse centironul.

— Mergem după ei, părinte! zise el.

— Așa să facem, fiilor, că nu poți să știi de unde pândește satana, zise popa.

SEMNUL AL ȘASELEA RADU ȘERBAN VODĂ CATĂ A PRIVI ÎN SUFLETUL OAMENILOR

*Cu o lingură de miere, prinzi mai multe muște
decât cu douăzeci de butoaie de oțet.*

În dimineața aceea rece de septembrie, Radu Șerban Vodă se trezi cu un dor în inimă după Târgoviște. Puse pe Mihăiță slujitorul să-i toarne în grabă o cofă cu apă rece, nelăsând pe nimeni să-i ajute, înfulecă o jumătate de pulpă rece de berbec, dădu peste cap o ulcică cu vin roșu din acelea care îi plăcea lui mai mult, răsuflă din adâncul inimii, apoi, încingându-și centironul și sabia, ieși din cort. Se duse glonț înspre cortul lui Slăvuia și dând foaia la o parte, îl găsi pe căpetenia călărimii făcându-și rugăciunea. Acela nici nu-l băgă în seamă, atât era de adâncit în rugă.

— Când vei isprăvi rugăciunea să vii la mine, îi zise vodă și ieși. Se duse la cai și îl apucă jalea, văzându-i cât erau de slabi și jigăriți. Intră prin corturile oștenilor, cercetându-i și muștrându-i. Ba nu-i plăcea că unul avea sabia legată cu frânghie, ba că altul avea cizmele pline de noroi, ba că una, ba că alta, încât în puțină vreme puse toată tabăra în picioare. Era chipul de luptător care simte că îl apucă rugina stând pe loc, în așteptare. Se întoarse înspre cortul domnesc, după ce porunci să se adune căpeteniile. Pe drum îl întâlni pe Toader Jipa.

— Cum te mai lauzi, jupan armaș? îl întrebă vodă, fără să se oprească. Mergea repede, cu mâinile la spate, lăsând sabia să zdrăngăne după el, tot pufnind și mormăind.

Jipa îl urmă, uitându-se la spatele lat al voievodului, apoi în jurul său. Nu era nimeni. „Ușor mi-ar fi, gândi Jipa, să-l răstorn, înjunghiindu-l și apoi să fug, dar Movilă vrea vânatul viu.” Deodată vodă se opri, întorcându-se scurt cu fața la Jipa, de parcă i-ar fi citit gândul.

— Voiești a-mi grăi ceva, jupan armaș? îl întrebă,

— Nimica, Măria-Ta, decât că îmi e voia de a merge în urma Măriei Tale, răspunse acesta și obrazul i se luminează de zâmbetul acela fățarnic. Vodă îl privi drept în luminile ochilor, dar Jipa îi susținu privirea.

— Sunt mulțumit de domnia-ta, spuse vodă. Ai arătat credință față de țara asta năpăstuită și față de mine, adăugă el.

— Am ales calea dreptății și a împlinirii neamului, Măria-Ta, răspunse Jipa.

— De te vei purta tot atât de dârz și împotriva vrăjmașului, vrednic vei fi de dragostea mea și a oștenilor mei, zise vodă și ochii săi cei albaștri ca două viorele îi jucau în cap, cercetători.

— Măria-Ta, oare multă vreme mai așteptăm năvala oștilor lui Movilă? întrebă Jipa.

— Atât cât va fi nevoie, răspunse vodă.

— De-l vom lăsa pe Movilă să-și aleagă locul de bătaie, atunci nimica nu vom face, fiindcă Movilă are călărime multă și oșteni cu nemiluita, zise Jipa, încercând să afle unde se vor întâmpina cele două oștiri.

— Locul îl vom alege noi, răspunse vodă. Acolo ne vom aștepta... oaspeții.

— Și când crede Măria-Ta că se va împlini vremea aceasta? întrebă Jipa atent.

— Jupan armaș, dacă bunul Dumnezeu mi-ar fi dăruit puterea de a afla gândurile neprietenilor în schimbul schiptrului și coroanei domnești, mult s-ar fi bucurat sufletul meu, răspunse vodă. „Prea vrea Jipa să le știe pe toate”, gândi. Noi vom tăbări într-un loc unde va fi nevoie, cu o parte din oaste, continuă cu glas tare, iar cu cealaltă parte vom sta ascunși în alt loc.

— Bine ar fi, Măria-ta, de ne-ar cădea în gheară Simion vodă cu toți ai lui, zise Jipa surâzând ușor, dar strângându-și fără voie buzele. Nu afla nimic.

— Să nu facem socotelile de-acasă, jupan Jipa, zise vodă, atâta vreme cât nu le cunoaștem pe cele din târg!

— Drept grăiești, Măria-Ta, dar eu sunt din aceia care mai întâi află prețul târgului și după aceea își face socotelile acasă, răspunse Jipa.

Vodă începu să râdă cu poftă. Îi plăcea să se joace cu cei ce voiau să-l iscodească și să-l obosească.

— Ai minte ageră, armașe, zise, și deodată deveni serios. Numai că târgul e departe... foarte departe! Și mult mă tem că cei ajunși în el să nu-și piardă mințile și punga!

Jipa, atent, nu răspunse. „Bătrânul ăsta viclean ca vulpea ori coace ceva, ori aruncă vorbele în vânt”, își zise. Și din nou fu ispitit să-l înjunghie și să termine odată. Apoi, luându-și răsplata

și pe Ilinca s-ar duce cât mai departe de acest pământ blestemat, pe care nu-l știi niciodată când îți fuge de sub picioare. „Cred că nici cămașa de zale nu o are pe el”, gândi. Hotărârea de a-l înjunghia începu să crească în mintea lui. Odată ucis voievodul ăsta îndărătnic, el, Toader Jipa, s-ar putea întoarce la Simion Movilă, spunând cu o mare părere de rău că un oarecare l-a ucis pe Basarab tocmai când era el gata să-l înhațe și să-l aducă la picioarele domnului său. Cu moartea lui Basarab s-ar sfârși toate necazurile lui. Gândul îi zâmbi atât de mult încât fără de voie duse mâna la cuțitul de la brâu. Radu Șerban nu-i luă în seamă mișcarea. O clipă armașul privi pieziș, spre a se încredința că nu-l poate vedea nimeni, dar, spre nenorocul lui, Ion nebunul, cu capul cât bostanul, se apropia de domn, dându-se peste cap. Jipa îl blestemă din tot sufletul.

— Ce cauți aici, loane? Întrebă vodă, prefăcându-se mânios.

— Măria-Ta, zise piticul, nebunului îi este iertată chiar și înțelepciunea!

Radu Șerban zâmbi a râde. Piticul picase într-o clipă foarte prielnică – lui vodă i se cam lehamițise de Jipa.

— Ia spune loane, ce-ai mai învățat tu să faci pentru alungarea necazurilor mele și înveselirea sufletului meu? Întrebă vodă.

— Am învățat să mint, Măria-Ta, răspunse piticul și începu să umble în mâini, și să-și bââtaie picioarele scurte.

— Mare treabă, zise Basarab. Pentru asta nu-ți trebuie învățătură, loane, adăugă domnul, continuând să râdă.

Jipa sta ceva mai departe, răzimat în sabie, și se făcea că se înveselește odată cu vodă.

— Ba îți trebuie Măria-Ta, căci nimic nu-i mai greu pentru cel învățat a sluji adevărul decât a minți. Drumul adevărului e drept ca în palmă, pe când cel al minciunii este întortocheat și plin de capcane... E greu să te ferești de ele!

— Atunci arată-mi învățătura ta cea nouă, îl îndemnă vodă pe Ion nebunul.

— Iată, Măria-Ta, ai aici, dinaintea Măriei Tale, un boier chipeș și mândru ca soarele, zise piticul și îl arătă pe Jipa. Acesta este adevărul! Dar boierul zice că te iubește și îți voiește binele! Căci care boier nu zice domnului său acest lucru? Fie pentru a se pune bine cu chiverniseala, fie pentru a-și păstra capul pe umeri, fie pentru a-și duce stăpânul și domnul la pierzanie.

La spusele piticului, zâmbetul lui Jipa muri. Nici vodă nu mai râdea.

— Ce-ți trece prin minte, pitic nebun? îl muștră domnul pe Ion.

— Măria-ta, mintea nu poate primi decât cele făcute pentru ea, răspunse Ion și începu să râdă... Voiești, Măria-Ta, să auzi o minciună din gura acestui boier? Întrebă piticul după ce se liniști.

— Voiesc, răspunse vodă, dar ia aminte!... Îl amenință cu degetul.

În gând, Jipa îl trimise pe nebun la toți dracii. „Primejdioasă stârpitură!” își zise.

— Îți este cu voie, boierule? Întrebă piticul pe Jipa, apropiindu-se de el.

— Ei bine, pitic nebun, tare aș vrea să văd cum mă vei face tu pe mine să fug din brațele adevărului și să alerg la surata minciună, zise Jipa, încrucișându-și brațele peste pieptul voinic.

— Adevărul ține poarta deschisă pentru toți, minciuna o ferecă cu nouă lacăte, mai adăugă piticul. Ia spune-mi, mărite boierule, pe cine iubești mai mult pe lumea aceasta de nimic? Întrebă nebunul.

— Pe cine aș putea iubi mai mult ca pe domnul meu? răspunse șiretul de Jipa.

— Care domn? mai întrebă piticul și rânji.

— Ajunge! strigă Radu Șerban. Pune să i se tragă acestui nebun douăzeci și cinci de bice, se adresă vodă lui Jipa, apoi se întoarse scurt pe călcâie și porni cu mâinile la spate, după cum îi era obiceiul. Mergea grăbit, cu amarul în suflet și cu ceața lacrimelor în ochi. O ciudă grozavă îl aprinse, înțelegând că Ion rostise un adevăr. Și el, vodă, acest adevăr poruncise să-l biciuiască în carnea pipernicitului trup al nebunului. Auzi în urma sa răcnetele de durere și plânsul hohotitor al lui Ion și se înfioră. Jipa îl bătea crunt. Cu sete. Și poate că l-ar fi ucis în bătaie, de nu l-ar fi scăpat Toro din mâinile lui.

De-abia acum Radu Șerban Basarab începu să înțeleagă rosturile suferinței. Îl iubea pe pitic și îl ura în același timp, căci prin el afla adevărul în starea lui cea mai curată, atunci când semăna cu albastrul senin al cerului sau cu prima zăpadă peste care n-a trecut picior de pământean, spurcând-o și înnorind-o.

Călărețul necunoscut, pe urma căruia se luaseră Nour și Velcea, încetini pasul calului, gândind că nu are de mers multă vreme până la Târgoviște. Omul era obosit și începuse să moțăie în șa, când auzi în urma sa duruit de copite. Se întoarse, dar nu zări nimic. Strânse dârlogii și, băgând pintenii în burta calului, o luă la goană. „De aș avea măcar unde să mă ascund”, gândi el, uitându-se în jurul lui, dar peste tot nu se vedea decât câmpie. Auzi tropotul cailor celor ce îl urmăreau tot mai aproape. Bătu dobitocul cu latul săbiei, doar-doar o alerga mai repede. Dar calul nu-și iuțea fuga de fel. Călărețul întoarse capul și spre spaima lui zări două umbre ce veneau spre el mâncând pământul. Omul trase sabia și se pregăti de luptă. Deodată cei doi călăreți se desfăcură. „Mă prind la mijloc”, gândi omul și își făcu cruce cu limba în gură.

— Oprește! auzi el porunca unuia din cei doi.

Omul își făcu o socoteală scurtă.

„De voi încerca să alerg, tot mă vor prinde, deoarece dobitocul de-abia își mai trage sufletul. De voi încerca să fac față la doi, nu mă țin puterile. Poate că sunt tâlhari, care după ce îmi vor lua ce am pe mine, mă vor lăsa în viață, să merg în plata domnului.” Așa își zise și băgă sabia în teacă, strângând dârlogii. Calul se opri, mișcându-și capul în sus și în jos. Nour și Velcea îl prinseră la mijloc.

— Descălecă, porunci Nour și omul se supuse. Acuma îi zări bine și îi cunosc.

— Jupân căpitane, nu-ți face păcate cu mine și lasă-mi zilele, se rugă el de Nour.

— Cine ești și de ce ai fugit din tabără? îl întrebă Nour.

— Stoian mă cheamă, Măria-Ta, și mergeam la Târgoviște.

— Ce cauți tu la Târgoviște?

— Apoi, am muierea și copiii acolo, zise Stoian.

— Spune cine te-a trimis, de voiești să mai vezi ziua de mâine!

Nour își dădea seama că oșteanul minte. Trase sabia și o propti în pieptul omului. Văzând că Nour nu se joacă, Stoian se lăsă în genunchi și începu să se văicărească.

— Măria-Ta, zise el îngrozit, m-a trimis boierul Jipa cu carte către jupânița Ilinca, fata boierului Nicoară...

Stoian nu mai mințea. Numai că nu spusese totul. Velcea începu să râdă.

— la te uită de ce îi arde armaşului nostru! zise el.

— Adă cartea, îi porunci Nour. Stoian se cotrobăi prin sân şi întinse cartea căpitanului. Luna ieşise dintre nori, ivindu-se în toată măreţia ei. Nour începu să citească şi chipul i se întunecă. Căci Jipa îi scria fetei cum că în curând se vor vedea, dar deocamdată nu-i poate spune din ce loc îi scrie. Urmară apoi rânduri de dragoste şi la sfârşit de tot câteva cuvinte care îl puseră pe gânduri. „Să nu crezi, scumpă jupâniţa Ilinca, nici într-un fel că am căzut la scârba domnului meu.”

Care domn? se întrebă Nour. Dacă era vorba de Radu vodă, atunci îi putea scrie şi locul unde se află. Şi apoi pentru ce avea Jipa nevoie să-i dea asigurări acelei jupâniţe că n-a căzut la scârba domnului său? De s-ar fi temut de oamenii lui Movilă, mai vârtos nu avea de ce să-i spună Ilincăi astfel de lucruri. Şi mai scria Toader Jipa jupâniţei că „de îndată ce se va termina totul, degrabă se va întoarce el şi se vor căsători.”

Împături cartea armaşului. Ceva nu se potrivea în toată povestea asta. Ce trebuia să se termine? Ce voia Jipa să spună prin aceste cuvinte?

— Ascultă, Stoiane, zise Nour şi vârful săbiei se opri pe gâtul oşteanului, spune-mi adevărul, fiindcă de aflat eu tot îl voi afla şi atunci va fi vai de pielea ta!

— Jur pe bunul Dumnezeu că am spus tot adevărul, zise Stoian şi îşi făcu semnul crucii.

— Velceo, despoaie-l până la piele, porunci Nour. Stoian fu dezbrăcat, rămânând în pielea goală.

Velcea îi scotoci cămaşa, nădragii, brâul, căciula, fără să găsească ceva. Tocmai când se pregătea să-i spună lui Nour că n-a găsit nimic, simţi ceva foşnind în căptuşeala dreaptă a lui Stoian. Velcea scoase o altă carte, pe care i-o întinse lui Nour.

— Asta ce e, Stoiane? întrebă Nour mai înainte de a o deschide. Stoian nu răspunse. Sta mut cu capul în pământ. Îşi dădu seama că e pierdut şi căută o scăpare, cu mintea înfierbântată de spaimă.

Nour desfăcu şi a doua carte şi începu să citească: „Către Măria-Sa Domnul Țării Româneşti Simion Movilă...” Se opri, privindu-l pe Stoian pe sub sprâncene. „Află, mărite doamne, că blestematul de Basarab, dimpreună cu toţi oştenii săi, nu sunt nici pe jumătate cât e oastea Măriei-Tale...”

Nour sfârși de citit cartea în care Toader Jipa se dezvăluia ca un trădător și vânzător de domn.

— Stoiane, văzutu-l-ai vreodată pe Simion vodă? îl întrebă Nour.

— Niciodată, Măria-Ta, răspunse Stoian.

— Știai că prin mișelia asta îți vindeai neamul și pe domnul tău pe care îl slujeai?

— Știam, Măria-ta, răspunse oșteanul mai mult mort decât viu. Dar jupan Jipa mi-a făgăduit avere și pământ, de îndată ce Simion vodă îl va alunga pe Măria-Sa Radu Șerban. Mi-a mai spus că mă va ridica în boierie și că mult bine voi avea de la domnia sa și de la vodă Simion, încât tot restul zilelor mele, cât mi le va mai da Dumnezeu, le voi petrece în liniște și fericire.

— Mă tem, Stoiane, că zilele tale s-au isprăvit aici în noaptea asta, spuse Nour, cu vocea plină de amărăciune. Nu-i plăcea să-i ucidă nici măcar pe vrăjmași, darămite pe un oștean din același neam cu el. Velcea se uită la Stoian cu ochii săi neiertători, pe buze îi apăru o urmă de zâmbet rău.

— Măria-Ta, începu Stoian să se văicărească, sunt și eu o făptură a lui Dumnezeu...

— Ticălosule, îl ocări Nour, cum de te poți numi făptură a lui Dumnezeu, tu, care pentru a-ți trăi viața în desfrânări și avuții, arunci în brațele morții oștenii cu care ai răs și ai împărțit necazurile și bucuriile? Ia-ți sabia și te apără, îi porunci. Nu-mi place să ucid pe cineva cu mâinile goale.

— Frate căpitane, interveni Velcea, rogu-te, lasă-mă pe mine să lupt cu acest nimicure de om!

— Fie, Velceo!

— Ia-ți sabia și te apără, lighioană, îi zise Velcea lui Stoian, trăgându-și la rândul său sabia încovoiată.

Stoian ridică sabia, tremurând tot.

— De voi birui, îmi dăruiești viața, căpitane? întrebă.

— Ți-o dăru, făgădui Nour.

Stoian se repezi la Velcea, cu deznădejdea celui pentru care nu se mai afla altă scăpare. Săbiile se încrucișară și scăpărară. Păreau două fulgere care se încolăcesc. Velcea se tot trăgea înapoi și asta îi da un curaj nebun lui Stoian. Nu înțelese cumpănirea acestui luptător de temut, cu ochii reci, căruia oștenii îi dăduseră porecla de „răs”, din cauza felului său de a ucide, fără greș, obosindu-și adversarul. Căci în vreme ce Stoian

sărea și năvălea mereu, suflând din ce în ce mai greu, Velcea se odihnea, apărându-se doar. Deodată Stoian dădu un răcnet și se repezi cu sabia întinsă. Și dacă Velcea nu s-ar fi ferit din calea lui, sabia celuilalt l-ar fi străpuns. Descumpănindu-se, Stoian căzu la pământ. Velcea îl lăsă să se ridice, privindu-l mereu cu acel zâmbet rău. Lupta reîncepu. Stoian trăgea aer în piept, simțind că se înăbușe. Pe câmpia cea fără de sfârșit luna lumina un călăreț împietrit parcă, un luptător în pielea goală care gâfâia și pe un altul, a cărui sabie șuiera când aproape de gâtul, când de inima adversarului. Nimic nu poate încuraja mai grozav ca disperarea! Stoian lupta bine, dar loviturile lui nimereau în gol. Sângera din tot trupul, lovit de vârful săbiei lui Velcea. Oboseala îl cuprinse în brațele ei de amorțire și zăcere. O clipă căzu în genunchi. Se ridică, sprijinindu-se cu mâna stângă în pământ, de la care parcă, ar fi vrut să prindă puteri noi. Inima sta să-i spargă pieptul. Velcea se descoperi, ca și cum l-ar fi poftit pe Stoian să lovească. Acesta ridică sabia, dar deodată îl podidi sângele pe gură. Ducându-și mâna la inimă, Stoian se răsuci pe loc și se prăbuși la pământ fără viață... Așa că Velcea fu scutit de a-l mai tăia. Îl împinse ușor cu piciorul, răsturnându-l pe spate, cu fața în sus. Mortul sta cu ochii mari deschiși, cătând parcă spre luna ce trecea grăbită printre nouri.

— Închide-i ochii, Velceo, zise Nour și se înclină. Velcea se apropie de mort și, întinzând arătătorul și degetul mijlociu, trase pleoapele peste ochii mari, îngroziți de suflarea morții.

— Te vei duce la Movilă vodă și-i vei da scrisoarea lui Jipa, spuse Nour. Velcea zâmbi. Îi plăcea acest joc în care trupul lui trecea, precum un abur, în trupul celui căzut. Și de îndată ce vei fi dat cu ochii de nimicul acela de domn și vei lua carte de la el, te vei întoarce cât mai repede cu putință, urmă Nour.

Velcea luă cartea către Movilă și pe cea către jupânița Ilinca și încălecând, o porni în goană, fără să spună niciun cuvânt.

Nour mai rămase o clipă, privind în urma lui Velcea, aruncă o uitătură și mortului, după care împunse calul cu pintenii. Era hotărât să tacă, spre a prinde tot firul trădării lui Jipa, în care nu avusese încredere de la bun început. Străbătu câmpia, gândindu-se că uneori viermele pare mai om decât omul și ajunsese într-o vale, de-i zicea „Valea Fecioarei”.

Urcă dealul în fugă. Sabia se bălăbănea la oblâncul șei. Calul necheza aprins, după care sforăi, aruncând bale verzi pe

cizmele călărețului. Nour lăasă dârlogii în voie. Deodată îl prinseră gândurile. Oare cum o fi arătând această jupâniță llinca? Câți ani o fi având? Cum i-or fi ochii? Și gura? Apoi se gândi că până acuma nu-și făurise niciun rost în viață. De foarte tânăr intrase în vâltoarea bătăliilor, de unde scăpase cu viață, apoi se văzuse hoinar, fără de căpătâi. Părinții îi muriseră, iar singurul neam fusese bătrânul ban Mihalcea, cel ucis în temnițele lui Basta. I se păru că sufletul i se scutură în trup, cuprins de oboseala aducerilor aminte. Oare casa părintească mai era? Sau se năruise sub navala focului, sau a jafului sau a pulberii?

Sub povara aducerilor aminte nici nu auzi zvon de copite. Când se trezi bine din visările sale era sus pe clinul dealului. În depărtare se zărea ca un pojar de foc ce creștea, se micșora, și iar creștea. N-apucă să deslușească bine despre ce era vorba când se văzu față în față cu niște călăreți ieșiți ca din pământ. Le zări căciulile flocoase și caii mici și iuți. Vârfurile sulitelor străluceau în bătaia lunii.

„Tătarii”, își spuse Nour și se cutremură. Aceia veneau în goană drept spre el. O clipă se gândi să întoarcă dobitocul și să fugă, dar părăsi repede gândul acesta. Tătarii îl zăriră și se năpustiră asupra lui cu țipete ascuțite ca de femeie. Nour trase sabia, încercându-i tăișul cu degetul mare. Se liniști. Așa i se întâmpla în orice bătălie. Primele clipe își auzea inima bătându-i cu putere, ca după aceea să se simtă tare și stăpân pe el. Văzu că nu sunt mulți. „Mă voi preface că fug”, își zise el, gândindu-se la chipul vechi de luptă ce nu dăduse greș vreodată. Întoarse calul și o luă la goană. Cu sabia pregătită.

Tătarii se lăsară pe gâtul cailor, țipând și gonind cu sulitele întinse. Erau din aceia care rățăceau prin țară jefuind și ucigând, răzlețiți de hoardă. Primii doi care îl ajunseră pe Nour nu avură o soartă fericită. Căci Nour își întoarse scurt calul, așa că tătarul din fața lui nimeri drept în sabia întinsă. Cu un țipăt ascuțit de durere se prăvăli din șa. Celălalt de-abia avu vreme să ridice sulița, când sabia lui Nour îi deschise gâtul. Tânărul căpitan înțelese că nu poate avea scăpare, dar cât avea să se mai poată apăra și lovi, avea s-o facă. Pe lângă ureche simți șuieratul suliței. Se plecă mai mult pe gâtul calului. Dobitocul își întări fuga. Ah, de ar fi putut să dea de veste celor din tabără! Dar tabăra era departe. Desigur că, îndată ce va cădea în mâinile

lor, îl vor ucide. De-ar fi fost hoarda, l-ar fi luat rob și s-ar fi răscumpărat, dar ceambulul acesta, de zece-doisprezece oameni, era alcătuit din tâlhari, ființe crude și nemiloase. Întrebuință același mijloc de luptă al întoarcerii pe loc și îi izbuti și de data asta. Dar tătarii observară felul de luptă al lui Nour și începură să devină mai prevăzători. Nu mai alergau după el să-l ucidă, ci să-l prindă viu. Un arcan șuieră pe deasupra capului lui Nour și puțin lipsi ca să nu i se înnoade după gât. Calul începu să sufle greu și să sforăie. „S-a isprăvit”, își zise Nour, și se pregăti să se întoarcă spre a primi lupta, cât va mai avea suflare în el.

Deodată auzi chiote groase bărbătești în stânga lui. Nedumerit, întoarse capul. Prinse și câteva cuvinte românești. Ceambulul lovit în coaste se frânse în două. Unii o luară la fugă, iar ceilalți făcură față, spre a se prăvăli în țărână de ghioaga lui Toro cel Negru și sabia părintelui Bornemisa, ce urlau ca niște ieșiți din minți. Neștiind ce forțe năvălesc asupra lor, tătarii, câți au mai scăpat cu viață, au întors caii, luând-o la fugă. Tocmai când Bornemisa se puse pe un răs nebun, trecu pe lângă el un tătar pricăjit care aruncă sulița. Popa o prinse cu mâna stângă, în vreme ce tătarul îl privea cu ochii holbați și încrucișați.

— Măi, păi tu ce faci aici? îi răcni popa în ureche, în vreme ce tătarul îl privea cu ochii holbați și încrucișați. De ce te joci, mă, cu de-astea? îl mai întrebă popa, arătându-i sulița. Apoi îl întoarse cu fundul în sus și îl bătu cu lemnul suliței până când îl rupse. Tătarul urla ca din gură de șarpe, în vreme ce Nour și Toro se tăvăleau de răs de isprava popii.

— Nemernicii ăștia au dat foc unui sat, căpitane, zise Toro după ce se liniștiră. Să ne repezim într-acolo, poate mai scăpăm ceva suflete de creștini, adăugă el.

— Bun gând ai, Toro, zise Nour și îndemnându-și calul o porni, urmat de cei doi. În scurtă vreme ajunseră. Focul se stinsese. Pe uliță zăceau oameni uciși, femeii ce nu apucaseră să se ascundă. Cei trei intrară în prima așezare omenească. Vântul aducea miros de fum și ars. Toro își roti privirea înspre dreapta, dar numaidecât își întoarse capul. Înfipt într-o țepușe de lemn, sta trupul unui țăran tânăr cu mâinile legate. Ceva mai încolo, căzută pe spate, o femeie tânără, cu fustele ridicate până la grumaz, își arăta impudic goliciunea, cu pântecul sfâșiat de jungher. Un câine mare, flocos, zăcea nu prea departe, cu

maștele afară. Cei trei se descoperiră. „Doamne, mormăi popa, cum de rabzi atâtea ticăloșii!?”

Leșiră din ogradă cu sufletele încărcate de amărăciune. Intrară prin alte bordeie. Aceeași duhoare de fum și de carne arsă îi întâmpină. Deodată Toro cel Negru le făcu celorlalți semn să tacă. De undeva se auzea parcă un scâncet de copil. Dădură fuga într-acolo. În pragul casei gospodarul zăcea cu o sulită înfiptă în piept. Ceva mai departe, femeia lui. Intrară în odaia săracă. Acolo, sub covata răsturnată, găsiră un copil de câteva luni. Lui Toro i se umeziră ochii. Își aduse aminte de copiii și femeia lui. Ridică pruncul, înfășurându-l într-o cârpă ce o găsi alături. Copilul începu să plângă de frică, zărind fața bărboasă a fierarului, dar când acesta îl strânse la piept și îl sărută pe obraji, micuțul se liniști și începu să se joace cu barba uriașului.

— Iacă, Toro, zise Bornemisa, pierdutu-ți-ai copiii și Domnul, în marea lui bunătate îți dăruie altul! Să-ți trăiască și să te bucuri de el!

Toro nu răspunse. Era atât de tulburat, încât nu putea rosti o vorbă.

Leșiră cu toții. Toro strângea pruncul la piept, acoperindu-l cât mai bine. Era îngrijat, gândindu-se de unde să găsească lapte pentru copil.

Aproape de zori, cei trei ajunseră în tabără. Trecură fără bătaie de cap pe lângă straja de la apus, lăsând-o să doarmă mai departe. Și încet, cu băgare de seamă, ajunseră la corturi. Copilul începu din nou să plângă, de data asta de foame. Toro nu stătu mult pe gânduri. Se azvârli pe cal și o ținu tot într-o goană. Straja îi strigă să se oprească, dar Toro habar n-avea. Aproape de intrarea într-un sat, se opri. Fața bărbosului se luminează și gura i se lăți în zâmbet. Vreo trei haidăi pășteau vitele. Se apropie de ei cu calul la trap.

— Care din voi îmi vinde și mie o vacă? întrebă el.

Haidăii se uitau la el ca la unul de pe altă lume, sprijinindu-se în ciomege.

— Mai, n-auzirăți ce vă întrebai eu?

— Ba auzirăm, răspunse unul din ei, da' vaca nu e de vânzare.

— E vorba de viața unui copil, insistă Toro.

— O fi! răspunse acela, cu o ciudată nepăsare.

— Apăi, dacă n-o dați de voie, o s-o dați de nevoie, zise Toro și simți că îl apucă dracii.

— Încearcă, deh! zise primul, ridicând ciomagul.

Ceilalți doi se apropiară și ei cu ciomegele ridicate. „Ei drăcie! Își spuse Toro. Aștia s-ar zice că nu mă cred. Dar dacă mă încaier cu ei, se face moarte de om și nu știu, zău...”

Privi lung la săteni.

— Fraților, încercă să le zgâlțâie el coarda simțitoare, e vorba de un copil de o lege cu noi. Blestemații de tătari au dat foc satului, i-au ucis părinții și eu l-am găsit plângând de foame, printre dărâmături. Deci faceți-vă milă și pomană!...

— Păi de ce nu ziseși de la început așa, creștine? întrebă cel ce ridicase ciomagul. Adă copilul aici, adăugă, l-o alăpta muierea mea, că avem plod de șase luni...

— Dumnezeu să te răsplătească, om bun, zise Toro, înveselindu-se deodată, fiindcă dacă se gândea bine, nici n-avea cu ce plăti vaca. Dau fuga și îl aduc cât ai clipi din ochi!

Și întorcând calul o luă iar la goană. Ajuns în tabără, nu se mai opri decât la cortul lui și al popii Bornemisa. Sări de pe cal și intră în cort, dar acolo încremeni cu mâna la gură.

Popa tocmai îl băgase pe copil într-un butoi cu apă calduță, rostind taina botezului. De o parte și de alta a „cristelniței”, cu lumânări aprinse în mâini, stăteau nașii, câțiva dintre boieri. Îl căută cu privirea pe Nour și îl zări stând ceva mai la o parte. Nașii îi puseră pruncului numele de „Ioan” și îl dăruiră fiecare cu câte ceva. Unul dintre ei îi prinse în jurul gâtului un lănțug de aur cu cruce tot din aur.

Copilul plângea. Degeaba îl luă unul dintre boieri în brațe, legănându-l, degeaba încercă Nour să-i îngâne cu vocea lui groasă un cântec de leagăn, degeaba îl săltă popa pe brațe în chip de joacă. Ba și Kendi veni în fața micuțului și cântând dintr-un fel de lăută făcută de el, se tot strâmba și juca în același timp. Băiețelul nu se liniștea. Atunci Toro se apropie și, luând pruncul din brațele popii, începu să-l legene și să-i tot spună la ureche fel de fel de vorbe. În brațele lui Toro, Ioan tăcu ca prin farmec.

Se învoiră cu toții ca pruncul să fie dus la haidăul despre care le vorbise Toro, fiindcă în tabără ar fi fost foarte greu să aibă cineva grijă de el. Uriașul, după ce îl dădu haidăului, se despărți de copil cu lacrimile în ochi. Întoarse calul și o porni îndărăt. Auzi plânsetul ălui mic și simți cum i se strânge inima. Lovi calul cu latul săbiei părându-i-se că aleargă încet. Capul nu-l întoarse,

fiind încredințat că de îl va întoarce, nu va mai fi în stare să plece mai departe.

*

Căpitanul Nour nu suflă nimănui o vorbă despre întâmplările prin care trecuse cu o noapte înainte. Și Bornemisa și Toro știau că trebuie să-și țină gura. Pe la ora prânzului Nour fu chemat dinaintea domnului. Îl găsi pe Radu Șerban vodă lățit în jilțul său. Se opri lângă intrare. Domnul îi făcu semn să se apropie. Lângă vodă stăteau Slăvuia, Buzescu, Dragotă, Dragu, Bărcan, Cârcă și Proca.

— Doamne, zise Nour îngenunchind, iată-mă la porunca Măriei-Tale!

Radu Șerban îl privea cu bunăvoință. Fața îi era luminoasă și ochii îi râdeau veseli în cap.

— Căpitane Nour, începu, iată ce-am hotărât eu cu boierii mei, aici de față... Se opri, cântărindu-l pe Nour cu privirea și făcându-i semn să se ridice. Domniei-Tale tot nu-i priește somnul de noapte, așa că mi-e voia ca dimpreună cu oștenii domniei-tale să faci paza satelor și a oamenilor pe care tătarii îi tulbură mereu, cu năvălirile lor blestemate...

Nour trase cu ochiul la Slăvuia și îl văzu zâmbind pe sub mustață. „Asta înseamnă că vodă a aflat de fuga mea și a lui Velcea din tabără”, își zise.

— Îți este cu voie, fătul meu, sau să numesc pe altcineva? întrebă vodă.

— Doamne, porunca Măriei-Tale este pentru mine pravilă, răspunse Nour. „Dacă știe că am plecat, atunci e hotărât lucru că știe și de ce am plecat! Și atunci pentru ce îl mai ține pe Jipa aici?” se întrebă.

— Foarte bine, căpitane, zise vodă. Deci oștenii domniei-tale vor avea poruncă să izbească și să nimicească ceambulurile răzlețe ale vrăjmașului, nu numai să adune copii găsiți prin satele jefuite.

Nour lăsă pentru o clipă ochii în jos. Îl aștepta pe Velcea cu dovada trădării lui Jipa ca pe un mântuitor.

Boierii prinseră a râde. „Asta numai Slăvuia mi-a făcut-o”, își zise Nour și-și ridică privirea cea fără de teamă, dârză și mândră.

— Măria-Ta, pentru treaba asta va fi nevoie de cai buni, zise Nour.

— Așa e, fătul meu, răspunse Radu Șerban. Aici însă te vei descurca singur. După cum ți-e cunoscut, cu caii stăm prost...

— Atunci să îngăduie Măria-Ta să-i iau de unde știu.

— Facă-ți-se pe voie, răspunse Radu Șerban. Dar să nu te întemeiezi pe bani, căci nici cu aceia nu stăm prea bine.

— Mai are Măria-ta a-mi porunci ceva? întrebă Nour.

— Nimica. Poți pleca, zise vodă, întinzându-i mâna.

Nour se plecă și o sărută așa cum săruta mâna moșului său, banul Mihalcea. Ajuns aproape de ieșirea din cort, se auzi chemat de vodă. Se întoarse.

— ... Și ca să nu uit...

— Măria-Ta?

— Pune să-i tragă vreo douăzeci de toiege lui Toro, oșteanul domniei-tale, ca altădată să nu mai plece doar cu un popă după el, crezându-se viteazul vitejilor, spuse vodă și ochii îi râdeau mereu în cap.

— Așa voi face, Măria-Ta, zise Nour uitându-se lung la vodă....

Când Toro își primi cele douăzeci de toiege, nici nu țipă, de uimit ce era.

— Ce fu asta, căpitane Nour? întrebă ceva mai târziu, frecându-și șezutul tăbăcit.

— N-ai văzut? îl întrebă Nour, uitându-se la fața uluită a bărbosului.

— ... Văzut, dar de ce?

— Și dacă ai ști de ce, nu te-ar mai dura?

— Drept spui, căpitane, răspunse Toro resemnat și se depărtă schiopătând, ținându-se cu o mână de șezut și cu alta de falcă, fiindcă îl ajunsese și o durere aprigă de măsea.

*

Aproape de nămiezi, un călăreț cu ochii reci, puțin alungiți, aproape ca ai tătarilor bătu în poarta caselor jupanului Nicoară. Pe loc îi deschiseră doi slujitori, întrebându-l ce vrea și de unde vine.

— Nu-i treaba voastră, le răspunse Velcea înfipt. Duceți-mă degrabă înaintea stăpânului vostru. Cei doi se uitară unul la altul și, ridicând din umeri, îl duseră dinaintea boierului. Acesta îl

privi cu ochii mici, ascunși în grăsime, măsurându-l de sus până jos. Îl văzu pe Velcea plin de praf și noroi și nu-i plăcu.

— Cine ești și ce voiești? îl întrebă Nicoară pe cel venit.

— Măria-Ta, sunt omul de credință al jupanului Toader Jipa...

— Ce-ai zis? întrebă Nicoară, sărind de pe scaun de parcă ar fi călcat pe șarpe. Slujitori! strigă, bătând din palme.

Trei oameni ieșiră ca din pământ.

— Pune-ți mâna de îndată pe acest ticălos și aruncați-l în temniță, porunci Nicoară. Asta îi mai trebuia acum! Să afle Simion vodă că el, marele boier Nicoară stă de vorbă cu omul celui pe care Movilă îl hainise.

— Măria-Ta, aduc vești pentru jupânița Ilinca, dă să mai spună Velcea, dar cei trei îl înșfăcară zdravăn.

— Taci, nemernice, îi porunci Nicoară. Cum de îndrăznești să pomenești numele copilei mele?

Velcea vru să mai spună ceva, dar se trezi cu niște pumni peste fălci și legat fedeleș. „Da' peste bune gazde dădui!” își zise el, în vreme ce slujitorii îl târau în temnița de sub pământ a conacului. Rămas singur în încăperea fără ferestre și fără cer, pe întuneric, începu să se gândească: „Asta nu-i lucru curat. Ori armașul Toader Jipa este omul de credință al domnului meu Radu Șerban și nu știe nici dracu' și se face numai a fi slugă credincioasă a lui Movilă, ori se vede că nărodul ăsta de boier nu știe pe ce lume trăiește! Sigur e doar un lucru, că eu, Velcea, sunt întemnițat de Nicoară și când și cum voi ieși din temniță, asta numai bunul Dumnezeu o știe!”

În vremea asta Nicoară fugi la Curtea domnească. Cerând să fie primit de vodă, îi spuse pe nerăsuflăte cum venise un oarecare din partea armașului și cum el îl înhățase, aruncându-l în temniță.

— Poruncește, Măria-Ta, ce să fac cu el? Să-i iau capul sau...

Se opri, privind la Simion Movilă, care sta liniștit, mângâindu-și bărbuța.

— Adu-l înaintea mea, fără să-i faci nicio smintire, jupan Nicoară, zise domnul, iar vocea-i subțire era atât de rece de-l prinseră fiorii pe boier. Și altădată, dacă vezi că nu poți pricepe unele lucruri, nu te mai băga în ele, că ai putea da de dracu'! Înțelesu-m-ai?

— Înțeles, Măria-Ta! Înțeles! spuse Nicoară repede, fără a înțelege nimic. Plecă în grabă, purtându-și trupul mătăhălos pe

picioarele scurte și crăcănate. „Ce-o fi asta, Doamne?”, își spuse el în drum spre casă. „S-a hainit armașul au ba? S-a hainit, devreme ce știe toată lumea și devreme ce vodă i-a luat toată starea, ba încă și pe părinții lui i-a pus la cazne! Și acu’, dintr-odată... Doamne, mare e puterea ta!”

Porunci să-l aducă pe Velcea dinaintea sa, privindu-l cu mare curiozitate.

— Unde ți-e stăpânul? îl întrebă, ceva mai blând. Voia să înțeleagă ceea ce îi spuse vodă că n-a înțeles.

— Păi unde să fie? Parcă Măria-Ta nu știe? zise Velcea, uitându-se la boier pieziș.

— Iaca nu știu, răspunse acesta.

— E în tabăra lui Radu Șerban vodă. Cu voia domniei-voastre, zise Velcea.

— Ba cu voia mea nu e, răspunse Nicoară, scuturându-se ca de satană. Opri cartea pentru fiică-sa Ilinca, iar pe Velcea îl porni la Curtea domnească.

Ajuns înaintea lui Movilă, Velcea îngenunchie cu smerenie. Îi venea să râdă să se prăpădească. Simion vodă îi făcu semn lui Nicoară să-i lase singuri, lucru pe care boierul se grăbi să-l facă, minunându-se foarte.

— Ridică-te, îl îmbie vodă pe Velcea. Cum te numești?

— Stoian, Măria-Ta, răspunse Velcea.

— Ai carte de la stăpânul tău pentru mine?

— Am, mărite doamne, răspunse Velcea și scoțând cartea din sân, o întinse domnului. Simion Movilă începu să citească și cu cât citea, cu atâta fața sa cea posomorâtă și galbenă se lumina. Când isprăvi de citit, ridică privirea către Velcea.

— Îi vei duce stăpânului tău carte de la mine, zise. Și cată a nu cădea în mâinile vrăjmașului.

— Așa voi face, Măria-Ta, răspunse Velcea, de-abia ținându-se să nu pufnească în râs.

Simion vodă bătu din palme. Îndată intră un slujitor înalt și voinic, înarmat până în dinți.

— Să i se dea acestui om cal bun alergător și trei aspri, porunci el. Slujitorul se închină și ieși. Înspre seară, vei veni să iei cartea de la mine, spre a o duce stăpânului tău, îi zise vodă lui Velcea.

— Să trăiești întru mulți ani, Măria-Ta, răspunse Velcea, ieșind cu spatele și tot închinându-se, spre a nu i se vedea rânjetul pe care nu și-l mai putea stăpâni.

Ajuns în curte, găsi în locul mârtoagei lui un armăsar gras ca un pepene și lucios la păr. De la cancelaria domnească primi și cei trei aspri, apoi, înainte de a încăleca, se făcu că se minunează în fața armăsarului. Slujitorii începură să râdă.

— De când m-a născut mama, n-am avut asemenea cal, le zise el.

— Apăi asta cred, îi răspunse unul din slujitori. Țsta-i din herghelia boierului Nicoară.

Velcea tăcu și băgă la cap. Apoi, încălecând, o porni la trap ușor înspre oraș.

Trase la hanul lui Nicolae Turceanu, crâșmar bătrân și cuprins, cu case, pământuri și vii îmbelșugate. Acolo vroi Velcea să-și potolească foamea și setea. Crâșmarul îl privi cu luare aminte.

Nu avea ajutoare, nu din calicie, ci din poruncă domnească, pentru că, spunea vodă Movilă, „în crâșmă repede uită omul să-și țină gura și lăsând limba să grăiască de-a valma pe toate, multe se pot afla”! Și dacă pe lângă crâșmar sunt ajutoare, apăi și acelora le umblă limba și află tot orașul lucruri care nu trebuiesc aflate decât de cel ce domnește. Tot aici se puneau la cale multe din cele bune și cele rele. Și furtișagurile și uneltirile împotriva domniei și codoșlăcurile și răpirile de fete și câte și mai câte. Deci vodă avea nevoie de urechea credincioasă și închinată lui. De aceea Nicolae Turceanu purta hrisov domnesc de slobozenie a dărilor și pentru altele încă. Și repede se aflau aceia ce căutau a lovi domnia și îndată erau puși la popreală, ca apoi să-și ia pedeapsa, fie că era dată în toiege la tălpi, de nu mai umbla omul toată viața decât în cârje, fie că îl judeca divanul domnesc, unde vodă îl muștra întâi pe împricinat cu vorbe de ocară și sudălmii, apoi se apropia de el și îi trăgea câteva perechi de palme zdravene, spre învățătură celorlalți, și numai după aceea îl dădea pe mâna gealatului, ca să-l scurteze de cap.

Velcea se așeză la o masă, unde ceru de băut și de mâncat.

Crâșmarul îi aduse vin din acela tare, de-ți ia mințile pe îndelete și nu dintr-odată, de unde i se și spune „vin muieresc”. Îi mai puse dinainte o găină grasă, făcută cu mujdei de usturoi și o juma’ de pâine caldă. Velcea mai ceru și o ceapă dordonată și

rotundă cât un cap de copil mic. Când îi aduse crâșmarul ceapa, Velcea o potrivi pe colțul mesei și izbind-o cu pumnul, o făcu să-i sară inima dulce și iute cât colo. Apoi o sără bine și numai după aceea începu să îmbuce din ea și din pâine, până îi dădură lacrimile, după care se apucă de băut, și de mâncat găina. Crâșmarul se tot învârtea pe lângă el, ba să-i dea una, ba alta, cu nădejdea că va afla câte ceva de la mâncăul așezat la masă. Nu-l mai văzuse niciodată prin târg și se muncea să afle ce și cum. Îi spuse că de e ostenit, are și odăi de odihnă, odăi în care nu de puține ori, când era cazul, se mai lua pe lângă punga călătorilor și viața. Că avea crâșmarul niște dulăi de țigani, unul mai fioros ca altul, gata să ucidă și pe maica lor pentru un pahar de rachiu și câțiva gologani.

— Dincotro? îl întrebă crâșmarul pe negândite.

Velcea ridică ochii aceia reci și nu răspunse dintr-odată. Mai mușcă odată din pâinea caldă și din găină, mai sfâșie cu unghiile o fâșie din rochia cepii, apoi își clăti gura cu vin, după care puse ulcica pe masă.

— Bun vin ai, crâșmare! spuse și îl privi pe Turceanu în ochi.

— Am, răspunse acela. A dat bunul Dumnezeu de s-a făcut rod mult și bogat. După câte văz eu, nu prea ești din părțile noastre, stăru, după un timp.

— Drept ai grăit, răspunse Velcea. Sunt de prin părțile Brașovului.

Crâșmarul ciuli urechile. Tot ce venea de peste munte era bun de aflat.

— Și cu ce treburi pe la noi? mai întrebă Turceanu.

— Îmi trebuiește nutreț mult, crâșmare, zise Velcea alene.

— Apăi fâneață nu găsești decât la boierul Nicoară, răspunse crâșmarul. După câte înțeleg eu ai vite multe, mai spuse el, pentru a afla totuși ceva.

— Multe, da-a, zise Velcea, lungind cuvintele. Că fac negustorie. Vin negustorii din Cracovia și din Buda după caii mei. Ba și negustori turci trec Dunărea, cu caii după ei.

Crâșmarul îl privi lung... „Oare așa umblă un neguțător cuprins, care vinde cai la Stambul și Lehia? Ca un calic?” se întreba în sinea sa, căci era bănuitor ca o vulpe. „Aici nu-i treabă curată”, își zise el.

— Crâșmarule, eu umblu așa ponosit, că de m-ar vedea cei ce vând în straie bogate, degrabă ar sălta prețul, zise Velcea, de

parcă ghicise gândurile lui Turceanu. Acuma, nu știu dacă boierul de care vorbește domnia-ta are atâta fâneată pe cât am eu nevoie, urmă el, uitându-se într-o parte, de parcă răspunsul crâșmarului nici nu l-ar fi interesat,

— Oho! Să fie domnia-ta sănătos, negustorule, îi răspunse Turceanu râzând. Boier Nicoară are cea mai mare herghelie de cai din Țara Românească,

— Atunci e bine, zise Velcea și ridicându-se, deșertă ulcica ce mai avea un rest de vin în ea, plăti cât i se ceru, după care, luându-și ziua bună de la crâșmar, părăsi hanul. În urma lui la distanță, călărea un țigan buzat ca un harap. Turceanu îl pusese pe urmele lui Velcea, care i se păruse a fi un mare parșiv.

*

Ultimele opaițe se stinseră. Peste sat se lăsaseră liniștea și somnul. Când și când se auzea câte un hămăit de câine, sau mugetul unei vite. Dinspre apus începu să sufle un vânt înăbușitor.

Pe creasta dealului se ivi un rând de călăreți. Erau mulți la număr, dacă judecăm după cât loc ocupau. Caii mici și flocoși băteau neliniștiți cu copitele în pământ, scurmându-l. O vreme stătură pe loc, iscodind. Apoi unul din ei, ce părea a fi căpetenia, ridică brațul. Îndată se apropie de el, în pasul calului, un altul, scurt și îndesat, cu căpățâna rasă, din mijlocul căreia răsărea un smoc de păr aspru și negru.

— Sedec, spuse cel ce părea a fi căpetenia, ceambulul se va desface în două. Ia-ți oamenii și bate latura dreaptă a satului. Stânga o voi lovi eu cu oștenii mei. Gătiți-vă arcanele și Alah să vă dea cât mai multe căpățâni de ghiauri spânzurate la șa, adăugă căpetenia, privind cu ochii înguști ca două tăieturi înspre satul adormit. Domnul Valahiei, Simion Movilă, ne-a dat satul în pradă, așa că liberi suntem să-l stoarcem și de viață și de avuții! Și spunând acestea, își dezveli dinții rari.

— Ascult și mă supun, răspunse cel ce se numea Sedec. Apoi întoarse calul și plecă să-și adune oamenii.

Nu mult după aceea, liniștea nopții fu sfâșiată de un țipăt ascuțit ca de femeie. Țipătului îi răspunseră altele, tot atât de ascuțite. Tătarii chiuiau, lovindu-și caii cu latul săbiilor scurte și încovoiate. Oamenii din sat săriră în picioare, apucând topoare, coase, ghioage, cuțite și tot ce le cădea în mână. Unii din ei,

sfătuiți de cei mai bătrâni, întinseră frânghii între ulițe, legându-le de copaci, apoi răsturnară căruțele în calea năvălitorilor. Primul șir de călăreți nimeriră peste frânghiile întinse. Caii se poticniră, zvârlindu-și stăpânii peste cap. Țăranii se repeziră cu topoarele. Cei cu coasele loveau picioarele cailor ce veneau pe urmă. Săgețile şuierau scurt cu un „vup” puternic, înfigându-se în piepturi și în pereții caselor. Sătenii se apărau cu deznădejde. Căruțele răsturnate fură piedică serioasă în calea năvălitorilor, care, văzând că nu pot răzbate, dădură dosul, cu strigăte sălbatice.

Țăranii, cei tineri, mai ales, se bucurară că au scăpat ușor. Cei bătrâni cunoșteau însă viclenia tătarilor, așa că îi sfătuiră pe tineri să nu se lase înșelați de fuga vrăjmașului. Tudor Șolmuz, căpetenia satului, le spuse că vrăjmașul va năvăli din nou. Și Zavelcă, cel ce luptase ca oștean în oastea lui Mihai voievod, îi sfătui să sape șanț adânc, cu ruguri aprinse. Totul fu în zadar. Tinerii începură să-i dezbrace pe cei uciși, luându-le armele și sculele de preț, își strigară muierile, le prinseră podoabele tătărăști de gât, râdeau și jucau fără să se sinchisească de spusa celor vârstnici. Totuși Zavelcă nu se lăsă. Aprinse singur cu mâna lui vreascuri la picioarele unui stejar înalt, cu crengi uscate și frunze strânse morman. Făcu asta în nădejdea că văzând focul, alți creștini, de pe unde or fi fost ei, vor sări în ajutor. Nu trecu multă vreme și stejarul fu cuprins de flăcări până la coroană. Focul se vedea de la mare depărtare.

Deodată se auzi din nou acel țipăt ascuțit ca de femeie. Țătarii începură să se rotească în jurul satului ca fiarele de pradă. Din rândurile lor zburau săgeți aprinse, ce se împlântau în stufurile uscate ale colibelor. Oamenii se zăpăciră. Unii dădeau fuga în bordeiele ce ardeau, spre a-și scăpa părinții sau copiii, alții să-și scoată vitele, în vreme ce pojarul mistuia casă după casă. Satul ajunsese o mare de flăcări. Căruțele răsturnate ardeau și ele. Strigătele de groază și plânsetele copiilor se auzeau până departe. Țăranii își căutau scăparea în fugă, dar odată ieșiți din satul pârjolit, îi așteptau arcanele și săgețile tătarilor. La lumina roșiatrică a flăcărilor, chipurile năvălitorilor, lucioase de sudoare, păreau și mai înspăimântătoare. Acum începură să intre prin colibele cuprinse de flăcări. Răscoleau, jefuiau ce mai puteau jefui, prindeau copiii de picioare, aruncându-i în iadul ce se întindea din ce în ce mai mult.

Arcanele se încolăceau șuierând pe după gâturile subțiri ale femeilor înnebunite de spaimă, smulgându-le și târându-le după călăreți.

Sătui de pradă și sânge, tătarii începură a se pregăti de plecare. Unul din ei înfipse în vârful suliței capul cu plete și barbă albă a căpeteniei satului. Oamenii, câți scăpară cu zile, fură luați robi. Tătarii se veseleau și râdeau cu râsete ascuțite, frecându-și bărbiile spânatece de țâțele fetelor și femeilor aburcate în șa cu mâinile legate la spate sau ținute vârtos de plete. Un flăcău, unul de-i ziceau Grigoraș, reuși să-și taie legăturile și să fugă. Tătarul îl zări, dar nu catadicsi să alerge după el. Pregăti arcul. Grigoraș se pomeni cu săgeata între spete. Căzu cu fața în jos. Tătarul descălecă, îi tăie capul liniștit, după care și-l anină la șa. Porniră. În urma lor, satul mai ardea încă. Unii din cei legați și târați în urma cailor urlau de durere, încât tătarii, sâcâți, îi străpungeau mai întâi cu sulița, după care tăiau cu jungherul legăturile, lăsând trupurile celor uciși pradă câinilor. Alții, mai lacomi, doritori de robi și de răscumpărare, îi loveau cu bicele plumbuite pe nenorociții care mai aveau putere să alerge, gâfâind, pe lângă cai. Nevestele și fetele cele mai tinere și frumoase erau ținute pe șa, ca nu cumva să li se strice chipul sau picioarele.

Se întoarseră pe unde veniră. Urcară dealul, apoi coborâră în vâlceaua dinaintea lor. Luna se acoperise de nori. Nu se auzeau decât gemetele celor prinși și tropotul cailor. Selim, căpetenia, mergea în frunte, privind din când în când cele patru căpățâni aninate la șa. Sedec târa după el un țăran cam de vreo treizeci de ani. Acesta alerga, cădea, se ridica, respirând greu și gemând. Sedec îl plesni cu biciul plumbuit peste față.

Trecură vâlceaua și începură să urce din nou. Selim-căpetenia se opri pe loc. Parcă auzise un șuierat. Dar poate nu era decât vântul care începuse să sufle cu putere.

Deodată, de sus, se abătu asupra lor un stol de săgeți. Căzură mulți dintre ei. Cei rămași teferi se repeziră înspre stânga, dar nimeriră peste niște făpturi fioroase, mari ca niște huidume, cu căciuli buhoase și sarice pe ei.

Sedec încercă să se apere cu iataganul său încovoiat, dar Bornemisa îl pocni cu ghioaga drept în frunte, împrăștiindu-i creierii. Nici Selim-căpetenia nu avu o soartă mai bună. Se trezi față în față cu Toro cel Negru. O clipă se priviră cu mare

vrăjmășie. Selim aruncă sulița scurtă înspre pieptul uriașului. Acesta se feri cu pavăza rotundă cu gurguiuri de alamă. Căpetenia tătară trase sabia și se repezi asupra lui Toro. Fierarul îi veni tocmai bine. Îl apucă pe Selim de grumaz, smulgându-l din șa. Îl strânse de gât cu atâta putere, încât tătarului îi ieșiră ochii din cap și numai când îl simți moale ca o cârpă, îl aruncă la pământ. Ceva mai departe, un tătar tânăr și semeț se lupta din greu cu copilandrul de Kendi. Tăișul săbiei ucenicului îi sfâșie umărul. Buzduganul cu lăntug și ținte de fier îi căzu tătarului din mână. Se rostogoli din șa. Kendi tăie legăturile, eliberând o fată tânără și o luă în brațe. O clipă întoarse spatele celui pe care îl credea mort. Atunci tătarul îi înfipse jungherul până în prăsele, Toro cel Negru auzi țipătul de moarte a lui Kendi și se repezi într-acolo. Pe tătar îl văzu când trase cuțitul din spinarea ucenicului. Cu o singură lovitură de sabie, Toro îi despică vrăjmașului coiful, cu căpățână cu tot, apoi, sărind, de pe cal, se repezi la Kendi. Fata era înnebunită de spaimă. De lângă ea, fierarul îl luă pe Kendi, ridicându-l în brațe, strigându-l și zguduindu-l. Peste chipul lui Toro, năclăit de sudoare și praf, lacrimile săpară câte un șanțuleț de negreală, care dispărea în barba uriașului.

— Meștere, șopti Kendi și zâmbi, ce să le spun copiilor tăi, de îi voi întâlni în drumul meu de aripi?...

Nu mai auzi răspunsul. Rămase cu ochii mari deschiși, ca ciuta sfâșiată de colțul mistrețului. Toro fu cuprins de o mânie îngrozitoare, năpustindu-se cumplit asupra vrăjmașilor. Îi văzu pe Fărcaș, Bornemisa și Lupu luptând vitejește întru sfântă dreptate.

Curând, tătarii rămași în viață săriră de pe cai și aruncând armele, se ghemuiră la pământ, cerșind mila învingătorilor.

Stejarul lui Zavelcă, cuprins de flăcări, îi vestise pe oștenii lui Nour de nenorocirea satului românesc.

... În jurul lui Kendi se strânsesă Toro, Bornemisa, Fărcaș, Lupu și Nour. Câțiva tătari fură puși să sape groapa viteazului copilandru. Când totul se isprăvi, oștenii vrură să-l ridice pe brațe, dar Toro mârâi la ei, încât oamenii se traseră îndărăt. Fierarul se plecă și ridică în brațe trupul ucenicului său prea credincios, care îl urmase la bine și la rău. Se apropie de groapă. Brațele lui Kendi se desfăcură în cruce, ca aripile unui porumbel ucis. Atunci se apropie Bornemisa. Smulse de pe capul unui

tătar îngenunchiat coiful și ținându-l de za aruncă în el o bucată de tămâie pe care o aprinse, apoi legănând coiful deasupra mortului, în formă de cruce popa începu să rostească slujba celor plecați în împărățiile albastre. Când popa spuse cu glasul său puternic „Și odihnește, Doamne, sufletul acestui pui de căprioară pe nume Kendi...” se auzi hohotul de plâns al lui Toro. Nour se apropie de fierar, bătându-l cu dragoste frățească pe umăr, fără a-i spune o vorbă. I se acrise sufletul de atâta suferință câtă văzuse în viața sa încă tânără.

Pe Kendi îl lăsară sus pe deal, după ce fierarul îl așezase ușurel, cu mâinile lui, în fundul gropii, împreunându-i brațele cu mâinile mici peste piept. Pe crucea de lemn cioplită în grabă, Bornemisa scrisese cu sânge: „Kendi viteazul”. Mulțumindu-i, Toro l-a strâns în brațe, sărutându-l pe amândoi obraji, în vreme ce popa, tulburat, îi spunea: „Lasă, lasă, Toro!”

Țăranii s-au înapoiat în satul lor ars, cu tătarii legați cu lanțuri de grumaji. Oamenii mulțumiră îngenunchind dinaintea oștenilor, apoi fiecare își văzu mai departe de drumul său. Nour se ducea spre tabără, iar sătenii, cu cei prinși, înspre satul făcut cenușă. Toro întorcea mereu capul. Văzu întâi toată crucea lui Kendi, apoi jumătate, apoi numai vârful, apoi nimic. Lumina zilei, scăzând, i se păru a fi vânăta ca un mort...

*

Când se întoarse Velcea de la Târgoviște, era zi de duminică. În tabără, oștenii stăteau și sporovăiau între ei, unii curățându-și armele, alții strângând gunoaiile pe care, le duceau pe câmp unde le dădeau foc, iarăși alții stăteau tolăniți prin corturi, jucau jocuri de noroc lăsați pe câte un genunchi, cu ochii la banul care se învârtea prin aer.

Velcea nu se opri decât în cortul lui Nour.

La vederea lui, căpitanul se ridică bucuros, îmbrățișându-l cu dragoste. Velcea îi întinse cartea lui Simion Movilă către Toader Jipa, fără să spună ceva.

Nour deschise scrisoarea. Cu cât citea mai mult, fața i se încorda. Simion Movilă își pierduse răbdarea. Îi porunca lui Jipa să-l ucidă pe Radu Șerban cât mai grabnic. Nour închise cartea și rămase pe gânduri. Va trebui ca vodă să afle imediat, iar Jipa trădătorul să-și primească pedeapsa.

— Să știi, frate Nour, că am găsit cai, zise Velcea, trezindu-l pe tânărul căpitan din gânduri.

— Cai? se miră Nour.

— Da. Și mulți. Boierul Nicoară are una din cele mai mari herghelii din Țara Românească...

— Atunci ne va fi foarte ușor, zise Nour, luminându-se. Vom trimite câțiva oameni de-ai noștri cu bani mulți, în chip de negustori, să-i cumpere și treaba e încheiată. Bani om mai strânge de la boieri, că zicea vodă că nu prea stăm bine cu banii...

— Nu-i chiar așa, frate Nour, zise Velcea. Caii lui Nicoară sunt de pe-acuma vânduți oastei lui Simion Movilă. Așa că degeaba trimitem noi oameni cu bani, căci nimic nu vor face.

— Se încurcă treaba, Velceo.

Tăcură o vreme.

— Caii trebuiesc furați, căpitane!

— Ușor de zis, greu de făcut, răspunse Nour, că doar nu-i vorba de un singur cal!

— N-o fi chiar așa de greu, căpitane. Dacă Măria-Sa ne dă slobozenie, mă prind că punem mâna pe cai mai repede decât crezi.

Nour n-avea de gând să-i stea împotrivă. Îl cunoștea de mult pe Velcea ca pe un om foarte ager, care, când își băga un lucru în cap, apoi cu greu i-l mai scotea cineva.

— Și ne-ar mai trebui ceva, căpitane... urmă Velcea,

— Ce?

— Copila lui jupan Nicoară, jupânița Ilinca.

— Și pentru ce ar fi nevoie de această jupâniță, de care îmi vorbești tu?

— Pentru că tătâne-su o iubește ca ochii din cap, iar herghelia este pe moșia lui Nicoară, păzită strașnic.

— Înțeleg, Velceo, răspunse Nour cu jumătate de glas. Nu-i prea veneau la îndemână treburile astea cenușii. Mie îmi place să mă războiesc cu oșteni, Velceo, nu cu muierile, adăugă el nemulțumit.

— Apoi, căpitane, fă după cum crede domnia-ta, zise Velcea și se întunecă la chip. Dar așa cum gândești, să știi că n-avem sorți de izbândă. Mai întâi, caii sunt păziți de oștenii lui vodă Simion, nu i-ar mai călca mulți în urmă! Apoi, de vom lovi paznicii, lesne va fi pentru ei să cheme grosul oastei movilești

asupra-ne. Și atunci? Pe unde scoatem cămașa? Pe când așa, cu puțină viclenie și cu jupânița llinca în gheară, nu ne va fi greu să punem mâna pe cai, iar copilei să-i dăm drumul de îndată ce vom aduce dobitoacele aici. Ce zici? Și nici oameni nu am pierde...

Nour nu răspunse, își dădu seama că Velcea are dreptate. Aveau oșteni puțini: să se mai și încaiere cu cei ai lui Movilă și cu cei ai lui Nicoară?

Leși din cort, după ce îi spuse lui Velcea să-l aștepte. Se îndreptă în grabă spre cortul lui Vodă. În trecere îl văzu pe Jipa trăncănind și râzând cu Cărcă și cu Proca. Fără a fi observat de cei doi, Jipa îl urmări cu privirea pe Nour și avu una din acele intuiții fulgerătoare pe care rar le au oamenii în viață. Găsi cu cale să fugă, chiar de va trebui să dea socoteală în fața domnului său, mai ales că nici Stoian, omul său de credință, nu se mai întorsese. Se făcu că și-a amintit de ceva și porni spre cortul său.

În acest timp, Nour fu primit de Radu Șerban, care se ridică greoi din scaun și îl îmbrățișă pentru năvala cutezătoare asupra tătarilor și scăparea atâtor vieți de creștini. Nour ascultă în tăcere mulțumirile domnului. Aproape că nici nu le auzea. Gândurile lui se învârtteau în jurul lui Jipa și a ticăloșiei lui.

— Ce ai, fătul meu? îl întreabă Radu Șerban cu bunătate. Te văz posomorât la chip și cu sprânceana încruntată! Pierdut-ai mulți oșteni, ori... și aici, vodă rase, dând capul pe spate, e vorba de pârdaľnica de dragoste?

Nour surâse cu amărăciune. Îl iubea pe domnul său ca pe un părinte, așa cum îl iubea și pe morocănosul de Slăvuia.

— Măria-Ta, nici oșteni așa de mulți n-am pierdut, nici de dragoste nu-i vorba...

— Atunci? Ce te aduce înaintea mea? îl iscodi vodă.

— Măria-Ta, e vorba de jupan Toader Jipa...

— Ce-i cu el? Că după câte știu, la rugămințile tale i-am încredințat o parte din călărime, zise vodă, din ce în ce mai mirat.

Lui Nour îi venea greu să înceapă. Știa că aflând despre mișelia lui Jipa, sufletul lui vodă se va întrista de moarte. Știa că îl prețuiește pe Jipa ca pe un oștean priceput, îl socotește viteaz și îl crede cinstit.

— Măria-Ta, își luă Nour inima în dinți, iartă că pricinuiesc Măriei-Tale o amărăciune atât de mare, dar silit sunt să o fac!

Vodă clătină din cap.

— E vorba de viața Măriei-Tale! urmă Nour.

Radu Șerban nici nu se clinti. De câte ori nu fusese în primejdie de moarte, fie pe câmpurile de luptă, fie gata să cadă în capcanele turcilor? De fiecare dată știuse să se ferească și să scape cu fața curată.

— ... de viața mea? repetă Radu Șerban. Vocea îi suna a nepăsare.

— Da, Măria-Ta, răspunse Nour. Binevoiască să citească Măria-Voastră aceasta.

Și îi întinse cartea lui Simion Movilă către Jipa. Vodă o citi fără să i se vadă pe față nicio tresărire. Apoi, după ce isprăvi, o închise cu mișcări leneșe, de parcă nici n-ar fi fost vorba despre el și despre porunca de a-l ucide. Se uită o clipă la pecetea lui Movilă și zâmbi ușor, cu dispreț.

— Citit-ai cartea, căpitane? întrebă vodă.

— Citit, Măria-Ta, răspunse Nour, după o șovăială. Doar eu i-am urmărit omul de credință, pe care l-am schimbat cu Velcea, luând cartea lui Jipa către Simion Movilă și dându-i-o la mână.

Radu vodă izbucni în râs. Râdea cu poftă, ca de o întâmplare hazlie, care n-are nicio legătură cu el, spre nedumerirea lui Nour.

— Păi bine, fătul meu, zise vodă, oare nu ai știință cum se petrec treburile pe astă lume? Movilă dorește moartea mea, așa cum eu nu i-o doresc pe a lui. Drept e că nici nu mi-a trecut prin cap să trimit om la curtea lui să-l omoare. Dar el, nemernicul, cată a face treaba de muiere. Îi este voia să lovească pe la spate. De când a venit la mine, m-am îndoit de Jipa. Făcutu-m-am că mă încrez în el, dar neîncetat mi-am pus oamenii mei de credință să se țină după el pas cu pas. Dar domnia-ta căpitane Nour, ce ți-a venit să te nevoiești pentru el cerând comanda călărimii? Ha?

— Măria-Ta, tocmai pentru că nu m-am încrezut în armaș. Și nici el în mine. De aceea voit-am să-i adorm bănuielile, zise Nour.

— Bine ai făcut, fătul meu! Rămase pe gânduri, ciupindu-și cu degetele buzele cărnoase, așa cum îi era obiceiul.

După o vreme bătu cu palmele în brațele jilțului ca și cum s-ar fi hotărât să se ridice. „Mda!” mormăi el, după care îl privi lung pe Nour zâmbindu-i cu bunătate. Căpitanul zări în ochii voievodului un licăr de veselie ciudată.

Radu Șerban porunci să fie poftite toate căpeteniile și mai marii oștirii, poruncă ce fu îndeplinită în grabă. Un singur boier nu a putut fi găsit: armașul Toader Jipa.

SEMNUL AL ȘAPTELEA JUPAN LUPU ȘI JUPAN FARCAȘ SE ARATĂ A FI NIȘTE NEGUSTORI CINSTIȚI

Cu un găinaț de cioară nu se spurcă Dunărea.

Jupânița Ilinca primi răvaș din partea lui Toader Jipa printr-o țigancă de la curte, îl citi și chipul de copil i se luminează dintr-odată. Știa că tătâne-său și-l scosese de la inimă de când căzuse la scârba lui vodă Simion, iar lumea vorbea de el ca de un ciumat. Tocmai pentru asta îl îndrăgi Ilinca mai mult. Văzu în Toader Jipa omul însetat de dreptate care trecea și peste stare și peste părinți, alergând într-acolo unde îl îndemna conștiința lui de bărbat. Și apoi mai avea Ilinca ceva ce au toate copilele de vârsta ei. Dacă părinții și neamurile, ba chiar și vodă ziceau da, ea, una, zicea ba. Așa că la primirea răvașului care o poftea mai pe înserat la colțul pădurii din apropierea cetății, sufletul copilei tresări ca un clopoțel zgâlțâit de o mână nevăzută. În dimineața aceea fu mai cuminte ca oricând, spre marea uimire a boierului Nicoară, care se veselea în sufletul său, gândind că fie-sa uitase de blestematul acela de armaș pentru totdeauna. Fiindcă trebuie să se știe că de când jupan Nicoară n-a mai vrut să audă de Toader Jipa, n-a mai avut liniște în casă. Ce plânsete! Ce chilomane! Ce trântituri cu fața în jos pe macat și ce țipete! De gândea că se aprinde casa! Lacrimile jupâniței nu veneau chiar numai din iubire, pentru că stând strâmb și judecând drept, pe Toader Jipa îl văzuse Ilinca doar de câteva ori și nu știa mare lucru despre el. Dar de când începu să vuiască cetatea despre fuga lui, îi intraseră mai vârtos în cap gărgăunii dragostei.

Deci, văzând-o tătâne-său cât e de bună și ascultătoare, îi dete voie să iasă călare, pe înserat, însoțită de doi slujitori, de care Ilinca avea să știe cum să scape cât de repede.

Îndată ce se făcu ora, jupânița Ilinca încălecă pe murgul ei, pe care tată-său îl învățase anume pentru ea. Adică să alerge ca săgeata și să fie blând ca mielul. Copila era o bună călăreață, pentru că Nicoară o lăsase să călărească de pe când era de o șchioapă. Și după ce, ca de obicei, părintele său îi dădu aceleași sfaturi, să nu gonească nebunește, să nu bată dobitocul în gură spre a nu-i strica comisurile și mai ales să nu se depărteze prea

mult de casă, jupânița se făcu nevăzută din fața ceardacului, sub privirile înduișate ale grăsunului boier.

leși pe poartă tocmai când scăpata soarele. Puse calul în trap, străbătând ulițele strâmte pavate cu pietre mari de râu și cu podețe de lemn. Departe și nu prea foarte se zărea codrul pe care îl cunoștea ca în palmă. Soarele se tot lăsa peste pământ ca o copaie uriașă de jăratec, dispărând pe jumătate, apoi mai rămase un sfert, apoi cât o geană. Liniștea ce venea dinspre pădure înfiora sufletul copilei, umplându-l de încântare. Casa părintească și cetatea rămaseră în urmă, scăldată în mierea amurgului de toamnă. O răcoare blajină zăbovea peste tot. În dreapta, se întindea câmpia pârjolită de vara ce trecuse, cu paiele arse. Turme de oi ce se îndreptau spre casă stârneau praful, în vreme ce un asin cu clopot mare la gât zbiera cu capul înălțat înspre undeva unde începuse să se zărească, palidă și mâncată de vârcolaci, luna.

Jupânița își struni calul, care sări peste șanțul șoselei și o luă drept către pădure. Auzi în urma ei dupăit de copite și o porni la goană. Știa că sunt cei doi slujitori, Voicu și Ristică, puși de boierul Nicoară pe urmele ei. Aproape de intrarea în pădure auzi larmă și lătrături de câini. Poposise aici o șatră de țigani, aprinzând focurile! Plozii cu buricele goale se berbeceau izbindu-se și zbenguindu-se ca niște cățelandri, în vreme ce țigăncile așezau ceaunele pe crăcane, deasupra jarului. Pe jupâniță o încolți o neliniște ușoară. Auzise despre multe isprăvi făcute de acești colindători ai pământului, ca și de jafurile și uciderile de la care unii din ei nu se dădeau înapoi.

Ilinca purta un veșmânt bogat, având pe dedesubt o sucnă de atlas roșu, cu guler răsfrânt în afară, cu galoane circulare duble pe piept, cu jupă înădită și plisată. Un brâu de mătase albastră îi înfășură mijlocul subțirel. Pe deasupra avea un conteș îmblănit cu samur, cu nelipsitele guri decorative prin care se strecurau mânecile conteșului împodobite cu chiotori și sponciuri de argint suflate în aur. Pe creștet purta o căciuliță de catifea roșie, ce o prindea de minune. Picioarele micuțe erau încălțate cu ciuboțele galbene cu tocuri înalte. Trase cu coada ochiului în urmă și îi văzu pe cei doi slujitori venind după ea. Se liniști. Nu se sperie nici când răsăriră dinaintea calului doi țânci de țigani, goi cum îi făcuse mama lor. Cerșeau și jucau în același timp. Jupânița

scoase din punga de la brâu câțiva gologani și îi aruncă. Plozii se încăierară.

Ilinca intră în codru. Struni calul la pas, scuturându-și pletele aurii, în timp ce fermecătorii ochi verzi cătau mirați în toate părțile. De câte ori nu văzuse această pădure? Îi cunoștea fiecare copac și fiecare luminiș și totuși, mereu și iarăși, i se părea că intră în ea pentru întâia oară. În dreptul unui copac gros pe care de-abia l-ar fi putut cuprinde doi oameni cu brațele întinse, se opri, veselindu-se de joaca unor veverițe negre cu cozi stufoase, ce săreau din cracă în cracă. „De îndată ce voi ajunge acasă, voi da poruncă să-mi prindă două veverițe cu care să mă joc”, își spuse. Calul începu să sforăie și să bată pământul cu copita. Copila îl mângâie pe greabăn, îndemnându-l să meargă mai departe. Se afundă în codru, fără să ia aminte că ziua începuse să se cam petreacă. O clipă se gândi să se întoarcă, dar răvașul pe care îl simțea în sân îi dădea curaj. Sub copitele dobitocului frunzele foșneau șoapte de singurătate și năluci.

Jupânița descălecă. Aici era locul unde ar fi trebuit să-l găsească pe Jipa, bărbatul viteaz și frumos. Dar nu găsi pe nimeni. Petrecându-și dârlogii după braț, culese câteva ciuperci ce păreau să lucească puternic ca niște lumini, privindu-le cu atenție și curiozitate. Atunci observă că luminițele, odată luate în palmă, își stingeau strălucirile. Copilăria era ceva mai puternică decât fiorii dragostei. Își uitase de armaș. Ceea ce însă o neliniști era faptul că nu mai auzea în urma sa caii slujitorilor. Se întoarse căutându-i cu privirea, dar nici urmă de ei. Parcă i-ar fi înghițit pământul. Vru să încalece, să fugă. Deodată, printre copaci zări câteva figuri bărboase. „Țiganii!” își zise ea și sângele îi îngheță de spaimă. Vru să se salte în șa, dar o mână, mare, aspră, apucă dârlogii calului. De-abia atunci Jupânița desluși chipurile negricioase a trei bărbați. Un țipăt îi ieși din piept. Țiganul care îi oprise calul îi puse mâna pe braț. Mai avu puterea de a-și striga slujitorii.

— Nu-i mai striga, jupâniță, zise țiganul, că le-am făcut de petrecanie la amândoi.

La auzul acestei vești, jupânița căzu mototol la pământ. Unul dintre țigani o ridică, ducând-o pe brațe și altul apucă murgul de dârlogi.

Porniră înspre căruțe, dar nu făcură nici o sută de pași când se treziră înconjuțați de câțiva oșteni călări.

— Cum de ați cutezat voi, tuciuriilor, să-i ieșiți dinainte domniței? întrebă Toro pe cel ce o ținea pe jupâniță în brațe.

— Iertare, Măria-Ta, răspunse țiganul, fără voia noastră că noi căutând prin pădure, așa cum e treaba țiganului, bureți, să dăm de mâncare la plozi, jupânița, dacă ne-a văzut, s-a speriat nevoie mare și și-a pierdut cumpătul... Iar noi, bieții și amărății, o luarăm ca să o scoatem la lumină și să pornim înspre cetate...

Mințea și asta o știau și Toro și Bornemisa și Farcaș și Lupu. Țiganul privi pieziș la oblâncul șei lui Toro și văzu sabia la locul ei. Așeză jupânița leșinată ușurel pe frunzele uscate, făcând totodată semn celorlalți doi țigani. Toro nici n-avu vreme să vadă cuțitul lucind în mâinile lor. Se pomeni apucat de picior și răsturnat de pe cal. Bornemisa și Fărcaș pățiră același lucru. Lupu vru să descalece, dar se trezi cu o lovitură năpraznică în cap. Murgul llincăi necheză o dată puternic și o luă la fugă printre copaci. Acolo, pe pământ, lângă jupânița leșinată, Toro simți că-l apucă toți dracii, văzând că țiganul care îl încălecaseră ridicase cuțitul să-l înjunghie. Prinzându-i încheietura mâinii, i-o strânse de îi pârâi osul. Cu un vaiet lung de durere, țiganul scăpă cuțitul din mână. De-abia atunci Toro se dezlănțui, căci apucându-l pe țigan, se săltă cu el de la pământ și ridicându-l deasupra capului, îl plesni de un copac. Țiganul rămase nemișcat. Toro vru să sară în ajutorul popii, dar Bornemisa-i judeca pe ceilalți doi ținându-i de grumaji și izbindu-i cap în cap.

Ferindu-l pe Lupu, care de-abia începu să se trezească, Fărcaș se socoti și el cu vreo doi; în ajutorul țiganilor aflați la strâmtoare mai săriseră alți câțiva. Mânios, popa le legă picioarele cu o frânghie apoi, încălecând, îi târî ca pe mistreți.

Toro o ridica pe jupâniță ușurel, înălțând-o în șa. Pe locul unde tăbărâseră țiganii, nu mai era acum nici urmă de căruță. Fugiseră. Bornemisa tăie legăturile, lăsând leșurile pradă păsărilor cerului și o porni cu ceilalți și cu jupânița într-un loc neștiut de nimeni.

*

Se înnoptase, când calul jupâniței llinca, izbindu-și scările de burtă, intră în curtea boierească. Văzând dobitocul singur, Nicoară simți că i se face rău. La porunca lui răcnită, pe poarta

conacului țâșniră slujitorii ca fulgerele. Căutarea fu zadarnică. În afara lui Voicu și Ristică, găsiți cu piepturile străpunse de cuțit și de țiganii uciși, nicio veste bună nu veni să încălzească sufletul înghețat de spaimă al boierului Nicoară.

Acesta însă nu se lăsă. Își mână slujitorii pe urmele țiganilor. Ajunsă din urmă, șatra se văzu înconjurată de o mulțime de oameni înarmați până în dinți. Fu întoarsă și băgată în curtea boierească. Plozii plângeau, muierile chirăiau, țiganii se jurau bătându-se cu pumnul în piept că nu știau nimic. Nicoară îi puse la cazne. Mai întâi îi ologi, poruncind să fie bătuți la tălpi cu toiagul, iar pe muieri le urcă în cârca câte unui slujitor și dezgolindu-le șezutul, le biciuia până când nenorocitele leșinau. Lui bulibașa îi așeză pe piept fiare încinse în foc. Până în cele din urmă, se găsi unul din țigani mai slab de înger, care spuse totul. Cum o văzură pe jupâniță venind călare, cum unii din ei intraseră în pădure ca să o jefuiască, cum alții îi uciseseră pe cei doi slujitori, năvălind asupra lor pe neașteptate și cum deodată auziseră țipete și strigăte din pădure. Atunci șatra își strânse corturile și o pornise la drum, ca nu cumva să pățească vreo belea. Mai mult nu știa niciunul dintre ei.

Văzând atâta jale și amar pe neamul ei, țiganca care îi adusese răvașul jupâniței ieși dinaintea domnului ei, al cărui chip schimonosit o băga în boală, își luă inima în dinți și spuse:

— Măria-Ta, pe când îmi vedeam de treabă, s-a apropiat de mine un om pe care nu l-am mai văzut niciodată și, punându-mi în mână un răvaș pentru jupâniță și un galben, îmi spuse: „Du-i jupâniței llinca răvașul ăsta din partea boierului Toader Jipa.”

N-apucă să termine că pumnul boierului o năruie la pământ. Nicoară simțea că îi plesnește capul. Răcni ca un turbat:

— Să fie biciuită până la moarte!

Slujitorii o înșfăcă și o biciuie până când închise ochii. Pe țigani îi dădu pe poartă afară, poruncind să fie duși numai în toioge. „Cu tine, Jipa, mă răfuiesc eu”, mormăi Nicoară.

De-abia se luminează bine de ziuă, când boierul porunci să-i pună șaua pe cal. Nu dormise toată noaptea, tresărind la orice zgomot. „Va să zică ticălosul de Jipa mi-a ademenit copila, ca apoi să fiu silit să i-o dau de soție și astfel, eu, Nicoară să mă nevoiesc dinaintea domnului, cerșind îndurare pentru ginere-meu”, gândea. Stătea ca pe ghimpi. Aproape de orele zece dimineața, nu mai avu astâmpăr. Încalecă și o porni spre curtea

domnească, urmat de o mulțime de slujitori. Voia să i se plângă lui vodă de nemernicia armașului, cerându-i totodată îngăduința de a-l lăsa pe el, tată năpăstuit, să se răfuiască fără opreliște cu Toader Jipa.

Simion vodă îl primi îndată. Tocmai stătea de vorbă cu un bărbat înalt și voinic; părea tare nemulțumit. La zgomotul pașilor marelui boier, bărbatul se întoarse. Nicoară încremeni. Dinaintea lui vodă sta armașul Toader Jipa.

*

Jupânița Ilinca se trezi din leșin pe un fel de laviță, într-o odăiță de casă țărănească. Închise ochii spre a-i pieri o vedenie înfiorătoare. Gemu ușor, apoi deschise din nou ochii și iar văzu lângă ea un fel de matahală în straie de oștean.

— Unde sunt? Întrebă ea cu glas stins.

— Între oameni care nu-ți voiesc răul, jupâniță, răspunse Toro cel Negru.

Copila se bucura oarecum că nu mai este în mâinile ȝiganilor, dar și namila asta de bărbos prea avea o uitătură nu știu cum.

— Ce voiți de la mine? mai întrebă ea și ochii i se umplură de lacrimi.

— Nu plânge, jupâniță, căută să o liniștească uriașul. De la domnia-ta nu voim nimic, ci de la părintele domniei-tale, zise, privind-o cu un zâmbet blajin. Se gândea Toro că de-ar mai fi trăit fie-sa, ar fi avut acum vârsta jupâniței.

— După câte înțeleg eu, spuse fata, sunteți tâlhari, care răpesc copile sau femei, spre a stoarce pungile părinți lor și soților...

Toro începu să râdă. Avea în râsul său ceva de dihanie cumsecade din basmele copiilor. „De bună seamă că mă vor uide, dacă nu vor putea lua de la părintele meu cele ce voiesc”, își zise ea și începu să tremure. Văzând-o, Toro se apropie de fată cu sarica, spre a o acoperi. Dar jupânița scoase un țipăt de spaimă.

— Nu te apropia de mine, slugă ticăloasă! strigă.

Toro se încruntă:

— Mai întâi află, jupâniță, că m-am apropiat cu gândul de a te acoperi, văzându-te că tremuri. Și apoi slugi sunt cei ce te slujesc pe domnia-ta. Eu sunt fierar, adecă muncitor, iar acum, oștean în oastea căpitanului Nour Valahul, zise Toro.

— Și tu și căpitanul tău ce altceva sunteți decât niște tâlhari? Când vă va prinde părintele meu, că de el nu veți scăpa, veți plăti cu viața îndrăzneala voastră, spuse ea și chipul acela de copil deveni dintr-odată foarte serios. Lui Toro îi veni să râdă, dar se stăpâni.

— Apăi pe mine mă poți ocări cât poftești, jupâniță! Că dacă e vorba așa, cu un găinaț nu se spurcă Dunărea, dar căpitanului Nour nu te sfătuiesc să-i grăiești în felul ăsta, că odată se mânie și nu mai ține socoteala cine ești sau cine îți este părintele, zise Toro, de data asta fără să mai zâmbească.

Jupânița tăcu înfricoșată. Auzise ea că tâlharii care bântuiau pe acea vreme Țara Românească nu țineau seama de nimeni și de nimic și îți luau zilele ca la un pui de găină. Se gândi la tată-său și i se strânse inima de mila lui.

— Să știi, omule, că n-am vrut să te supăr, zise ea cu glas mai domol, căutând să-l îmbuneze pe uriaș. Toro nu-i răspunse. Se gândea să-l roage pe Nour să-i dea drumul fetei, care izbutise să-i înduioșeze sufletul. La urma urmei, n-aveau decât să năvălească într-o noapte peste paznicii grajdului și să ia caii lui Nicoară. Numai mintosul acela de Velcea încâlcise toate lucrurile.

Deodată ușa se deschise la perete și intră Nour. Era înalt cât un brad tânăr și mai purta pe spete și sarica aceea flocoasă, de ți se părea că e voinic din cale afară. Fata se trase la perete. Nour se apropie de ea. Îi zornăiau pintenii și mâna stângă și-o sprijinea pe mânerul săbiei. Toro se auzi strigat și ieși. „Or să mă omoare?” se întrebă jupânița și păli. Văzu ochii lui Nour negri ca o noapte încărcată de fulgere și începu să tremure. Ar fi vrut să se roage de el și să-i ceară îndurare, dar se rușina.

— Jupâniță Ilinca, începu el, rogu-te să ne ierți pentru supărarea ce ți-am adus-o, dar nu puteam face altfel.

Copila nu înțelese. Ce nu se putea face altfel? Și de ce trebuia ea să treacă prin toate spaimele iadului? Dar auzind vorba lui domoală și văzându-i chipul cu privirea cinstită și semeață, Ilinca prinse puțin curaj.

— Tâlhari sunteți? Au ce? întrebă ea și îndată se gândi că nu trebuia să-i spună una ca asta.

— Nu suntem tâlhari, jupânița. Suntem oșteni care luptăm împotriva lui Simion Movilă.

— Ce fel de oșteni sunteți, de luptați împotriva domnului vostru? mai întrebă ea și teama începu să-i dispară. Tânărul era plăcut la chip, iar glasul îi suna blând, chiar dulce.

— Jupâniță Ilinca, Simion Movilă nu a fost și nu va fi niciodată domnul nostru și nici domnul Țării. Pe el l-au adus polcurile leșești și cetele de tătari...

— Pot să știu și eu ce aveți împotriva acestui domn atât de înțelept și de așezat? îl întrebă Ilinca, privindu-l dintr-o parte. Părintele meu, boierul Nicoară, îmi spune că de mult nu am avut un domn mai luminat la minte și mai bun la inimă...

— Iertată să-mi fie vorba, jupâniță, dar lucrurile nu stau chiar așa. Bun la inimă se cheamă acela ce dă țara în pradă tătarilor, ca răsplată pentru ajutorul lor? Luminat la minte este acela ce caută a vinde întregul neam românesc, ca numai lui să-i fie bine? Drept este acela care tocmește ucigași, trimițându-i în tabăra vrăjmașului său, pentru a-l junghia mișelește? Cinstit este acela ce prinde boieri de neam, punându-i la cazne, pe vini închipuie, ca să le poată răpi starea? Așezat este acela ce-și lasă norodul să ia calea codrului, rămânând satele pustii, de poți merge zile și săptămâni întregi, fără să dai de picior de rumân?

— După câte înțeleg eu, zise fata, ești oștean de-al lui Radu Șerban Basarab!

— Întocmai, jupâniță, răspunse Nour. Sunt oștean al Măriei-Sale Radu Șerban vodă. Cei ce îl slujesc pe Simion Movilă nu sunt buni români, jupâniță, și nici vrednici creștini, ci vânduți altor neamuri, gata să se lepede de tot ce e mai sfânt, întru folosul lor și numai al lor.

— Adică domnia-ta îndrăznești a spune că tatăl meu, care îl slujește cu credință pe Simion vodă, e vândut altor neamuri?...

— Jupâniță, zise Nour, zâmbind cu îngăduință, multe și întortocheate sunt căile cele politicești și greu îi vine unei copile de vârsta domniei-tale a le înțelege!...

Ilincăi îi plăcu răspunsul ocolit al căpitanului Nour în ceea ce îl privea pe tatăl ei, dar totodată își dădu seama că nici Nicoară n-ar fi chiar ușă de biserică.

— Și pe cine, mă rog, tocmește Simion Movilă ca ucigași pentru a-l răpune pe domnul tău? îl iscodi Ilinca. Poți a-mi spune?

— Pe armașul Toader Jipa, răspunse îndată Nour.

— Minciuni spui! sări jupânița ca arsă, armașul Toader Jipa este un oștean viteaz, care și-a părăsit părinții și starea, ba chiar și pe mine, pentru a trece în tabăra lui Basarab. Eu nu găsesc fapta lui de rușine, ci foarte frumoasă. Căci ce poate fi mai înălțător decât să lași tot ce ți-e drag, pentru a urma calea adevărului în care crezi!

Nour zâmbi. Îi plăcea avântul tineresc al copilei.

— Din păcate, frumoasă jupâniță, lucrurile nu stau tocmai și tocmai așa...

— Dacă ești cu adevărat oștean, atuncea fii cu inima deschisă și grăiește, îl îndemnă ea, părându-i-se că șovăie.

Nour îi spuse Ilincai toată povestea. Cum a venit Jipa în tabără, cum i-a prins el omul trimis la Movilă și la Nicoară, cum a murit acela fără să fie nevoiți ei să-l lovească, cum a prins carte de la Movilă care îi porunca lui Jipa să-l ucidă pe Radu Șerban vodă, și altele. Jupânița rămase cu gura căscată. Prea se făcuse totul urât dintr-odată.

— Și cum poți face dovada spuselor domniei-tale? întrebă fata.

— Iată că nu o pot face, deoarece scrisoarea lui Movilă se află în mâinile lui vodă Șerban. Eu i-am dat-o. Și am vrut să-l chemăm pe Jipa dinaintea judecății, dar acesta a simțit primejdia și a fugit.

Tăcură amândoi. Ea gândind cu părere de rău la dragostea ei pe care Jipa nu o meritase, el, la fuga ticălosului.

— Nu știi cine ești, dar îmi pari a fi om de omenie, zise Ilinca după un timp. Spune-mi cu ce rosturi m-au prins oamenii aceia răi și m-au adus aici?

— Vrei să știi cine sunt, jupâniță? Sunt căpitanul Nour. Am luptat sub steagurile viteazului voievod Mihai, iar acum îl slujesc pe Radu vodă Șerban. Te-am găsit fără cunoștință, atunci când niște țiğani erau gata să te jefuiască, să te omoare...

— Cum de s-a întâmplat să vă nimeriți pe acolo? întrebă Ilinca mirată.

— Ți-am trimis răvaș ca din partea lui Jipa. Știam că vei veni, spuse Nour zâmbind.

— Apăi așa face un oștean cu credință? mai întrebă ea.

— Jupâniță, oastea domnului meu duce mare lipsă de cai. Și noi trebuie să luăm caii părintelui, domniei-tale! Pentru asta era nevoie să te prindem, ca la caz de pericol mare să-l facem pe

părintele domniei-tale să-și plece grumazul. N-am făcut-o nici cu gândul de a primi răscumpărare, nici cu alt gând ascuns. Iacă, acumă știi tot adevărul și va trebui să rămâi între noi, până când oamenii mei vor lua caii boierului Nicoară, după care îți vom da drumul.

— Ceea ce vrei să faci domnia-ta este curată nebulie, zise fata, uitându-se în ochii cei negri ca smoala ai lui Nour.

— Nebulie? De ce? întrebă Nour mirat.

— Pentru că toți caii părintelui meu au fost cumpărați de Simion Movilă cu bani grei, și sunt păziți de slujitori și oșteni domnești. Și în curând, după câte am înțeles de la tata, Simion vodă va porni împotriva lui Radu Șerban Basarab cu oaste numeroasă...

*

— Iată, boieri dumneavoastră, sunat-a ceasul să împlinim împreună ceea ce avem de împlinit, începu Radu Șerban Basarab cuvântul său dinaintea boierilor. Se opri o clipă, uitându-se la torța ce-și juca flacăra. Părea că gândurile l-au părăsit, lăsându-l gol și vlăguit ca pe un om izbit de lotri. Dar își reveni. Oștenii lui Movilă, urmă el, înălțându-și umerii, nu ne vor aștepta cu pită și sare, nici cu căciulile în vârful sulitelor. Mulți dintre noi vom cădea, îngrășând cu sângele nostru sfântul pământ al Țării. Vai de cel ce nu va vedea drumul cel drept sau se va închina, fie din teamă, fie din lăcomie, celui ce a prădat Țara, prigonind-o pe la toate neamurile...

Se opri, suflând greu. Buzele groase i se răsfrânseră.

— Vă întreb încă o dată, reluă el, acum, înainte de a porni, mă voiți domn au ba? Că de nu, eu nu mă voi supăra, ci voi cere celui ce vă va fi domn să mă primească în rândurile oștirii sale ca luptător și jur dinaintea lui Dumnezeu că îmi voi împlini datoria cât voi mai fi pe fața pământului...

Printre boierii de față se auzi un murmur ușor.

— Oare Măria-Ta ne crede niște răi și niște fățarnici, de ne cearcă așa? spuse Dragotă. Au nu am arătat destulă credință domnului nostru? Și oare nu l-am urmat fără de crâcnire? E cineva dintre noi care să-l fi urmat pe Măria-Ta, numai așa din dorința de a se afla în treabă?

Dragotă se întoarse către boieri, cercetându-i cu privirea. Radu Șerban zâmbi în sinea sa. Știa bine că niciunul din boieri

nu era de partea lui Movilă, dar vroia să le scormonească sufletele, făcându-le să lepede orice umbră de îndoială. Și apoi, ca orice oștean încercat în ale războaielor, știa să fie și viclean. Nici nu asculta spusele lui Dragotă cel mândru ca un păun. Se gândea că de îndată ce va sfărâma oastea lui Movilă, se va repezi și asupra serhaturilor turcești de la Dunăre, ca punându-le pe fugă, să poată avea mână liberă înspre Ardeal. Se uita, gândindu-se în altă parte, cum juca flacăra torței pe platoșa postelnicului.

— Doamne, dacă inima Măriei-Tale se îndoiește de credința noastră, atunci îngăduie nemernicului de mine să las sabia la picioarele Măriei-Tale și să mă duc unde oi vedea cu ochii, îi turui gura lui Dragotă.

„E prost ca o ciubotă și mândru ca Tablabașa”, își zise Radu vodă, uitându-se la Dragotă pe sub sprâncene.

— Păstrează-ți sabia, jupan Dragotă, îi spuse domnul. Eu nu ți-am dat-o ca să zacă fără trebuință la picioarele scaunului domnesc. Rugina pe sabia oșteanului e ca rușinea pe fața județului, adăugă el.

Dragotă asudă de părere de bine, auzind cuvintele lui vodă.

— Măria-Ta, glăsuiește ce avem de făcut și hotărârea Măriei-Tale va fi supunerea noastră, vorbi Bărcan stolnicul.

— Chiar așa, Măria-Ta, încuviințară și ceilalți boieri.

Radu Șerban se uită la Slăvuia. Bătrânul oștean tăcea cu ochii în pământ, sprijinit în mânerul săbiei.

— Atunci ascultați ce hotărăște domnia-mea, zise vodă. Spre a nu cădea în capcana lui Movilă, avem nevoie de drum drept și limpede. Pentru asta, jupan stolnice, se adresă el lui Bărcan, vei face cu oștenii domniei-tale o iscoadă până la Telega. Și... trăgână vodă vorba, de vei da peste oștenii lui Movilă, de vor fi puțini, nimicește-i până la unul, ca nu cumva să ducă vreunul vorba la Târgoviște. Iară de vor fi mulți, trimite în grabă un călăreț, spre a ne da de veste, dar năvală să nu faci. Înțeles-ai?

— Înțeles, Măria-Ta, răspunse Bărcan.

— Acum du-te cu Dumnezeu, îi ură domnul. Bărcan se înclină și ieși.

Vodă împărți poruncile tuturor, ultimul fiind căpitanul Boulet, trimis de generalul Basta,

— Iubite căpitane, voiesc ca trupa de călăreți ai domniei-tale să stea în dreapta mea. Asta spre a nu ne trezi cu sulițași

vrăjmași în coaste. Știu că oștenii valoni sunt buni luptători și călăreți.

— Va fi după porunca Măriei-Tale, răspunse acela, aruncând domnului o uitătură neprietenoasă, care nu-i scăpă lui Radu Șerban. Apoi se înclină și ieși.

Rămas singur, vodă își scoase coiful, trecându-și mâna prin părul ce-și mai păstra ceva din luciul castaniu, firele cărunte adunându-se mai ales la tâmple. „Acu’, o să se aleagă într-un fel”, mormăi. Vru să-l strige pe Mihăiță cămărașul și dădu cu ochii de Slăvuia.

— Bine că ești aici, bătrâne, că te uitasem, uita-te-ar relele, spuse vodă zâmbind. Tu vei trece cu călăreții tăi în coasta valonilor.

— Pentru ce, Măria-Ta? întrebă Slăvuia mirat. Îl știa pe căpitanul Boulet un luptător desăvârșit și i se păru ciudată hotărârea domnului.

— Pentru că n-am încredere în oștenii lui Basta.

Slăvuia tăcea nemulțumit.

— Ei, hai! îl îmbie vodă. Văd că voiești a-mi grăi!

Slăvuia se foi pe loc șovăind. Nu știa dacă e bine să vorbească.

— Măria-Ta, își luă în cele din urmă inima în dinți, de ce îți faci râs de boierii credincioși domniei?

Radu Șerban îl privi nedumerit. Îl știa pe Slăvuia slobod la gură, că doar au copilărit împreună. Și poame furau împreună, cățărându-se prin pomi. Și bătaie mâncau amândoi de la jupâneasa Maria din Coeni, muma voievodului, și de luptat au luptat umăr la umăr și scară la scară și au iubit aceleași fete, pentru care de multe ori s-au încăierat, iar în bătălii, nu de puține ori, Slăvuia i-a scăpat zilele, că era Radu Șerban turbat în luptă și nu mai ținea seama nici de primejdie, nici de vrăjmaș. Dar la astfel de vorbă nu s-ar fi așteptat.

Se uită la chipul posomorât al vechiului și credinciosului său prieten și prinse a râde.

— Tare mă tem, bătrâne, zise el, că lui Dumnezeu mai întâi i-a fost voia să te facă muiere, dar în urmă s-a răzgândit și după ce ți-a pus mădular bărbătesc dinainte, ți-a dat un picior și te-a trimes pe pământ! Oare cum de îți vine a crede că domnia-mea își face râs tocmai de boierii cu credință?

Slăvuia dondona ceva neînțeles și părea a fi tare amărât. Radu Șerban îi mângâie pletele ce începuseră să albească, apoi îl bătu prietenește pe umăr.

— Ești oștean și încă unul dintre cei mai viteji și credincioși și mult te am la inima mea, încât de-ar trebui să mă lepăd de domnie sau de tine, mai degrabă aș lăsa domnia, dar să nu uiți, bătrâne, că eu, pe lângă oștean, mai trebuie să fiu și domn și viclean și nefățarnic cu ai mei și măscărici ca Ion nebunul cu alții, pentru că acela ce este în fruntea Țării dator e a lupta nu numai cu sabia, ci și cu agerimea minții. Nu mă încaier cu cei din jur de dragul încăierării și nu-mi plac câmpurile de bătălie cu morții lor cei reci și putrezi, nici strigătele de durere ale bieților oșteni, fie că sunt de-ai mei, fie că sunt vrăjmași. Dar pământul și neamul ăsta, răscolit și pârjolit la voia fiecăruia, îmi poruncesc să le apăr cu sabia în mână. Să apăr ce ne-au lăsat curat părinții și moșii noștri. Căci ușor mi-ar fi mie să mă trag la moșiile mele și să las totul în plata Celui de sus. Nu ne iubesc cei din jur, Slăvuia, după cum nici pe Mihai vodă nu l-au iubit. Dar nu de iubirea lor am eu nevoie, ci de iubirea neamului meu. Acea îmi încălzește inima. Nimeni nu-i îndreptățit a lua ce nu-i al lui, fie pământ, fie muiere, fie slavă, sau moarte. Căci eu nu pot lua moartea ta, oricât m-aș zvârcoli eu și oricât aș cerca s-o fac. Și nici tu pe a mea! Pământul și neamul și iubirea sunt în noi, bătrâne. Așa cum e și moartea! Imperialii ar fi buni bucuroși de ar scăpa de mine, ca nu cumva să cerc a cere dreptul neamului meu, dar mai întâi să-i păzesc de turci, și de cei ce se frământă pe la hotarele împărăției... Turcii? Cum mama dracului să mă iubească, când știu bine că neam de neamul Basarabilor nu le-a fost slugă și nici paznic, gata să-și întemnițeze norodul la poruncile lor! Dar uită-te în ochii oștenilor noștri și în ochii cailor noștri și în ochii cei plini de visare ai muierilor noastre și vei vedea iubirea aceea arzătoare, după care tânjesc mereu. Nu ne trebuie pământul nimănui, facă fiecare ce voiește cu al lui, dar pământul nostru trebuie apărat în așa fel, de nici chiar Dumnezeu din cer să nu ni-l poată lua! Acuma ai înțeles, vechi și credincios prieten al meu?

Radu Șerban vorbea cu înflăcărare a tinereții veșnice a inimii. Slăvuia amuțise. Se uita în ochii domnului său, în care vedea lumina unor adevăruri din cartea nevăzută a acestui neam. Deodată se lăsă în genunchi la picioarele voievodului.

— Măria-Ta, iartă pe neghiobul de mine. Pesemne că mintea mea stă mai mult în sabie decât în cap! Tu, doamne, știi mai bine ce se cuvine și ce nu se cuvine. Acum, că mi-ai deslușit gândul tău, voi ști mai bine a muri la porunca ta!

— Ba să trăiești lângă mine, asta vreau! zise vodă. De aș fi avut doi ca tine, nu m-aș fi temut de nimic, zise vodă ridicându-l pe Slăvuia și ochii albaștri ca cerul se pironiră în ochii căprui ai bătrânului oștean.

— Ți-e mintea ageră, doamne, și brațul tânăr! Foarte se bucură inima mea, când vede că poate sluji unui domn căruia nu-i e aminte a îmbătrâni!

O lună plină făcu noaptea albă, de parcă ar fi scăldat-o în var. La lumina ei, străjile stăteau nemișcate și drepte, cu vârful sulitelor înălțate spre cer. Focurile de tabără prinseră a se micșora, jucându-și limbi roșietice peste platoșele celor ce stăteau de veghe.

*

În spatele grajdurilor boierului Nicoară șerpuia o uliță strâmtă, veșnic înnoroiată. De multă vreme oamenii nu mai treceau pe acolo. O ocoleau, luând-o mai bine peste câmp. Măcar câmpul era uscat și îngăduia piciorului să treacă peste el, pe când ulița, dimpotrivă, pândeă opinca sau ciubota în cleiul ei cel mocirlos, și până n-o scotea din picior, nu se lăsa.

Așa că mult s-au mai mirat slujitorii boierului Nicoară și paznicii, văzând aproape de asfințitul soarelui doi țărani ce se încumetaseră să treacă pe acea uliță cu o saca pe care o trăgea, opintindu-se din greu, o mârțoagă bălană, cu albeață la unul din ochi. Țăranii împingeau de saca și suduiau de mama focului. Ba unul din ei se puse cu biciul pe biata mârțoagă, care de-abia își mai trăgea sufletul. Paznicii se uitau la cei doi și râdeau.

— Ce-aveți, măi, în sacaua aceea, de nu mai poate biata gloabă să se urnească din glod? Întrebă unul din ei.

— Ce să avem? răspunse unul dintre cei doi țărani. Iacă, rachiu avem! Da' mai bine îi luam pielea blestematei ăsteia de iapă și îmi făceam opinci, măcar era bună la ceva.

— Măi, ce dați voi să vă scoatem din glod? îl mai întrebă paznicul pe țăran.

— După puteri, mărite oștean! Om da din rachiul ăsta celor ce ne vor ajuta.

Paznicul ce părea a fi mai marele peste ceilalți se întoarce, strigând peste umăr: „la veniți câțiva încoace, să scoatem pe creștinii ăștia din nevoie!”

Veniră vreo trei-patru slujitori, mișcându-și picioarele alene. Când auziră că vor fi răsplătiți cu rachiu, mai strigară la câțiva. Se strânseră ciotcă în jurul sacalei. Cei doi țărani își aruncară câte o privire furișă, apoi, dând bice și zbierând, scoaseră sacaua și iapa din nămol. De împins la saca au împins vreo trei, dar la băutură veniră aproape toți. Cei doi țărani nu mai pridideau. Venise și mai marele paznicilor, care nu se ostenise nici măcar cu un deget. Rachiu era tare și oamenii prinseră a râde și a se veseli. Țăranii împărțeau băutura cu dărnicie, spunând de fiecare dată: „Dumnezeu primească!” Iar ceilalți răspundeau: „Amin”, dând ulcelele peste cap.

În timp ce se înnopta, vremea se schimbă. Un vânt rece începu să sufle dinspre miază-noapte, strângând norii cenușii și groși deasupra pământului. Paznicii se depărtară, clătinându-se. Mai marele lor simți cum se învâртеște totul cu el. Și oameni și copaci și nori, ca într-o horă nebună. Se întoarce spre a porni înspre grajduri, dar picioarele i se făcură de plumb. Încercă să se sprijine de o ulucă. Nu reuși. Căzu mototol la pământ, cu fața în jos. Unul din paznici se apropie legănându-se pe picioare. Îl întoarce pe mai marele lor cu vârful ciubotei și văzându-l în halul acela, se veseli foarte. Deodată se îngălbeni la față, icni de vreo două ori și se prăbuși alături de căpetenie. Ceilalți încercară și ei să se întoarcă la rosturile lor, dar după câțiva pași împleticiți se prăvăleau la pământ și începeau să sforăie.

Cei doi țărani se priviră cu înțelese.

— Venit-a vremea, Lupule!

— Venit-a, măi Fărcaș, răspunse Lupu și fluieră scurt de două ori. De undeva din apropiere i se răspunse. Lupu mai fluieră o dată. Fărcaș deschise poarta cea mare spre grajduri încet, cu băgare de seamă. Bezna nopții nu lăsa să se vadă apropierea lui Toro, Velcea și a altor oameni de-ai lui Nour.

În vreme ce paznicii sforăiau de mama focului, oltenii căpitanului goliră grajdurile de cai. Cei mai buni cai pe care îi avea Țara Românească. Totul se petrecu sub pecetea unei mari tăceri. Rămaseră în uliță doar gloaba și sacaua, cu rachiu ei cel amestecat cu afion.

A doua zi, când se lumină de ziuă, un ȋigan de la bucătărie, căutând nu știu ce pe la grajduri, dădu peste paznicii ce mai sforăiau încă. Îndată se porni să strige ca din gură de șarpe. Boierul Nicoară țâșni din casă în izmene. Nu dormise toată noaptea, frământându-se cum să dea de urma fetei sale. Când mai auzi și vestea cu furtul cailor și adormirea paznicilor, simți un fel de zvâcnet în cap, după care inima începu să-i bată repede-repede în coșul pieptului. Paznicii fură înșirați unul lângă altul, așa beți cum erau, în frunte cu mai marele lor și bătuți la tălpi cu toiegele, de rămaseră ologi pe viață. Iar Nicoară porunci să i se pună șaua pe cal, spre a se jeli lui Simion vodă, dar și calul său fusese luat. I se găsi o iapă borțoasă, deși destul de bătrână, care tușea în răstimpuri.

Cu chiu cu vai ajunse la Curtea domnească, unde ceru să fie primit de vodă. Simion Movilă îl ascultă gânditor, mângâindu-și bărbuța. Îl privea pe sub sprâncene pe Nicoară. Acela tot spunea și se văita, bătându-se cu pumnul peste cap.

— Caii erau ai mei, jupan Nicoară, zise vodă. Și erau plătiți!

— Știu, Măria-Ta, oftă Nicoară. Dar eu, păcătosul, cu ce sunt vinovat?

— Domnia-ta, jupan Nicoară, răspunse vodă cu glasul liniștit, ești gras ca un porc și prost ca un dobitoc.

— Așa e, Măria-Ta, răspunse Nicoară, temându-se a mai spune ceva, spre a nu-l mânia mai rău pe domn.

— Jupan Nicoară! zise vodă, fără a se uita la el. Ori îmi aduci caii, ori împlinești banii îndoiti, pentru a cumpăra alți cai din cetatea Brașovului.

Nicoară făcu ochii mari. De unde să plătească el prețul îndoit?

— Ai răgaz o săptămână, jupan Nicoară, urmă Movilă, ori caii, ori banii! Căci de nu vor fi nici unii, nici alții, amarnic te voi pedepsi, cu toată boieria pe care o ai și averile ți le voi scoate la mezat, până îmi voi împlini suma. Și altădată bagă în capul ăla pe care încă îl mai porți pe umeri că paznicii se aleg dintre oamenii cei mai de credință pe care îi ai. Și-acu', piei din ochii mei!

Nicoară se grăbi să se facă nevăzut. Va trebui să se ploconească la Jipa pentru a-l ajuta, mai ales că aflând între timp cum au stat lucrurile între vodă și Jipa, boierul își schimbase din nou sentimentele.

După o vreme nu prea îndelungată, în tabăra lui Radu vodă intră o herghelie de cai unul și unul. Grași ca niște pepeni, cu glezna fină ca de căprioară, cu părul lucios, caii păreau că mănâncă jăratec.

Radu Șerban tocmai sta dinaintea cortului său cu Stroe Buzescu, Dragotă, Slăvuia și alți boieri. La vederea hergheliei făcu ochii mari. Nu-i venea a crede. I se păru că visează.

— De unde-s caii ăștia, bătrâne? i se adresă Radu vodă lui Slăvuia, că bunul Dumnezeu cred că nu i-a aruncat din cer taman în tabăra noastră?

Slăvuia înălță din umeri, așa făcură și ceilalți boieri.

— Măria-Ta, dacă mă uit mai bine, apăi caii ăștia, după mers și înfățișare, nu pot fi decât ai slugii ăleia de Nicoară, omul de credință al lui Moghilă, zise Slăvuia.

Vodă făcu un semn unui slujitor care alergă pe dată la Velcea, chemându-l la porunca domnului.

— Să trăiești întru mulți ani, Măria-Ta, zise Velcea și îngenunchie dinaintea lui vodă, sunt Velcea, oștean în podghiazul căpitanului Nour, și am adus caii măritului boier Nicoară...

Se opri, uitându-se la chipul domnului, care părea foarte serios.

— Datu-ți-i-a Nicoară? întrebă vodă cu aceeași față severă, dar în sinea sa nemaiputând de părere de bine.

— Ba, Măria-Ta! zise Velcea. I-am luat noi, că dacă era după boierul Nicoară, nu ne-ar fi dat nici măcar o balegă!

Boierii zâmbiră pe sub mustăți. Velcea însă, văzând chipul cel posomorât al lui vodă, își zise că a sfeclit-o: „Se vede treaba că nu trebuia să-i luăm caii și Nour nu-i aici, așa că o să trag eu toate ponoasele.”

— Cu ce oameni ai mai fost? întrebă vodă iar și își aspri glasul.

— Păi... am fost cu Toro, Fărcaș și Lupu, care îmbrăcară straie țărănești și făcând pe negustorii de rachiu, mai întâi îmbătară oamenii lui boier Nicoară.

Și îi spuse lui vodă pe nerăsuflăte totul, așa cum s-a petrecut. Fură chemați și Toro și Fărcaș și Lupu și Bornemisa și ceilalți oșteni.

— Măi, ați dat de dracu'! îi spuse popii oșteanul care fusese trimis să-i cheme. Vă spânzură pe toți!

— Atâta pagubă, mârâi popa. De voiește Măria-Sa să rămână fără oșteni ca noi, fie!

După care, înghițind un dumaticat de brânză pe care o scoase din sân, popa porni dimpreună cu ceilalți.

— Voi sunteți cei ce ați furat caii? Întrebă vodă, îndată ce-i văzu pe toți dinaintea sa.

— Ba, cruce de aur cu noi în casă, Măria-Ta, răspunse popa. Noi n-am furat nimica!

— Dar ce-ați făptuit voi cum se cheamă? mai întrebă vodă pe Bornemisa, stăpânindu-se cât putea.

Toro se albise la față, n-ai mai fi zis că e „cel Negru”.

— Măria-Ta, răspunse popa, caii i-am luat până vom găta treaba, apoi îi ducem îndărăt!

Vodă nu se mai putu ține. Începu să râdă cu capul dat pe spate.

Râdeau și boierii, râdeau și oștenii, hohotea toată tabăra.

Bornemisa nu mai înțelegea nimica. „Au ce vroia vodă? Să batem războiul călări pe cozi de mătură?” gândi el.

Se uită la Toro și văzându-i chipul mâhnit, îi veni și lui să râdă. Până și Slăvuia, cât era de posomorât, nu se putea abține să nu zâmbească.

— Unde vă e căpitanul? întrebă vodă, ștergându-și lacrimile râsului cu dosul mâinii.

Velcea se uită la Toro, acesta întoarse niște ochi cât oul de hulub către popă. Fărcaș și Lupu lăsară ochii în jos.

— Unde să fie, Măria-Ta? răspunse Bornemisa, luându-și inima în dinți, ia, a rămas cu jupânița boierului Nicoară, ca s-o facă să-i treacă paraponul de tătâne-său...

De data asta râsul nu mai cunoscă limită. Boierii râdeau de se prăpădeau, vodă se ținea de burtă. Bornemisa se bucura, uitându-se la cei din jurul său.

Numai Toro nu se veselea. Se gândea la Kendi și amintindu-și chipul cel de fată al copilandrului, oftă din tot sufletul.

*

Aproape de miezul nopții, un oștean veni să-l vestească pe Nour că toată treaba a mers bine. Caii au pornit spre tabăra lui Radu Șerban, unde vor ajunge peste puțină vreme.

— A venit timpul, frumoasă jupânița, să te întorc părintelui domniei-tale, care desigur că e plin de îngrijorare, zise Nour către Ilinca, îndată ce oșteanul părăsi odaia. Jupânița îl privi pe Nour cu acea minune de ochi verzi, în care s-ar fi putut ceti multe. Căpitanul avusese grijă să nu i se întâmple nici cel mai mic neajuns. Acum sosise clipa când cei doi aveau să se despartă, poate pentru totdeauna. Ilinca stătuse lungă vreme de vorbă cu Nour și, deși copilă, înțelegea pentru ce-l slujea căpitanul pe Radu Șerban Basarab. Și avusese răgazul să se uite pe îndelete la culoarea neagră ca smoala a ochilor lui, a căror privire părea îndulcită acum de o blândă visare. Și la pletele ce-i cădeau pe umerii lați și puternici. Falnică și mândră era înfățișarea bărbatului ce nu știa a se supune.

Nu știa oare să se supună nici legilor inimii?

— Oare ne vom mai vedea? Îndrăzni ea și se roși toată.

Nour o privi cu obrazul luminat de un zâmbet. Începuse și lui să-i ticăie inima pentru fata aceasta care nu-i arătase nici viclenie, nici dușmănie, ci o nesfârșită dragoste. Acum îi păru rău că o cunoscuse. Pentru că va trebui să o uite. Dar până când va sosi uitarea, cu pașii ei de somn și de alinare, va mai trece o vreme. O bună bucată de vreme.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, căpitane Nour, stăruie ea.

— Nu eu hotărâsc acest lucru, jupâniță Ilinca, răspunse el cu amărăciune în glas.

— Atunci cine ar putea hotărî? Întrebă fata cu o copilărească viclenie.

— Domnia-ta, răspunse Nour.

Se lăsă deodată între cei doi o tăcere caldă, unde în afara privirilor nici șoaptele nu-și mai găseau locul.

— Trebuie să mergem, jupâniță, zise Nour cu părere de rău și se ridică.

Ilinca se ridică și ea. De afară se auzea șuieratul vântului. Opaițul de-abia mai pâlpâia. Îl ajută să moară o pală de vânt care, dând năvală printr-o crăpătură a ferestrei, îl stinse. Și amândoi mulțumiră în gând vântului jucăuș.

Nour puse cu grijă sarica lui pe umerii micuți ai fetei. Își întârzie o clipă mâinile pe umerii ei. Iar ea, cu chip că își strânge sarica mai bine, își duse mâinile la umeri, unde ele întâlneau mâinile puternice ale căpitanului. O clipă, două, o veșnicie?

Mai apucă să se întoarcă cu chipul palid și tulbure înspre fața dogoritoare a bărbatului. În năprazna puternică a vântului care nu mai contenea, biciuind coliba, cei doi nu auziră nici tropotele de cai, nici glasurile ce se apropiau. Amândoi se lăsară încet în genunchi, unul în fața celuilalt, ca pentru o juruință ce aducea iz de veșnicie. Nu-și vorbeau și nici nu se sărutau. Stăteau așa înălțuiți, cu obraji fierbinți lipiți unul de altul, de parcă lumea și pământul de-abia aveau să se nască de-atunci încolo. Numai când ușa colibei zbură de perete și Nour auzi țipătul de spaimă al Ilincai, sări în picioare și trase sabia.

În prag zări o matahală, al cărei chip nu-l putea desluși. Dar auzi și recunoscă o voce care de data asta nu se mai străduia să se arate dulce și mieroasă ca în alte dați.

Afară, dând porunci cu glas aspru unor oșteni, se afla armașul Jipa.

— Aruncă sabia și ieși cu mâinile ridicate, strigă de pe prag matahala către Nour. Era unul din oamenii înarmați ai lui Jipa. Nu căta să te împotrivești, oricine ai fi. Suntem mulți și coliba e înconjurată.

— Nu s-a născut încă acela în fața căruia să arunc sabia, răspunse Nour și cel din ușă căzu străpuns cu un vaiet de durere. Alții se avântară înăuntru. Avură aceeași soartă ca și primul. Deodată jupânița Ilinca îi sări dinainte, încât Nour de-abia avu vreme să o ferească.

— De voiești să mori, ucide-mă întâi pe mine, zise fata.

Nour se opri cu sabia ridicată. Căzuse în capcană ca un neisprăvit. Bine îi mai zicea Slăvuia că o fi el viteaz, dar câteodată nu i-ar strica o bătaie bună. Băgă sabia în teacă. În colibă intrară mai mulți. La lumina unui fanar, Jipa îl recunoscă. Zâmbi cu toată fața. Vocea i se îndulci pe dată. Dar pe dedesubt gâjâia de mânie.

— Iată pe cine îmi e dat să întâlnesc! făcu el pe miratul, cu vocea batjocoritoare. Pe bunul și săritorul meu prieten, căpitanul Nour! Fanarul făcu să lucească platoșa de pe pieptul lat al lui Jipa. Vom avea multe să ne spunem, căpitane, adăugă el. Bunăoară, cum ai cutezat să o răpești pe jupânița Ilinca?

— Căpitanul Nour mi-a scăpat viața, jupan armaș, zise fata.

— Foarte îi sunt recunoscător căpitanului Nour, jupâniță, pentru fapta aceasta voinicească. Glasul îi suna prefăcut a

bunăvoință. Dar poate că și cailor pe care i-au furat oștenii săi le-a scăpat viața? Nu?

Nour tăcea îndârjit. Ilinca simțea răutatea lui Jipa și se înfiora. Aflase tot adevărul despre el de la Nour.

— Nu mie îmi va da socoteală, zise Jipa cu voce domoală, ci domnului nostru Simion vodă! Măria-Sa singur hotărăște soarta vrăjmașilor săi, nu eu!

Apoi, după porunca lui, Ilinca fu urcată pe calul lui Jipa, iar lui Nour, după ce i se luă sabia îi legară mâinile. Așa fu suit pe cal. Ceata porni. Afară, vremea începu a se strica. Jipa simțea cum crește în el o bucurie drăcească. Fiindcă numai Nour îi încurcase toate socotelile mârșave și iată că soarta i-l dăduse acum în mână pentru răfuială.

*

Tare mâhnit fu Radu Șerban vodă, când îi ajunse la urechi vestea cum că Nour ar fi căzut în mâinile lui Movilă. Căci Basarab îl iubea pe Nour ca pe copilul său. Slăvuia tuna și fulgera împotriva „nevrednicului” de la Târgoviște și pe furiș își ștergea ochii, gândind la soarta amară a lui Nour. Ceea ce însă nu-l oprea să-l umple de ocări pe căpitan, făcându-l „nepriceput” și „neghiob”. Și se mai jură Slăvuia dinaintea domnului său că de-l va găsi pe Nour în viață – asta printr-o minune – îi va muia spinarea cu latul săbiei. Dar una spunea din gură și alta din suflet. Că ieșind din cortul Măriei-Sale, se așeză pe o piatră și-l podidi plânsul. Așa dădu peste el Basarab și începu să-l mustre cu blândețe, în vreme ce ochii albaștri ai domnului se roșiră la rândul lor.

— Suntem aproape bătrâni, Slăvuio, zise domnul, iar Nour, de e prea cutezător și îndrăzneț ca un vultur, e tânăr, cu sângele fierbinte! Se opri și, întorcându-se pe călcâie, oftă și intră în cortul său.

În noaptea aceea, Toro cel Negru, Velcea, Bornemisa, Fărcaș și Lupu cerură îngăduința lui Slăvuia de a pleca în căutarea căpitanului lor, jurând că până nu vor da de el nu se vor întoarce. Slăvuia îi făcu de două parale că n-au avut grijă de Nour, îi beșteli, îi scuiă în obraz, apoi îi dădu afară din cort, poruncindu-le să pornească numaidecât pe urmele căpitanului lor. Ceea ce cei cinci făcură îndată.

SEMNUL AL OPTULEA JUPAN TOADER JIPA CERE MOARTEA CĂPITANULUI NOUR

Nu da pâine câinilor altuia, că te latră ai tăi.

Când podgheazul lui Jipa ajunsese la curțile boierului Nicoară, era trecut de miezul nopții. Numai ce se auziră tropotele cailor și zvonurile de glasuri, că porțile se deschiseră degrabă și fanarele fură aprinse, odată cu lumânările din casă. Nicoară aștepta îmbrăcat. Se repezi pe trepte cu o iuțeală nemaivăzută pentru un om greoi ca el. Prin întuneric nu desluși decât umbrele celor călări. Îl zări pe Jipa și se grăbi înspre el.

— Adusu-mi-ai copila, fătul meu? îl întrebă pe armaș, nerăbdător.

Drept răspuns Jipa o ridică pe llinca din șa și i-o înfățișă părintelui ei. Boierul o cuprinse în brațe, plânse de bucurie, sărutând-o de zeci de ori, apoi îl îmbrățișă și pe armaș ca pe un viitor ginere ce îi va fi. Uitase că nu de mult nici nu vroise să audă de numele armașului, ferindu-se de el ca de un ciumat. llinca rămase tăcută și înfrigurată. Îi clănțăneau dinții în gură, gândindu-se la cele ce îl așteptau pe Nour.

— Ți-am adus un vânat bun, jupan Nicoară, zise Jipa, trăgându-l de mâna.

Nour fu dat jos de pe cal și adus dinaintea boierului.

— Cine-i acest om? întrebă Nicoară, uitându-se cu mirare la Nour.

— Acest om, ehei! drag jupan Nicoară, zise Jipa, este acela care ți-a furat copila și caii. E căpitanul Nour din oastea vrăjmașă a lui Radu Șerban, unul din cei mai ai dracului oameni de pe fața pământului.

— Așa! murmură Nicoară și pe față i se întipări un zâmbet de adâncă mulțumire. Deci, tu ai fost acela care ai făcut să-mi sară inima din piept?...

Nour nu răspunse. Nicoară simți cum îl apucă toate năbădăile. Cu o mișcare scurtă trase sabia din teacă. La țipătul lincăi, Jipa se repezi, oprind brațul înarmat al lui Nicoară.

— Ce vroiești a face, jupan Nicoară? întrebă armașul,

— Vroiesc să-l ucid pentru toate neajunsurile pe care mi le-a făcut acest pui de cățea, zise Nicoară.

— Oare înțelept este să ucizi un om, mai înainte de a afla unde a dus caii? Și înțelept este să faci asemenea treabă, când ai în față pe unul din apropiații lui Basarab? Au nu este mai bine să fie judecat de divanul domnesc al prea măritului Simion vodă, stăpânul nostru, ca după aceea să fie pus la cazne și în urmă de tot să i se dea moartea?

— Drept grăiești, fătul meu, răspunse Nicoară, băgând sabia în teacă. Pripeala nu-i bună niciodată.

Dădu porunci ca Nour să fie întemnițat ca un rău și ca un diavol ce era, iar el, cuprinzându-și fata pe după umeri și pe jupan Toader Jipa pe după mijloc, intră în casă. Ilinca mai apucă să vadă cum slujitorii îl legau pe Nour, simțind ochii aceia negri ca noaptea căutând verdele ochilor ei. Sufletul i se strânse ca o pasăre înșfăcată de șoim. Cei doi, Jipa și Nicoară, râdeau și se veseleau și nu mai puteau de părere de bine.

Nour luă calea temniței. Slujitorii îl loveau și îl scuipau în obraz. Fu dus pe niște trepte întunecoase și îmbrâncit într-o încăpere umedă, după care auzi ușa trântindu-se cu zgomot și lanțurile care zornăiau pe după gratiile de fier. Pașii slujitorilor se depărtară și Nour rămase singur. Pipăi cu mâinile pereții aproape uzi, încercând să-și dea seama unde se află. Dădu peste un maldăr de paie, pe care îl izbi cu vârful cizmei și simți cum a lovit ceva mic și moale, ca imediat după aceea să audă guițatul ca de porc al șobolanului. Făcu înconjurul temniței și înțelese că se afla într-o încăpere cu pereții din cărămidă, peste care curgea apa venită de nu se știe unde.

Începu a se plimba pe lângă pereți. Frigul umed îl cuprinse odată cu oboseala. Gândurile i se învălătuceau în minte. O vedea pe Ilinca ingenunchiată, cu palmele ei micuțe lipite de ale lui, apoi îi simțea căldura buzelor fragede, copilărești, îi auzea șoaptele de dragoste și îi zărea minunea ochilor neasemuit de frumoși. Pe urmă totul se stinse. Auzi ceva ca un târșâit. Rămase drept, cu mușchii încordați, cu ochii pironiți în întuneric. Simți o adiere rece înfiorându-i spatele. Gândurile i se întoarseră în tabără. Îl văzu pe Velcea cu ochii lui de răs, îi văzu pe Toro, pe Fărcaș, pe popă, pe Basarab și surăse ca la o binecuvântată aducere aminte. O greutate grozavă i se lăsă pe ochi și o ceață deasă îi întunecă privirile. Prin minte îi trecu descântecul de dragoste pe care îl șoptea o țigancă după bătălia de la Șelimbăr:

Tu șarpe balaur

*cu solzii de aur,
să te duci la ea,
unde-o vei afla
și să n-o lași
până ce ea,
mândra mea...*

Descântecul muri și din nou apăru chipul jupâniței Ilinca. Ajunse în dreptul ușii pe care o pipăi ca un orb, cu amândouă palmele deschise bine. Simți lemnul și tăria lui. Orice încercare de fugă era zadarnică. Auzi de sus, de afară, glasuri îndepărtate. „Oare Dumnezeu o astfel de soartă mi-a hărăzit? gândi el. Să mor ca un șobolan de mâna neisprăvitului de Nicoară sau de a ticălosului de Jipa?”

Orbecăi mai departe și deodată se opri. Parcă zidul rece al temniței se dădu la o parte. O lumină crudă, nepământească, îi izbi ochii. Zări câmpul de bătălie, cu călăreții români alergând cu disperarea furtunii. Îl văzu pe Mihai vodă. Ba nu îl văzu. Se simțea chiar lângă el și îi auzi răsuflarea. Zări barda din mâna domnului, lăsată spre oblânc, apoi privirea aprigă îndreptată spre vrăjmaș. Chiuiturile și urletele se înălțau către cer. Fumul alb de pucioasă al tunurilor învălui câmpia. Vodă îl atinse pe Nour cu mantaua. Atât era de aproape de el. Își duse mâna la fruntea înfierbântată. „De bună seamă că aiurez” își zise și deodată lumina dispăru și odată cu ea dispărură călăreții și vodă și fumul tunurilor. Peste el se lăsă din nou întunericul umed și hâd ca moartea.

*

Stolnicul Bărcan înainta cu mare băgare de seamă înspre Telega, unde pândarii lui Simion Movilă isprăveau cina. Fripseseră un grăsun sălbatec, băuseră vin și se amețiseră. Mai marele lor, căpitanul leș Lozinski, împărțise străjile, arătând locul fiecăruia. Nu erau prea numeroase, dar câte erau ar fi putut da de veste domnului lor despre mișcările lui Radu Șerban vodă.

Stolnicul Bărcan ajunse cu oștenii săi aproape de postul de pândă de la Telega cam pe la mijlocul nopții. În locul cel mai înaintat vegheau Timiriac de prin părțile Prahovei și Radu Moise, amândoi oșteni cu simbrie în slujba lui Simion vodă. Vorbeau între ei spre a nu fi cuprinși de somn. Timiriac mai ales

sporovăia ba de una, ba de alta. Ba că auzise că tot satul lui fusese prădat ori de tătari, ori de tâlharii lui Ștefan Cercel, ba că ar vrea să dea o fugă până acasă, că avea nevastă și copii. Celălalt, Radu Moise, mai mult asculta, aproape răpus de somn, răzimat în sulită. Se tot minuna de tot ce spunea celălalt și aștepta să vină schimbul, să apuce să doarmă și el, ca lumea, în liniște. Dar lui Timiriac nu-i tăcea gura deloc. Acum îi vorbea de oastea lui Basarab și de minunile pe care le făceau oștenii ei, acum jelea după muiere și copii. Vorbea fără șir, ca omul amețit de amărăciune. Se uită pe cer. Luna se strânse în nori și începu să pălească.

— Mai avem puțin și ne schimbă, zise Timiriac și căscă de-îtrozniră fălcile. Celălalt nu-i răspunse. Era aproape adormit. Deodată Timiriac ciuli urechea. Auzi ceva ca un duruit de copite. Se plecă, lipind urechea de pământ. Tropăitul se auzi mai puternic, îl zgâlțâi pe Moise. Cei doi dădură de veste prin lovituri repezi în lemnul ce sluja la așa ceva.

În vremea asta, stolnicul Bărcan înainta încet peste câmpuri cătând prin întunerec locurile postului. Deodată auzi o voce puternică strigându-i să se oprească. Lucru pe care Bărcan îl făcu imediat.

— Cine sunteți voi și de unde veniți? auzi Bărcan glasul străjii.

— Suntem negustori și trecem prin Țara Românească, răspunse Bărcan, ținând sabia scoasă din teacă și dosită.

Timiriac și Moise se apropiară, spre a vedea chipurile negustorilor. Primul care ajunsese lângă Bărcan fu Timiriac. Căzu răpus de sabia stolnicului. Moise începu să strige, dar o sulită îi străpunse pieptul. Se prăbuși peste Timiriac. În vremea asta, căpitanul Lozinski, auzind strigătele, porni cu oștenii săi în goana cailor. Văzându-i, Bărcan porunci retragerea. Oamenii lui întoarseră caii. Dar aproape de clina dealului, Bărcan și ai lui se întoarseră, iar următorii veneau ca vijelia. Urmă o încăierare scurtă. Oștenii lui Movilă care scăpară de sabie dădură dosul, fugind peste câmp. Bărcan stolnicul îi urmărea, ridicându-le viața. Căpitanul Lozinski se luptă ca un brav, până când sulita unui oștean de-al lui Bărcan i se opri între spete.

La postul de la Telega nu mai rămase niciun oștean de-al lui Movilă în viață, în afara unuia din ei, Cristea, ce fusese rănit ușor dar o făcu pe mortul, izbutind astfel să scape și să ducă la Târgoviște vestea înspăimântătoare cum că Basarab cu oastea

lui s-au pus în mișcare. La auzul acestei vești, oștile polone din Țara Românească se porniră grabnic, nemaioprindu-se decât după trecerea Siretului. Simion Movilă încercă să-i oprească cu făgăduieli, amenință, strigă, dar căpetenia lor, pan Ladislau Zwierdowsky, îi spuse răspicat că el nu poate asculta decât de porunca regelui său, aceea ca de îndată ce Basarab va năvăli cu oastea asupra lui Movilă, el, pan Zwierdowsky, se va retrage, spre a nu da prilej turcilor de gâlceavă și amestec în Valahia. Craiul leșilor nu voia nicio ciocnire cu imperiul otoman, având de făcut față unor alte lucruri mai însemnate.

*

Dis-de-dimineată, prinsul fu scos din temniță. Nu i se dădu nici să bea, nici să mănânce. Când zări lumina zilei, Nour închise ochii de câteva ori. Simți și o ușoară amețeală. Mâinile îi fură strâns legate la spate, ca la lotri. Jipa ieși din casă, mândru, odihnit, dat cu uleiuri mirositoare. În nerăbdarea lui, își bătea teaca săbiei de tureatca cizmei. Pintenii de argint străluceau de îți luau vederile.

Ilinca nu dormise toată noaptea. Se tot gândea și se frământa cum să-i scape zilele bărbatului pentru care începuse să simtă dragoste. Față de Jipa nu mai avea decât dispreț și ură. De-abia acum îi văzuse adevăratul chip, laș, mincinos, hrăpăreț, trădător. Și inima i se strângea când își amintea că a fost o vreme când această jivină i-a fost dragă. Se apropie de fereastră. Din curte se auzeau porunci, strigăte cu voce aspră, pași, sudălmii.

Nicoară intră în odaia fetei și o găsi plângând lângă fereastră. La început, crezu că plânge de spaima clipelor prin care a trecut și vru să o îmbrățișeze și să o liniștească. Dar fata se feri de îmbrățișarea părintelui ei.

— Ce ți-a venit, copila mea? Întrebă Nicoară mirat. Au pe tine nu te bucură că viitorul tău soț, prin vitejia lui, a prins pe unul dintre cei mai afurisiți vrăjmași de-ai lui vodă?

— Niciodată acest nemernic de Jipa nu-mi va fi soț, răspunse fata, fără să se teamă de privirea tatălui său care se întunecase.

— N-am auzit eu bine? Ori ți-e voia să nu mai ascuți de poruncile părintelui tău? Glasul lui Nicoară suna a ușoară amenințare.

Ilinca nu răspunse. Își dădu seama că și tată-său și Jipa semănau bucățică ruptă. Nicoară mai stătu o vreme apoi porni înspre ușă. Aproape de ea, se întoarse, de parcă și-ar fi amintit ceva.

— Nu cumva îți zboară gândurile după ticălosul acela pe care îl vom descăpățâna?

O clipă, Ilinca se gândi dacă nu era mai bine, pentru a-l scăpa, să-și dea pe față simțămintele ei față de Nour, dar știind acum cu ce fel de om are de-a face, se stăpâni.

— Nici de fel! răspunse ea, cu glas cât mai liniștit. N-aveți decât să faceți cu el ce poftiți. Dar eu nu-l mai doresc pe Jipa de soț.

Nicoară îi aruncă o uitătură mânioasă și ieși, trântind ușa. Jupânița auzi cheia răsucindu-se în broască și se întoarse la fereastră. Întâmplător întâlni focul ochilor lui Nour. Sufletul ei se luminează ca de văpaia unei bucurii mântuitoare. Prinsul simți privirea încărcată de dragoste a jupâniței. O mare mulțumire îl cuprinse. Uită de toate suferințele, ba chiar și de primejdiile prin care avea să treacă. Privirile lor se înlănțuiră, de parcă ei doi ar fi fost începutul și sfârșitul. Jipa, care-i urmărea, se apropie tiptil de cel legat. Apucându-l de gât, începu să-l lovească în obraz. Ilinca dădu un țipăt și se repezi la ușă. Apăsă clanța, o zgâlțâi, izbi cu pumnii, dar ușa rămase încuiată mai departe. Se întoarse la fereastră. Văzu cu groază cum slujitorii îl trântiră pe Nour la pământ, zdrobindu-l cu lovituri. Apoi îl zări pe tată-său cum îl oprea pe Jipa de a mai lovi și cum poruncește slujitorilor de a se depărta de cel căzut. Mai văzu cum îl urcară pe cal, murdar de praf și de sânge cu mâinile legate la spate și toată ființa ei se încrâncenă de durere. Ceilalți slujitori săriră în șa, făcând în jurul lui Nour un fel de zid din trupurile lor. În față călărea Nicoară și în stânga lui, Toader Jipa. Înainte de a ieși pe poartă Nour întoarse capul. Sărută, ca pentru cea de pe urmă oară, ochii verzi ai jupâniței, cu focul privirii sale, parcă într-o îmbrățișare fără de sfârșit. Ilinca urmări din ochi ceata, până când nu se mai zări deloc. Un călăreț porni goană spre Curtea domnească, spre a-l vesti pe vodă de apropierea prinsului și a celor ce l-au înșfăcat.

La puțină vreme după aceasta, ceata intră în Curtea domnească. O mulțime de slujitori o înconjură. De îndată ce Jipa și Nicoară descălecară, un ofițer de-al lui Movilă le spuse

porunca lui vodă, ca prinsul să fie aruncat în temniță, până când Măria-Sa va isprăvi întâlnirea cu legatul papei, Fra Lodovico Falconieri, și cu trimisul împăratului, contele Rudolf Hasenmayer, care venise spre a afla de partea cui se pleacă acum cumpăna biruinței, înspre Radu Șerban sau înspre Simion Movilă, omul leșilor, pentru că împăratul habsburg nu voia să se pună rău, pe față, cu Sublima Poartă, după cum nici turcii nu doreau o ciocnire cu împărăția, dar pe dedesubt urzeau împotriva imperialilor, ajutând răscoalele nobililor din Ardeal, ca să poată slăbi împărăția creștină. Împăratul îi poruncise lui Basta să-l ajute pe voievodul Radu Șerban, ca prin el să-și întărească hotarele. Asta nu-i opri pe imperiali să încline spre Simion Movilă, mai ales că aproape toată Țara Românească era sub ascultarea lui, încât oastea lui Radu Șerban avea să fie nevoită să cucerească sat cu sat și cetate cu cetate.

*

Nour fu pornit către temniță. Un slujitor de-al lui Nicoară îl croia neîncetat cu biciul, spre desfătarea celorlalți. Nour își simți pielea arzând ca focul, umflându-se sub lovituri. Își mușca buzele, dar nu scotea niciun strigăt de durere. Zări în stânga familia lui vodă, care îl privea cu nepăsare. Nicoară și Jipa se înclinară până la pământ dinaintea doamnei Marghita, femeie cu înfățișare trufașă și aspră, cu buze subțiri, ce își ținea coconii pe după umeri în jurul ei. Nour nu o învrednici decât cu o uitătură fugară. Străbătu cotloane lăuntrice, până ajunse la temniță. Scoborî câteva trepte întunecoase, apoi fu îmbrâncit într-un fel de văgăună, ce se afla sub zidul de apus al curții. Ajuns acolo, unul din oșteni îi prinse lanțurile de picioare, după care îl legă de un stâlp. Nour auzi răbufnitul lespedei care astupa gura temniței. Încercă să se miște, dar nu izbuti. Tot trupul îi era sfâșiat de dureri. Carnea îl ardea, dar răcoarea pământului îi mai alina suferința. Deschise ochii mari și îi umplu cu întuneric. Încet-încet, gândurile prinseră a se limpezi. Desigur că Movilă îl va ucide. De asta era încredințat. Jipa îl va ponegri cât va putea mai mult, ca și Nicoară, doar că acesta va vrea să dea de urma cailor. Se zvârcoli, căutând să-și rupă lanțurile. Guzganii se fugăreau în jurul lui, guițând. În cele din urmă izbuti să se ridice în picioare. Rămase o vreme răzimat de stâlp. Nu-i va spune nimic lui Movilă, măcar de îi va rupe carnea cu clești înroșiți în

foc, bucată cu bucată. Chipul Ilincăi îi răsări dinainte. Ochii copile luminau văgăuna. Simțea în nări mirosul trupului ei. Și parcă în locul lanțului prins de grumaz îl încolăciră brațele ei calde. Sufletul îi fu năpădit de o mare fericire. Apoi, îi apărură dinainte Movilă și odată cu el presimțirea morții. Dar era atât de mică această presimțire, aproape cât o furnică pierdută în noianul fericirii. I se păru că vremea se oprise în loc. Nu mai știa cât timp zăcuse acolo. Ore? Zile?

Un zgomot îl trezi din visare. Lespedea fu dată la parte. Pași puternici, zornăitori, coborau treptele. Același oștean îi dezlegă lanțul și îl târî afară. Străbătură curtea, apoi iar niște cotloane lungi și întortocheate. Ajuns dinaintea lui vodă, Nour zări în stânga lui, pe un fel de divan pe legatul papei, Fra Lodovico Falconieri, care sta cu mâinile împreunate peste burta proeminentă. Mai zări și pe contele Rudolf Hasenmayer, pe Jipa, pe Nicoară și pe alți boieri. Pe chipurile acestora din urmă nu citi decât plictiseală, spre deosebire de privirile pânditoare ale lui Jipa. Hasenmayer în schimb îl cerceta curios. Vodă ședea în scaunul său, uitându-se cu luare aminte la prinsul care intra cu mâinile legate. Oșteanul din spatele lui Nour îl trânti cu fața la pământ. Movilă însă făcu semn cu buzduganul să se ridice, spre a-l zări mai bine. Apoi vodă se apropie.

— Tu ești Nour? întrebă, cu vocea aceea muieratică neplăcută.

— Eu, răspunse căpitanul, întorcându-și obrazul. O duhoare de ficat bolnav îl izbi în față.

— Unde-mi sunt caii? îl mai întrebă Movilă și vocea i se mai îmblânzi.

Nour nu răspunse. Vodă ținea mâinile la spate. Prinsul îl privi drept în lumina ochilor. Movilă bătu din gene, simțind o durere ascuțită în creștetul capului. Aduse mâna de la spate și Nour zări buzduganul cu cap de vultur și plisc ascuțit. „Acum mă omoară”, își zise el și gândurile i se întoarseră la bărbatul cu ochii albaștri ca vioreaua, la Radu Șerban vodă, ca la un părinte iubit pe care avea să nu-l mai vadă. Dar Movilă nu făcea parte dintre oamenii iuți la mânie, care nu se pot stăpâni. El încerca să mai iscodească și să mai afle ceva de la cei pe care îi sortea morții, amăgindu-i cu făgăduieli și dându-le nădejdi. Nu lua parte nici la uciderea celor osândiți. I se făcea rău și vărsa.

Păstra în ființa lui o cruzime ascunsă, de iezuit, mult mai rea ca aceea arătată pe față.

Acuma se uita lung la prins, aproape mirat de înfățișarea aceluia om murdar și năclăit în sânge care se afla în fața lui.

Contele Hasenmayer își potrivea lornionul pentru a-l privi și el mai bine pe Nour. Îl atrăgeau, cum spunea la Viena, „judecățile sălbatice ale valahilor”, care se zvonea că „nu de puține ori sfârșeau cu sfârâmarea capului celui vinovat”. Dar văzând că Movilă e liniștit, ba chiar prea liniștit, începu să caște cu fălcile strânse, a dezamăgire.

Fra Lodovico Falconieri însă era preocupat de viermele foamei ce-i ispitea pântecul. Era această față bisericească un bărbat de vreo patruzeci de ani, cam spân, cu sprâncene ce aproape că nu se zăreau. Peste cămașa de zale purta o mantie aspră, strânsă la mijloc cu funie de tei. Mânele largi lăsa să se vadă brațele groase, lipsite de păr. Pe degetul arătător purta un inel cu un rubin mare, care la nevoie se desfăcea, lăsând să se vadă înlăuntrul lui un praf verde foarte mărunț. Ce căuta acest călugăr papistaș pe meleagurile Țării Românești? Fiu al gonfalonierului Guarda Falconieri D'Orbino, Lodovico își închinase viața bisericii papistașe, slujind-o cu credință. Chipul său spânatec, cu privirea plină de smerenie, atrase atenția sfântului părinte, care îl luă pe lângă curtea sa. Acolo, Fra Lodovico învăța meșteșugul vorbirii mieroase, lingușitoare, înnodând și deznodând sforile uneltirilor și clevetirilor ca nimeni altul. La nevoie nu se dădea în lături de la nicio nelegiuire, aducătoare fie de moarte chinuitoare pe rug, fie de sfârșit fulgerător, când inelul cu piatră roșie lăsa să cadă praful verde în cupa cu vin a unui nefericit ce nu mai era pe placul mai marilor săi.

Toate însărcinările care îi fuseseră încredințate au fost îndeplinite cu sfințenie. Izbuti să facă răzmeriță în Franția și Polonia, ba datorită uneltirilor sale era gata-gata să se pornească războiul dintre turci și împărăția habsburgă. Pe meleagurile acestea însă i se înfundase. Venise cu poruncă sfântă să samene credința papistașă în Țara Românească, și încă nu izbutise nimic. De aceea sta acum fără niciun chef, simțind doar o foame și o sete cumplită. Trimise în gând la toți dracii pe Simion Movilă, cu Valahia cu tot, amintindu-și cu părere de rău de mesele cele îmbelșugate de la Florența și

Roma, de potârniche umplute cu creier de cocoș, de purceii de lapte cu șoriciul fraged, plăcut dinților, de mrenele fierte în vin, de rațele umplute cu portocale, de vinurile dulci și gălgâitoare de Falern dăruite mănăstirii de către cei ce au greșit, întru iertarea păcate lor săvârșite și de multe ale bunătați care făceau să-i lași gura apă.

Se trezi din plăcutele închipuiri, zărind chipul întunecat al lui Movilă și fața palidă, cu semn pe obraz, a lui Nour.

Vocea pițigăiată a voievodului îl făcu să tresară.

— Acum te afli în gheara mea și de cruntă moarte vei avea parte, îl auzi el pe Movilă care, trăgănând cuvintele, rostindu-le fără niciun chef și fără pornire, părea mai degrabă că împlinește toată această judecată spre a le face dreptate lui Jipa și Nicoară și nu pentru că ar fi având el, domnul, vreo răfuială cu prinsul.

Nicoară scrâșni, văzând liniștea domnului.

— Unde-mi sunt caii? stăruie vodă, bătându-și cu buzduganul palma stângă. Încercă din nou să se uite în ochii lui Nour, dar iar îl apucă acea durere ascuțită de cap.

— De unde pot ști eu una ca asta!? răspunse Nor și se feri să-i spună lui-Movilă „Măria-Ta”.

— Apăi, te voi face eu să știi și de laptele supt din țâțele maică-ti. Și îți vei aminti de a fost dulce sau acru, zise Movilă, mereu trăgănând, la un cârd de vreme. Nu îi era aminte a judeca. Gândurile îi foșgăiau în cap ca viermii pe hoit. Nu se împăca nici cu prezența acestui călugăr papistaș tocmai acuma și nici cu aceea a contelui neamț, care nu aducea decât făgăduieli și vorbe goale. Deodată se burzului. Adică un nimic, un nemernic de oștean de-al lepădăturii celeia de Basarab își bate joc de el, făcând pe prostul? Tocmai în fața străinilor? Îndrăznește să nu-i zică „Măria-Ta”?

Se apropie de Nour și, băgându-i mâna în păr, îl smuci de câteva ori.

— Ha? Ce gândești tu, nemernice? răcni. Luați-l, porunci oștenilor, spre supărarea lui Nicoară și a lui Jipa, care așteptau să li se facă pe voie fără amânări. Și să mi-l închideți jos sub ziduri, după care să fie pus la cazne așa cum i se cuvine unui ticălos jefuitor al domniei-mele!

Slujitorii îl luară pe Nour, ducându-l în temnița întunecoasă de unde fusese scos. Simion vodă îl urmări cu privirea, clătinând din cap.

Când întoarse ochii, dădu peste Nicoară și peste Jipa, care stăteau ceva mai la o parte.

— Voi ce voiți? îi întrebă, de parcă nici nu ar fi știut despre ce este vorba.

— Așteptăm judecata dreaptă a Măriei-Tale, zise Jipa, cu un glas în care răsună o ușoară nemulțumire.

— Nu mi-a fost a împărți dreptate astăzi, boieri dumneavoastră, ci numai a privi bine pe acest ticălos. Când va veni ziua, îi va cădea și capul de pe umeri, urmă vodă și întinzând mâna galbenă, ca de mort, spre sărutare, le dădu de înțeleș celor doi că pot pleca.

*

La unul din hanurile Târgoviștei, cinci bărbați beau de zor ulcică după ulcică. Dar dacă cineva ar fi privit mai cu luare aminte, ar fi văzut că cei cinci mai mult vărsau vinul sub masă decât îl beau. Numai al șaselea, ce părea a fi oștean, bea vârtos. De-a adevăratelea. Omul se îmbătase și îi turuia gura de mama focului. Vorbea de faptele lui vitejești, de muierile pe care le avusese și cu voia lor și cu de-a sila, de slujba pe care o face la curtea lui vodă Movilă, și încă de multe altele, pe care cei cinci nu le luau în seamă.

— Mâine... zise el, trăgănând cuvintele, scurtăm de cap pe un căpitan de-al blestematului ăluia de Radu Șerban...

Cei cinci ciuliră urechile.

— Ei, o fi făcut el ceva, că doar din sfântul senin nu l-ar tăia vodă al nostru, zise unul din ei, cu ochii reci și alungiți ca ai râsului.

— Apăi... a... făcut... Că a... furat caii... boierului Nicoară... vorbi oșteanul cu greutate. Ba i-a mai răpit și copila, făgăduită boierului Jipa, mai spuse el, făcând cu ochiul.

— Așa va să zică? se minună altul, gras și voinic ca un aur, cu glas adânc de popă.

— Așa... mormăi oșteanul.

— Apăi trebuie să-l păziți bine, ce mai încoace și în colo, zise un al treilea, bărbos ca un țăp.

— He-he, râse oșteanul, nu-ți face domnia-ta grijă. La o oră după miezul nopții se schimbă paza... și tot așa!

— Măcar e numeroasă? mai întrebă cel cu ochii reci.

— Douăzeci de oșteni, unul și unul... Le spuse, cu limba împletită, și cum erau așezați oștenii. Mai mormăi câteva vorbe, după care își lăsă capul pe braț și adormi buștean.

Cei cinci plecară pe nesimțite.

Până aproape de miezul nopții statură ascunși într-un șopron părăsit. Dar să-i lăsăm acum pe ei și să ne întoarcem la Nour.

*

Jos în temniță căpitanul auzi pași dupăii, lespedeaua grea fu dată la o parte și se văzu față în față cu un om uscățiv, potrivit la statură, cu ochi pieziși. Era călăul lui vodă Movilă, primit în dar de la turci. Lângă el se aflau o căpetenie și un diac.

Urmără întrebările. Unde au dus caii? Câți oșteni sunt în oastea lui Radu Șerban? Și multe altele. Nour nu răspunse nimic. Căpetenia schimbă o privire cu omul cu ochii pieziși. Acesta porunci ajutoarelor să-l întindă pe Nour pe jos. Îi prinseră încheieturile mâinilor și ale picioarelor într-un fel de menghini de lemn tare. Oasele pârâiră și Nour simți o durere înfiorătoare străbătându-i toată ființa. Căpetenia stăruia asupra întrebărilor, cu grabă, parcă fără a-l băga în seamă pe cel căznit. Nour se încăpățână să tacă. Chinurile se înăspiră. Călăul făcu semn și capul condamnatului fu prins într-un fel de coroană de fier. Cercul începând să se strângă, Nour își pierdu cunoștința. Când se trezi, îl zări pe armașul Jipa.

— A vorbit? Întrebă Jipa pe cel pus de vodă se iscodească pe Nour.

— Nu, jupan armaș, răspunse acela.

Jipa se apropie de căpitan. Îi pierise surâsul dulce și cuceritor de pe față. Acum îl privea cu ochi întunecoși.

— De vei spune adevărul, poate că vodă, în marea sa îndurare, nu-ți va lua viața, spuse el, aplecându-se spre Nour.

— Caii sunt în tabăra Măriei-sale Radu vodă, șopti acesta cu greutate. Căpitanul ar fi putut spune de început acest lucru, dar atunci vodă Simion, în mânia lui, ar fi poruncit să-l ucidă pe loc, pe când așa lucrurile se mai întârziău și de undeva poate avea să vină izbăvirea.

— Minciuni spui, câine, urlă Jipa, izbindu-l cu cizma în obraz.

Nour își strânse buzele, chinuit. Călăul se apropie din nou.

— Opriți caznele, porunci armașul. Voiesc să fie teafăr, să simtă sabia călăului peste gât.

Rămas singur, Nour începu să geamă. O durere surdă îi străbătea trupul de la picioare până la cap. Dar când încercă să se ridice, recăzu, aproape țipând. Durerea devenise cumplită, își muie cu limba buzele și căută să-și miște brațele. „Mâine mă vor ucide”, gândi. Îl cuprinse o amarnică tristețe la gândul că moare ca un șoarece.

... În vremea asta, pe lângă zidurile Curții domnești se strecurau cu mare băgare de seamă cinci oameni. Era aproape de miezul nopții. Se schimba paza. Auziră pașii paznicilor. Fiecare din ei știa bine ce avea de făcut. Aflaseră locul de strajă al tuturor paznicilor. Dar totuși, o astfel de treabă, cum o puseseră ei la cale, Velcea fiind cel ce o gândise dintâi, era curată nebunie. Primejdia era nespus de mare, Curtea domnească ne-fiind străjuită numai de acei douăzeci de oșteni din fața zidurilor, ci de un număr cu mult mai mare.

Bornemisa își făcu cruce și după ce aruncă funia cu cârlig la capăt, se avântă peste zidul înalt. Îl văzu pe Velcea urmându-l și furișându-se pe lângă zid, cu mișcări moi ca de pisică. Iată-l și pe uriașul Toro, strecurându-se după ei cu o nebănuită ușurință; iată-i pe Lupu și Fărcaș, scuiându-și în palme, așa cum fac țărani înaintea de a lua sapa de coadă. Oștenii își luaseră locurile în primire și după un timp începură să moțăie. Câte unul din ei, văzând că îl răzbește oboseala, mai făcea câțiva pași înapoi și încolo. Toro îl zări pe Velcea cum sare în spatele oșteanului din dreptul său cu iuțeala tigrului. Acela nici nu apucă să strige sau să se zbată. Pumnul lui Velcea îl abătu, încât căzu mototol la pământ, fără cunoștință, cu Velcea în spinare. Îndată ce cinci oșteni fură astfel amețiți, năvălitorii îi dezbrăcară repede, îmbrăcându-se cu straietele lor. Li se potrivoră mai bine sau mai rău, doar popii Bornemisa veșmintele de împrumut îi veniră tare strâmte. Când fură gata schimbăți, noii paznici se strânsură, înaintând către postul următor. Găsiră trei oșteni destul de adormiți la rândul lor. Isprăviră și cu aceia, apoi o luară în șir indian către zidul dinspre apus al Curții. Oșteanul ce păzea temnița crezu că vine schimbul și lăsa halebarda în jos, bucuros că se va duce să se culce. Pumnul lui Toro îl izbi în față, prăvălindu-l la pământ.

Nour auzi lespedeau grea dându-se la o parte și toți mușchii i se încordară. Niște pași grăbiți dupăiau iar pe treptele întunecoase. Se înspăimântă, dar numaidecât auzi vocea șoptită

a lui Velcea și nu-i veni a crede. Cei cinci îl înconjurară, zoriți. În scurtă vreme, sprijinindu-l pe căpitanul lor, mai mult purtându-l, trecură zidul și după puțin timp ajunseră la caii priponiți. Porniră în goană, Velcea și Toro călărind strâns lângă Nour, să-l ajute. Copitele cailor înfășurate în paie și cârpe duduiau surd. Fuga fusese pregătită cu multă pricepere.

Ajunseră după destul timp în tabăra lui Radu Șerban. Caii suflau gata să pleznească. O oaste întreagă îi aștepta cu nerăbdare și dragoste. Când i se aduse la cunoștință lui Slăvuia, care nu dormise toată noaptea, că s-a întors căpitanul Nour, bătrâna căpetenie zâmbi cu toată gura bodogănind totuși în timp ce-și încingea sabia: „Am să-i trag o bătaie soră cu moartea”. Dar când îl văzu pe Nour galben ca ceara, slăbit și murdar de sânge, cu veșmintele rupte, susținut de Toro și Bornemisa, i se umplură ochi de lacrimi. Vru să-l îmbrățișeze, dar se răzgândi, mulțumindu-se să mârâie: „Hm! Hm!”

— De voiești să te odihnești... întinde-te pe patul meu, adăugă el cu voce stăpânită, pentru a nu băga Nour de seamă că durerea îi furnică sufletul.

Căpitanul zâmbi, așa fără putere cum era. Simțea căldura inimii bătrânului oștean, căldură pe care nu o mai întâlnise decât la Măria-Sa Radu Șerban Basarab,

Slăvuia se întoarse pe călcâie și plecă repede, bombănind mereu.

— Măăă, că zburlit e și jupan Slăvuia, mârâi Toro.

— Ce știi tu? îl mustră Bornemisa. Să-mi razi mie barba, dacă nu una-i grăiește gura și alta-i simte inima!

Nour se lăsă uns, întins pe pat și dădăcit de brațele voinice ale lui Bornemisa, în timp ce Velcea umbla după lapte cald, legănându-și șoldurile ca o muiere leneșă și pusă pe harță. Fărcaș și Lupu intrară în cort și apropiindu-se de pat, îngenunchiară.

— Mărite căpitane, începu Fărcaș, a dat dumnezeu și ți-a scăpat zilele, iar noi tare ne bucurăm în inimile noastre.

Tăcu, sărutând cu smerenie mâna lui Nour. Lupu făcu la fel, fără a spune ceva. Căpitanul își simți sufletul năpădit de dragoste. Privi în ochii căprui ai celor doi țărani și le simți credința. Vru să întindă mâna a mângâiere spre obrazul țepos al lui Fărcaș, dar nu izbuti. O durere cumplită îi sfărâma iar încheietura.

— Ia, mai plecați de-aici, îi goni Bornemisa. Venirăți să-l jeliți? Cei doi țărani își puseră cușmele pe cap și ieșiră ascultători. Căpitanul avea nevoie de liniște.

În ciuda greutății și burdihanului său, popa se învârtea ca o sfârlează. Velcea aduse lapte fierbinte și o jumătate de azimă, iar Toro năvăli cu o halcă de carne mustind în sânge, înfiptă în vârful cuțitului. În mâna stângă ducea o ploscă din aceea cu vin rubiniu, de se ține pe unghie.

Iar Slăvuia stătea în fața lui vodă.

— Măria-Ta, s-a întors căpitanul Nour! Atât putu să spună.

Radu vodă se ridică din scaun cuprins de o mare bucurie.

— Văzut-ai, Slăvuia? Văzut-ai?

Urmărit de Slăvuia, porni drept înspre cortul unde zăcea căpitanul.

*

... Trecu o vreme, când sorții atârnavă în cumpăna norocului când de partea lui Radu Șerban, când de partea lui Simion Movilă. Acesta din urmă, văzându-se descoperit, cu polcurile leșești retrase, fugi în Moldova, de unde după un timp se întoarse cu Gazi Ghirai Han, dimpreună cu tătarii lui. Drept plată, Gazi Ghirai îi ceru lui Simion vodă să i se dea țara în pradă, o săptămână, nu mai mult. Târgul fu încheiat. Hanul își mână hoarda, ca la vreo patruzeci de mii de călăreți și vreo mie trei sute de pedestrași. Țara, sărmana de ea, simțea ca mielul cel nevinovat apropierea casapului. Începu a-și strânge care ce putea și ce mai avea, scurmând ascunzători prin amărâtele bordeie, unde să dosească muierile, copiii și bruma de bucate. Căci nefericită era soarta zecilor de mii de țărani, fie că erau legați de moșia celui avut precum câinele de căruță, fie că erau slobozi ca păsările cerului, pentru care însă nu se găseau grăunțe, ci numai jaf și venin...

*

Iar Radu vodă, aflând prin iscoadele sale gândurile celui ce venea să-i ia domnia, ceru iarăși întăriri de la generalul Basta. Acesta îi trimise pe contele Tomaso Cavrioli cu o parte din cavaleria valonă și trei companii din regimentul Flanz.

Simion Movilă și Gazi Ghirai aveau de gând să pornească năvala pe drumul Târgoviștei, ca întâlnind oastea lui Radu vodă,

să o zdrobească și cuprinzând cetatea, să se așeze Movilă domn.

*

Sfatul domnesc al lui Radu Șerban ținu de la asfințitul soarelui până aproape de zori. Se înțelesesă să pună tabăra la sud-vest de locul numit Ogretin. La sosirea lui Tomaso Cavrioli, tabăra era deja așezată, ceea ce nu fu pe placul contelui. Cercetându-i chipul cam lipsit de culoare, vodă îl văzu pe Cavrioli strâmbând din nas.

— Au ceva nu ți-e pe voie, domnule conte?

Cavrioli se înroși.

— Măria-Ta, începui el, am cercetat tabăra și am găsit multe lucruri anapoda, ceea ce mă face să cred că au scăpat vederii Măriei-Voastre!

Boierii din sfatul domnesc începură a se foi, minunându-se de îndrăzneala italianului.

— Și ce fel de lucruri anapoda au scăpat vederii domniei mele, domnule conte? întrebă vodă, liniștit.

Slăvuia trase o înjurătură printre dinți, prefăcându-se a socoti ceva în minte.

— Găsesc că e prea mare întinderea pe care se află oastea Măriei-Tale. E prea împrăștiată și lipsită de unitate... Îmi îngădui să cer Alteței voastre ca tabăra să fie așezată într-alt loc...

Spre mirarea tuturor oamenilor săi, ca și a lui Cavrioli, vodă izbucni în râs.

— Și apoi... urmă totuși Cavrioli, deși râsul lui vodă îl nedumerise.

— ... și-apoi, nimic, domnule conte, i-o reteză scurt Radu Șerban. Pe ce-ai fi vrut să-mi sprijin aripile? Pe copitele calului meu? Aveam nevoie de cele două coline împădurite care mărginesc valea, urmă mereu liniștit, pentru că altfel, strângându-mi oastea după voia domniei-tale, ușor i-ar fi lui Movilă să-mi întoarcă laturile, nedându-mi nicio putință de mișcare. Ehei, domnule conte, dumneata vii cu socoteala de-acasă, care nu se lovește cu cea din târg. Eu însă am luat tocmai hotărârile pe care le cerea acest câmp de luptă. Am săpat șanț lung de șase sute de pași dinaintea taberei pentru a-mi păzi tunurile, iar locul unde nu s-a putut săpa din pricina pământului stâncos, l-am încins cu zid de care legate între ele...

Se opri, pipăindu-și nasul borcănat. Parcă uitase ceva. Slăvuia îi veni în ajutor,

— Și am mai ridicat, Măria-Ta, în latura stângă a taberei, sus pe înălțime, patru apărătoare, în care am așezat tunurile...

— Așa e, bătrâne, spuse vodă, apoi se adresă lui Cavrioli: „Și rău făcut-am oare, domnule conte, că văzând o trecere nepăzită în spatele oastei mele, prin care le-ar fi lesne tătarilor să întoarcă apărarea, să poruncesc să se sape și acolo șanț, dându-l în paza a trei mii de oșteni și o mie de sulitari? Ce a mai scăpat vederii mele?...”

Cavrioli tăcu, înghițind în sec. Dreptate avea Basta, când spunea că acest voievod e mai îndrăcit decât toți dracii la un loc.

— Făcut-am două linii, continuă vodă. Linia întâia va fi ținută de pedestrași și călărime descălecată, iar a doua, numai din călărime. Ce mai ai de spus, domnule conte?...

— Nimic, Măria-Ta.

— Apăi nu-i cu supărare, dar pripeala nu-i bună la vârsta domniei tale, zise vodă și ochii albaștri îi râdeau cu o ușoară urmă de dispreț.

*

La un 23 septembrie, într-o zi de luni, pe la orele șase de dimineață, călăreții lui Velcea și ai lui Bornemisa, așezați cam la cincizeci de pași dinaintea șanțului de apărare al românilor, din porunca lui Radu Șerban, zăriră avangarda tătară înaintând în dezordine pe valea Teleajenului. Căpeteniile Bornemisa și Velcea dădură o poruncă scurtă și ceata de viteji se repezi în întâmpinarea vrăjmașului, cu chiote puternice.

Surprinși, tătarii se pregătiră de luptă, dar oștenii lui Velcea și ai lui Bornemisa începură a-i lua în săbii. Fărcaș se nimeri cu un tătar ce țipa ca o femeie. Românul se feri de ghioaga cu lăntug, lovind cu sabia pântecul descoperit. Tătarul se prăvăli cu măruntaiele afară. Popa se învârtea printre tătari cu o iuțeală de necrezut pentru grăsimea lui. Nici Velcea nu se lăsa mai prejos.

În acest timp, oștenii lui Movilă și ai lui Gazi Ghirai, auzind larmă de luptă, goniră într-acolo. Tătarii, văzând că le vin ajutoare, se repeziră înainte, strigând numele lui Alah. Bornemisa și Velcea se făcură că se rup de bătalie. Căpeteniile tătare îi văzură cum își loveau oștenii cu latul săbiei, spre a-i

face să rămână pe loc, și se bucurau, neînțelegând jocul celor doi vulpoi. Lupu urlă din tot pieptul către ai săi: „Fugiți, fraților, că ne nimicesc tătarii!” Oștenii începură a fugi care încotro, năboindu-se înspre poarta taberei. Cavaleria tătară se avântă cu chioțe pe urmele fugarilor. În fruntea ei călărea Nazim-Pașa, unul din cei mai viteji și cruzi luptători ai tătarilor. Un pâlc de leși mânați de pan Dombrovski, nobil leah, năvăli alături de tătari. Ajunși în fața taberei, Velcea și Bornemisa își opriră oamenii. Oștenii întoarseră caii, despărțindu-se în două ca o perdea. Tătarii, în goană, veneau cu pieptul deschis. Căpeteniile, Velcea și Bornemisa, dimpreună cu oștenii lor, parcă intrară în pământ.

Dușmanul se trezi dinaintea taberei. Arcurile muntenilor zbârnâiau, aruncând sute de săgeți. Și archebuzierii valoni loveau în plin. Primul val de tătari fu întors și răsturnat, de parcă l-ar fi suflat vântul, dar veniră alții, mereu alții. Caii se zbăteau sforăind și nechezând. Nazim-Pașa sărea cu calul peste trupurile oștenilor săi. Cu țipete puternice, călărimea tătară își urma năvala amețitoare, deși rândurile i se răriseră simțitor. Rândul întâi al muntenilor lui Bărcan stolnicul, adăpostiți în spatele șanțului, își slobozea săgețile. Caii tătarilor se ridicau în două picioare, zvârlindu-și călăreții. Apoi același rând al lui Bărcan se lăsă în jos, să-și strunească arcurile, rândul al doilea dădu drumul unui nor de săgeți. Era acum o neîntrerupere a nimicirii, nemaiaflându-se curând nicio clipă de răgaz între strunitul arcului și zbârnăitul săgeții.

Cu toate pierderile, tătarii, foarte mulți la număr, păreau gata să pătrundă în tabără. Toader Jipa, care conducea călărimea lui Movilă, se grăbi să trimită un oștean cu vestea cea bună domnului său.

Dar deodată căzură în laturile vrăjmașe oștenii lui Velcea și Bornemisa. Mercenarii leși ai lui pan Dombrovski fură târâți de suvoiul tătarilor, care acum își căutau scăparea în fugă. Jipa văzu cum cele două cete ale oștenilor români se închiseră ca un clește, prinzând în mijlocul lor pe fugari. Pan Dombrovski, oștean încercat, porunci alor săi să se strângă ca un pumn, spre a face față. Dar cine mai asculta de el, în iureșul acela nebun?

Nazim-Pașa se trezi față în față cu un roșcovan înalt și voinic, care își rotea sabia lungă și grea. Era Lupu. Tătarul se feri de prima lovitură. Fulgerător, Lupu se trase într-o parte, izbind cu

sabia, de sus în jos, gâtul dușmanului. Nazim-Pașa se rostogoli de pe cal. În dreapta, pan Dombrovski lupta cu deznădejde, încolțit de trei oșteni de-ai lui Velcea. Leahul învârtea sabia cu o iscusință și o repeziciune uimitoare. Lovi pe unul din oșteni cam pe la mijlocul coastelor. Omul se prăbuși cu un vaiet. Pe al doilea, leahul îl înșelă, prefăcându-se că-i izbește umărul drept. Românul se feri, dezvelindu-și partea stângă. Sabia lui pan Dombrovski îi despică gâtul. Al treilea căzu străpuns de o săgeată venită de nu se știe unde. Leahul se rotea printre români ca uliul printre păsări. Genele i se zbăteau mânioase. Îl zări pe Lupu năpustindu-se năpraznic asupra unui oștean leah. Dombrovski smuci dârlogii și, înfigându-și pintenii în burta calului, tăbări asupra lui Lupu, care tocmai îl nimicise pe oștean. Lupu făcu față panului. Sabia țăranului o frânse pe aceea a nobilului leah. Acela apucă buzduganul, dar nu mai avu nevoie de el. Toader Jipa veni prin spate, străbătându-l pe Lupu cu sabia. Dând un urlet de moarte, Lupu căzu în genunchi. Fărcaș se repezi în ajutorul celui ce murea. Prea târziu însă.

De dincolo de șanț, Nour îl zări pe Jipa. Ceru voie domnului său să-l lase să se socotească în luptă cu Jipa, ceea ce vodă încuviință pe dată. Căpitanul se repezi cu calul, ieșind din tabără. Fărcaș sări în spinarea panului, al cărui cal se prăbușise, doborându-l. Dombrovski văzu prin vizieră ochii lui Fărcaș și se cutremură. Se zbătu să-l răstoarne pe țăran, încercând să-i apuce cuțitul. Se zvârcoliră o vreme, Fărcaș tăie cureaua ce ținea fierul apărător al grumazului și zări albeața pielii celui alt. Împunse fără să-l mai privească. Apoi reveni lângă Lupu, îl zgudui, îl strânse la piept, sărutându-i fruntea rece și deodată, în dârdora cumplită a încăierării, începu să strige, ridicând capul sus. Toro fierarul îl văzu, îl auzi și se repezi la el. Întâlni ochii goliți de viață ai lui Lupu și pe aceia, ai lui Fărcaș, încărcăți de amărăciunea pustiului. Fără să spună ceva, îl săltă pe Lupu în brațe, trăgându-l deoparte, dintre picioarele cailor. Fărcaș sta mut, ca un om rămas în întuneric. Simți brațul fierarului, cuprinzându-i umerii.

În vremea asta, Nour îl fugărea pe Jipa. Acela se lăsă pe gâtul calului, cuprins de o spaimă nebună. Întoarse capul, îl zări pe căpitan cu sabia în mână, auzi vâjâitul săbiei prin aer. Dar câțiva tătari tăiară calea lui Nour și astfel armașul scăpă cu zile.

Oastea lui Movilă și a lui Gazi Ghirai dădu dosul. Nu se așteptaseră la o tabără atât de bine întărită. Simion Movilă, care văzuse totul, se făcu mai galben decât era obicei. Călărea un cal voinic, purtând cu semeție platoșa aurită și coiful cu vizieră, dar el însuși era morocănos, îl durea ficatul. Lângă domn, în dreapta, călăreau Jipa, de-abia scăpat de sub sabia lui Nour, boierul Nicoară, postelnicul Bucioc, stolnicul Viață-Lungă și marele logofăt Trotușan. În stânga sa, călăreau Gazi-han și ginere-său.

Ținură sfat. Cu toții își dădură seama că Radu Șerban și ai lui se vor feri să se bată în câmp deschis, unde călărimea tătară și oștenii lui Movilă aveau cele mai bune posibilități de desfășurare și mișcare.

— Valahii vor sta închiși cât mai mult în tabăra lor, zise hanul, mânios.

— Mai mult decât atât, laturile lor se sprijină pe înălțimi și păduri, astfel că ne împiedică să întoarcem apărarea, mai ales cu călărimea, zise și Jipa. Și apoi, urmă el, toată hărțuiala asta e făcută pentru ca noi, odată atrași acolo, să intrăm în mijlocul arcașilor și archebuzierilor...

Tăcu, uitându-se în ochii domnului său. Movilă îl privi fără să-l vadă.

— Ce facem, Măria-Ta? îndrăzni să-l întrebe marele logofăt Trotușan.

Vodă nu-i răspunse. Îl apucase o îngrijorare pe care se străduia s-o închidă în el. Mâinile îi tremurau pe dârlogii calului. Fața îi devenise pământie.

Erau orele patru după-amiază.

— Să dea năvală călărimea, porunci Movilă.

Gazi Ghirai înălță sabia încovoiată. Călărimea tătară și cea a lui Movilă ridicară steagurile. Trâmbițele sunară ascutit. Din tabăra lui Radu Șerban nu se auzea niciun zgomot.

— Domnia-ta, ce cauți aici în spatele meu? spuse Movilă, văzându-l pe Nicoară lângă el.

— Îmi apăr domnul, Măria-Ta, zise Nicoară. Era alb de frică.

— Du-te la năvală și nu-mi purta mie de grijă, îl repezi Movilă.

— Așa voi face, doamne! Așa voi face, zise Nicoară. O porni în galopul calului, cu gând să se ascundă undeva.

Deodată românii ieșiră din tabără.

Tătarii lui Gazi-han și ostașii lui Movilă se repeziră cu strigăte și chiuitori, înaintând în arc de cerc. Dar de îndată ce românii îi zăriră pe vrăjmași, reintrară în tabără.

Năvălitorii nu mai întâlneau decât un nor de săgeți. Năvala se frânse. Atunci Slăvuia ieși din tabără cu călăreții lui, spre a împrăști rândurile oștenilor lui Velcea și ai lui Bornemisa. Își lăsă un pâlț de luptători să-și joace caii prin fața vrăjmașilor, iar el cu ceilalți se făcu nevăzut.

Gazi Ghirai porunci să se pornească a doua năvală. De data asta se repezi și marele logofăt Trotușan cu oștenii săi.

Nicoară descălecă, ascunzându-se într-un tufiș. Acolo gândi să aștepte sfârșitul luptei, ca apoi de îndată ce se va înnopta, să poată fugi.

Pâlcul lui Slăvuia, deși neînsemnat ca număr, făcu față, izbindu-se cu oștenii lui Trotușan. Luptară înverșunat. Câți mai scăpară, o luară la fugă spre tabără. Acolo îi aștepta Radu vodă. Tătarii și Trotușan ajunseseră acum în fața intrării, încă puțin și linia de apărare a lui Basarab ar fi fost sfărâmată. Dar în acea clipă de spaimă, din dreapta și stânga năvăliră călăreții lui Slăvuia, ai lui Velcea și Bornemisa.

Trotușan se trezi față în față cu Slăvuia și îngheță. Cândva fuseseră prieteni și încă buni, până ce drumurile vieții îi despărțiseră. Cei doi se opriră, privindu-se în ochi.

— Slăvuia... îngăimă Trotușan și lăsă sabia în jos.

— Sărace! Unde ți-a fost dat să-ți închei viața păgubitoare, spuse Slăvuia și glasul îi suna a batjocură.

Se repeziră unul asupra altuia. Trotușan era voinic și cumpănea bine loviturile, dar și căpetenia călărimii române nu se lăsa mai prejos.

— Cum de ai putut să te nemernicești până într-atât, încât să ajungi sluga lui Movilă? îl muștra Slăvuia pe logofăt.

Pe lângă ei, oștenii se înfruntau.

— La părul tău alb de ți-ar mai fi dat Dumnezeu și puțină minte, măcar cât are o vrabie, mare pomană își făcea cu tine, îi mai zise, în vreme ce se luptau.

Vorbele lui Slăvuia îl plezniră pe Trotușan ca un bici. Lăsă sabia în jos.

— Apără-te, fiindcă altfel te voi ucide, îi spuse Slăvuia.

Drept răspuns, Trotușan băgă sabia în teacă.

— Împlinește-ți voia, Slăvuia, îi zise Trotușan. Dar în chiar în clipa aceea dădu un țipăt de moarte. Slăvuia îl văzu căzând de pe cal. Între spete i se bălăbănea sulita scurtă a pedestreime române.

— Care ești tu, ăla de ucizi pe la spate, frământa-ți-ar iadul toată ființa ta blestemată! urlă Slăvuia. Se întoarse, năpustindu-se într-un furnicar de oșteni.

Câmpul din fața taberei era plin cu morți și răniți. Năvala vitejilor lui Slăvuia, Velcea și Bornemisa erau sprijinită de cele patru tunuri adăpostite în cele patru redute înălțate de Radu Șerban. Împreună cu focul arcebuzierilor și cu săgețile arcașilor din spatele șanțului, tunurile trăzneau în mijlocul tătărimii, făcând goluri mari.

Movilă nu-și mai dorea decât un pat bun și o pernă cu nisip fierbinte așezată pe vintre.

Gazi Ghirai, fără a mai cere încuviințarea lui Movilă, porunci a treia năvală.

Oștenii lui Basarab, cei din afara taberei, care aveau poruncă să păzească intrarea, începură a se clătina și a da îndărăt.

Slăvuia, ca niciodată, își pierdu capul. Goni în tabără.

— Unde ți-e locul, Slăvuia? strigă Basarab la el.

— Lângă domnul meu, răspunse acesta neșovăitor.

— Ciohârlă bătrână! strigă la el vodă. Întoarce-te la locul tău numaidecât!

De unde se afla, Movilă prinse să zâmbească. Cuprins de o speranță trufașă, se uita, făcându-și mâna streășină, la oștenii lui Basarab, care cădeau ca spicele de grâu dinaintea secerătorilor. „Pe Basarab mi-e voia să-l am viu dinaintea domniei-mele”, își zise.

Radu Șerban vru să se repeadă în focul luptei, dar boierii lui îl traseră înapoi.

— Jos mâinile de pe domnul vostru, urlă vodă la ei. I se înroșiseră ochii.

Deodată se auzi glas de trâmbiță. Ca un trăznet, oștenii lui Nour se repeziră în coasta oastei vrăjmașe. Buimăciți de izbitura primită, tătarii și călărimea lui Movilă începură să dea înapoi. Veneau românii lui Nour ca furtuna. Jipa nu avu noroc. Se nimeri iar față în față cu Nour. Smuci dârlogii și întoarse calul. „Stai, jipa, să ne socotim!”, îi strigă Nour, dar armașul fugea mâncând pământul. O clipă, și căpitanul l-ar fi ajuns, dacă nu l-ar fi oprit o

învălmășeală de oșteni înfruntându-se. Ticălosul îi scăpă din nou.

Îl zări pe Toro smulgând un tătar din sa și bușindu-l de pământ. Velcea se lovi cu un moldovean lung cât o zi de post. Îi zvârli sulița din mână.

— Treci, măi șoldovene, în urmă, îi strigă Velcea, fără să-l strice cu sabia.

— Ce dzâși matali? Ce dzâși? întrebă moldoveanul pierit.

— Zic să te duci în mumă-ta de-aici și să nu mai încurci locul!

— Apăi iaca mă duc, bre! îi răspunse acela, rupând-o la fugă, făcându-și cruci peste cruci că scăpase cu viață.

Năvala lui Nour era atât de cumplită, încât nici dintre oștenii lui Radu vodă nu-și reveniră imediat toți din uluire.

În fața taberei muntene răsări ginerele lui Gazi Ghirai. Era un tătar tânăr, bine clădit, cu un grumaz scurt și gros ca de taur. Își purta calul cu îndrăzneală dinaintea românilor.

— Niciun pui de valah nu îndrăznește să se măsoare cu mine? strigă el cu glas de batjocură.

Din tabăra munteană se auzi freamăt mare. Vrură să-și măsoare puterile cu el mai mulți. Printre ei și Toro și popa și Velcea. Nour ieși înaintea voievodului său și îngenunche.

— Măria-Ta, îngăduie să mă lupt eu cu tătarul.

Radu vodă îl privi cu luare aminte, apoi îi porunci să se ridice.

— Fătul meu, zise cu blândețe, ești tânăr, viteaz și neînfricat, dar n-ai avut vreme să cunoști meșteșugul de luptă al tătarilor.

Lângă ei se ivi statura înaltă a lui Stroe Buzescu.

— Măria-Ta, zise acesta, binecuvântează și îngăduie-mi să mă prind la luptă cu acest tătar obraznic!

Radu Șerban îl strânse în brațe fără să spună un cuvânt, doar ochii i se umplură parcă de o tristețe,

— Dumnezeu să te apere, Buzescule, și să-ți ajute în lupta cu vrăjmașul nostru, îi ură vodă.

— Amin, răspunse Stroe.

Apoi se întoarse și, trecând pe lângă Nour ce sta posomorât, îi zâmbi cu dragoste. Toro și Fărcaș îngenunchiară, sărutându-i mantaua. Oștenii se trăgeau înapoi, făcându-i loc. Apoi cele două oști se legară prin jurământ să nu se amestece în lupta celor doi.

Soarele se ridicase de două palme când Stroe Buzescu ieși dintre ai săi, pe armăsarul său păstrăviu. Încă departe unul de

altul, cei doi se cercetară cu privirea. Ochii tătarului, cu irisul galben ca al pisicii, cătau pieziș către Buzescu. Purta șalvarii roșii de mătase și încălțări galbene, de care îi erau prinși pintenii. Peste pieptul gol avea o vestă verde ca iarba de primăvară. Brațele mușchiuloase, unse cu oloi, erau prinse în brățări late de argint.

Strigătele tătarilor umpleau văzduhul, încurajându-l pe cel ce avea să se bată în numele lor. Buzescu înțelese că vrăjmașul său se numea Mârza. Iată-l pe Mârza înălțând brațele spre cer, într-o rugă mută.

Buzescu își făcu semnul crucii, apoi mai întoarse o dată capul înspre ai lui. Întâlni privirea lui Radu vodă și a celorlalți și zâmbi. O clipă gândurile îi fugiră înapoi la Sima, jupâneasa lui, femeia cu care împărțise până atunci și binele și răul. Se gândi cu dragoste la ea și îi păru rău că nu-i spusese lui vodă ultimele sale dorinți, spre împlinire. Obrazele de aur de pe dulama lui lucrată pe talie străluceau în soare. Haina era închisă, cu găitane și cheutori de fir, La cingătoare avea un jungher cu mânerul bătut în pietre scumpe, iar în mâna dreaptă ținea sabia lungă, cu miezul lat de o palmă. Își scutură pletele lungi, castanii, printre care începuseră a se ivi fire de argint, apoi își lepădă mantaua de pe umeri.

Se năpustiră unul spre celălalt. Ajuns aproape de Buzescu, Mârza își struni calul, zvârlind sulita scurtă asupra lui. Românul se feri cu iuțeala fulgerului. Fluierând pe lângă urechea lui, sulita căzu ceva mai departe. Mârza apucă iataganul. Buzescu feri iar lovitura. Apoi începu să se avânte în goană când într-o parte, când în alta, spre a-și obosi potrivnicul și a-l stârni. Într-adevăr, Mârza păru că-și pierde răbdarea. Pe fața oacheșă a românului nu se putea citi nimic. Nici ură, nici mânie. Sudoarea șiroia pe chipul lui Mârza. Năvăli cu calul drept asupra lui Stroe. Iataganul tătarului se izbi de sabia românului. Apoi caii trecură unul pe lângă altul. Tătarii începură să strige, îndemnându-și căpetenia. Movilă simți că îi asudă mâinile. Hanul, care era lângă el, mormăia rugăciuni în limba lui. Mârza făcu un ocol mare, apoi, luându-și avânt, se năpusti din nou asupra lui Buzescu. Lupta părea că lâncezește, spre nemulțumirea tătarilor, care și-o arătau gălăgioși.

Tocmai când Mârza se pregătea să se năpustească din nou asupra lui Buzescu, acesta întoarse calul și o luă la goană.

Mârza porni grăbit să-și ajungă vrăjmașul. Deodată Stroe se întoarse iar, rămânând drept în fața tătarului, care nu se mai putu feri. Cu o lovitură de sabie, îl răsturnă pe ginerele hanului de pe cal. Iar acum Stroe se apropia încet de Mârza, care se tot trăgea înapoi, învârtind iataganul. Spre uimirea tuturor, ajuns lângă tătar, Stroe, în loc să năvălească asupra celui căzut, descălecă și el.

Cele două oștiri amuțiră. Bornemisa începu să-și roadă unghiile. Toro rămase cu ochii holbați. Radu vodă strângea mânerul săbiei, iar Slăvuia își ștergea mereu fața de sudoare.

Între cei doi începu abia din clipa aceea o luptă cruntă. Săbiile se frânseră. Se repeziră unul asupra altuia și, prinzându-se în brațe, încercară să se răstoarne. Degeaba căută tătarul să pună piedică. Picioarul românului parcă era de fier. Tătarul dădea primele semne de oboseală, când românul îl strânse pe tătar în brațe atât de cumplit, încât Mârza urlă de durere. Apoi, săltându-l de la pământ, îl trânti lăsându-se să cadă cu toată greutatea corpului peste el. Se rostogoliră, apucând fiecare mâna înarmată a celuilalt. Mârza izbuti să-l răstoarne pe Stroe și să-l rănească cu jungherul în obraz. Buzescu, strângând din dinți, hotărî să sfârșească odată, îl aruncă pe tătar de pe el, apoi se năpusti asupra lui mișcându-se amețitor de iute, atât de iute încât Mârza nu mai fu în stare să oprească mâna, înarmată cu cuțitul, a lui Buzescu. De două ori Stroe îl lovi cu pumnalul în piept. Tătarul se mai zbatu de câteva ori, după care rămase nemișcat. Buzescu se ridică de pe mort și încălecă cu greu. Rana din obraz îl durea grozav. Ajuns între ai săi, i se făcu rău și se prăbuși la pământ. Din porunca lui Radu vodă, fu dus în grabă mare la Brașov, apoi la moșia sa, unde jupâneasa Sima îl îngriji cu doftori veniți de prin părțile Brașovului. La două săptămâni după aceea, însă, Stroe Buzescu avea să moară.

Dar se ne întoarcem la Teișani.

Văzându-și căpetenia ucisă, tătarii fură cuprinși de spaimă. Totuși hanul izbuti să-i mâne iar la luptă. Apărură din nou cete de tătari în fața taberei lui Radu Șerban. Rămășițele călărimii valone îi izbiră și, lovind ceata din fruntea oastei, îi puseră pe fugă. Urmă o hărțuială strașnică. Tătarii se aruncară asupra șanțurilor românești așa cum le era obiceiul, cu țipete și chiuituri, dar fură respinși cu pierderi mari. Lupta ținu până la amiază, când tătarii și oștenii lui Movilă dară dosul.

Radu Șerban, cunoscând felul de luptă al tătarilor, porunci ca nimeni să nu iasă din tabără, chiar dacă va fi provocat.

Tătarii nu ieșiră decât în ziua următoare. Veneau pe caii, lor mici și flocoși, dar nu năvăleau, înjurau și scui-pau, arătându-și fundurile pe care le băteau cu palma.

— O, plozi de codoși, înjura unul, mi-e scârbă să mă lupt cu balega calului meu!

— Nemernici ce sunteți, lovi-v-ar Alah! le striga românilor un altul.

— Cătrăni-vi-s-ar chipurile pe veci, urâților! îi asmuțeau alții.

Și iar chiuiau și râdeau și se băteau cu palmele peste dosuri.

Toro cel Negru apucă sabia, gata să se repeadă, dacă Bornemisa nu l-ar fi oprit, apucându-l de braț.

— Lasă-mă, părinte, să-mi răcoresc sufletul, zise Toro cu ciudă.

— Eu te-aș lăsa, fiule, dar să-mi razi mie barba de nu te va atârna vodă în ștreang ca pe-o pulpă de porc pusă la afumat, îi răspunse popa.

Toro scrâșni. Apoi îi ceru unui oștean de lângă el arcul și o săgeată.

— Da' să slobozesc o săgeată într-unul din ticăloșii ăia, am voie? îl întrebă pe Bornemisa.

— Doar picioarele îți sunt legate, fiule, dar mâinile sunt slobode să faci ce vor, spre veselia ta! îi răspunse popa.

Toro îl luă pe unul din tătari la ochi și dădu drumul săgeții. Cel lovit se rostogoli de pe cal, cu săgeata înfiptă între coaste. Văzând că nu-i pot scoate cu niciun chip pe oștenii lui Radu Șerban din întărituri, tătarii se prefăcură că fug. Dar nici de data asta, Basarab nu se lăsă înșelat.

Simion Movilă își pierdu răbdarea. Prea se târcoleau toți în jurul lui, fără să se ajungă nicăieri. I se făcuse foame și frig. Gazi-han era întunecat la față. De la moartea lui gineri-său nu-i mai ardea de nimic.

Înspre orele patru după amiază se auziră sunând trâmbițele. Radu vodă ieși cu toată oastea, năpustindu-se asupra vrăjmașului, care nu se mai aștepta în ziua aceea la năvala fulgerătoare a românilor. Călăreții lui Nour și ai lui Slăvuia loviră latura vrăjmașă din dreapta, iar cei ai lui Bărcan o izbiră pe cea din stânga. O spaimă mare prinse oastea lui Movilă. Porunci de îndată retragerea, care se schimbă într-o fugă nebună. Cei ce se

mai apărau cădeau unul după altul. Atunci, în clipele acelea de zăpăceală, o suliță venită de nu se știe unde curmă viața lui Fărcaș. Velcea îl văzu rostogolindu-se, cu mâinile întinse de parcă ar fi vrut să se prindă de ceva, dar nu mai avu vreme să se întoarcă. Valul de oameni și cai îl mâna înainte.

— Muri Fărcaș, popo, apucă el să-i mai strige lui Bornemisa, care era lângă el.

— Odihnește-i, doamne, sufletul de om curat! zise popa. Goniră mai departe.

Jipa fugea cu oamenii lui, alături de Movilă. Lângă el, călărea Nicoară, ieșit din ascunzătoare. Deodată bătrânul simți o durere ascuțită între spetele osânzoase. Vru să ducă mâna la spate, dar nu putu. Îi curgea sânge, pe bărbie în jos. Se șterse cu dosul mâinii, privi, se înspăimântă. Ochii i se împăienjeniră. Vru să-l strige pe Jipa, dar acesta era de-acum mult înaintea lui. Se rostogoli de pe cal, ferindu-și fața cu mâinile de copitele cailor ce veneau în urma sa. Caii îl săreau, gonind mai departe. Simți o căldură grozavă. „Acum mor”, își zise. „Ba nu, trebuie să scap”, se încuraja, încercă să se ridice și izbuti doar să se salte puțin. Apoi, punându-se în patru labe, începu să se târâie. Movilă cu ai lui erau departe, întoarse capul cu groază, Auzi un duruit neîntrerupt. Venea călărimea lui Radu Șerban. Vru să facă pe mortul, dar nu mai avu timp. Un oștean cu căciula buhoasă și ochi reci îl străpunse cu sulița. Nicoară urlă. Se întoarse pe spate, cu brațele întinse în cruce. Ochii rămaseră mari, deschiși.

Oastea risipită și sfărâmată a lui Movilă și a lui Gazi Ghirai o luă razna înspre Moldova.

Bătălia de la Teișani luase sfârșit, odată cu biruința asupra lui Simion Movilă. Acesta își găsi scăparea la frățâne-său Ieremia. Acolo, după ce domni un an după moartea frățâne-său, muri și el, spun unii, de boala maiului. Alții zic că ar fi fost otrăvit de cumnată-sa, care, spre a scăpa de o rudă atât de zburlită și hrăpăreață, nu s-ar fi dat înapoi de la una ca asta. O fi fost așa sau nu, nimeni nu poate ști!

*

Din Curtea domnească de la Târgoviște, Radu Șerban vodă dădu un hrisov către români, spre aducere aminte.

„Simeon voievod au ridicat pe Han și au adunat atâta mulțime de oștire de turci și tătari și leși și moldoveni, încât nimeni nu

putea vedea marginea oștirilor lor. Și au venit asupra domniei-mele. Iar dacă am văzut domnia-mea atâta mulțime de oaste a lui, ne-am așezat cu toate oștile noastre într-o zi de luni, în septembrie, a treisprezecea zi, și a venit multă mulțime de oaste a lor asupra noastră a tuturor și au năvălit peste noi și au zvârlit atâta mulțime de săgeți asupra noastră, încât nu se putea vedea fața soarelui de săgețile lor. Și de atâta bătălie răsunau codrii și munții. Iar la aceasta, cinstiții dregători ai domniei-mele s-au străduit cu dreaptă și credincioasă slujbă și cu vărsare de sânge dinaintea feței domniei-mele și a tuturor dregătorilor și a boierilor domniei-mele și întru nimic n-au fost necredincioși, nici vrăjmașilor n-au dat dosul. De nenumărate ori și-au vărsat sângele pentru domnia mea și pentru creștinii Țării domniei-mele... Dregătorul domniei-mele, răposat jupan Stroe, fost mare stolnic, dacă a văzut atâta greutate și nevoie asupra capului domniei mele, el foarte s-a luptat cu vrăjmașii domniei-mele pentru legea creștinească și pentru moșia noastră, pentru ca s-o scoată din mâna vrăjmașilor noștri..."

Și astfel rămase Basarab în Târgoviște, ca un învingător și ca un domn drept, așezat în scaunul strămoșilor săi. Și mult s-a bucurat norodul, văzându-l pe domnul său cel adevărat, care ca un părinte bun și milostiv îi era și deloc nu se grozăvea în fața celor umili, ci cu dragoste îi primea și îi omenea și necazurile le asculta și dreptate făcea. Iar limbile clopotelor trei zile au tot vestit cu glasul lor tânguios de aramă biruința voievodului Radu Șerban împotriva vrăjmașului. Și a împărțit domnul lumânări și parale la oameni, și butii cu vin a poruncit să se desfunde, și juncani și berbeci a tăiat și foarte s-au veselit norodul și domnul său...

*

Într-o odaie alăturată sălii tronului, Radu Șerban semna cărțile puse dinainte-i de diacul cancelariei domnești. Deși lucrurile păreau a se fi liniștit, voievodul își luă măsurile de veghe. Pe un talger erau o azimă caldă, brânză și un pocal cu vin roșu. Vodă mai purta încă straie de luptător și cizme, cu carâmbi lungi și încrețiți, cum avusese la Teișani, în tabără.

Pe un chilim, Ion nebunul se tot da peste cap. Pe urmă începu a umbla în mâini pe lângă pereți.

— Da' ce tot faci tu acolo, loane? îl întrebă vodă pe pitic, în timp ce cerceta cărțile.

— Mă căznesc, Măria-Ta, să umblu în mâini, pentru a vedea lumea răsturnată,

— Și o vezi, loane? mai întrebă domnul, semnând cartea către generalul Basta.

— O văz, doamne! Văz pe cei mari jos și pe cei mici sus. Pe cei înfumurați târându-se ca râmele și pe cei umiliți umblând ca oamenii...

— O, stricatule la minte, au nu-i chip să te trezești odată? întrebă vodă, zâmbind pe sub mustață,

— Roagă-te lui Dumnezeu, Măria-Ta, să nu mi se trezească mintea adormită, căci cine îți va mai spune atunci adevărul?

— Adevărurile se trăiesc, nu se spun, loane, zise vodă și ochii albaștri i se întunecară,

— Drept grăiești, doamne! Odată am văzut o cireada de bivoli, Măria-Ta! Erau plini de noroiul în care se tologiseră. Și au venit și s-au strâns lângă haidăul lor și s-au frecat de el, murdărindu-l cu noroi de sus până jos...

— Cumînțește-te, loane, și răsucește-ți limba în gură mai înainte de a vorbi, îi zise vodă. Știa că nebunul voise a-i vorbi despre unii din dregătorii săi. Cumînțește-te, continuă domnul, că nici bivoliile nu pot sta fără haidău și nici păstorul fără de ei.

— Așa e, doamne, numai că haidăul trebuie să știe să se tragă de lângă baltă. Că atunci nici noroi nu mai este, nici pe el nu-l mai pot noroi dihăniile!

Vodă nu-i mai răspunse. Vorbea cu diacul cancelariei despre cărțile scrise către prințul Moise Székely. Îi venise lui vodă zvon la ureche precum că acest prinț ar încerca o răscoală a nobililor împotriva împărăției habsburgice. Dar nu prințul îl preocupa pe Basarab acuma, ci cei care îl ajutau pe Székely. Și aceia erau turcii.

După ce îi făcu semn diacului că poate pleca, Radu Șerban rămase pe gânduri, cu ochii la joaca nebunului, care se da mereu peste cap.

— Ia să vedem, loane, poți tu a-mi spune când se ajută vrăjmaș pe vrăjmaș? îl întrebă vodă pe pitic, în timp ce gândurile îi fugeau la urzelile turcilor și ale prințului Székely.

— Apăi, doamne, zise Ion, oprindu-se din zbănțuială, vrăjmașii se ajută între ei atunci când voiesc a lovi pe un altul mai

primejdios. Lupul se face frate cu vulpea, până îi vine bine. Că după aia scapă el și de vulpe și de vultur...

— Bătu-te-ar muma lui Dumnezeu, ce ți-a venit ție să pomenești de vultur? îl întreabă vodă, înțelegând vorba pe departe a piticului.

— Nu te mânia, Măria-Ta, zise piticul, dar Székely e tare, turcii de asemenea, numai că le stă vulturul român în coastă ca junghiul.

Spunând acestea, piticul se așează pe chilim și începu să se joace cu labele late ca niște lopățele.

SEMNUL AL NOUĂLEA BASARAB ȘTIE A MÂNUI CUVÂNTUL TOT ATÂT DE BINE CUM ȘTIE A MÂNUI SABIA

Mai bine țăran în picioare, decât boier în genunchi.

În sala cea mare a scaunului domnesc de pe care fusese alungat Simion Movilă, fuseseră chemați Slăvuia, Dragotă, Bărcan, Gheorghe Raț, Nour, Proca, frații Mârza și alte căpetenii ale lui Basarab. Vodă se plimba cu mâinile la spate, după obiceiul lui. Iscoadele îi aduseseră la ureche vești proaste. Cum că turcii i-au dat steag de domnie lui Moise Székely și se gătesc să lovească Țara Românească dinspre Dunăre, pentru a-l înlătura din scaun pe Șerban vodă, om credincios al împăratului habsburg. Nu se opri din mers, tot învârtind gândurile și rosturile, decât o clipă în fața lui Slăvuia, privindu-l drept în ochi; îl ciupi de obraz ca pe un copil, după care își reluă plimbarea.

Așteptau sosirea trimisului turc Bechir-pașa. În întâmpinarea pașei, Basarab trimisese pe Drăghici, postelnicul de Solomonești, pe Anghel comisul și pe Dragomir. Aceștia îl întâmpinară pe turc la Giurgiu. Bechir-pașa îl căută cu privirea pe vodă. Era învățat cu Radu Mihnea și cu Movilă, cei prea plecați. Pe drum, boierii îi spuseră că vodă e bolnav și că îl așteaptă pe Bechir-pașa la Curtea domnească. Turcul se înciudă, fără a lăsa să se vadă pe chipul lui vreo nemulțumire. Căută să afle pe drum ba de una, ba de alta, râdea, iar boierii care îl întâmpinaseră îi răspundeau scurt, aproape morocănoși. Alai numeros îl însoțea pe pașă.

De îndată ce i se aduse vestea că Bechir-pașa vine cu oaste, Radu Șerban își așează oștenii nu chiar la vedere, nici prea cu grijă ascunși, dar pregătiți la cel mai mic semn să se repeadă în luptă.

Ajuns la Curtea domnească, turcul descălecă. Trecu plin de ifose și măreție prin fața șirului de oșteni ce păreau încremeniți, fără a i se ploconi. Așa poruncise domnul. Ajuns dinaintea voievodului, Bechir-pașa se înclină puțin, ducând mâna la piept, la gură și la frunte. Rămase pe loc, așteptând ca Basarab să se ridice din scaun, dar acesta nu se mișcă.

— Măria-Ta, zise turcul, ascunzându-și mirarea, Alah să te binecuvânteze și să-ți dăruiască sănătatea de care ai atâta nevoie!...

Radu Șerban îl privi pe sub sprâncenele stufoase, înțelese că sub zâmbetul mieros al turcului se ascundea fățărnicia. Bechir-pașa îl cercetă din ochi pe vodă, spre a-și da seama dacă ghiaurul e bolnav cu adevărat ori se prefacă.

— Dumnezeu să te ocrotească și să-ți dăruiască pacea, spre a nu mai suferi câtând să afli lucruri ce nu se cade a le afla oricine, răspunse Basarab.

Turcul își mușcă buzele și se înclină tăcut, mulțumind pentru urare, dar trăgând cu ochii la boierii tăcuți, răzimați în săbii.

— Măria-Sa, sultanul, umbra lui Alah pe pământ, stăpânitorul lumii, îți trimite prin mine, umila lui slugă, solia înțelegerii și a buneii păci. Foarte s-a bucurat că l-ai răzbit pe Simion Movilă, sfărâmându-i oastea la Teișani. Totodată îți dă de știre că ți-a trimis steag de domnie cu două tuiuri, încrezător fiind că vei fi supus credincios împărăției, având grijă de norod, răspândind asupra lui numai fericire și pace!...

Se opri, întorcându-se spre cel ce avea steagul de domnie și îi făcu semn să se apropie. Apoi se întoarse spre celălalt slujitor turc, care ținea pe brațe perna de mătase unde se odihnea darul sultanului, o sabie încovoiată, cu teaca de aur și cu mânerul de fildeș, încrustat cu pietre prețioase. Dar pentru prima oară un domn valah nu se ridica de pe tron spre a săruta steagul și sabia dăruite de umbra lui Alah.

Radu Șerban rămase așezat, cu picioarele desfăcute și cu brațele răzimate de spătarul jilțului domnesc.

Văzând tăcerea lui vodă, Slăvuia pufnea. Și alți boieri păreau stânjeniți în fața turcului de felul cum îl primise Basarab. Numai Nour surâdea.

— Spune-i stăpânului tău, se hotărî vodă într-un târziu să vorbească, că Io Radu Șerban Basarab îi doresc pace și înțelegere și mai ales liniște în afara și înlăuntrul împărăției, că foarte m-a bucurat steagul de domnie pe care mi l-a trimis cu dreapta lui urare și mai spune-i că mult m-a bucurat ridicarea lui Székely, căci eu și el am luptat alături, ca buni și viteji oșteni ai lui Mihai voievod, fie-i țărâna ușoară, îngreunându-se pământul peste cei ce l-au ucis! Cât privește supunerea mea, pe care

padişahul vostru mi-o cere, o va avea, atâta vreme cât mă va ține lângă inima sa...

— Ce voiește a spune, prin vorbele acestea, Măria-Ta? Întrebă Bechir-paşa, mângâindu-și alene barba încăruntită.

— Liniște la hotarul țării mele, zise vodă și chipul i se înăspri. Să-mi pot vedea de grijile neamului meu. Că nu se cade a ne amesteca în rosturile altora și nici a porunci, așa cum ai porunci unei slugi. Căci geaba se zvârcolește cel de alt neam de nevoile neamului meu, cătând a mă face a crede că din inimă vine acea zvârcolire.

Turcul zâmbi, scrâșnind de ciudă în sinea sa. Ocara adusă stăpânului său n-avea niciun ascunziș. O clipă se gândi de n-ar fi bine să-și năpustească oamenii asupra Curții domnești, ca punând mâna pe capul lui vodă, să-l poată duce plocon sultanului. Dar își aminti că la venire i se păruse a zări mulțime de oșteni înarmați. Așa că temându-se pentru viața sa, se liniști. Nu-i plăcea acest voievod îndrăzneț și plin de făloșenie față de Sublima Poartă, când Radu Mihnea era fericit să se socotească sluga padişahului și să sărute papucul stăpânului lumii. Mai așteptă o vorbă din partea voievodului, sau măcar un dar, dar acestea nu veniră.

Mânios dar stăpânit, turcul se înclină și ieși. Încălecă trufaș, urmat de alaiul de boieri ce aveau să-l însoțească până la Dunăre.

Rămas singur, Radu vodă își duse mâna la frunte și începu să râdă ușor. Boierii îl priveau îngândurați și neliniștiți. Deodată vodă își strigă vistiernicul, îi porunci, cu glas tare să cumpere daruri de preț pe care să i le trimită neîntârziat pașei de la cetatea Silistrei și pașei de la cetatea Brăilei. Apoi îi făcu semn să iasă. Dragotă și alții încă răsuflară ușurați. Vodă Șerban văzu în ușurarea lor o împotrivire tăcută la tot ce voia să săvârșească. Văzu și nu-i plăcu.

— Ascultați, boieri dumneavoastră, începu el. De vom stă cu mâinile în sân, de nimica nu ne va fi. Vecinătate pașnică, atunci când e vorba de turci? Nu ne este îngăduită! De nu-i vom lovi noi pe ei, ne vor lovi ei pe noi. Căci trecând ei Dunărea și Székely munții, ne vor prinde ca într-un clește și ne vor sfărâma. V-ar fi pe plac treaba asta, boieri dumneavoastră?

Își încrucișă brațele, uitându-se la ei.

— Nu vă bizuiți pe cuvântul turcului, că e fățarnic și amăgitor. Alta gândește și iarăși alta face!

— Au nu va fi bine de ne vom năpusti asupra Silistrei și Brăilei, Măria-Ta? zise Nour și se roși deodată, văzând chipurile boierilor mai bătrâni. Nu erau de aceeași părere cu el.

— Bine, ai zis? Nu bine, ci foarte bine va fi, răspunse vodă. Căci de-i vom izgoni, vom avea spatele slobod și aş vom face faţă vicleanului şi vânzătorului de Székely sluga lor...

— Măria-Ta, începui Dragotă, oare de vom face una ca asta, scăpa-vom de mânia sultanului?

— De mâine, îi răspunse vodă cu dispreţ, să lepezi sabia şi să-ţi pui furca în brâu.

Dragotă lăsă capul în jos, ruşinat.

— De voiţi a mă urma, slobozi sunteţi, de nu, facă fiecare ce ştie, spuse vodă, văzând tăcerea boierilor. Au nu credeţi că venit-a vremea să scăpăm pământul ţării de sub talpă străină? Sau vă place a vă gudura ca dulăii şi a linge mâna celui ce vă loveşte, mâncând pâinea amară a slugii ce nu ştie decât a se pleca?

Lui vodă nu-i mai jucau ochii în cap ca altădată. Boieri tăceau, cu privirile în pământ. Afară vremea începuse a se burzului şi cerul a se întuneca, aducând nori de zăpadă. Din curte se auzeau glasul străjilor ce se schimbau.

Vodă ţinea mâinile la spate, uitându-se pe fereastră. Gândea că Țara stă alături de el, tăcută şi însingurată, fără să jelească şi fără să murmure. Simţea Țara că se pregăteşte ceva ce aducea a zvâcnitură de cerb lovit de săgeată.

— Uneori, spuse el fără a se întoarce, mă întreb ce l-a mânat pe Mihai voievod să-şi pună capul pentru nişte neputincioşi şi vlăguţi.

Vorbea pătruns de o mare amărăciune, simţind că nu toţi cei de faţă aveau de gând să-l urmeze.

— Se vor ridica după noi, adăugă el, oamenii acestui norod şi se vor întreba ei: ce-am slujit noi şi cui? Şi vreţi să afle cu ruşine că n-am fost în stare a face faţă vrăjmaşului, lăsând Țara în bătaia tuturor vânturilor? Au ciolanele noastre nu vor sălta în gropniţe de mirările lor? Mie nu mi-e voia de a strânge avuţii peste avuţii, căci har domnului, am destule şi nici de a mă încotârlăci aici în cotlonul Târgoviştei, mândrindu-mă cu numele de voievod român din „mila sultanului”. Eu mi-am câştigat

domnia cu sabia și cu dreptatea, iar voi nici măcar n-aveți îndrăzneala de a vă purta ca niște bărbați, pe care degeaba, se vede, îi țin alături de mine...

Se opri, suflând greu.

Slăvuia zâmbea. Era singurul care îl cunoștea pe vodă în toată ființa lui: Radu Șerban, gândea el, încerca să zgândăre mândria boierilor. De astă dată, însă, se înșela. Vodă nu mai glumea, acum când turcii întindeau capcana spre a prinde în ea Țara și pe domnul ei.

— Să facem pe voia domnului nostru, spuse Slăvuia, zâmbind mereu în colțul gurii.

Radu Șerban se întoarse, privindu-l crunt.

— Faceți pe voia neamului vostru, jupan Slăvuia, strigă, de se cutremurară geamurile.

Slăvuia încremeni. Nu-l văzuse încă pe vodă atât de tulburat.

— Nu eu vă trimit întru apărarea ogoarelor voastre, ci întreg neamul! adăugă Radu Șerban.

— Măria-Ta, îndrăzni Slăvuia, eu ca oștean... N-apucă însă să isprăvească ce avea de spus.

— Jupan Slăvuia, îl întrerupse vodă, strigând la el ca niciodată, jupan Slăvuia, mai întâi ești român și apoi oștean! Cade-se ca domnia-ta să fi fost acela care să-mi fi cerut să mergem împotriva necredincioșilor... sau domniile voastre, continuă, adresându-se boierilor. Nu să-l lăsați pe copilandrul ăsta de Nour să fie primul care să simtă inima Țării bătând în inima lui! Ce vroiai să-mi spui? Că ești oștean și te supui poruncilor mele? Că juruindu-mi credință ca toți ceilalți, dator îmi ești a te supune? Asta vroiai să-mi spui?

Se întoarse pe călcâie, lăsându-l pe Slăvuia uimit și se apropie de Dragotă.

— Și domnia-ta, jupan Dragotă, care te temi de papucul sultanului ca de dracul, tot fiindcă îmi ești oștean, te supui? Și voi ceilalți, care tăceți cu capetele plecate în pământ, nu vă e teamă că vă va cotoropi turcul și vă va lua averile? D-apoi cine ați vrea să vi le păzească? Dumnezeu din ceruri?...

Se mâniase strașnic oșteanul bătrân, ce-și petrecuse timpul mai mult pe câmpurile de bătălie. Îi murise râsul din privire. Obrazul i se roșise.

— Să facem cum e bine, Măria-ta... zise Dragotă.

— Ehei, jupan Dragotă, zise vodă, pare-mi-se că domniei-tale ți-e a te bate cu vrăjmașul tot așa cum mi-e mie a mânca o coadă de mătă pârilită pe jăratec...

Începuse să se liniștească.

— Măria-Ta, sări Bărcan stolnicul, la ce să mai lungim vorba? Noi una suntem cu Măria-Ta și de-om răzbi, bine de bine, de nu, ne-om lăsa ciolanele pe câmpurile de bătaie, iar cei ce vor veni după noi, or vedea ei ce vor mai avea de făcut...

— Apăi așa, vezi?! zise vodă și ochii prinseră să i se lumineze. Care dintre domniile voastre este bolnav, liber este a se trage la moșia domniei-sale și a se vindeca, tot mâncând caș păcurăresc...

— Nimeni nu-i bolnav, doamne, zise Slăvuia, cam cu jumătate de glas, fiindcă simțea că nu vorbește în numele tuturor.

— Apoi dacă nu-i nimeni bolnav, să ne strângem cu toții și să le-o luăm vrăjmașilor înainte, zise vodă. Porni iar a se plimba cu mâinile la spate. În fața lui Nour se opri și surâse.

Nour îngenunchie și îi sărută mâna, dintr-o dragoste puternică, izvorâtă din inimă, ca pentru un scump îndrumător mai vârstnic.

— Acuma plecați fiecare la rosturile domniilor voastre și așezați-vă la masă, că și mâncarea are socoteala ei. Căci nu-i o minte ageră aceea care face planuri, și caută izvor de bătlăie, când foamea îi dă ghies și mațele chiorăiesc, ca mie acuma!

Un hohot de râs întâmpină cuvintele voievodului. Radu Șerban privi la boierii care își zgâlțâiau de atâta râs, burțile. Oare îi cucerise și de data asta? Se putea bizui, oare, pe ei? Nu era sigur.

*

Era cam început de februar, când beglerbegul cetății Silistra îl primi pe postelnicul Dragotă, trimisul lui Radu Șerban vodă. Acesta îi aducea, pe lângă urări de sănătate, și o mulțime de daruri ce făcură să se aprindă privirile turcului, dar în același timp erau menite să-i adoarmă și bănuielile cum că Basarab ar avea de gând să se hainească. Radu Șerban trimisese armăsar cu glezne subțiri de căprioară și nări fremătătoare, șei cu scări de argint și frâie țesute cu aur, scule de preț și pungi cu galbeni.

Beglerbegul primi solia cu multă bunăvoință, spunând trimisului că-l va ruga pe Alah să-l ocrotească pe Radu Basarab, slugă credincioasă a măritei împărății.

Cam în același timp și beglerbegul cetății Brăila îl primi pe trimisul lui vodă, stolnicul Bărcan. Făgăduind pace și liniște la Dunăre, beglerbegul îi dăruie stolnicului Bărcan o sabie de oțel minunată și, văzându-l nu prea bătrân, îi dădu și o cadână circaziană, căreia Bărcan, la întoarcere îi dădu drumul să se ducă acasă la ea. Căci stolnicul, ca și Slăvuia, nu știa altă fustă decât pe aceea a jupânesei lui. Sabia însă și-o opri.

Îndată după înapoierea solilor, Radu Șerban își împărți armata în pâlcuri. La Curtea domnească din Târgoviște domnea o liniște deplină, Trebuia adormită orice bănuială, pentru că în oraș mai erau oameni de-ai lui Movilă și de-ai turcilor.

Într-o dimineață, porni Slăvuia cu călărimea sa. Mai trecu o după-amiază și căpitanul Nour ieși pe poarta cetății. Când se întunecă bine, ieși și Gheorghe Raț cu ai lui, apoi plecară Dragotă, Bărcan și alții. Și astfel își scoase Radu vodă oastea, fără ca nici măcar oștenii săi știe încotro merg.

În urmă de tot se urni și Basarab. Un slujitor îl ajută să încalece. Se lăsă în șa și porni domol, legănându-se călare, zâmbind femeilor pe care le întâlnea pe drum. Era voios și glumea cu oștenii săi, de parcă n-ar fi fost vorba de năvala asupra unor cetăți, ci de o plimbare obișnuită. Vântul încetase să mai bată. Gerul se înăspri, își simți labelle picioarelor înghețând în scări. Le mișcă de câteva ori, spre a și le dezmoști, apoi se scutură, cu fiorul frigului între spete, întoarse capul spre slujitorul său și acesta înțelese. Scoase din desagi plosca pântecoasă și i-o întinse voievodului. Basarab trase un gât bun de tărie învrăjbită, simțind pe dată cum îi ard măruntaiele. Focul rachiului i se strecură plăcut în tot trupul. Când să înapoieze plosca, zări un oștean tânăr, căruia de-abia îi mijise mustața. Sta cu ochii blejdiți la domnul său și cu gura deschisă de poftă. Avea chipul țăranului dornic și resemnat. Vodă îi întinse plosca, fără să zică ceva. Oșteanul făcu mai întâi o cruce mare, apoi trase câteva gâlgâituri zdravene.

— Să-ți dea Dumnezeu sănătate, Măria-Ta, mulțumi țăranul și întinse plosca slujitorului.

Vodă părea adâncit în gânduri. Nici nu auzi vorba oșteanului. După o vreme, porunci slujitorului să se oprească cu toții și să

îmbuce fiecare ce avea, așa cum erau, călare. Slujitorul îi întinse din mers ștergarul, în care era înfășurată o găină dolofană. Radu Șerban lăsa dârlogii slobozi și apucând găina în mâini, începu să muște cu poftă din pieptul ei. Ceilalți oșteni sfărâmau ceapa pe oblâncul șei apoi îndesau găoacea ei cu brânză sărată, înghițind-o dintr-odată. La urmă venea mămăliga de mei pe care o strângeau în mâini, făcând din ea un bulz alungit, căruia îi dădeau drumul pe căușul gâtului.

După ce mâncase, vodă își șterse mâinile și mustățile de grăsime.

— Să-ți fie de bine, Măria-Ta, îi ură un oștean de lângă el. Radu vodă îl privi așa cum îi privea pe toți, și pe boieri și pe oștenii de rând, cu aceeași dragoste de părinte.

Făcu semn să se pornească la drum, fiind primul care o luă la goană. Din fugă își privi sabia lată și încovoiată. Își duse mâna la piept, unde simți răceala platoșei ușor bombate. Făcu tot felul de socoteli. Se gândea la chipul beglerbegului care se va trezi deodată cu oastea voievodului sub zidurile cetății. După ce va izbi Silistra, îl va repezi pe Gheorghe Raț asupra Brăilei, ca băgând spaima în turci, să se poată întoarce împotriva fățarnicului de Moise Székely. „Székely ăsta foarte s-ar bucura de-ar putea să mă nimicească, făcând raia turcească din Țară!”

Ridică ochii înspre cerul plumburiu ce părea că se lăsase jos de tot. Peste vraștea cenușie a norilor, se zbăteau puncte negre croncănitoare – corbii. Sulițașii schimbau armele dintr-o mână în alta, spre a și le dezmoți. Cei cu arcuri și ghioage lăsară dârlogii slobozi, încălzindu-și mâinile subsuoară. Caii sforăiau, scoțând abur cald pe nară.

Deodată voievodul prinse a cânta. Cânta cu voce dogită și aspră; se vede treaba că socotelile făcute ieșiseră bine. Căută cu privirea spre stânga. Acolo călărea o namilă de om, cu mustăți mari și groase.

— Cum îți zice ție? îl întrebă vodă, pe care îl apuca-se cheful de vorbă.

— Ce-ați poruncit, luminate împărate? întrebă omul, care nu auzise bine.

Pe Basarab îl umflă râsul și schimbă întrebarea:

— Cum de îmi zici tu mie „luminat împărate”?

— Apăi așa ne-a învățat să vorbim jupan Slăvuia. Că ne spunea domnia-sa: împăratul cerurilor, Dumnezeu, e sus; al

pământului Țării e împăratul nostru, vodă Basarab, zise oșteanul.

Râse domnul cu poftă mare, apoi îl întrebă pe oștean dacă știe încotro merge.

— Nu știu, Măria-Voastră, răspuse acela.

— Atunci e bine, zise vodă și se întoarse în șa.

După câteva zile și nopți de mers, cu popasuri și hodini scurte, și după ce se întâlneau cu celelalte pâlcuri, trecură Dunărea înghețată, răsărind în fața Silistrei. Radu vodă trimise un oștean să dea de veste celor din cetate să iasă cu tot calabalâcul și să se ducă încotro vor dori. Beglerbegului nu-i venea să-și creadă ochilor. De mânie puse să tragă în țeapă pe oșteanul lui Radu Șerban și să-l ridice deasupra zidurilor.

Începu năvala. De la turci porni un nor de săgeți care nu făcură mare treabă, fiindcă vântul venea împreună cu năvălitorii, abătând sau încetinind zborul săgeților. Peste scările pe care se urcau luptătorii, turcii aruncau însă apă clocotită.

O săgeată se opri în umărul lui Basarab, îmbucându-se între foile de fier ale armurii. Radu vodă și-o smulse și ceru unui oștean un arc. Ochi și trase. Lovit în grumaz, turcul săltă brațele și căzu cu fața în jos pe ziduri.

Vodă porunci să se arunce cu săgeți aprinse.

Nour urca pe scări urmat de Toro, Velcea și Bornemisa. Auzi în stânga pe Slăvuia răcnind și îndemnându-și oamenii și zâmbi. Bătrânul se ținea mai dihai ca cei tineri. Pătrunse în cetate, fiind încolțit de câțiva vrăjmași. Prin clocotul luptei se azeau răcnetele femeilor înnebunite de groază și țipetele plozilor. Toro sări în prima casă ce ardea, ieșind cu doi copii mici în brațe. Tocmai atunci un turc, scund de felul lui, se repezi cu sabia întinsă asupra uriașului, care îl zări peste umăr. Fără a lăsa copiii din brațe, Toro se descotorosi de turc, trântindu-i un picior zdravăn în stomac. Bornemisa se trezi cu turcul la picioarele lui.

— Da' tu de unde mai răsăriși, mă amărâtule? zise popa și înșfăcându-l cu o mână, îl aruncă ca pe o cârpă aproape de Velcea. Acesta îl prinse și ridică sabia. Turcul tremura și bolborosea în limba lui.

— Tu mai lipseai de-aici! Martie din post! bombăni Velcea și făcându-i-se milă să-l ucidă, se mulțumi să-i tragă un picior în fund, de se tot duse turcul de-a rostogolul.

O săgeată aprinsă nimeri în magazia cu praf de pușcă. Se auzi o bubuitură cumplită și cetatea se cutremură... Lupta dură până aproape de zori, când turcii învinși începură a fugi printr-o ieșire cunoscută numai de ei, împreună cu beglerbegul lor. Acolo însă îi aștepta stolnicul Bărcan cu ai săi. Cei câțiva rămași în viață trecură Dunărea cu mare grabă.

Trâmbițele sunară încetarea luptei. Radu Șerban își adună oamenii. Avea pierderi, dar nu prea mari. Porni înspre Târgoviște, după ce se mai uită odată înapoi. Cetatea rămăsese pe jumătate arsă, cu porțile deschise. Văzută de la oarecare depărtare, Silistra părea un mare schelet, sfărâmat de un cutremur. Femeilor li se dăduse drumul să se întoarcă în împărăție.

Lângă vodă călărea Slăvuia. Ceva mai în urmă, Nour își strunea armăsarul, care începuse să joace. Oștenii călăreau tăcuți, murdari de praf și fum. Pe chipul lor nu se citea nici ură, nici mânie... nimic, decât oboseală. Logofătul Dragotă veni și el în trap țcănit, aproape de domn. Părea neliniștit. Vodă se uită la el și prinse a râde.

— Ce-i, logofete? Întrebă el. La ce îți fuge gândul?

— Au, Măria-Ta, făcurăm noi treabă bună, pustiind Silistra?

— Jupan Dragotă, de nu ai fi un luptător viteaz, de mult îți opream aici în țară cele bărbătești și degrabă te trimiteam în haremul padișahului, începu vodă, zâmbind.

Dar n-apucă să-și termine vorba; un olăcar venea în goană înspre ei. Ajuns aproape de domn, opri calul și scoțând cușma, se înclină înaintea voievodului.

— Măria-Ta, urgie! Năvălit-au tătarii dinspre Moldova, zise.

Vodă ascultă liniștit vestea cea rea. Se întoarse spre Dragotă. În scurtă vreme Dragotă logofătul și Bărcan stolnicul își strânseseră oștenii și porniră, gonind. Îi ajunseră pe tătari la Săbăreni și izbindu-i, le sfărâmară oastea, aruncându-i înapoi de unde veniseră.

Atunci Radu Șerban îi porunci lui Gheorghe Raț să năvălească asupra Brăilei. Căpitanul în soldă, tăcut și aprig, își adună oamenii și se năpusti asupra cetății. Îi ieși înaintea corpul de elită al turcilor, vitejii spahii. Raț își desfăcu oastea ca un buzunar uriaș și-i prinse pe dușmani în mijloc, zdrobindu-i. De teamă, turcii se traseră la Bazargic, părăsind aproape toată Dobrogea. D-abia acum Radu Șerban se liniști.

Întors la Târgoviște, domnul arată că nu-i mai era lui aminte a se bate cu nimeni. Părea un dulău ciobănesc care, după ce a izgonit lupii flămânzi, s-a reîntors la stână și măturând cu coada flocoasă praful din saivan, s-a culcat în mijlocul oilor, cu botul pe labe.

Ca de obicei se scula cu noaptea în cap, trântea ușile, își trăgea slujitorii de urechi, intra în iatacul copilei sale, sărutând-o zgomotos, după care ieșea ca o furtună. Se despuia până la brâu, poruncind cămărașului să-i toarne o cofă cu apă rece pe spate și pe ceafă. Sforăia de plăcere, înjura, bombănea, apoi începea să cânte.

Dar, după câteva zile, Slăvuia se trezi chemat degrabă la Curte de un olăcar domnesc, ca și Raț și Nour, Dragotă și Bărcan și alți boieri. Slăvuia se închină cucernic, convins că se apropie sfârșitul lumii, Raț își îmbracă platoșa și își încinse sabia, Dragotă se ridică speriat din așternutul cald al jupânei și întrebă dacă nu cumva au năvălit tătarii. Pe Nour îl căutară ceva mai multă vreme. Nefiind însurat, slujitorii nu știau pe unde le-o fi stăpânul. Un țigan le șopti că l-ar fi văzut pe căpitanul Nour prin jurul curților răposatului boier Nicoară, unde locuia singură jupânița Ilinca.

Radu Șerban îi primi în sala spătăriei. Îi privi pe rând, mângâindu-și nasul borcănat.

Ochii albaștri ai lui vodă se opriră asupra lui Slăvuia, care sta țeapăn, de parcă ar fi înghițit un băț.

— Ce-i, bătrâne? îl muștrului vodă. Au luat-ți-au foc moșiile? Sau jupâneasa nu ți-a dat pace să dormi?

— Ba, Măria-Ta, zise Slăvuia, și se roși la față ca o fată mare.

— Și tu, fătul meu? zise vodă, apropiindu-se de Nour și apucându-l cu două degete de obraz, de-abia mai ții ochii deschiși. Ehe, voinice, voinice, la anii tăi săream pârleazurile pe la trei noaptea, cu toți câinii după mine, goleam jumătate de butoi și la orele cinei mă săltăm în șa și stăm drept ca lumânarea și multe blestemății făceam... Așa e, Slăvuia?

Acela încuviință tăcut.

Nour lăsă capul în jos, mulțumindu-se să zâmbească ușor.

Vodă își duse mâinile la spate și se crăcăna în fața boierilor.

— Ajungă-vă somnul, boieri dumneavoastră, zise el, că destul om dormi la judecata de pe urmă...

— Măria-Ta, zise Slăvuia cu aer îngrijorat, devreme ce ne-au chemat grabnic slujitorii Măriei-Tale, e sămăn că s-a petrecut ceva ce se cade a fi cercetat cu luare aminte...

— Mi-e voia să bem o ulcică de rachiu bun, lăsat pivnițelor mele de răposatul întru Domnul Mihai voievod...

Boierii se uitară unul la altul nedumeriți, numai Nour surâdea. Vodă bătu din palme. Pe dată intrară slujitorii cu carafele pline ochi cu tărie.

— Așa cu noaptea în cap, oare se cuvine, Măria-Ta? murmură Slăvuia cu glas nemulțumit.

— Se cuvine, bătrâne, se cuvine, îl liniști vodă, făcând semn să se toarne băutura.

— ... Că băutura, așa de cum ne aridicăm din așternut... oare nu ne-o strica vintrele? mai zise Slăvuia, doar-doar l-o face pe domn să renunțe.

— Apăi după domnia-ta, răspunse vodă vesel, rachiul îți strică vintrele, muierea știu eu ce-ți mai strică, mâncarea îți rotunjește pânțele... Încăi glăsuie la ce vrei să trăiești?

Boierii râdeau. Slăvuia mormăi ceva, apoi fără chef luă de pe tavă ulcica, uitându-se chiorâș la ceilalți boieri.

— Beți, boierilor, că asta-i doftorie, că și omului, când îi e să moară, îi dă popa vin, nu apă, zise vodă, deșertând ulcica până la fund.

— Să trăiască Măria-sa vodă, strigară boierii, ridicând cănille. Slăvuia bău, tuși, se înecă, apoi îi aruncă o privire încruntată lui Nour, care acum râdea fără opreliști.

— Ce fu asta, Măria-Ta? întrebă Slăvuia, simțind un foc prin vintre și prin mădule.

— Nu-ți spusei? Rachiul lui Mihai vodă.

— Măria-Ta, taie-mă, omoară-mă, dar eu nu înțeleg... încep Slăvuia, căruia rachiul începuse să i se ridice la cap.

— Ce nu-ți vine a înțelege, bătrâne? întrebă vodă, uitându-se cu un surâs la vechiul lui prieten.

— Nu înțeleg de ce făcurăm noi prăpădul acela la Silistra și la Brăila. De ce pârjolim totul în drumul nostru? De ce venim aici, când nici nu se luminează bine de ziua...

Slăvuia prinsese curaj. Vodă nu-i răspunse dintru început. Învârtea ulcica goală în mâini.

— Nici domnia-ta nu înțelegi, logofete Dragotă? întrebă vodă.

— Eu, Măria-Ta, se fâstâci Dragotă, am înțeles că devreme ce Măria-Ta ai găsit cu cale că așa e bine... Ne-am aruncat în șa și am zis și noi că e bine așa...

După ce spuse astea, tăcu încurcat. „Prost mai e, doamne!” își zise Radu Șerban și se opri dinaintea lui Gheorghe Raț.

— Și domnia-ta, căpitane Raț, tot așa gândești?

— Doamne, eu sunt oștean în plată al Măriei-Tale, așa cum am fost și pe vremea lui Mihai voievod. Dacă domnul și stăpânul meu îmi poruncește să dau foc la Stambul, apăi eu îi dau foc. Eu împlinesc dorința domnului meu care mă plătește. Domnul meu gândește pentru mine, răspuse Raț și se trase ușor de mustață.

— Ești oștean viteaz, căpitane Raț. Ai mână ageră și braț tare. Păcat că pungile de bani ți-au împietrit inima, zise vodă, cu oarecare părere de rău.

— Măria-Ta, fiecare om e slobod să-și aleagă în viață drumul pe care va merge până la capăt, răspuse Raț, îmbujorându-se la față.

— Drept ai grăit, căpitane! Așa-i după cum spui domnia-ta. Numai că viața și moartea nu se pot socoti în bani. Dacă și Mihai voievod, sfântă fie-i amintirea, ar fi gândit ca domnia-ta, apăi nu mai răzbea, nici la Călugăreni nici la Șelimbăr. Căci ușor poți face măcelărie și negustorie pe bani, dar viață și moarte, ba! Nu poți pune țara într-un taler și banii în altul. Căci la nimica nu ajută. L-ai slujit pe Mihai vodă pe bani și nu pe dragoste. Așa-i, căpitane Raț?

— Și pe bani, Măria-Ta! Dar nu numai pe bani.

Vodă tăcu o vreme, începu a se plimba prin încăpere. Prin cap îi umblau fel de fel de gânduri. Cine sunt acești oameni care i-au jurat credință? De unde le vin întunecările și spaimile de rob? Și lumina în priviri, când mor pe câmpurile de luptă? Cum de se amestecă într-o singură ființă robul și vulturul? Oare dragostea le este doar pentru moșiile lor sau pentru moșia neamului?

Se opri pe loc, uitându-se cu luare aminte în ochii lui Nour. Și văzu în ei atâta curățenie, cinste, credință, dragoste și iubire de neam, încât ochii lui se umeziră.

Se înveseli dintr-odată. Porunci să vină diacul. Nu trecură nici câteva clipe și acela se închină în fața lui vodă.

— Scrie ce-ți poruncesc eu, zise Radu Șerban. Începu să se plimbe cu mâinile la spate, nemailuând în seamă pe boieri.

„Către cinstitul nostru principe Moise Székely”, dictă el. La aceste cuvinte tresăriră cu toții. „Îți scriu ție, vechi și iubit prieten al sufletului meu, Io Radu Șerban Basarab, domn peste Țara Românească, câtând a afla mai întâi vești bune despre sănătatea domniei-tale. Mult s-a bucurat inima mea aflând cum că te-ai înălțat în Scaunul Ardealului, înțelegând să-ți aperi neamul de cotropitori și năvălitori...” Și tot așa vorbea Radu vodă, laudând pe Moise Székely.

După ce isprăvi, încheie cartea cu rugămintea către Dumnezeu de a-i da principelui ardelean viață lungă și sănătate. Semnă și puse pecetea domnească, apoi îi făcu semn diacului că poate pleca. Se opri în fața boierilor și chipul i se întunecă.

— Iată, boieri ai mei, rostul năvălirii mele peste Dunăre. Iată ce nu înțelegei domnia-ta, Slăvuia, i se adresă domnul. De aceea am nimicit Silistra și Brăila, pentru a îndepărta pe turci de la hotarul de miazăzi al Țării și a avea mâinile slobode într-altă parte.

Boierii se uitară unul la altul. Radu Basarab, mânios, începu să vorbească singur, după cum îi era obiceiul:

— Ah! Câine de Székely! Oare n-ai luptat tu alături de mine în oastea lui Mihai vodă? Și n-ai juruit credință domnului tău și Țării? Și iată-te acumă vândut turcilor, gata a ridica sabia împotriva celor ce nu te-au lăsat să-ți zălogești sufletul și hirea-ți vicleană! Urgisit să fii și blestemat să fii și liniște să nu găsești nici pe pământ, nici sub pământ, nici în iad și nici în ceriu, ci mereu să umbli cerșind odihna ciolanelor tale drăcești, peste care voi arunca eu țărâna potcoavelor calului meu!...

Se opri, suflând anevoie. Boierii rămaseră ca trăzniți. Doar cu atât de puțin înainte îi trimisese prințului carte și cele mai iubitoare semne!

*

Era primăvara lui 1603 când Moise Székely, însoțit de o armată turco-tătară de sub comanda lui Becteș-pașa, năvăli în Ardeal. Caransebeșul se supuse, în unsprezece aprilie se supuse și cetatea Lugoj. Ajuns aici, Moise Székely trimise pe Gavril Bethlen în avangardă. Acesta ocupă Orăștia, apoi năvăli asupra Alba-Iuliei. La cincisprezece aprilie zori asediul cetății, care se supuse la nouă mai. Auzind prin iscoade că Basta, care guverna Transilvania, cere ajutor lui Radu Șerban vodă, Székely trimise

În calea acestui ajutor pe căpitanul Makó și pe tătarii conduși de Hantemir și Ac-Mârza, La opt iunie, se supuse și Clujul. Moise Székely se aruncă asupra cetății Bistrița, care căzu la nouăsprezece iunie. Mediașul și Sebeșul se supuseră de bună voie. Mai rămâneau necucerite trei cetăți: Sighișoara, Sibiu și Brașovul. Se părea că Ardealul era pierdut pentru imperiali. Cam aceasta era situația când Radu Șerban își strânse din nou boierii; cu o zi înainte primise carte de la Moise Székely, prin care acesta îl vestea că împărăția nemțească nu-l va ajuta, iar turcii și tătarii pot produce mare năpastă Țării Românești. Cartea avea un ton ușor amenințător.

Ca de obicei, boierii fură chemați în zorii zilei. Radu Șerban se răsucise în așternut toată noaptea, apoi ațipise o scurtă vreme, după care trezise toată curtea. Diacul cancelariei domnești era veșnic nedormit, pentru că vodă uneori îl scula din somn și la miezul nopții, dacă îi venea vreun gând ce socotea că se cuvine însemnat. Doamna Elena, ca și mama voievodului, Maria din Coeni, erau și ele obișnuite să-l urmeze în drumurile lui, hotărâte nu o dată peste noapte.

În dimineața aceea de iunie de-abia se ivise geana de lumină în ferestre, când Radu Șerban intră în sala domnească cu Ion nebunul după el, pe care îl scosese din așternut aproape dormind. Un slujitor se ținea după vodă, încercând să-i prindă din mers pintenul de la cizma dreaptă, în vreme ce un altul îi întindea centironul de piele.

— Ioane, întrebă vodă pe pitic, pentru ce zici tu că n-au venit încă boierii?

— Nu-i în căderea mea sa-i adun eu pe aceia ce ascultă de domnul meu, răspunse piticul.

— Adică tu ești mai mare ca mine, de nu-ți vine să te nevoiești în fața lor?

— Poate... Căci de Măria-Ta ascultă, pe când de mine se tem.

— Așa? Apăi de te socotești mai mare ca mine, mai mare să fii! zise vodă și apucându-l pe pitic de surtuc, îl ridică, spânzurându-l de un pilon ce era băgat într-o vână de lemn. Acolo să stai, drace, și să te gândești dacă nu cumva ce se cuvine să le spui boierilor nu se cuvine să-mi spui mie.

Piticul se zbătea și se răsucea, până se albi la față.

— Dă-mă jos, Măria-Ta, zise cu glas sugrumat, că mi s-a făcut inima ca de ceară și teamă mi-e că s-o topi înlăuntrul meu.

Scoate-mă de la nevoie de nu vrei să te trezești cu ciolanele mele în cap!

Vodă îl dădu jos.

— Să te înveți minte să nu mai latră.

— Măria-Ta, teme-te de câinele care nu latră și de apa care curge încet, zise Ion.

— N-am de ce mă teme, loane, răspuse vodă și se apropie de fereastra deschisă.

— Deh, doamne! Și munții cei mai înalți sunt loviți de fulgere!

— Vrei să poruncesc să te scoată în bătaia vântului și să-ți facă spinarea ferfeniță?

— Măria-Ta, de vânt nu mă tem, cum nu se teme nici Măria-Ta. Căci într-o țară răscolită de toate vânturile și furtunile ne-am născut, răspuse piticul. Și Măria-Ta asta încerci: să oprești vântul pe loc, sfărâmându-l alungându-l...

De afară se auziră voci groase și zgomot de pinteni.

— Iaca, doamne, vin cei cărora ai să le poruncești să stăvilească vântul, zise piticul și o luă la fugă. Slujitorul vru să-i vestească pe boieri, dar Radu Șerban îi făcu un semn grăbit să le dea drumul în sală. Intrară Slăvuia, Dragotă, Nour, Raț, Bărcan și Drăghici. Tomaso Carvioli se întorsese la generalul Basta îndată după înfrângerea lui Movilă.

— De vă e foame sau sete, voi porunci să vi se aducă aici, zise vodă, în loc de alt cuvânt de bun sosit. Îi privi pe toți pe rând, apoi se trânti pe scaunul domnesc, întinzându-și picioarele.

— Dormit-ai bine, Slăvuia? îl întrebă zâmbind pe vechiul său prieten.

— Dormit și nu prea, Măria-Ta, răspuse Slăvuia morocănos. Că tocmai când ți-e somnul mai avan, te trezești cu câte un oștean de la Curte...

Domnul izbucni în râs, lăsându-se pe spate. Deodată deveni serios.

— Boieri dumneavoastră, nu mai e timp să facem din soare pernă și din zori pat. Și nici în lumina zilei să nu ne gândim la noapte, ci să lăsăm cugetul să-și aleagă clipa odihnei și să fie pregătit pentru cea a morții, căci iute, de nu vom tăbări noi peste Székely, ne vom trezi cu turcii și tătarii în spinare...

Se opri încruntat de zurgălăii lui Ion nebunul, care intră și el în sală.

— Tu ce mai voiești? se prefăcu a se răsti vodă la el, deși văzându-i chipul de copil urât, se înduioșa.

— Doamne, bine mi-ar sta mie de și-ar așeza Dumnezeu fruntea pe umărul meu și am rămâne amândoi singuri și lipsiți de mângâiere. De-abia atunci ar înțelege ce rău e să fii mic și fără putere.

Se opri și începu să se joace cu mâinile-i prea mari. Dragotă zâmbi a râde fără să înțeleagă nimic. Slăvuia nu se putu stăpâni să nu-i arunce piticului o privire plină de dispreț. Nour întâlni lumina din ochii domnului și o văzu cum se face apă limpede ca izvorul de munte.

— Ioane, ți-e voia să te mai joci printre boierii mei sau să te joci cu dulăii curții? îl întrebă vodă, simțind în vorbele piticului o mare suferință.

— De mă vei lăsa între boieri, mă voi juca așa cum mă joc cu dulăii, căci unul de aci sau de aiurea tot va apuca odată ciolanul întins de mână vrăjmașă, fie că latră în patru labe, fie că vorbește în două picioare.

Leși, fără a mai aștepta răspunsul lui vodă. Radu Șerban se posomorî. Cuvintele nebunului îl dureau prin întunecimea lor cobitoare, deși nu voia să creadă în ele.

Se ridică de pe scaun și începu să se plimbe. Închipuia linii de bătaie, locuri de împotrivire, cereri de ajutor, arme și bani. Se vedea prins ca între două fălci ale unei dihanii uriașe, gata să-l înghită, falca de sus era împărăția habsburgică, iar cea de jos, împărăția turcească. „De voi lovi în Székely, în turci voi lovi”, își rosti el gândul cu glas tare, cum îi era obiceiul. Nu credea nici în imperiali, nici în otomani. Credea în neamul său. Pe el avea să se reazime, punându-și viața în joc. Se opri după un cârd de vreme, întorcându-se către boieri, care, învățați cu felul său de a fi, îl lăsaseră în voia lui și începu să împartă poruncile. Planurile de bătălie erau gata.

— Măria-Ta, după cum înțeleg eu, vom năvăli asupra Brașovului, spuse Slăvuia.

— Așa s-ar zice, răspunse vodă scurt.

Slăvuia vru să mai întrebe ceva, dar se stăpâni.

— Căpitane Raț, domnia-ta vei pleca acum, cu oștenii pe care îi ai, până vei ajunge în munții Brașovului. Fii cu băgare de seamă și fă în așa fel ca să nu te afle nimeni. Acolo așteaptă o nouă poruncă!

— Am înțeles, Măria-Ta, răspunse Raț și, după ce se plecă adânc, ieși în grabă.

— Cât despre tine, căpitane Nour, nu vor trece nici trei zile și mă vei vinde, trecând de partea lui Székely...

Chipul lui vodă era întunecat și lui Nour i se păru că citește în privirea lui Basarab o mare tristețe. Căpitanul se albi la față. Greutatea cuvintelor lui Radu Șerban îi striveau inima.

— Măria-Ta, neam de neamul meu n-a fost vânzător de țară și de domnie, zise și ochii cei negri i se aprinseră. Iar acelaia ce m-a pârat dinaintea domnului meu, îi cer să iasă aici în fața mea, ca să dea socoteală...

— Oh, năvalnică tinerețe, râse vodă, frumoasă prostie ascunzi, în căușul tău de aur! Până ți se va fierbe mintea, mulți ani s-or scurge... Cu roata de oșteni pe care îi comanzi, căpitane Nour, vei trece de partea lui Székely *din porunca mea*. Ca mai apoi, în vremea luptei, să te poți repezi asupra vrăjmașului și astfel să biruim. Acum înțelesu-m-ai?

— Înțeles, Măria-Ta, răspunse Nour cu jumătate de glas.

— Ce mai vrei a mă întreba? zise vodă, văzând că Nour șovăie și ghicindu-i după voce sufletul împovărat.

— Iartă îndrăzneala, Măria-Ta! Oare drept e și cinstit pentru un luptător să săvârșească o astfel de treabă? Căci cel ce lovește pe la spate ucigaș este, doamne, iar eu sunt un oștean... Simțea cum îi bate inima în piept, de parcă sta să-i iasă afară. Oare Jipa n-a făptuit același lucru, pe care și eu am poruncă a-l făptui? Drept este a-l blestema pe el, și noi ne folosim de aceeași ticăloșie?

— Dar drept este oare ca o putere ca a turcilor să-și repeadă tăria asupra unui neam pașnic, ce nu voiește decât a trăi? răspunse vodă cu glas puternic. Și drept este a unelti și lovi cu brațul unui principe creștin un norod care nu dorește decât a viețui în pace? Și drept este oare ca o împărăție ca aceea nemțească să-și apere hotarele nesfârșite cu sângele oștenilor mei, ca de îndată ce i-am adus biruința plocon pe tavă, să-mi poruncească la fel ca unei slugi? Și drept este ca fiecare din aceste mari împărății să se amestece în trebile noastre? Căci pe cine am lovit eu înainte de a fi lovit eu însumi? În ce țară m-am amestecat eu, intrând cu oastea și dând porunci? Năvălit-am peste turci, este adevărat, dar cu gând să-i înlătur de la hotare, fiindcă știam ce uneltesc. Oare oastea mea se poate măsura cu

a lui Székely? Și de mă va ajuta Cel de sus și voi câștiga biruință asupra lui, oare nu mi-e în drept să-mi iau pământul străbunilor mei, lăsat cu urme de sânge pe cojoace și pe brazde? La viclenia turcului dator sunt eu să răspund cu viclenie. Între lupi nu behăi ca și capra!... Acum mergi cu Dumnezeu, încheie vodă și vorba îi deveni deodată blândă, și fii tot atât de viteaz pe cât ești de tânăr. Și lasă celor bătrâni înțelepciunea...

Întinse mâna lui Nour, care îngenunchie, sărutând-o cu aceeași smerenie cu care săruta icoanele. Ieși îndată, pentru a-și găti oamenii de plecare.

— Domnia-ta Slăvuia și domnia-ta Dragotă veți merge cu mine. Dumnezeu sa ne ajute pe toți în lupta noastră dreaptă.

*

Nour îngădui oamenilor săi ca o zi și o noapte să se ducă fiecare să-și vadă părinții, muierile și copiii. Apoi încălecă cu gând de a-și face drum la curțile răposatului boier Nicoară, pentru a-și lua rămas bun de la jupânița Ilinca. Aceasta îl văzu pe fereastră cum se apropia în goana calului și un tremur îi cuprinse toată ființa. Îi păru deodată rău că nu făcuse nimic până atunci, că nu se pregătise, mulțumindu-se doar să-l aștepte. Simțise istovită, în așteptarea ei, cum aleargă timpul, fără întoarcere, clipele mistuindu-se una într-alta, grele, goale.

Privirea verde-închisă, ca a lanurilor crude, urmărea acum înaintarea călărețului. Îl zări intrând pe poartă, aplecat puțin pe gâtul calului, apoi văzu pe doi dintre slujitorii tatălui ei ținând calul, în vreme ce Nour descălecă ușor, apucând mânerul săbiei cu mâna stângă. Îi auzi chiar zornăitul pintenilor și toată ființa ei se luminează de o mare și fierbinte bucurie. Se repezi înaintea lui, pentru a nu mai fi nevoie să-i iasă în cale vreo femeie care să-l facă să aștepte. Îi ghicea graba de a o întâlni și îi prinse o clipă privirea ochilor negri căutând-o.

Intrat în casă, Nour îngenunche dinaintea ei și fără să spună un cuvânt, îi luă mâinile micițe, sărutându-le de zeci de ori. Ea îl ridică încet de umeri. Acum se uitau unul la altul. Nour era foarte palid și ochii îi ardeau vrăjiți în orbite. Și nicio vorbă nu veni în întâmpinarea tăcerii ce părea a nu mai lua sfârșit.

Răsucirea de fier a cheii; apoi pașii lincăi, parcă nemaisunând a zvon pământean; Nour își simți gâtul uscat și pieptul fără aer. Și pieptul fetii se zbătea, înfiorat. Nici nu știu când o învăluiseră

brațele lui. O clipă o cuprinse rușinea față de tot ce avea să se întâmple. Mai auzi pe fereastră zvonul grădinii sub suflarea gingașă a vântului, pe urmă închise ochii. Avea gesturi moi, pline de dulceață, îmbujorându-se toată, nici nu încercă să se apere.

Nour rămase lângă ea, ținând-o în brațe și legănând-o. Dragostea îl copleșea ca o beție, sângele îi bătea fierbinte în urechi și în tâmpile.

— Nu mă lăsa singură, dragostea mea, murmură fata, de parcă i-ar fi cunoscut gândurile. Chipul ei era schimbat de dor și neliniște și nici ochii nu-i mai avea ca înainte. Ardeau cu altă flacăra, tulburați. El se gândea de pe acum la otrava aceea dulce a așteptării, așa cum numai în vis ți se arată...

— De nu mă voi mai întoarce... spuse el, dar llinca îi astupă gura cu mâna. Nour simți, amețind, palma moale și frumos mirositoare a fetei.

— Ce să caute moartea între noi, iubitul meu? șopti ea. Morții îi e aminte de cei ce trebuie să moară, adăugă ea, nu de cei ce de-abia pășesc în viață...

— La tine mă voi întoarce, llinca, chiar de-ar fi să vin ca strigoii. Că de-mi vor pustii trupul, sufletul meu va fi mereu lângă tine, că nici teamă de moarte nu am, și numai de întunericul cel fără de sfârșit al uitării, care te înghite, stingând luminile vieții pe vecie.

Rămaseră mult timp unul lângă altul. De afară se auzeau strigătele argaților și ale slugilor, dar ei, întinși alături, goi, păreau cei dintâi oameni, frumoși și fremătători în păcatul lor.

*

Toro înșeuă calul și tot într-o goană o ținu până la acei oameni de omenie, care luaseră copilul salvat de el. Intră în ogradă și descălecă. Femeia da de mâncare la păsări. La vederea călărețului, tresări înfricoșată. Dar văzându-l că zâmbește cu bunătate se liniști.

— Nu mă mai știi la chip? întrebă Toro cel Negru și acum răsede-a binelea, de zăngănea platoșa pe el. Eu sunt ăl de-am adus un copil de creștin aici... și v-ați milostivit să nu-l lăsați să moară de foame!

— Apăi, zise țărancă, cum era să te cunosc după atâta amar de vreme...

— Da' copilul ce face?

În loc de răspuns, țărâna strigă înspre poiată. De pe o șiră de paie vechi se lăsă să alunece un țânc ce de-abia se proțăpi pe piciorușele scurte.

— Aici-s, mamă! zise copilul, dar când îl văzu pe Toro, se sperie așa de tare că începu să plângă și se ascunse lângă femeie.

— Ce știe el? îl apără femeia. Dumnealui ți-e tată, măi Ionică, lămuri ea copilul. Acesta se uită lung la Toro, care nu se mișcă din loc, spre a nu-l speria.

— Ba! Că tătica meu e taica Vlad, spuse copilul și se ascunse iar după femeie.

— Cine-i Vlad? întrebă Toro.

— E omu' meu, da' acu' nu-i acasă, că-i dus să cosească niște buruiănă pentru vite. Da' intră înăuntru, oștene, îl pofti țărâna.

Toro intră în casă plecându-și capul. Femeia îi puse dinainte o strachină cu lapte, pe care o bău până la fund. Între timp copilul nu-și mai lua ochii de pe el. Ba chiar îndrăzni să se strecoare câte o clipă lângă uriaș și să pună un degețel pe mânerul săbiei. Toro se făcea a nu băga de seamă. Încet, copilul se apropie de-a binelea de necunoscut și rămase lângă el, să se joace cu sabia. Toro îl săltă pe genunchi, punându-i mâna sa mare în jurul mijlocului. Îl năpădi un dor nebun după casa lui și după copiii lui, care nu mai trăiau. Prin fața ochilor îi răsări făptura firavă a lui Kendi.

— Parcă mai aveai un copil? întrebă Toro, legănându-l ușor pe cel mic, care, prins de joacă, nu se mai ferea.

— Avusei, da, răspunse femeia, dar mi-l luă Dumnezeu. Acu' nu ne mai rămase decât Ionică ăsta...

Toro observă la gâtul copilului lăntugul și cruciulița de aur pe care i le dăduse unul din nașii săi boieri, la botez. Copilul se porni să bată cu pumnișorii în platoșă și să râdă.

Cu mișcări grijulii, Toro îl luă pe genunchi.

— Mare amărăciune ai în suflet, oștene, zise femeia văzând privirea împăienjenită și tristă a uriașului.

Toro cel Negru nu-i răspunse. Ținea copilul strâns la piept și începu să-l sărute încet.

— Venit-ai cu gândul să-l iei? întrebă femeia și în glas îi suna o spaimă rece.

O clipă Toro o privi în ochi și citi acolo teama femeii ce-și legase inima de țăncul străin, adus cine știe de unde. Lui Toro i se făcu milă de ea.

— Am venit să-l mai văd o dată, zise el. Plec departe și nimeni nu știe dacă mă voi mai întoarce.

Copilul îl ținea cu brațele după gât și-și lipise obrazul de fața lui bărboasă. Toro simți o moleșeală în toată ființa lui. Femeia ieși o clipă din casă. Lătrau câinii. Toro nu era în stare să-i spună o vorbă. Îl legăna pe Ionică. Atâta tot. Și sufletul plângea în el. Nu după multă vreme intră în casă și Vlad haidăul. Văzându-l pe Toro cel Negru, îl recunoscă imediat.

— Bine-ai venit pe la noi, oștene, îi ură omul.

— Bine te-am găsit, răspunse Toro fără să se ridice și fără să-l lase pe cel mic din brațe.

— Măi, da' tu nu vii la taica? îl întrebă Vlad pe copil.

— Ba, răspunse acela și continuă să stea lipit de Toro și să se joace cu mânerul săbiei. Vlad râse cu blândețe, Toro rămase mut. Se gândea că va pleca peste munți, prin locuri necunoscute, între niște oșteni străini, față de care va trebui să-și țină gura și să fie cu ochii în patru. Și-apoi va veni și ziua unei bătălii crâncene, unde om pe om se va sfâșia și din care puțini vor scăpa cu zile. Nu-și mai lua ochii de la copil. Haidăul ieși și se întoarce cu o ulcică plină cu rachiu.

— Bea, oștene și veselește-ți inima, îl îmbie omul. Toro bău, dar sufletul, departe de a i se însenina, rămase întristat și amar. Privea în jur și vedea sărăcia săteanului. Știa bine câte îndurau țăranii în acele timpuri de restriște.

Vlad se așeză pe un scăunel cu trei picioare, lăsând să-i spânzure mâinile în poală. Nu ziceau niciunul, nici altul nimic.

— Măcar de ne-ar lăsa vremurile în pace un an de zile, zise gazda într-un târziu.

Toro se uită la chipul țăranului, galben și supt. Cămașa îi era sfâșiată la mânecă și soioasă.

— De ce nu vă strângeți toți?... întrebă Toro, fără a mai isprăvi ce avea de spus.

Țăranul îi înțelese gândul. Surâse, având ca și Toro o mare amărăciune în priviri.

— Ce putem face noi, biete vite, bune doar de muncă și de îngrășat pământul de îndată ce am murit? Zici să ne strângem? Împotriva cui, oștene? Împotriva stăpânirii? Împotriva tătarilor?

Împotriva turcilor? Cu ce să lupte sărmanele noastre brațe vlăguite și neînarmate? Că noi, de când mă știu, și de când mă aflu pe lume, tot fugim și ne ascundem ba din fața unuia, ba din fața altuia... Odată ne-am strâns și noi de ne luaseră frica vrăjmașii neamului românesc; când trăia Mihai vodă, odihnească-se în pace, că d-abia în vremea lui ne puteam numi și noi oameni. Și el pentru cine și-a lăsat capul? Nu pentru cei pentru care a luptat? Că dacă a aflat împăratul nemțesc că ni-i voia să ne luăm pământul înapoi, odată a dat poruncă să-i ia capul domnului nostru, iar pe noi cu bicele să ne mâne îndărăt și să ne bage iar în staul, cu belciugul în nas. Și de-atuncea tot jucăm cum ne cântă fiecare. Se opri cu privirile în pământ.

Copilul trăgea de curelușa care prindea platoșa lui Toro și râdea.

— Avem din nou domn viteaz, creștin, spuse Toro. De data asta ne facem dreptate singuri.

— Cât ar fi de viteaz vodă, răspunse țăranul, tot or să-i pună capul jos. Că se adună haita de lupi și un singur dulău, cât ar fi de voinic tot nu răzbate. Că unul îi sare în coaste, altul în spinare, altul în grumaz, altul la picioare și până nu-l pun jos, nu se lasă... Și chiar de nu-i pun capul jos, îl alungă, că se vede că așa-i e dat neamului ăstuia, să pătimească, adăugă țăranul. Iaca tu ești oștean de-al Radului Vodă. Te duci la bătlie, te lupti ca un viteaz, dar ce folos, dacă pe la spate te lovește cu sulita?... Noi fugim ca iepurii și ne ascundem în văgăuni ca fiarele sălbatece și le dăm copiilor noștri turte de pământ prăjite pe jăratec, ca să le mințim foamea, că tot ce încropim noi, iau alții de-a gata...

Toro tăcea, căci de la țară pornise și el, cu gândul răzbunării. În timp ce țăranul vorbea, muierea lui veni în tindă și așternu pe masa negeluită o mămăligă mică din făină de mei. Aduse sare și ceapă curățită și puțină brânză, după care rămase în picioare, la spatele bărbatului ei.

— Ospătează-te, oștene, din puținul ce ne-a dat Dumnezeu, îl îmbie țăranul. Dar Toro părea că nu mai e acolo. Gândurile îl purtau cum poartă valurile o scândură. Îl simți pe toți ai lui care l-au iubit și care muriseră de mult. Îl zări cu ochii minții pe Kendi și i se făcu un dor năpraznic de el, ba îi veni să întindă după el brațele, dar Kendi se risipi, fum alb în albastrul cerului. Se ridică și bâiguind câteva cuvinte, scoase dintr-o pungă de piele de

bivol câțiva bani de aur, pe care îi lăsa pe masa țăranului înmărmurit.

— Ia-i, omule, și mai prindeți din nevoi! zise.

— Pleci, oștene? îl întrebă țăranul.

— Plec, frățioare! Când nu-ți mai găsești liniștea, trebuie să o cauți... Cu bine!

Din prag se mai întoarce o dată și ridicând copilul, îl sărută cu patimă de mai multe ori. Sări pe cal fără nicio vorbă și o porni la goană, năpustindu-se peste câmpuri. Pe cer i se zărea umbra, cât a unui munte.

*

O lume pestriță cânta, urla, mânca, în timp ce tobele răpăiau și goarneau sunau. Grătarele sfârâiau, făcând să se înalțe spre cer fumul cărnii arse, mustind de zeamă. Se amestecau de-a valma, într-o gălăgie de nedescris, negustori, țărani, oșteni. Erau și hoți din aceia ce tăiau punga omului, fără ca acesta să simtă ceva, și țigani cu plete mari și unsuroase, cu ochi de noapte, ce-și jucau urșii prinși cu belciugul în nas, în timp ce muierile lor sau copiii cu fundul gol se învârteau nebunește, bătând într-o tambură, după care se opreau în fața celor de pe margini, cerând pomana bănuțului pentru osteneală. Urșii făceau fel de fel de pozne. Ba umblau pe labelle dinainte, ba se lăsau pe spate, făcând pe miresa, de se rușinau muierile și râdeau pe ascuns în colțul năframei, ba făceau roata, de se tăvălea lumea de răs.

Ceva mai la vale, pe o platformă ridicată din scânduri, un omuleț înghițea cuțite și săbii, sub privirile încremenite ale celor din jur. Apoi, cu sabia înghițită până la mâner, întindeau brațele în lături și se înclina, mulțumind plin de mândrie. Grataragiii strigau cât îi ținea gura, laudându-și marfa și nu puțini erau aceia care înșfăcau cu mâinile ciortane grase de berbec bătut, mușcând cu lăcomie. Și setea era potolită cu ulcele mari pline cu vin roșu și tare, din acela ce se suia îndată la cap, luând mințile celui ce îl băuse. Pehlivanii se învârteau în aer de câteva ori, căzând tot în picioare, în aplauzele celor ce îi priveau. Pe un loc ceva mai înălțat, un munte de bărbat, gol până la brâu, cu brațele și pieptul unse cu ulei, rupea lanțuri de parcă ar fi rupt o sfornică. Bâlciul mirosea a fum, a vin și a sudoare. Oamenii se înghesuiau când la o comedie, când la alta. Câte un bețivan se

prăvălea în mijlocul drumului, împleticind cuvintele. Tinerii ce n-aveau de lucru îl împopoțonau cu pene de tot felul și cu cârpe, rostogolindu-l în câte un șanț, unde omul rămânea până a doua zi, când se trezea mahmur și fără un sfanț în pungă.

După ce se înfruptară bine cu friptură grasă de berbec și după ce goliră câteva ulcele de vin, Bornemisa și Velcea, care colindau bâlciul fiindcă n-aveau ceva mai bun de făcut, se opriră dinaintea celui ce înghițea cuțite.

— Cum naiba face ăsta, de nu-și taie mațele? se minună Velcea, chiar în clipa când omulețul înghițea un jungher cu lamă lungă și tăioasă, de nu i se mai vedea decât mânerul.

Popa vru să răspundă, dar deodată simți cum îi umblă cineva pe la punga agățată de brâu. Fără a întoarce capul, prinse mâna hoțului, strângând-o ca într-un clește. Acela urlă de durere, dar popa se uita mai departe la omul cu cuțitele, fără să se sinchisească de cel ce se zvârcolea să scape.

— la vezi, frate Velcea, îi zise el, nu-ș' ce gânganie s-a prins de brâu meu...

Velcea îl apucă pe hoț de ceafă și învârtindu-l de câteva ori, îl zvârli ca pe o cârpă.

Tocmai atunci un oștean valon, beat criță, se urcă pe podium lângă înghițitorul de săbii și scoțându-și sabia lungă și dreaptă i-o întinse aceluia, spunându-i să o înghită. Omulețul îngălbeni. Dacă se va împotrivi, lumea îi va goni cu pietre și cu huiduieli și nu va mai câștiga nimic! Și-apoi mai era vorba și de mândrie, mai ales ca o mulțime de femei îl priveau, cu ochii măriți de spaimă și uimire. Dar dacă va încerca să înghită ditamai sabia, va muri. O sudoare rece îl cuprinse, încercă să zâmbească, dar oșteanul îi tot striga ceva pe limba lui. Oamenii băteau din palme, râdeau și-l îndemneau gălăgioși. Valonul își deschise punga de la brâu și o aruncă la picioarele scamatorului. Cu mâini tremurătoare omul luă sabia oșteanului. O clipa ochii înnebuniți de groază i se opriră asupra celor ce îi încurajau. Nu întâlniră decât priviri încețoșate de băutură sau de nepăsare. Va încerca totuși... Poate că ăsta din fața lui, beat, se va mulțumi numai cu vârful săbiei. Acasă îl aștepta femeia cu doi copii. Ridică sabia și deschise gura mare. Bornemisa îi văzu fața scăldată de sudoare, galbenă ca moartea. Se repezi și smulgând sabia valonului, o azvârli cât colo. Oamenii se porniră să strige și să înjure. Începea să le miroasă a sânge.

— Oameni buni, încercă Bornemisa să-i liniștească, ajungă-vă! Un amărât ca și voi, ca și noi, caută să-și câștige o bucată de pâine...

— Huooo! urlau oamenii.

Zburară câteva pietre.

— Cum să înghită mâna asta de om o sabie mai mare ca el? Nu vedeți că îndemnați un nevinovat la moarte? zbiera popa la ei..

Valonul se apropie clătinându-se de Bornemisa și îl scuiă în obraz, mormăind în limba lui.

— Lasă-l să înghită sabia, oștene! De ce te amesteci? strigau oamenii. Am plătit, urlau ei.

Velcea se repezi atunci pe podium ca un turbat. Ochii reci de răs îi jucau în orbite ca fulgerele.

— Vreți sânge? le strigă el celor din jur, care amuțiră o clipă. Iaca eu, sau tovarășul meu, ne vom lupta cu acest valon netrebnic. Ne vom lupta, până ce unul din noi va rămâne mort pe podea. Așa e bine, fraților?

— E bine, strigau oamenii, bătând din picioare și din palme.

Dar Velcea știa să întoarcă lucrurile și să le sucească după cum vroia el.

— Nu uitați, oameni buni, că unul din aceștia ni l-a tăiat și ucis mișelește pe domnul nostru, Mihai vodă! Că unul ca el l-a lovit cu sulita și s-a repezit să-i ia capul... Și de-atunci tot ne zbatem și ne nemernicim, când cu unii când cu alții! Au vă e dorința să-i faceți pe voie?

Drept răspuns se ridicară amenințător pumni și valonul se trase îndărăt speriat. Se trezise. Bornemisa se apropie de el și îi făcu semn să se lupte cu el. Dar nu mai avu timp să primească răspuns. Oamenii se aruncaseră asupra nefericitului, lovindu-l crunt, după care se împrăștiară în grabă. Valonul rămase în nesimțire pe podium. Bornemisa privi lung la cel căzut, însângerat, în vreme ce Velcea își apucă prietenul de braț. Omulețul veni în fața lor și îngenunche lângă valon, vrând să-l ajute, dar veniră niște necunoscuți care îl luară, îl aruncară într-o cotigă și se tot duseră.

Velcea și Bornemisa rămaseră să mai colinde bâlciul fără niciun chef.

— N-am avut ce face, se dezvinovăți Velcea, văzând privirile întristate ale popii. Altfel te puteau omorî pe tine, ori pe mine, ori se răzbunau pe nenorocitul acela de înghițitor de săbii.

Bornemisa nu răspunse, își frecă barba cu înfrigurare. Lumea îi înghesuia, îi lovea, cântând și strigând.

— Nu e rostul nostru aici, zise popa, întors pe dos.

— Unde e rostul nostru, popo? îl întreabă Velcea privind pieziș la Bornemisa. Popa ridică din umeri.

— Cândva credeam că lângă Dumnezeu, zise el. Da' să-mi razi mie barba, dacă acum mai știu unde mi-e rostul, că nici atâta bătălie nu e bună! M-aș odihni!

— Undeva o să ne găsim și noi așezarea și locul, răspunse Velcea.

Își luară caii de la gazdă și încălecară fără grabă, ca niște drumeți ce mai au mult de umblat pe acest pământ.

Bâlciul rămase în urmă cu larma lui clocotitoare. De pe cal, popa mai întoarse o dată capul înspre hărmălaia găunoasă. Apoi băgă pintenii în burta calului, pornind la goană. Velcea îl urmă.

Ziua se petrecuse și asfințitul îi privea drept în față, cu un obraz roșu ca de sânge.

*

Era trecut de miezul nopții când Nour, urmat de oștenii săi, părăsi Târgoviștea. Trecu munți și văi abrupte, îndură arșița zilei și căldura nopților de vară cu miros de fân încins. Oștenii lui, în majoritatea țărani, primiră poruncă strașnică să nu se apere și nici să se împotrivească celor ce le vor ieși în cale. Țăranii înțeleseră că e vorba de ceva primejdios și nu mai întrebă nimic, își urmau căpetenia, tăcuți și închiși în ei, lăsându-se la mintea celui ce îi conduce.

La o vreme întâlneau un pâlț de oșteni de-ai lui Székely și văzură cu mare uimire cum căpitanul Nour își înmână sabia căpeteniei vrăjmașe. Neavând altă poruncă, își urmară căpitanul, supunându-se.

Nour fu dus dinaintea lui Moise Székely. Acesta îl privi lung, făcându-i semn să se apropie. Uitătura semeață, dreaptă și cutezătoare a valahului nu întârziară să placă lui Székely. Nour își cântări vrăjmașul. Principele era slab, dar parcă puțin cam buhăit la față, cu ochii înguști, iscoditori. Purta guler mare de dantelă. O centură lată îi cuprindea mijlocul.

Căpeteniile lui Székely, Makó, Imécs, Laszlo și alții, se uitau la rândul lor la Nour cu o vie curiozitate, ca Becteș-pașa, căpetenia oștirii turco-tătare.

— Cine ești tu și ce voiești? îl întrebă Székely, voce tărăgănată.

— Sunt căpitanul Nour, mărețe prinț! Până nu de mult oștean în oastea Radului vodă.

Székely tresări, îl privi cu luare aminte, întrebându-se unde l-a mai zărit.

— Adus-ai cumva din partea iubitului prinț, Radu Șerban, carte sau vești? întrebă cu glas îndulcit.

— Mărite principe, nu aduc nimic din partea voievodului Radu Șerban.

Becteș-pașa ridică ochii, pe care îi ținea pe jumătate închiși. Făcu semn talmaciului, mângâindu-și barba.

— Întreabă-l pe acest ghiaur dacă a venit să slujească steagul principelui sau dacă a venit cu vorbe de taină din partea stăpânului său?

Talmaciul i se adresă lui Nour. Acesta zâmbi. Îi cunoștea bine pe turci și felul lor de a vorbi.

Székely rămăsese pe gânduri.

— Mi-am părăsit stăpânul pentru a veni cu toți oamenii mei încoace. Pot să-ți dau și vestea că vodă Radu Șerban va năvăli în Ardeal, trecând prin Brașov...

La aceste cuvinte, tresăriră cu toții. Dar acele scrisori de pace ale lui Șerban vodă? Oare simțise domnul valah ceva?

— Drept spui, căpitane Nour? mai întrebă Székely,

— Dacă nu grăiesc adevărul, aici este capul meu, zise Nour. Deodată auzi în spatele său un glas cunoscut. Se întoarse scurt și întâlni chipul frumos și plin de îngâmfare al armașului Toader Jipa.

— Iată, mărite principe, zise acesta, pe unul din cei mai vrednici căpitani ai lui Radu Basarab, oștean de nădejde!

Apoi, lui Nour, cu zâmbet fățarnic:

— Bun întâlnișul, căpitane!

— Te știam pe undeva prin jurul porților boierului Nicoară, spuse Nour în bătaie de joc.

Jipa urmă să zâmbească.

— Oșteanul nu are vreme numai de dragoste, căpitane! zise el, privindu-l pe Nour în față. Mărite principe, acest om este iscoada lui Basarab!

Székely și căpeteniile sale priveau la cei doi, neștiind ce să creadă.

— Mărite principe, zise Nour, fără a se uita la Jipa, de eram iscoadă, nu veneam cu toți oamenii mei la mâna Măriei-Tale. Și nu îți spuneam că Basarab se gătește să treacă munții și să năvălească peste Măria-Ta. Și nu ți-aș fi spus nici că Gheorghe Raț a pornit-o spre Bistrița...

— Când? întrebă Székely.

— Nu sunt multe zile de-atunci, răspunse Nour..

— Mărite principe, dacă cele spuse de căpitanul Nour sunt adevărate, atunci să lovească cu oamenii lui oastea lui Gheorghe Raț, zise Jipa.

— Suntem puțini, mărite principe, spuse Nour. De îmi vei mai da oaste, gata voi fi să lupt până la ultima picătură de sânge.

— Și cam câți oșteni are căpitanul Raț? întrebă Székely.

— Să fie în jur de cinci mii de săbii, răspunse Nour.

— Căpitane Makó și căpitane Imécs, dimpreună cu căpitanul Nour veți ieși înaintea lui Raț, porunci principele.

La auzul acestor cuvinte, Nour simți o bucurie grozavă. Izbutise întâia lovitură: aceea de a micșora numărul oștenilor lui Székely, punându-i pe urmele lui Gheorghe Raț.

— Totodată, porunci principele, domnia-ta, Toader Jipa, vei merge alături de căpitanul Nour, cu oștenii domniei-tale!

Jipa zări chipul lui Nour, pe care nu se putea citi nimic și zâmbi, înclinându-se. Nour știa pentru ce Moise Székely îi poruncise lui Jipa să meargă împreună cu el, dar se făcu că nu bagă de seamă. Se întrebă numai cum va fi bătălia cu temutul Gheorghe Raț și cum va putea lupta pentru a adormi bănuielele lui Székely și pe ale lui Becteș-pașa. De Jipa nu se temea deloc. Simțea pentru el doar scârbă, atâta tot.

*

În acest timp, Gheorghe Raț se strecura cu oștenii săi prin râpi și văi, pe căi ocolite; ajungând la poalele munților porunci urcușul. Pe tot drumul, Raț nu întâlnește nici țiipenie de om. Mergea mai mult noaptea, după cum i se poruncise.

Acest căpitan care părea că n-a zâmbit în viața lui, că n-a iubit pe nimeni și nimic în afară de bani, era unul din cei mai buni luptători pe care i-au avut Mihai vodă și Radu Basarab. Tăcut, cu privirea mai degrabă întunecată, Raț își îndeplinea cu sfințenie poruncile primite. Mânca puțin, bea cumpătat, dormea patru ore pe noapte, restul timpului petrecându-și-l printre oșteni. S-ar fi zis că nu se mânie niciodată, doar mușchii feței i se mișcau când crâșca din măsele. Pedepsea cu sânge rece orice greșeală, și nu schimba niciodată pedeapsa, fie ea cât de grea, cu atât mai puțin cunoștea iertarea, chiar dacă osânditul îi era prieten bun.

Călărea acum pe Șarga, iapă murgă, pântecoasă, cu păr lucitor ca mătasea, cu cap mic și urechiușe subțiri, cu ochi umezi de căprioară, lată în crupă, cu chișița gingașă și tremurătoare. Pe el avea mereu aceleași straie ostășești: pe sub haina groasă, piețar puternic din zale oțelite, greu de sfărâmat; cizmele împintenate, cu carâmbii înalți, acopereau genunchii peste nădragii de catifea lipiți pe pulpe. Sabia, dreaptă cu lamă lucitoare, spânzura de oblâncul șei. De un lăntug de argint prins de centura lată din piele de bivol atârna jungherul lung și ascuțit.

Răsuflă adânc și puternic. Înaintea ochilor i se deschidea panorama uluitoare a munților. Inima lui ce nu cunoștea tulburarea fu cuprinsă de o liniște ciudată, când îl învăluiră mirosul de stejar bătrân și mireasma de legendă. Oștenii tăceau și ei, ca și căpetenia lor, în fata solemnei singurătăți a înălțimilor.

La cinci iulie ajunseră în Țara Bârsei. Makó, Imécs, Nour și Jipa văzură oastea lui Raț strecurându-se ca un abur peste munți. La orele patru după amiază, Raț fu izbit fulgerător de oastea lui Székely. Iscusitul căpitan se prefăcu surprins de năvala vijelioasă a vrăjmașului. Porunci o fugă grăbită. Dar numai o parte din oastea lui o rupse la goană. Restul se cuibări în clinul văii. Jipa vru să-i poruncească lui Nour să pornească la rândul lui năvala, dar nu avu timp. Oastea lui Székely, îmbătată de biruința apropiată, se repezi înainte.

În frunte călăreau Makó și Imécs, iar la aripa stângă Nour și Jipa. Oștenii lui Raț fugeau de le sfârâiau călcâiele, astfel că năvălitorii nu văzură cum se ridică restul oastei căpitanului pe creastă, cu sulite în cumpănire. Cu chiote lungi, românii

năboiră la atac. Latura vrăjmașă fu dată peste cap. Raț își mîna oamenii în bătălie cu aceeași liniște de totdeauna. Apoi oștenii care se prefăcuseră că fug se întoarseră deodată. Prinși ca într-un clește, oștenii lui Székely căzură sub sabie.

O clipă, Nour zări chipul cruntului căpitan Gheorghe Raț, apoi se întoarse, dînd dosul. În goana nebună, Jipa fu lovit de o sulită și răsturnat de pe cal. Nour îl văzu și porunci lui Velcea și lui Toro să-l scoată din vălmășag. Jipa, fără simțire, fu urcat pe calul lui Nour.

Makó și Imécs căzură pe câmpul de bătaie. Ajunși în fața lui Raț, sulitașii aruncară capetele lor la picioarele iepii Șarga. Raț întoarse capul. Căpățânile celor doi căpitani nu-i stârneau nicio curiozitate. Își aminti de Makó. Luptase alături de el în oastea lui Mihai vodă. Ba chiar se legase între ei un început de prietenie. Mai privi odată căpățâna lui Makó, murdară de pămînt și de sînge și ochii verzi, implorînd mila unui cer ce se închisese nepăsător peste viața căpitanului. Își strânse buzele și, plecînd o clipă fruntea, își porni iapa la trap. Un olăcar îl vesti că avangărzile lui Radu Șerban se apropie de Brașov. Raț strânse oamenii și se îndreptă în cea mai mare grabă către locul unde avea poruncă să se găsească.

Nour se întoarse cu oștenii săi, dînd de veste principelui Székely despre pieirea lui Makó și Imécs. Acesta tăcu și îl învălui pe căpitan într-o privire din care nu se putea ghici ce simte.

— Unde e Toader Jipa? întrebă prințul după o vreme.

— Mărite principe, armașul Jipa a fost lovit de sulită, dar eu l-am scos din pojarul luptei și l-am adus aici.

Spunînd acestea, Nour se întoarse către Velcea care se afla în urma sa, la câțiva pași, și îi făcu un semn. Velcea ieși, ca să se întoarcă după puțină vreme cu Jipa, ce avea brațul rănit. Era tras la față, slăbit.

— Ce s-a întîmplat, Jipa? întrebă Székely,

— Măria-Ta, căpitanul Nour a fost lîngă mine. A luptat ca un brav, dar blestematul de Raț s-a prefăcut că fuge. Căpitanul Makó s-a repezit înainte. Nimeni nu s-a gândit că sub creasta dealului vicleanul acela își va așeza restul de oșteni. Pe mine m-a atins fierul sulitei și de nu era Nour, desigur că aș fi fost ucis...

Székely asculta tăcut, mîngîindu-și bărbia. Se îndoise de Nour, dar mărturia lui Jipa îl liniști. Nour ar fi putut să-l lase pe Jipa să fie omorât, dar căpitanul judecase bine, scăpîndu-i viața.

Jipa era un chezaș de preț în fața lui Székely, spulberându-i bănuiala că Nour ar fi fost trimis de Radu vodă cu porunci tainice în tabăra principelui.

Nimeni nu prinsese de veste că Velcea, la miezul nopții, s-a furișat, așa cum numai el știa să se furișeze, în tabăra lui Raț și i-a spus acestuia tot ce avea să se petreacă. La întoarcere goni, gata să-și omoare calul. A fost silit să ucidă pe un oștean de-al lui Székely, care îl zărise pe când se întorcea cu porunca îndeplinită.

La douăsprezece iulie 1603, Székely își așază oastea în ordine de bătaie între Hălchiu și Brașov. Aripa dreaptă se răzima pe Valea Bârsei, iar cea stângă pe valea ce trecea prin Stupini. În centru se afla o pădurice. Székely porunci ca întreaga oaste să fie împrejmuită cu un brâu de care legate între ele. În fața oastei era un pârau mocirlos. Becteș-pașa, care comanda aripa dreaptă, nu primi să rămână între zidul de căruțe, zicând că oștenii săi se tem să stea ca într-un staul.

Noaptea trecu într-o așteptare încordată.

Tot în aceeași noapte, Raț înainta cu călăreții săi dinspre Râșnov și Cristian, pe sub munte, înspre Brașov, rămânând să se unească cu aripa dreaptă a armatei lui Radu Șerban.

Dis-de-dimineață, de cum se iviră zorile, Székely văzu înaintea întăriturilor sale oastea lui Radu Șerban, așezată și ea în ordine de luptă. Prințul Basarab sta drept în șa. Purta pe cap coiful său binecunoscut, cu panaș alb. Ținea sabia trasă din teacă, sprijinind-o pe gâtul calului. De departe îl zărea pe Moise Székely, alergând călare când la un capăt, când la celălalt al oastei sale. „A îmbătrânit și Székely”, își zise Radu Șerban.

Tunurile lui Székely începură să tragă. Un fum albicios cu miros de silitră umpluse zarea. Dar tunurile nu făcură mare ispravă. În afară de câțiva cai răniți și alții speriați, care o luară la fugă cu călăreți cu tot, nu se întâmplă nimic. Székely îi porunci lui Nour să fie gata în aripa stângă, spre a învălui cu oștenii săi aripa dreaptă a lui Radu Șerban. Nour, privind chipul sigur de sine al lui Székely, își aminti că se lăudase dinaintea lui Becteș-pașa că îl va doborî pe „românul cel gros”. O nouă salvă a tunurilor lui Székely se porni. Dar în afara fumului alb ca o ceață deasă nu se petrecu nimic.

Și-atunci, din rândurile oastei muntene se auzi glas de trâmbițe. Stindardele cu vulturul valah se desfășurară, fâlfâind

în vânt. Székely apucă să vadă, de îndată ce se ridică fumul, pe voievodul român înălțând spada, apoi lăsând-o în jos. Un strigăt neîntrerupt și duruit de copite umplură zarea. Ajunsă la îngrăditurile de căruțe, călărima lui Slăvuia sărea peste ele, năpustindu-se cu sabia întinsă asupra celor dinlăuntru împrejmuirii.

Székely alerge din om în om, îmbărbătându-și oștenii. Un potop de săgeți se porni dinspre aripa dreaptă de sub conducerea lui Becteș-pașa. Călăreții români se rostogoleau de pe caii împiedicați de zidul căruțelor. Și iată, cu un chiot sălbatic, se avântară la luptă tătarii. Aripa dreaptă a lui Becteș-pașa căuta să învăluie aripa stângă a voievodului român.

Logofătul Dragotă se izbi atât de năpraznic de un călăreț tătar, încât amândoi scăpară dârlogii și scuturile, prăvălindu-se la pământ. Ceva mai departe marele portar Proca, lovi pavăza unui dușman cu atâta putere, încât i-o îndoi pe braț, după care îl zvârli cu sulița pe deasupra crupei calului, cu dârlogii rupți în mână. Tătarii chiuiau și înjurau. Aripa stângă a lui Radu Șerban era amenințată cu învăluirea. Slăvuia întoarse calul la timp: un călăreț tătar zvârli sulița, care trecu fluierând chiar pe lângă capul lui. Slăvuia își strânse oamenii și crupă lângă crupă, scară lângă scară, cu sulițele lungi în cumpănire, oștenii lui se repeziră în tătarime. Călăreții tătari începură să cadă ca spicele, apoi se porniră să o rupă la fugă, înapoi.

Becteș-pașa ridică brațul drept înarmat și spahiii turci luară locul tătarilor, învârtind iataganele încovoiate și scurte. Székely răsucea spada ușor, ca un oștean încercat ce era. Doborî câțiva români. Striga mereu din tot pieptul, încurajându-și oamenii. Porni la atac și rândul al doilea de oșteni. Becteș-pașa izbuti aproape să facă învăluirea. Oastea lui Radu Șerban începu a se clătina.

Atunci Székely făcu semn lui Nour. Acesta ridică sabia și luptătorii lui porniră. Caii întorși și sulițele lăsate în cumpănă izbiră aripa stângă a lui Székely. De mânie, văzându-și oamenii loviți din urmă, prințul își frânse sabia. Apucă ghioaga ghintuită, îndreptându-se înspre Nour. De câteva ori, Radu Șerban se întâlni cu Székely, dar amândoi se feriră unul de altul.

Și din nou se auzi strigătul de luptă al românilor. Asupra turcilor lui Becteș-pașa, în fruntea călăreților săi, veneau frații Mârza ca furtuna. Parcă apăruseră din neguri. Prinși în grozavă

capcană, turcii căzură unul după altul. Bornemisa își smulgea vrăjmașul din șa, apoi, ridicându-l deasupra capului, îl zvârlea de pământ, zdrobindu-l. Ceva mai încolo aprigul Toro despica vajnic platoșe sau cămăși de zale. Oștenii țărani nu se lăsară mai prejos. În fața lui Toro răsări nobilul maghiar Laszlo. Ridică sabia să lovească, dar Toro îi izbi calul în cap. Acesta se prăbuși cu călăreț cu tot. Uriașul vru să-și vadă de drum, dar Laszlo se ridică de pe cal drept în fața lui Toro. Uriașul mârâi, apoi lovi cu securea. Laszlo se prăbuși ca un buștean lovit de trăznet. Popa se trezi în față cu un tătar nogai. Cruntul părinte se azvârli asupra vrăjmașului, înjurându-l de toate cele sfinte. Se prăvăliră amândoi la pământ. Tătarul încercă să-l înjunghie, dar mâna mare a popii se strânse în jurul gâtului ca un șarpe.

Becteș-pașa înțelese că totul e pierdut. Apucă să se zvârle pe un cal fără stăpân și să o ia la fugă. Nour se luă după el. Din goana calului slobozi o săgeată care trecu vâjâind pe lângă turbanul turcului. A doua săgeată i se înfipse în umăr. Aplecat pe gâtul dobitocului, turcul își smulse săgeata. I se uscaseră limba în gură și inima îi bătea nebunește în piept. O clipă întoarse capul și văzându-și următorul se cutremură. Nour nu-l slăbea deloc. Ajunși într-o vâlcică, turcul vru să se apere cu iataganul, dar sabia valahului îl lovi peste braț. Rănit, turcul întoarse calul și înfigându-i pintenii în coaste, se mistui într-o goană nebună. Nour îi trase o înjurătură zdravănă și încetând urmărirea, se întoarse la luptă.

Oastea lui Székely, sfărâmată, fu încercuită. Românii o mânau din urmă ca pe o turmă rătăcită.

Székely voi să-și caute scăparea călare, strecurându-se și ferindu-se de a fi văzut. Se îndreptă spre Brașov. Gâfâia. Oboseala îi nimicise toate puterile. Deodată auzi în urma lui zgomote de copite. Întoarse capul. Pe urmele lui gonia Raț, cu o ceată de călăreți. Székely își îndemnă calul cu pintenii. Auzi strigătul căpitanului, care îl sfătuia să se dea prins. Calul prințului își îndoi goana. Ajuns dinaintea unei ape pe care n-o putea trece, Székely se opri. Hotărât să se apere, întinse ghioaga și jungherul pentru luptă. Întâlni privirea întunecată a căpitanului și se cutremură.

Sudoarea îi șiroia pe față. Platoșa aurită îi era spartă de secure. Părul albit se lipise de un cheag de sânge. Mâinile ce țineau ghioaga și cuțitul tremurau de osteneală. Câmpul era

pustiu și uscat. De nu prea departe se auzeau vaietele și țipetele celor răniți. Raț înainta călare, urmat de ai lui. Székely învârti ghioaga,

— Aruncă ghioaga, principe, îl sfătui Raț cu glas liniștit și își ridică privirea asupra-i.

— Amintește-ți că am luptat umăr la umăr, Raț, spuse Székely.

Aștepta din partea lui Raț o fărmă de înțelegere. Căpitanul răsă ușor.

— Cândva ai fost un oștean viteaz și destoinic, și îmi plăceai, răspunse. Acum ești o slugă a turcilor și nu-mi mai plăci!

— Ce vrei de la mine? strigă deznădăjduit Székely. Ar fi vrut să se mânie, pentru a-și înlocui cu mânia spaima. Dar nu se întâmplă așa. Era hăituit și vlăguit. Își văzu sfârșitul apropiindu-se și se îngrozi. Peste o clipă sau două va simți tăișul săbiei lungi și strălucitoare spintecându-i gâtul și durerea cumplită, ascuțită, și zbaterea trupului fără cap.

Smulse de la brâu punga doldora de aur, aruncând-o la picioarele lui Raț. Acela nici nu se clinti.

— Îți voi plăti cu aur mult viața mea, Raț, mă auzi? zise Székely.

Raț nici nu se uită la pungă.

— Nu sunt în slujba ta, principe, zise. Iar slujba mea se încheie ca a unui oștean în plată.

Spunând acestea, ridică sabia. Székely clipi din ochii înguști, înspăimântați. Se repezi călare, lovind cu ghioaga sabia căpitanului. Raț rânji. Székely începu să învâртеască ghioaga ca pe o morișcă. În curând obosi. Raț îl privi cu o milă disprețuitoare. Pe neașteptate un oștean puse flinta la ochi și trase. Lovit, Székely scăpă ghioaga. Pieptul i se roși de sânge. Se clătină în șa. Raț nu îl lăsă să se rostogolească, îl prinse de păr și îi tăie capul. Apoi, întorcându-și calul, îi dădu pinteni, pornind în goană. Trupul descăpățânat rămase cu mâinile în lături. Deasupra câmpului de bătaie, corbii prinseră a se roti. Pământul își dăruia copiii săi păsărilor de pradă.

Peste oastea lui Székely, românii trecură ca apele dezlănțuite. Ardealul rămăsese ca o ogradă cu porțile mari deschise, așteptându-și izbăvitorul.

SEMNUL AL ZECELEA PE CÂT DE VITEAZ A FOST BASARAB, PE ATÂT DE MIȘELNICI AU FOST CEI CE L-AU ÎNȘELAT

Îndrăznește numai atât cât te țin puterile.

Auzind de înfrângerea oastei lui Székely, armașul Jipa își căută scăparea la un alt stăpân, izbutind să strecoare la urechea generalului Basta veninul vorbelor ce știau a zgudui mințile imperialilor: Radu Șerban, cu oastea lui de țărani, cată să cuprindă Ardealul. Basta văzu în închipuirea lui înfierbântată privirea crâncenă a lui Mihai vodă sfredelindu-l. La 29 iulie, generalul, înspăimântat, îi scrise voievodului valah: „Am știință că ai învins pe Moise Székely și i-ai luat capul. Îți poruncesc să te întorci în țara ta...”

După ce citi scrisoarea lui Basta, Radu vodă îi vorbi așa trimisului generalului:

— Du-te și spune stăpânului tău, care te-a trimis, că eu nu-s învățat să primesc porunci. Căci eu am scăpat hotarele împărăției nemțești și tot eu i-am mântuit oastea de la pieire. Și să mai ia aminte generalul Basta că Io Radu Șerban Basarab, domn al Țării Românești, nu primesc poruncă decât de la Dumnezeu sfântul! Și atunci numai de socotesc eu că e bine! Așa să-i spui!

După aceste cuvinte, vodă îi spuse trimisului că e slobod să plece.

— Se teme că voi năvăli în Ardeal spre a-mi lua ce-i al meu! mormăi, după ce acela se duse. Plodul ăsta de italian îndrăznește să-mi poruncească mie, uitând pesemne cum mă ruga să-l scap de Székely și de oastea lui!

Slăvuia și ceilalți îl lăsară să-și verse focul, ca de obicei.

— Mărite doamne, zise Slăvuia, de îndată ce îl văzu pe vodă ceva mai liniștit, de ce să te mânii pentru spusele unuia și altuia? Cine este acest Gheorghe Basta? Eu nu-l știu decât ca pe ucigașul bunului și dreptului voievod Mihai. Nu el e cel care trebuie să se îngrijeze, ci turcii. Fiindcă să nu creadă Măria-Ta că vor uita această bătălie, în care le-am frânt oasele. Nu va trece mult și vor îndemna pe un altul să se năpustească asupra noastră...

— Drept spui, încuviință vodă. Au să tot zgâlțâie porțile împărăției habsburgice, până când se vor clătina ca un dinte stricat. Numai că în clătinarea asta vom intra și noi.

— Doamne, să cuprindem Ardealul! se amestecă în vorbă Nour.

Radu Șerban nu răspunse. Întâlni privirea lui Raț. Acesta gândea că odată oștile române intrate în Ardeal, vor trebui să liniștească într-un fel sau altul o nobilime vrăjmașă domniei.

Dragotă, în schimb, își troznea degetele pe ascuns, întrebându-se dacă jupâneasa lui o fi dat porunci să se isprăvească muncile pe câmp.

— Așa cum ai grăit domnia-ta, căpitane Nour, zise Slăvuia, este bine și nu este bine! Se uită la chipul tânăr și înflăcărat al lui Nour și îi veni să zâmbească. În privirea ochilor negri, Slăvuia văzu voiniciile tinereții fără pândarul înțelepciunii. Este bine, reîncepu el, căci ce-i al nostru nu-i al altuia și nu este bine, fiindcă stârnim împărăția nemțească, care, dacă nu ne iubește, nici nu ne încolțește... deocamdată.

Când grăiau ei așa, intră un slujitor și, închinându-se dinaintea lui Radu Șerban, îi dădu de veste cum că niște țărani, secui și români, cer să vadă luminata față a voievodului.

Radu Șerban încuviință tăcut. Peste câteva clipe se înfățișară în fața domnului șase țărani, îmbrăcați ca de sărbătoare, în frumoasele porturi ale Ardealului și după ce deteră în genunchi, la un semn al lui vodă se ridicară, rămânând unul lângă altul, sfioși.

— Care vi-e necazul, oameni buni? îi întrebă vodă, și veni aproape de ei. Țăranii se uitau unul la altul, îndemnându-se care să înceapă.

— Apăi, Măria-Ta, se hotărî cel mai bătrân dintre ei să vorbească, noi, dacă am văzut că ai răzbit pe Székely și oastea lui ai împrăștiat-o ne-am strâns cu toții și apucând coasele și topoarele, ne-am ridicat împotriva nemeșilor și a grofilor și le-am pus foc la holde și la palaturile lor blestemate! Și am cercat a ne face dreptate, că oamenii zic că Măria-Ta și Mihai vodă una sunteți și pentru dreptatea oamenilor v-ați sculat, de v-a ajutat Dumnezeu să-i sfărâmați pe cei răi, iară noi cădem la picioarele Măriei-Tale, nevoindu-ne a ne primi în oastea Măriei-Tale, aruncându-ne și în foc, de ți-i voia și porunca! Că la ce ne folosește nouă viața, dacă tot în robie o trăim? Măcar s-o dăm

pentru pruncii noștri, ca măcar ei să stea în picioare și nu în genuncheați ca noi, amărății!...

Se opri, uitându-se cu teamă la chipul voievodului. Oare cum îi vor fi primite vorbele?

Radu Șerban se legăna când pe vârfuri, când pe călcăie, ținându-și mâinile la spate. Îi plăcuseră mult vorbele țăranului și acum îl privea cu caldă omenie.

— Oameni buni, începu el, nimic din cele spuse de voi nu este neadevărat. Noi suntem o țară mică, cu oaste puțină... Căci zice o vorbă: „Îndrăznește doar atât cât te țin puterile”. Grofii și nemeșii se ceartă cu împăratul de la Viena, dar ei tot una sunt! Numai că eu n-am trecut munții ca să sting un foc și să aprind altul! Căci la Dunăre ne pândește păgânul și aici, împăratul papistaș! Și unul și altul abia așteaptă să ne înghită. Iar de ați pus foc și stricăciune ați făcut moșiilor grofilor, apăi să știți că de îndată ce le va veni bine, se vor năpusti asupra voastră și vă vor pune pe toți sub sabie...

— Măria-Ta, spuse țăranul cel vârstnic, de ne vei lăsa, așa se va întâmpla, ba încă și mai rău!

Boierii schimbau priviri între ei. Vodă începu să se plimbe de la un capăt la altul al încăperii. Țăranul avea dreptate, tot ce făcuseră erau urmările faptelor neomenoase ale grofilor. Dar știa că împărăția va ține Ardealul pentru ea... O clipă gândurile i se duseră înspre Moldova. Poate că înduplecând-o pe Movileanca să se supună împăratului habsburgic, ar putea lua și Ardealul, astfel crescându-i puterea?

— Cam câți oameni sunteți? îl întrebă vodă pe țăranul cel bătrân, ce se vedea că le era un fel de căpetenie celorlalți.

— Ca la vreo șase mii de coase, Măria-Ta! răspunse acela. Dar să n-ai teamă, doamne, că nu te-om lăsa, așa cum s-a întâmplat cu împăratul Mihai. Am prins și noi minte...

— Și la ce moșii ați dat foc? întrebă vodă.

— Păi, moșiei domnului baron Apony, că ne era mai cu zor... Vodă zâmbi în sinea lui.

— ... că pământul îl luase pe tot, iar noi eram robii lui, urmă țăranul. Pe urmă am dat foc la palaturile domnului conte Nemesvary, iar pe slujitorii lui i-am urcat în furci. La ce moșii am mai pus foc, măi? întrebă căpetenia pe ceilalți.

— A mai fost moșia domnului baron Esterhazy, zise unul din țărani, scărpinându-se gânditor în bărbie.

— Acu', ce-i facem, Măria-Ta? Întrebă un alt țăran. Merem mai departe, au stăm pe loc? Că de se pornesc și oștile Măriei-Tale, noi le curățim drumul de buruiana cea rea.

Vodă râse ușor. Se simțea bine. Deodată se scutură ca de un fior. Zări cu ochii minții capul însângerat al lui Mihai vodă. Știa bine că imperialii sunt tot atât de lacomi și de vicleni ca și turcii. Dar de ar cucerii Ardealul în numele împăratului? Atunci ar fi slugă lui Rudolf pe pământul ce-i aparținea de fapt lui, ca acești țărani pe moșia lui Apony!

Privi o clipă chipurile aspre și întunecate ale țăranilor. Apoi își privi boierii. Pe fețele tuturor, citi aceeași credință și amară putere de jertfă. Dar o voce tainică îi șoptea la ureche că nu sosise clipa. Căci Radu Șerban, ca orice oștean îmbătrânit în lupte, știa să nu năvălească și să nu se avânte cu oastea decât atunci când îi venea lui bine. „Acum”, își îndemna el sulitașii la luptă. „Acum”, porunea el călărimii. Cumpănea situația desăvârșită, ca nu cumva acest „acum” să-l rostească înainte de vreme. „Doamne, cum de ai dat atâta tărie acestui popor puțin la număr, lăsându-l în bătaia furtunilor?” se întreba el, cu ochii la oamenii gata a muri până la unul pentru neam și domnie.

Dintre țărani, rămaseră în oastea lui numai trei mii de tineri. Ceilalți primiră poruncă să se întoarcă acasă.

*

În toamna ce urmă bătăliei împotriva lui Moise Székely, căpitanul Nour se însură cu jupânița Ilinca, nași fiindu-le vodă și doamna sa.

Veniră alte toamne și alte ierni.

Sosi și primăvara anului 1607. O primăvară timpurie zvâcnită și umedă, având năvălnicia unei improșcări de viață renăscută. Oamenii începură munca trudită a câmpului cu ceva speranță în suflet și cu siguranța unei domnii puternice și aprige, care dăinuia de câțiva ani. Târgoviștea vuia de mulțimea oștilor, negustorii făceau afaceri bune, ba încă începuseră a se înălța case trainice, cu pridvoare mari și ferestre luminoase.

Un soare viguros încălzea chipurile oamenilor și pământul părăsit de iarnă.

În Curtea domnească, Radu Șerban Basarab simțea însă, venită ca de departe, o liniște vrăjmașă, primejdioasă, nefirească. Turcii parcă se făcură nevăzuți. Tătarii de asemenea.

Nici din Ardeal veștile nu erau rele. În Moldova domnea Constantin Movilă, sub oblăduirea aprigei sale mame Elisabeta.

Într-una din zile, aproape de ora prânzului, sosi la Curte un raguzan, credincios domnului, căpitanul Aloiso Radibrad, care ceru să fie dus de îndată la Măria-Sa. Cum ieșiră slujitorii, Basarab se apropie de raguzan și îl privi în lumina ochilor.

— Măria-Ta, spuse acesta, Ardealul s-a ridicat cu răzmeriță mare, având drept căpetenie pe Ștefan Bocskay...

— Ce a chibzuit împărăția? Întrebă vodă.

— Împărăția nu poate face nimic. Răzmerița e puternică, răspunse Radibrad.

— Știm bine cine se ascunde în spatele răzmeriței, mormăi vodă. Raguzanul zâmbi. Vodă se trezi vorbind ca pentru sine:

— Nu împotriva lui Bocskay îmi voi reperi oastea, ci împotriva turcilor lui Lala Mahomed...

Aloiso Radibrad tăcu.

— Și-apoi cine mă va apăra de urgia lor? Împărăția nu mai poate face față singură răzmeriței, urmă vodă. Ar fi o adevărată stricare a minții să primejduiesc ursita Țării și a mea, cătând a mântui o mișcare pierdută. Sosit-a vremea să stric rânduiala greșită de-acuma și să înalț alta.

Se opri dinaintea raguzanului, cântărindu-l cu privirea.

— Măria-Ta, mai zise Aloiso, am știre că principele Bocskay înnădește legăturile lui cu Movileștii.

— Spre pieirea mea, șopti vodă.

— Spre pieirea Măriei-Tale, răspunse căpitanul ca un ecou. Și-apoi, urmă Aloiso, Movileștii sunt bine văzuți de turci, pentru că le sunt credincioși...

— Credincioși? Vodă începu să râdă. Ce fel de credință e asta, când toată ziua bună ziua șoptesc cu leșii și încă Elisabeta își dă fetele după panii lor?

— Măria-Ta, chiar așa de-ar fi, de vei putea rupe nodul pe care încearcă să-l facă Bocskay cu Moldova, atunci vei fi izbăvit.

— Ar trebui să mă întorc cu fața către turci... Asta ar fi singura mea mântuire. Dar creștinii m-au ridicat pe tronul Țării Românești împotriva voinței turcilor, al căror dușman pe față am fost ani de zile, cutezând a le înfrunta mânia, zădărniciindu-le gândurile de răzbunare. Și gata am fost a sări într-ajutorul oricărui neam, de îndată ce mi l-ar fi cerut. Iată-mă acum

strâns în cercul de fier al vrăjmaşului, aducând din nou necaz şi suferinţă bieteii Țării...

Tăcu o vreme, privind pe fereastră. Văzu dulăii curții încăierându-se și zâmbi. Un oștean îi despărți, lovindu-i cu lemnul sulitei. Se întoarse pe călcâie, grăbit parcă. Cuvântul de taină cu Aloiso Radibrad se sfârși, vodă cerându-i tăcere și credință.

Îndată după plecarea raguzanului, Radu Șerban începu să gândească la scăparea Țării și a lui. Ca niciodată, nici nu voi să mănânce. „Turcii nu pot fi ademeniți decât cu bani”, își zise și în minte îi încolți gândul de a-l trimite pe Slăvuia la padișah, cu aur mult și daruri, dimpreună cu cărțile de credință. Totodată, va porunci lui Raț să năvălească în Ardeal cu cetele sale prădalnice, zgândărindu-l pe Bocskay și atrăgându-l să năvălească la rându-i asupra Țării Românești.

Lucrurile se petrecură întocmai. În a doua jumătate a lui martie, Raț atacă pe neașteptate tabăra de la Ibașfalău, unde făcu mare măcel. În același timp, Slăvuia puse la picioarele padișahului cinci sute de pungi cu aur, nenumărate daruri și cărți de credință ale domnului său. Lala Mahomed încercă să-i spună sultanului că Radu vodă este hain, dar „umbra lui Alah pe pământ” îl liniști, încredințându-l de supunerea ghiaurului; judeca după banii și darurile trimise.

Acuma, Radu vodă nu mai aștepta decât năvala lui Bocskay peste țară, ca să se poată lupta cu el, cerând ajutor turcilor. Dar Bocskay nu o făcu, știind bine ce soartă avusese Moise Székely.

Nu trecu mult și principele Ștefan Bocskay muri.

Cel ce a urmat după el fu unul dintre cei mai frumoși și mai trufași bărbați din acele vremuri: prințul Gabriel Báthory. Acestuia îi era voia să unească țările românești nu pentru a le răscula împotriva turcilor, ci pentru a-l ajuta pe el să dobândească scaunul Poloniei. Sprinten la minte, Báthory a înțeles că opreliștea cea mai mare în calea dorințelor sale nu era alta decât Radu Șerban. Știa că domnitorul valah a smuls Ardealul lui Moise Székely și că nici Bocskay nu și-a putut întări stăpânirea asupra Ardealului decât vremelnic, din cauza acestui năbădăios și iscusit voievod.

La 10 aprilie 1607, cancelaria lui Báthory îi scrisese lui Mihail Weiss, unul din cei mai buni cunoscători ai treburilor din Țara Românească, cum că prințul Báthory vrea să-l alunge pe Radu

Basarab din domnie și îi cerea sfatul în această privință. Dar Mihail Weiss răspunse că „e mai bună o pace trainică decât o biruință îndoielnică. Afară de asta, Radu Șerban e om bogat, viclean și foarte iscusit în meșteșugul războaielor...”

Cunoscând vrăjmășia ce mocnea între Radu Șerban și Constantin Movilă, domnul Moldovei, Báthory îl îndemnă pe acesta din urmă la o unire împotriva lui Basarab, ceea ce Constantin Movilă primi.

*

Primejdia pentru Țara Românească creștea.

La Curtea domnească a lui Constantin Movilă, sosi ca trimis al lui Radu Șerban vodă căpitanul Nour. Tânărul voievod, cu fața cam spânatecă, albă ca de fecioară, primi pe trimisul voievodului român burzului gata.

Sfetnicii și boierii stăteau pe divane lungi, pe lângă zidurile frumos zugrăvite cu praf de aur, sprijiniți în toiege cei mai vârstnici, în săbii cei tineri.

Ajuns în fața domnului, căpitanul Nour îngenunche.

— De-ai venit trimis de stăpânul tău spre a-mi cere să-l las să se tragă în țara mé, el și toate cimotiile, din fața oștilor lui Báthory, apoi să știi că geaba ai venit, zise Constantin vodă și începu să râdă. Odată cu el râseră toți boierii.

Nour rămase tăcut și întunecat. Umiliința adusă de așa de tânărul voievod îl durea. Și râsul slugarnic al boierilor îl făcu să-și simtă sângele zvâcnind în cap. De n-ar fi fost trimisul voievodului român, s-ar fi întors și ar fi ieșit fără să se mai uite la chipul alb al celui ce sta în jilțul domnesc. Se stăpâni însă din toate puterile, așteptând să se curme râsul boierilor.

— Măria-Ta, vorbi Nour, stăpânul și domnul meu nu cere ajutor de la nimeni și nici nu are trebuință de a fugi în altă parte... Glasul îi tremura de mânie ascunsă, semnul de pe față i se albise. Nu prea era el obișnuit cu treburile astea, ca atunci când ți-e a sudui să zâmbești și când trebuie să zâmbești să o faci pe mândrosul. El se pricepea să învârtească sabia și să lupte. Iar Radu Șerban îi încredințase tocmai lui o însărcinare grea, plină de viclenie: vroia ca zgândărind trufia tânărului domn, să-l facă să se rupă de Báthory. Basarab știa că treburile domniei le învârtea Movileanca, îngâmfată și măreață ca orice femeie de

neam movilesc, și nădăjduia să-l facă pe Constantin să ia singur o hotărâre.

— Să vedem ce voiește atunci domnul și stăpânul tău, zise vodă Movilă și luă un aer foarte serios. Văzându-i chipul de copil, lui Nour îi trecu mânia și-i veni să râdă. Se stăpâni iar și întinse cărțile domnului său. Constantin vodă făcu semn diacului, care după ce rupse pecetea cu vulturul Țării Românești, începu să citească.

„Mărite și puternice voievod...” La auzul acestor cuvinte măgulitoare, Movilă își încreți fruntea, ascultând mai atent. „Aflat-am cu mare părere de rău cum că principele Gavril Báthory spune în tot locul cum că îi ești vasal și nu întovărășit cu el și cum că opt mii de galbeni, datoria pe care o ai la domnia-sa, încă nu ai plătit-o. Așa auzind, pe mine, ca os domnesc și sânge la fel ca al Măriei-Tale, foarte m-au scârbit aceste vorbe și mult mi-au mai amărât sufletul și găsit-am cu cale să-ți dau acești bani, ca trimițându-i acelui îngâmfat, să poți ridica fruntea dinaintea lui și...”

— Destul! strigă Movilă, ridicându-se de pe tron. I se aprinseseră obraji.

Radu Șerban lovise, bine. Mândria copilandrului fusese atinsă. Ceru să i se aducă în grabă tratatul de alianță cu Báthory, pe care îl rupse în trei bucăți, aruncându-l la pământ, sub privirile încremenite ale boierilor.

Atunci se ridică boierul Ștefan Mantaroșă.

— Măria-Ta, îngăduie-mi mie, boier bătrân în sfatul domnesc, să grăiesc câteva vorbe.

Vodă îi aruncă o căutătură grăbită, jucându-se cu inelele de pe degete.

— Grăiește! zise, dar întorcându-și capul, privi în altă parte.

— Măria-Ta, craiul Báthory nu ne-a întins mâna ca să ne umilească, dimpotrivă fiind gata să sară la nevoie asupra neprietenului de Radu vodă. Căci nu de multe ori mi-a fost dat să văd un astfel de viclean și de dibaci în cuvinte ca domnul Țării Românești. Lasă-l, Măria-Ta, pe principele Báthory să zică ce pofteste, numai de folos să ne fie...

— Rușine mare pe capul și umerii noștri, boier Mantaroșă, sări un boier tânăr, prieten al domnului, pe nume Stroe. Noi nu ne închinăm lui Báthory de silă, ci deopotrivă cu el suntem.

Boierii se întărâtără. Unii îl sprijineau pe Báthory și pe ai lui, alții ar fi vrut să primească mâna întinsă, prietenească a lui Radu Șerban.

Nour asculta, uitându-se când la unii, când la alții. Iată cum prinseseră șiretlicurile voievodului său, nevoit a le folosi pentru neamul pe care îl iubea atât de mult.

— De-ajuns, boieri dumneavoastră, rosti Constantin Movilă, reășezându-se în jilț. Chibzuit-am bine și la una și la alta. Principele Báthory ne-a crezut gata de a-i cădea la picioare și a-l ruga să ne apere. Dar împotriva cui să ne apere? Iată, domnul Țării Românești ne trimite un frățesc ajutor, spre a spăla rușinea ce au aruncat-o asupra noastră acest trufaș principe. Și nu cu oști a venit Radu vodă peste noi, ci cu mâna întinsă de frate mai mare. Se cuvine să nu ne sfădim cu el și ajutor împotriva neprietenilor să ne dăm. Și de va fi la nevoie, gata vom fi a-i sări în ajutor – au, noi de vom fi la nevoie, la fel va face și Măria-Sa!

Apoi porunci grăbit să se încheie înțelegerea cu Radu vodă, înțelegere ce o semnă cu o mână încordată. După care îl dăruie pe Nour cu arme de preț, o mantie țesută cu fir de aur și un armăsar alb din grajdurile domnești. Făcu toate acestea fără de știrea mâne-si.

O primă lovitură a lui Radu Șerban izbutise de minune: ruperea legăturilor dintre Báthory și Constantin vodă.

În acel timp, frumosul principe ardelean își nemulțumea supușii, jignind cinstea familială a unor nobili și călcând în picioare privilegiile sașilor din Ardeal. Împotriva lui se născu o uneltire de care nu erau străini nobilul Baltazar Korniș și nici Ștefan Kendy, cancelarul lui Báthory. Auzind una ca asta, principele îl decapită pe Korniș, iar pe Kendy îl spânzură. Hotărât să năvălească mai devreme sau mai târziu asupra lui Radu Șerban, se încredință dacă turcii îi erau binevoitori. Se liniști în privința lor. Dornic de a pune mâna pe coroana Poloniei cât mai degrabă, lovi pe neașteptate Sibiul, pe care, după ce îl supuse, îl declară așezământ domnesc. Strică înlesnirile sașilor și lăasă acolo oaste numeroasă pândind prin iscoade toate mișcările voievodului valah.

De atunci, trecură trei ani. Se părea că frământările s-au liniștit, așa cum se liniștesc apele mării după ce-au fost răscolite de furtunile din adâncuri.

*

Pe la sfârșitul lui decembrie 1610, Radu vodă primi carte de la bunul și vechiul lui prieten Mihail Weiss, brașoveanul. Acesta îi dădu de veste cum că Gabriel Báthory e gata să năvălească în Țara Românească.

De data aceasta, toate căpeteniile oastei române cerură să se măsoare cu oastea prințului Báthory. Un singur om era împotriva acestei bătălii. Radu Șerban vodă. Ca niciodată!

— De ne vom împotrivi acum lui Báthory, spunea el, lesne le va fi turcilor să ne sară în spinare, cu chip de a așeza liniștea și pacea. Și nu ne vom pierde numai capul, ci și Țara. Ci noi vom fugi dinaintea acestui prinț îngâmfat, făcându-ne a tremura de teama lui. Văzând turcii cum că nimeni nu vrea vărsare de sânge, își vor vedea de ale lor și noi de ale noastre! Altfel nu e de făcut!

— Și unde vom fugi, doamne? întrebă Slăvuia.

— La bunul nostru prieten, Constantin Movilă, zise vodă zâmbind. Am știre, adăugă el, că Báthory a făgăduit turcilor că de îl vor așeza pe el în scaunul Țării Românești și în cel al Moldovei, va trece la credința lor cea păgânească.

Dragotă logofătul, auzind una ca asta, își făcu o cruce mare. Nour zâmbi a râde, ceilalți boieri foarte se minunară. Și mai am știre, urmă vodă, că de îndată ce-i vom sta împotriva, vor năvăli peste noi beglerbegul din Silistra și hanul tătărăsc cu hoardele lui. Așa că unul din domniile voastre va porni neîntârziat la drum, ducând cărțile domniei-mele de sănătate, daruri și bani lui Ali-pașa din Buda și lui Hasan, beglerbegul din Timișoara...

— Lăsăm țara pustie, Măria-Ta? întrebă Slăvuia.

— De vrei să prinzi vulpea, nu stai lângă capcană, bătrâne, îi răspunse vodă.

*

Într-adevăr, prin ianuarie 1611, Báthory năvăli în Țara Românească, Gavril Bethlen avea poruncă să-l prindă pe Radu vodă viu. Țara rămase fără nicio apărare. Până a primi răspuns din partea turcilor, cărora le dase de știre că l-a alungat pe Radu vodă, Báthory pustii țara, jefuind și ucigând, de spunea cronica săsească „cum că de multe veacuri nu s-a abătut asupra Țării Românești o nenorocire și o pustiire ca aceasta. Că n-au fost cruțate nici locurile sfinte, bisericile și mănăstirile, ba și

mormintele au fost deschise și leșurile jefuite. Cruzimile cele mai mari au fost făcute însă poporului de jos...”

Nici n-apucă bine oastea lui Radu vodă să ajungă în Moldova, că avangărzile lui Bethlen prinseră pe muma voievodului român, Maria din Coeni. Oștenii lui Bethlen opriră careta doamnei și de pe cal sări bucuros nevoie mare Toader Jipa, care, părăsindu-l și pe Basta, intrase în slujba principelui Báthory.

— Sunteți prinsă, Maria Voastră, îndrăzni Jipa.

Bătrâna îl lovi cu bățul peste obraz.

— Cum de îndrăznești, mișelule, tu, un vierme, să-mi zici că sunt prinsă? Și de cine, mă rog?

— De oastea marelui principe Báthory, răspunse Jipa. O văzu lângă muma voievodului și pe Ilinca și se bucură din tot sufletul.

Careta fu întoarsă și Maria din Coeni, împreună cu nevasta lui Nour, căzură în mâna lui Jipa. Pe Radu vodă și oastea sa oamenii lui Bethlen nu-l ajunseră. Armașul le despărți pe cele două femei. Îl cunoștea pe Báthory și nu îi era voia s-o împartă cu el pe Ilinca. Ursita îi puneă dinainte cea mai frumoasă răzbunare. O duse sub pază pe tânăra jupâneasă la casele ei din Târgoviște.

... Iar Basarab și ai lui părăseau Țara vremelnice, cu sufletele întristate. Din când în când, vodă întorcea capul, de parcă ar fi vrut să-și întipărească bine în minte fiecare câmpie, fiecare pădure. Ca niciodată tăcea, nevoind să vadă pe nimeni. La o răscruce de drum, Nour se apropie de domnul său.

— Măria-Ta, îngăduie să rămână aici, pe pământul Țării, un pâlăc din oștenii mei cei mai credincioși, care să apere pe cei ce vor avea nevoie de ajutor, zise căpitanul, strunindu-și calul.

— Facă-ți-se pe voie, răspunse vodă, fără a se uita la el. Rămaseră vreo sută de oșteni, cu Toro cel Negru și Bornemisa, sub comanda lui Velcea. Acesta din urmă își trimise iscoade prin satele din împrejurimi, ba avu curajul să trimită iscoadă chiar în Târgoviște.

Pe drum, domnului i se aduse vestea că maică-sa și Ilinca lui Nour căzuseră în mâinile vrăjmașului. Nour păli. O clipă i se opri inima pe loc. Vodă îl înțelese, îl bătu pe umăr fără să zică ceva. Când trecură în Moldova, Nour se opri și întorcând calul, privi lung în zare, scormonind cu ochii săi negri drumul ce ducea la aceea pe care o iubea mai mult decât viața sa.

— Hai, fătul meu, îl trezi vodă din gânduri.

Porniră mai departe, simțindu-se ca niște fugari împovărați de nefericire.

Moldovenii chiar așa îi și primiră, ca pe niște frați loviți de năpastă. Constantin vodă le ieși în întâmpinare și văzând chipul întunecat a! voievodului valah, aproape că îi dădură lacrimile. Doamna Elena și domnița Anca găsiră alinare la pieptul Elisabetei Movilă. Oștenii fură rânduiți pe la casele oamenilor, depănându-și necazurile în aceeași limbă. Cele două țări surori se uniră prin suferință și întristare.

*

În vremea asta, unii dintre oștenii în plată ai lui Báthory își făceau de cap.

Pe drumul ce ducea înspre Comișani fu prins un țăran zdrențuros, cam de vreo treizeci de ani. Dus dinaintea căpeteniei vrăjmașe, aceasta, un bărbat cu mustața unsă și răsucită în sfârc, îl privi pe țăran cu dispreț. Puse doi oșteni să-l spânzure pe loc, iar el porni cu ceilalți mai departe. Cei doi îi scoaseră țăranului brâul pe care i-l prinseră în jurul grumazului. Apoi unul din oșteni se urcă în pom. Atâta i-a trebuit țăranului. Privind cu coada ochiului, văzu pâcul cum se pierde pe cărarea din dreapta, cărare ce ducea înspre Comișani. Cu un pumn zdravăn îl prăvăli pe oștean la pământ. Celălalt sări în ajutorul tovarășului său, dar cuțitul țăranului îi despică pieptul. Săltă în șa și întorcând calul, o luă la goană. Celălalt cal o porni după el.

Intrând în sat, pe ulițele pustii, acea căpetenie cu oamenii lui începură să se bage prin case. Se auzeau țipetele femeilor și plânsetele copiilor. Țăranii găsiți fură adunați în mijlocul satului. Oștenii începură jaful. Dar n-apucară bine să prade și să omoare, când năvăli peste ei Velcea cu oamenii săi. O încăierare scurtă. Dintre oștenii în plată unii căzură sub sabie, iar cei rămași în viață aruncară armele. Velcea porunci să-i dezbrace pe toți la piele. Căpetenia tremura. Velcea se apropie de el. Prinsul îi zări privirea rece galben-verzuie și-și acoperi ochii. Hainele, armele și caii au fost luate. Apoi toți cei prinși au fost spânzurați. După treaba asta, care nu dură prea mult, Velcea porunci încălecarea. Oștenii români se făcură nevăzuți mai înainte ca țăranii să se dezmeticească și să apuce să le mulțumească. Asemenea isprăvi se repetară în mai multe așezări. Velcea năvălea în satele în care avea ca iscoade oșteni

de-ai săi îmbrăcați în straiile vrăjmașilor. La vederea lor, adevărații vrăjmași nici nu se fereau sau n-apucau să se ferească. Când se trezeau, erau luați în săbii și legați ciotcă, după care erau înălțați în spânzurători. O mulțime de țărani intrară în pâlcul românului. Această ceată-nălucă apărea, pedepsea și dispărea. Prințul Báthory făgăduise o răsplată mare celui ce va da de ascunzătoarea sau de urmele lui Velcea și alor săi.

*

Într-una din seri, apăru în fața porților casei răposatului boier Nicoară o huidumă de om cât toate zilele, cerând să fie primit ca argat la curtea boierească. Barbu Hengheru, cel ce dregea și făcea totul, deoarece Ilinca nu mai ieșea din casă, păzită fiind de oșteni de-ai lui Jipa, se uită lung la el, îl cântări dintr-o privire și îl luă la grajduri.

Între timp, Jipa încerca pe toate căile să o silească pe Ilinca să-i fie soție. Nu-i păsa, zicea el, că era cununată cu Nour, acest legământ se putea desface. Amenința, striga, sau se ruga, apoi pleca, pentru ca să revină a doua zi și s-o ia de la capăt. Toți slujitorii și slujitoarele jupâniței erau oamenii armașului.

Noul argat muncea cât trei, vorbea puțin, mânca jumătate de mămăligă din trei dumicați și se uita la fiecare lucru cu multă luare aminte. Într-o dimineață, pe când căra căldările cu apă, se opri în fața ferestrei ce lumina odăița tinerei jupânese. Se plecă să-și lege opincile și, ridicând ochii, întâlni privirea Ilincăi. La vederea omului, o flacăra de nădejde i se aprinse în suflet. Recunoscu în el pe unul din oștenii de credință ai soțului ei. Încercă să-i facă semn, dar văzu cu coada ochiului pe femeia ce o slujea. Se prefăcu atunci că nu-l bagă în seamă pe argat. Toro cel Negru înțelese și ridicând căldările, porni mai departe.

Toader Jipa veni din nou. Intră în casă în chip de stăpân. Izgoni slugile cu o mișcare a mâinii, apoi dădu buzna în odaia Ilincăi. Tânăra femeie se ridică în picioare, trăgându-se speriată lângă fereastră. Îi văzu chipul frumos, zâmbind. Se temu de zâmbetul acela.

— N-ai de ce să te temi, jupâniță, zise Jipa cu glas curtenitor, ghicindu-i parcă gândul. Înțeleg că dragoste cu sila nu se poate. De voiești, vom fi doi prieteni buni și atâta tot, urmă el.

— Dacă dorești prietenia mea și numai prietenia, află, jupan Jipa, că o ai din tot sufletul, zise Ilinca, fără a crede niciun cuvânt din cele spuse de armaș.

Jipa se înclină. Gândea că odată încrederea ei câștigată, Ilinca îi va mărturisi cu voie sau fără voia ei locul unde se afla ascuns Nour. Báthory îl chemase și îi pomenise despre pâlcul de valahi care, după ce lovea și pedepsea, se mistuia ca fumul în beznele codrilor sau în văgăuni neștiute. Jipa se jurase să-i prindă pe acei tâlhari care cutezau a strica oastea principelui, apărând cu viețile lor pe acelea ale sărmanilor fără de apărare. Ca nevastă a lui Nour, Ilinca nu putea să nu știe nimic despre soțul ei și despre pâlcul rămas în Țară. Jipa hotărî că o va lua pe frumoasa jupâneasă cu vorba bună în care el era atât de meșter, nu-i va pomeni nici măcar o clipă despre, dragoste și chiar va ridica paza de la casa ei, lăsând-o liberă, dar va porunci să fie urmărită cu strășnicie.

Îndată după plecarea lui, Ilinca văzu cu surprindere că nu mai era păzită de nimeni. Slujitorii lui Jipa parcă intraseră în pământ. Și femeile care o slujeau dispărură. Jipa îi spusese că e liberă să-și aleagă singură slugile de care avea nevoie. Barbu Hengheru, care fusese în slujba boierului Nicoară de pe când trăia acela, rămase mai departe la curtea jupânesei, pe care o văzuse crescând de mică sub ochii lui. Și celelalte slugi pe care le avusese Nicoară rămaseră la voia ei. Numai că toate fuseseră cumpărate de Jipa sau amenințate cu moartea, în cazul că nu-i vor da ascultare. Se făcu în jurul jupânesei cele tinere un gol pustiitor.

Argatul cel nou fu ultimul care dădu ochii cu Jipa. La vederea lui armașul tresări. „Unde am mai văzut eu chipul acestui dobitoc?” se întreba el, în vreme ce Toro răsucea în orbite niște ochi de prostălău. Era sigur că îl mai văzuse undeva, dar nu-și putea aminti de fel unde. Îl suci și îl învârti cu întrebările în toate chipurile, doar-doar o putea afla ceva. Dar Toro o ținea pe a lui, bâlbâindu-se. Că se născuse într-un sat de la poalele munților, că slujise ca argat de când se știa pe lume, când la unul, când la altul, că în viața lui n-a ținut vreo armă în mână, nici nu s-ar pricepe, apoi începu să plângă ca un apucat și după ce căzu la picioarele lui Jipa, îl rugă ca pe Dumnezeu să nu-l dea afară, fiindcă nu are unde se duce și niciunde găsi o bucată de pâine. Bănuielile lui Jipa adormiră. Se vede că se înșelase. O clipă se

gândi să-l pună și pe argatul ăsta amărât pe urmele Ilincai, dar se răzgândi. Prea părea sărac cu duhul și cine știe ce boacăna ar fi fost în stare să facă. Se uită lung după Toro, urmărindu-i cu privirea statura masivă și voinicia de taur. „Dacă oi vedea că nu-i nimica de capul lui, mi l-oi lua eu ca sugrumător și călău”, chibzui.

În vremea asta, Toro își făcea cruci cu limba în gură. Scăpase ieftin. Dacă Jipa nu și-l mai amintea, Toro îl ținea minte pe armaș ca pe un cal breaz. Retrăi ceasul când Jipa, din porunca lui Radu vodă, îl bătea crunt pe Ion nebunul, încât, de nu l-ar fi scăpat Toro din mâinile armașului, cu siguranță că l-ar fi omorât pe pitic. Se întoarse la grajd și se trânti pe un maldăr cu paie. Se gândi la căpitanul Nour; acesta îi poruncise să aibă în paza sa pe soția lui, Ilinca. După ce atât muma lui Radu Șerban cât și Ilinca avură nenorocirea să cadă în mâinile avangărzilor lui Báthory, după cum am văzut, Velcea îl trimise pe Toro cu poruncă strașnică, să facă orice va ști și să scoată pe soția celui ce le era căpetenie și stăpân din ghiarele neprietenilor. Trecuse o vreme de când Velcea, prin iscoadele sale, aflase de soarta jupânesei. Toro știa bine unde sunt iscoadele lui Velcea și unde era ascunzătoarea pâlcului de viteji. Totodată luă aminte cum fiecare slugă de-a jupânesei se făcea nevăzută în câte o zi și nu se lăsă până nu află unde se duceau. Atunci înțelese că slugile erau ori cumpărate cu bani ori trecute prin amenințările cu moartea de partea lui Jipa. Se gândi ce avea de făcut. Mai întâi va trebui să poată vorbi într-un fel cu jupâneasa Ilinca, apoi să o scoată din casă fără ca nimeni să prindă de veste. Va mai trebui să fugă cu ea în miez de noapte. Și dacă ticălosul de armaș îl va pândi prin oamenii săi? Sau dacă vreuna din slugi îl va vedea vorbind cu stăpâna? Fel de fel de întrebări frământau mintea lui Toro. Dar lucrurile nu mai puteau fi întârziate, pentru că nu se putea ști ce va mai unelti Jipa. Ar fi fost în stare să o ducă pe Ilinca din casa lui Nicoară și să o închidă în altă parte și atunci cu greu ar mai fi izbutit fierarul să-i ia urma. Poate ar fi devenit chiar cu neputință.

Deodată sări în picioare. O văzu pe jupâneasa plimbându-se singură prin curte. Privirile ei păreau a căuta pe cineva. Ieși în ușa grajdului cu furca în mână, prefăcându-se că strânge paiele murdare de la cai. Se uită cu coada ochiului în jurul său și nu văzu pe nimeni. Stăpâna se îndreptă spre el. Trecu pe lângă

Toro, care se ploconi cu căciula în mână și intră în grajd. Fierarul luă o furcă de paie curate și se întoarse. Lipită de perete și albă la fața, Ilinca îl aștepta.

— Stăpâna, nu-i vreme de pierdut, zise Toro repede. La miezul nopții cată de te furișează afară din casă. Te voi aștepta cu un cal bun lângă ultimul plop din grădină!

Ieși din grajd, cu furca încărcată cu paie umede.

— Și mai cată să scapi de slugi. Sunt iscoadele lui Jipa, îi șopti, în vreme ce Ilinca trecu din nou pe lângă ei.

Jupâneasa se mai plimbă o vreme, apoi intră în casă. Toro alese calul cel mai iute. Așteptau amândoi să se întunece mai repede.

La cină, Ilinca mănca foarte puțin. Florica, femeia care o slujea, fu de-a dreptul uimită când primi chiar din mâinile stăpânei un pahar cu vin roșu. Slujnica îl bău cu nesaț în sănătatea jupânesei, strânse masa și pregăti patul. De-abia isprăvi să-l facă și o cuprinse un somn ca niciodată. O văzu ca prin ceață pe jupâneasa dezbrăcându-se.

I se închideau ochii de somn. Se strădui din toate puterile să rămână trează. Prin aburul adormirii, o văzu pe stăpână zâmbind. Mai apucă să se îndrepte spre locul unde își avea culcușul. Adormi într-o clipă.

O noapte rece, cu cer de plumb, se lăsă peste cetate. Aproape de miezul nopții, ușa de la iatacul jupânesei scârțâi ușor. Ilinca, acoperită de blănuri, trecu pe lângă Florica, o privi o clipă, apoi ieși din casă, îndreptându-se spre grădină. Corbu, unul din dulăii din curte, hămăi ușor, dar văzându-și stăpâna, începu să se gudure, urmând-o. Ilincăi i se uscăse gura. O spaimă grozavă o stăpânea. Părea că drumul până la cel din urmă plop era fără de sfârșit. O clipă crezu că o urmărește cineva. Se opri întorcând capul. Nimeni. O ameteală o cuprinse. Porni mai departe, clătinându-se. Bezna o înghițea încet, ca pe o pradă greu de mistuit. Revăzu cu ochii minții pe Jipa și pe slugi, ca făcuți din ceară și se scutură înfiorată. „Mai repede, mai repede!” auzi ea un glas din adâncul ființei ei. I se păru că zărește printre copaci năluca răposatului ei tată și se opri cu mâna la gură, spre a-și stăpâni țipătul. De frică, parcă și pleoapele i se făcuseră grele. De s-ar fi putut, s-ar fi întors și ar fi luat-o la fugă înapoi, dar gândul că va vedea iar zâmbetul rău al lui Jipa o îndemnă să meargă mai departe.

Iuți pasul. Frigul începu să se întetească. Corbu dulăul se întoarse spre casă. Se mai uită odată la stăpână-sa, apoi își scutură blana, pornind agale. Lângă ultimul plop, o aștepta Toro. Ilinca simți o dulce căldură. Spaimele o părăsiră. O liniște vrăjită o cuprinse. Toro o luă în brațe fără să spună ceva și o urcă pe scara de frânghie meșterită de el. Trecură zidul. Acolo aștepta armăsarul pintenog cu nări tremurătoare. Porniră în goană. Copitele se auzeau înfundat, de parcă cineva ar fi bătut cu pumnul în măruntaiele pământului.

Ieșiră din cetate și ajunseră în câmp. Acolo armăsarul își întetea goana. O cotitură la stânga, apoi la dreapta. Alergau așa de mai bine de un ceas. Din trupul dobitocului ieșeau aburi. Toro își mână calul înspre pădurea ce se zărea.

— Mai avem puțin, jupâniță! îi spuse fierarul. Odată ajunși între ai noștri s-a isprăvit cu necazurile.

Ilinca suspină ca un copil. Zări în închipuirea sa pe Nour.

— Toro! Toro te cheamă, nu-i așa?

— Toro mă cheamă. Poruncă, stăpâna?

— Oare or fi văzut lipsa mea?

Toro râse ușor. Îl înveselea îngrijorarea tinerei jupâne și spaima ei de copil. Armăsarul alerga mai departe, începuse să sforăie. Obosise. Deodată calul se opri pe loc, cu urechile ciulite. De undeva se auziră urlete de fiară.

— Lupii! zise Toro, îndemnându-și calul cu pintenii. Dobitocul își îndoi fuga. Fierarul trase sabia, cumpănind-o. Armăsarul fugea ca năluca. Urletele se auzeau din ce în ce mai aproape. Toro întoarse capul, în urma lui alergau vreo patru lupi. Doi din ei o luară într-o parte, spre a tăia calea fugarilor, iar ceilalți doi veneau în urmă.

— Nu-i alt chip, jupâniță, decât să ucid dihăniile, zise fierarul și încercă să oprească animalul înnebunit de spaimă. Cele două fiare ieșiră înaintea armăsarului. Calul se ridică în două picioare. Toro sări cu Ilinca din șa. Unul din lupi se atârână dintr-o săritură de grumazul calului, sfâșindu-i beregata cu colții. Un lup fu dat peste cap de sabia lui Toro. Dihania rămase lungită pe pământul înghețat. Nici al doilea nu avu o soartă mai bună. Al treilea sări drept în pieptul fierarului. Acesta îl prinse cu amândouă mâinile de gât, sugrumându-l. Calul sforăia, lovind cu copitele în dreapta și în stânga. Ultimul lup o luă la goană. Jupâneasa tremura toată. Își auzi dinții clănțănind în gură. Apropiindu-se de cal,

Toro văzu cu amărăciune că dobitocul avea grumazul sfâșiat. Nu după mult timp, armăsarul se lăsă în genunchi, apoi căzu pe o parte. Zvâcni din picioare de câteva ori, după care rămase nemișcat. Din gât, sângele continua să-i curgă ca un șuvoi. Porniră pe jos.

— Toro, ne vor ucide ori lupii din pădure, ori cei ai lui Jipa, zise Ilinca, suflând greu.

— Nu mai e mult, jupâniță, răspunse Toro. Căuta să-i dea curaj, deși înțelese că stăpâna avea dreptate. Mai aveau de străbătut pădurea la marginea căreia ajunseseră, și numai după aceea ar fi dat de Velcea și oștenii lui.

Ilinca se împiedică și căzu. Era sfârșită de spaimă și de oboseală. Toro o ridică și o luă în brațe. Porni înainte, cu capul în piept. Trebuia să ajungă la Velcea cu orice preț. Fierarul înainta cu greu, gâfâind. Deodată îngheță. Auzi în spatele lui duruit de copite, înțelese că e pierdut. Se opri pe loc și o lăsă pe Ilinca din brațe.

— Toro, zise ea și glasul nu-i tremura de fel, iată că a venit judecata cea de pe urmă. Ne-au găsit! Ca oștean al soțului meu, împlinește-mi porunca; ucide-mă! Decât să fiu muiera lui Jipa, mai bine moartea!

— Jupâniță, eu treaba asta n-o pot face, răspunse Toro cu mâhnire. Pe Măria-Ta te vor duce înapoi și poate că soarta te va mai scoate din mâinile acelui ticălos, mântuindu-te. Iar mie nu-mi pasă de mă vor ucide!

— Nu-i voi lăsa să se atingă de tine, zise ea și obrajii i se aprinseră.

Toro zâmbi cu amărăciune. Vru să răspundă ceva, dar nu mai avu vreme. Se treziră împresurați de vreo zece-doisprezece slujitori. Barbu Hengheru sări de pe cal.

— Stăpână, am poruncă de la boierul Jipa să te aduc înapoi fără nicio smintire, zise el. Pe tâlharul ăsta, urmă el, arătând cu capul pe Toro, îl vom lega și îl vom duce dinaintea stăpânului, unde va da socoteală!

— Cum de cutezi, dulău fără de rușine, tu care ai mâncat pita tatălui meu atâta amar de vreme, să mă vinzi ca un nemernic? Îl înfruntă ea. Acestui om să i se dea drumul, să se ducă unde pofteste, dacă voiești să mă duci vie înapoi la cel ce te-a cumpărat ca pe o ludă ce ești!

— Așa sună porunca, stăpână, răspunse Hengheru fără să-i pese de cele spuse de Ilinca. Se întoarse către oșteni. Puneți mâna pe el și legați-l! adăugă el.

Toro se trase înapoi, învărtind sabia. Știa ce-l așteaptă de îl vor prinde viu.

— Primului care se apropie, îi vărs mâțele, zise el. Slujitorii descălecară, trăgând săbiile. O dimineată lăncedă începuse a se ivi. Copacii își loveau crăcile uscate, bătute de vânt.

— Ce mai așteptați? Faceți roată în jurul lui, porunci Hengheru.

Dar care se apropie, căzu cu pieptul străpuns. Oamenii înaintară cu grijă, căutând să-l împresoare pe aprigul însoțitor al Ilincăi. Toro dădea chiote năpraznice. Un alt slujitor se așternu pământului.

— Încălecați și prindeți-l cu arcanul, porunci Hengheru, care o ținea strâns pe Ilinca.

Slujitorii făcură întocmai. Toro se lupta ca un leu, dar călăreții îi tot scurtau calea, învărtind arcanele. Se întoarse și o luă la fugă spre pădure, când simți deodată lațul unuia încolăcindu-se în jurul gâtului. Se zbatu zadarnic. Arcanul îi tăia răsuflarea. Ilinca văzu cu groază cum îl legară ca pe o fiară sălbatecă, începând să-l lovească. Legat și târât de calul unuia dintre slujitori. Toro părea un mistreț uriaș, prins de viu.

— Lasă că îți va trece ție vitejia îndată ce vom ajunge la curte, zise Hengheru.

Se întoarseră. Toro simțea că se înăbușe. O mânie grozavă îl cuprinse împotriva lui însuși. Înțelese că greșise ca un copil. Firesc ar fi fost să-și vestească oamenii, ca împreună cu ei să pună la cale fuga stăpânei. Se gândi la Nour și fața i se roși de rușine.

— Iartă-mă, stăpână, mormăi el, pe când calul îl târa aproape de Ilinca, ce fusese urcată pe unul din caii slujitorilor răpuși de Toro.

Ea îl privi cu milă. Îl vedea plin de sânge și murdar de noroi, biciuit de nemernicii lui Jipa, iar el îi cerea iertare. Era sigură că Jipa îl va ucide și că ea nu va putea face nimic pentru a-l scăpa. Prin credința lui Toro, Ilinca simțea dragostea soțului ei, ocrotind-o.

În vremea asta, Velcea își rezezi câțiva călăreți spre cetate, să vadă de nu ar putea găsi ceva de-ale gurii. Începuse să se

simtă lipsa de hrană, acum că venise iarna aspră. Acei oameni ai lui Velcea auziră chiotele lui Toro și dădură pintoni cailor. Printre copaci, călăreții văzură totul, întoarseră caii și bătându-i cu latul săbiei, goniră înapoi la căpetenia lor, dându-i de știre despre tot ce văzuseră.

Fără a pierde vremea, Velcea își împărți oamenii. Un pâlci porni spre dreapta, altul spre stânga. Când Hengheru auzi goana cailor, înțelese că i se luase urma. Deodată, din stânga, îi tăie calea o ceată de oșteni, încercă să o cotească la dreapta, dar și acolo îi ieșiră alții înaintea. Într-o clipă mica ceată fu împresurată. Velcea sări și tăie frânghia cu care era legat Toro. Îl ridică în picioare. Văzându-i pe Velcea și pe Bornemisa, fierarul prinse a zâmbi mulțumit. Ilinca se dădu jos de pe cal și Velcea i se închină ca unei stăpâne ce era. Un pâlci de oșteni primi poruncă de la Velcea să o ducă pe jupâniță din acel loc, spre a nu vedea osânda ce o va primi Hengheru, care începuse să tremure. Velcea se apropie de el, de îndată ce Ilinca se îndepărtase bine, privindu-l cu ochii lui galbeni-verzui de râs. Pe Hengheru îl trecură fiorii.

— Dă-l pe mâna mea, Velceo! zise Bornemisa, apropiindu-se de cel prins, și de nu ți-o plăcea cum îl judec, să-mi razi mie barba.

— Ba să am iertare, părinte, sări Toro, mie mi se cuvine răfuiala cu acest ticălos!

Hengheru căzu în genunchi și bătându-se cu pumnii în piept, cerșea îndurare.

— Apăi, ia-ți-l, măi fierarele și fă ce vrei cu el, zise Velcea. Da' cu voi ce să fac, măi flăcăilor? Întrebă el pe slujitorii lui Jipa.

— Fă după cum ți-e voia, zise unul din ei, cu mustața tușinată, ce părea cel mai în vârstă. Noi am împlinit porunca ce ne-a fost dată.

Velcea păru că se gândește o clipă. Se uita de la unul la altul și nu știa ce să facă. Îi era ușor să-i spânzure, dar n-ar fi fost o treabă.

— Velceo, eu zic să le facem aici o sfeștanie și apoi să gonim pe diavol din ei, vorbi Bornemisa.

Velcea zâmbi. Știa el cum gonește popa pe diavol din cei prinși. Dar după o bătaie zdravănă aveau să scape cu viață.

În vremea asta, Toro îl dezbracă pe Hengheru în pielea goală. Argatul începu să se împotrivească. Plângea și își ținea mâinile dinainte.

— Ce faci, măi fierarule, cu el?! întrebă Velcea mirat, văzându-l pe Hengheru gol pușcă.

— Ia, nu vezi? L-au apucat căldurile și l-am despoiat să se răcorească!

— Iacă, mă, îi zise Toro lui Hengheru, eu nu-ți iau viața. Te las să te duci, așa gol, înapoi la stăpânu-tău și să te încălzească el la pieptul lui, lua-v-ar dracii și pe el și pe tine!

Zise și se mistui cu ceilalți în pădure, luându-i cu ei și pe slujitorii cărora li se luură săbiile.

Rămas singur, Hengheru, fără straie și fără cal. O porni în goană către cetate. Drumul era lung, iar crivățul șuiera năpraznic. Alerga să se încălzească, până când își auzi inima bătându-i ca un ciocan. Deodată încremeni. Vântul aducea urletul lupilor. O clipă vru să se întoarcă după toți ceilalți, chiar dacă aceia îl vor ucide. Întoarse capul, dar nu mai zări pe nimeni. O ceață lăptoasă umplea zarea. „Doamne, nu mă lăsa!” se ruga el. Sudoarea îi șiroia rece pe fruntea înghețată. Zări haita lupilor și se trase îndărăt. Veneau încet, amușinând, mișcându-și cozile stufoase. Apoi unul din ei porni în fugă înspre Hengheru. Ceilalți îl urmară.

Omul mai simți blana jilavă a animalului pe piele și ghiarele labelor de dindărăt, sfâșiindu-i coapsele. Când ceața prinse a se ridica, pe întinsul alb al câmpiei înghețate de iarnă, o ciotcă de lupi tot trăgeau și hărtăneau o mortăciune.

*

În ascunzătorile oștenilor lui Velcea, care hărțuiau neîncetat oastea lui Báthory, slăbind-o și înspăimântând-o, llinca găsi și alte femei, soții ale țăranilor, fugite odată cu bărbații lor. Oastea lui Báthory începuse să se teamă de acei călăreți care apăreau și dispăreau ca năluca. Principele, sfătuit ca de un duh rău de nobilul Imreffy, dădu un hrisov în care se spunea că pentru fiecare oștean al Măriei-Sale ce va fi omorât, vor fi spânzurați douăzeci de locuitori valahi.

Un timp nu se mai întâmplă nimic. Satele începură să fie din nou jefuite și oamenii batjocoriți și uciși. Dar iată că într-o zi, în vreme ce oștenii vrăjmași benchetuiau de zor într-unul din sate,

fără nicio grijă, iar căpetenia, un tânăr tare mândru și țăntoș, se lupta cu nevasta unui sătean, câțând să o doboare pe pat, se auziră niște chiuituri ascuțite. Până să-și vină în fire, până să pună mâna pe arme, vrăjmașii se treziră loviți fără milă și legați cobză. Căpetenia fu găsit numai în izmene, ascuns în cocina de porci a unei babe. Fu spânzurat cu capul în jos. Vreo trei „călăreți de-ai negurilor”, cum le spuneau oștenii lui Báthory oamenilor lui Velcea, trecură în goană pe lângă trupul spânzurat al căpeteniei, zvârlindu-și sulilele în trupul lui. Ceilalți prinși cerșeau mila, cu fața în țărână. Ochii lui Velcea se îngustară. În scurt timp, nu mai era în viață niciun dușman. Se sapă o groapă mare, adâncă. După ce fură îngropați toți cei care veniseră cu gândul de a jefui, un țăran trase câteva brazde și cu asta totul se isprăvi. Pâlcul vrăjmaș dispăru fără urme. Se crezu că oștenii s-au întors în țara lor, fugind cu căpetenie cu tot.

Radu Șerban Vodă, din Moldova, pe lângă darurile bogate trimise „prietenului său Hasan beglerbegul din Timișoara”, îl rugă să-și trimită oastea împotriva lui Báthory. Și cum turcii începură să dea foc și să prade, o mulțime de oșteni fugiră din tabăra prințului, grăbindu-se spre casă, spre a-și mântui căminele amenințate.

În vremea asta Jipa, turbat de mânie, dădu foc casei lui Nour și multă stricare făcu pe moșia căpitanului. De dorul Ilinței, se îmbăta aproape zilnic. Ajunsese prieten la cataramă cu Báthory, care era tot atât de dăruit plăcerilor ușoare ca și el. Batjocorea cu plăcere fecioare, îndemnat de vin, ucidea cu mâna lui, lovea oștenii ca un smintit, stârnind în jurul lui mari nemulțumiri. Intra la prinț când îi era voia, ajungând între timp și unealta credincioasă a acelui Imreffy. Făgăduia marea cu sarea celui ce i-o va aduce pe jupâneasa Ilinca, vie sau moartă. Parcă își pierduse mințile.

*

Spre sfârșitul iernii, Báthory, satul de chiolhane și necurătenii, părăsi Țara Românească din porunca turcilor, îndreptându-se înspre Brașov. Aripa dreaptă a oastei lui o comanda Gavril Bethlen, având pe lângă sine haiducii lui Ioan Elek, pedestrima și nobilimea fiind sub comanda căpitanului Baltazar Ördög.

Țara Românească rămase în urmă, să-și spele rănile și să-și șteargă lacrimile.

Lângă Báthory călărea Jipa. Trecură prin sate pe jumătate arse și pustii. Coiful de aur cu aripi al lui Báthory scliffea în bătaia soarelui. Jipa era împlătoșat și el. Oștenii sporovăiau între ei. Numai Bethlen era tăcut și cu urechea ciulită ca întotdeauna.

Din clipa când Velcea zări oștile vrăjmașe părăsind țara, dădu porunca de plecare. Ilinca și femeile, cu răniții, rămaseră pe loc.

Oastea lui Radu Vodă se așeză pe câmpia dintre Brașov și Sânpetru. Locul nu era neted, ci presărat cu movile și brăzdat de șanțuri cu mocirle. Acolo îl așteptă Radu Șerban pe Báthory. Părăsise Moldova în ascuns cu oastea sa și prin iscoade aflase drumul principelui.

La vederea muntenilor, prințul de-abia avu vreme să-și așeze oastea. Îl zări pe Radu Șerban la centru, cu panașul alb la coif, cum sta neclintit ca o stâncă. Inima i se strânse.

Aripa dreaptă a oastei române era sub comanda încercatului Slăvuia. Radu Șerban întoarse capul. Îl văzu pe Slăvuia stând drept ca lumânarea în șa. Slăvuia înclină capul. Goarneau prinseră a suna. Erau orele trei după amiază.

Pedestrimea lui Radu vodă înclină sulile. Lovi aripa dreaptă a vrăjmașului, unde stăteau secuii. Aceștia îi respinseră pe români. Pedestrimea română o luă la fugă, târând și pe Radu Șerban după ea. Trufașul Báthory era plin de bucurie. Frumos ca un zeu războinic, trase sabia, repezindu-se înainte, urmat de Jipa. Vroia capul voievodului valah. Călărimea îl urmă, într-un iureș nebun.

Dar atunci, de după moara de hârtie, apărură vreo două mii de călăreți. Înaintea lor alerga Nour, care izbi ca un trăznet oastea lui Báthory, rămasă cu aripile descoperite. De-abia atunci, Radu Șerban se întoarse cu ai lui. Slăvuia se plecă pe gâtul calului, învârtind spada lucioasă. Aripa dreaptă de sub comanda lui Dragotă tăie calea celor ce încercau să fugă.

Deodată Jipa se trezi față în față cu Nour. Trase de dârlogi, spre a face față căpitanului, care îl privea drept în ochi. Velcea sări în ajutorul lui Nour, dar acesta îi făcu semn cu sabia să-l lase. Săbiile se încrucișară. Caii sforăiau, ridicându-se în două picioare. Jipa se plecă pe gâtul calului, repezindu-se cu sabia înspre pieptul lui Nour. Acesta feri lovitura, răsucindu-se într-o parte. În aceeași clipă lovi cu sabia mâna înarmată a lui Jipa. Cu un strigăt, Jipa lăsă sabia din mână. Prinse să întoarcă armăsarul și să fugă. Nour se luă după el, hotărât să nu-l mai scape. Cu

ochii măriți de spaimă, Jipa alerga, sărind cu calul peste șanțuri, bătând cu pumnii gâtul dobitocului. Poate că ar fi izbutit să scape și de astă dată, dacă animalul nu s-ar fi împiedicat și nu și-ar fi trântit stăpânul. Nour îl ajunse și descălecă. Luă sabia din mâna unui oștean ucis și i-o aruncă lui Jipa, fără să-i spună niciun cuvânt. Armașul o prinse din zbor. O durere ascuțită îi străbătu brațul. O clipă se gândi să ceară îndurarea căpitanului, zicând că e rănit, dar văzând ochii aceluia, înțelese că orice rugămintă ar fi de prisos. Se pregăti de luptă. Fața i se luminea când văzu pe un oștean de al lui Báthory furișându-se tiptil, cu sulita pregătită să-l străpungă pe Nour. Dar în cârca oșteanului sări Bornemisa, doborându-l la pământ. Apoi popa luă ghioaga și alergă mai departe, văzându-l pe Toro încolțit de câțiva călăreți dușmani. Jipa pierdu orice nădejde. Se încleștară iar, dar săbiile nu mai le fură de niciun folos. Se rostogoliră în șanțul mocirlos. Jipa încercă să se ridice, dar picioarele îi alunecară și căzu pe spate, în mocirlă, cu Nour peste el. Încercă să tragă cu mâna stângă cuțitul de la cingătoare. Căpitanul văzu mișcarea și prinzându-i mâna, i-o răsuci, încât Jipa își mușcă buzele de durere. Niciunul nu scotea o vorbă. Era o luptă surdă, cumplită, unde mila nu mai avea ce căuta. Armașul gâfâia, cu ochii în ochii lui Nour.

Hotărât să sfârșească, Nour îl prinse de gât, cufundându-i capul în mocirlă. După puțin timp, trupul armașului deveni moale ca o cârpă. Căpitanul se ridică cu un simțământ amar. Mai aruncă o privire înspre Jipa și îi văzu trupul înghițit de mlaștină. Doar mâna dreaptă, cu palma deschisă, îi mai rămăsese afară.

Velcea, în acest timp, lovea vrăjmașii din goana calului. Oștenii lui Báthory începură a fugi, hăituiți. Dar Toro alerga după ei, alături de popă, ca o vijelie. Nimeni nu le mai stătea în cale.

Báthory își aruncă într-un șanț coiful de aur, strecurându-se printre morți și printre răniți. Se auzeau strigătele celor din oastea lui. Zări chipul înspăimântător al lui Toro, privindu-l ca pe o gânghanie. Văzându-l palid, fără coif, Toro trecu mai departe, fără a-l lua în seamă, fără a-l recunoaște. Prințul găsi un cal pe câmpul de luptă și gonind pe căi ascunse, ajunse la Sibiu.

Bătălia era pe sfârșite. Căzu și Imreffy, sfetnicul-duh rău al prințului, călcat în picioare de caii urmăritorilor, încât leșul său fu găsit abia după o lună de zile. Corpul nobilului Baltazar Ördög

fu tăiat de coasa unui țăran oștean de al lui Radu Basarab. Ioan Elek fu și el descăpățânat de sabia lui Velcea.

Dar în această bătălie își pierdu viața și căpitanul Gheorghe Raț. Trecuse de partea lui Báthory, nu spre a-și înșela domnul, dar fiindcă principele plătea mai bine. Înainte de a-i da lovitura de moarte, Slăvuia îi strigă în obraz: „Raț, nu se face negustorie cu neamurile și nici cu pământul Țării!”

Capul lui Raț fu ținut deasupra porții unei mănăstiri. Datorită oboselii oștenilor săi, Radu vodă nu se puse pe urmele oastei lui Báthory. Căzuseră dintre vrăjmași peste zece mii de oameni. Ciudat e faptul că lupta s-a dat cam în același loc unde fusese înfrânt cu ani în urmă, Moise Székely...

... Pentru a doua oară Ardealul își aștepta mântuitorul și pentru a doua oară Radu Șerban Basarab șovăia. Teama că împărăția îl va părăsi sau îl va ucide ca pe Mihai Vodă, de îndată ce va intra în Ardeal, îl opri. Și apoi soseau vești rele din Țară. Turcii se pregăteau să năvălească în Țara Românească. Ceru ajutor împăratului, ca aliat și supus acestuia, dar Rudolf, sfătuit de nobili și de Basta, se temea de voievodul român. Îi făgădui că îi va trimite trupe, fără a-i trimite nimic.

Singur, încolțit din toate părțile, sprijinindu-se doar pe țăranii săi, Radu vodă fu lovit pe neașteptate de Báthory, ce venea să se răzbune, cu o mare mulțime de oaste, în primăvara târzie a anului 1611.

Românii se așezară în fața vrăjmașului. Obosiți și puțini la număr, vreo câteva mii de oameni săltară armele. Vodă alergă pe dinaintea lor, privindu-i cu dragostea lacrimii ce izvora din inimă și nu din ochi. Văzu fețele acelea cuminți de țărani, cu ochi mari și catifelați ca ai căprioarelor, cu buzele crăpate și uscate, cu pletele ce le cădeau pe umeri, strânși într-o încordare nemaipomenită. Dragotă și Bărcan, Slăvuia și Nour și ceilalți încetară parcă de a mai fi oameni. Păreau mai degrabă stânci prăvălite în fața vrăjmașului.

Pentru ultima oară, Basarab își mână oastea în luptă. Purta peste platoșă o manta albă, prinsă cu agrafă de aur la gât. Îl zări pe Slăvuia în treacăt și-i zâmbi. Bătrânul oștean era îmbrăcat în fier de sus până jos. Pe Nour îl privi în ochi ca pe un copil și văzu în ochii căpitanului dragoste și mâhnire. Se sfii să-l întrebe ceva.

Dragotă cel nu prea mintos se uita în ochii domnului său cu credința câinelui. Numai Bărcan sta mut.

Norii prinseră să alerge deasupra câmpiei, când luând chip de balauri, când de cai uriași, până se strânsesă, de se făcu totul plumb și tăcere.

Trâmbițașii lui Slăvuia îl treziră pe domn din visare. Cu chiote puternice, românii se năpustiră înainte. Radu Șerban se înțepeni bine în șa. Ridică brațul înarmat cu sabia cea lungă și dreaptă, apoi îl lăsă în jos. Izbi puternic pe vrăjmaș. Slăvuia și Dragotă loviră în același timp laturile. Oștenii lui Báthory, odihniți, ținură piept loviturii românilor. Archebuzierii vrăjmași împuținau rândurile oastei lui Radu vodă.

În plină năvală se prăvăli de pe cal cruntul Velcea, cel cu ochii de pisică sălbatecă, cu pieptul strivit de suliță. Îl văzu pe Toro repezindu-se înspre el și se bucură. Vru să spună ceva, dar moartea îi cosi dorința.

Lupta ajunse tot mai strânsă. În locul celor căzuți, din rândurile vrăjmașilor răsăreau mereu alți luptători. Toro lovea cu toporul, sfărâmând platoșe și coifuri. Un sulițaș vrăjmaș, din goana calului îi înfipse sulița între spete. Toro simți cum îi fuge pământul de sub picioare. Ridică ochii spre cer și îl văzu rotindu-se nebunește. Căzu într-o parte, obosit de moarte. Bornemisa, popa, îl ridică puțin de la pământ și își lipi obrazul ud de sudoare de chipul lui. Fierarul sufla greu, cu ochii în ochii popii.

— Părinte, îngână Toro, ajută să... Se opri copleșit de marea oboseală a sfârșitului. Vru să mai spună ceva, dar băgă de seamă că popa lăcrăma.

Bătălia se făcea tot mai grea. Și oștenii lui Báthory și cei ai lui Radu Șerban de-abia mai luptau. Deodată Dragotă întinse sabia, urlând. Caii oștenilor săi săreau peste leșuri și peste răniți. O clipă Báthory înlemni. Din stânga apărură niște călăreți ce se repezeau înainte. O ceață lăptoasă începu să se lege deasupra pământului. „Ajutorul împăratului”, gândi Radu vodă și îi veni să cânte de bucurie. Dar n-a fost așa. Călăreții spărgeau rândurile decimate ale românilor. Erau ultimii oșteni ai lui Báthory.

Bornemisa scui pă și apucă sabia. Căzu și el cu pieptul străpuns de suliță. „Nu-i nimic, își spunea el, să-mi razi mie barba!...” Se prăbuși pe spate, cuprins de marele somn.

... Bătălia se sfârși. Báthory trecu mai departe.

Împărăția, cu părere de rău, nu se amestecase. Dacă voievodul valah ar fi stăpânit Ardealul numai pentru el?...

*

Peste câmpul de luptă, ceața încă nu se ridicase. Slăvuia se clătina, sprijinindu-se în sabie. Crunt îi zuruiau zalele pline de sânge și noroi. Cu capul gol, cu ochii răătăciți, umbla printre morți, căutând ceva, sau pe cineva. Se opri în loc.

— Unde ești, doamne al meu? strigă el cu ultimele puteri. Nu-i răspunse nimeni. Calcă peste piepturi sparte, fără să audă gemetele și strigătele de durere. Unde ești, doamne al meu? bolborosea el întruna. Prin ceață îl zări pe Radu Șerban Basarab. Sta neclintit, cu brațele lăsate în jos.

— Măria-Ta, avut-am vântul în față, își ceru iertare Slăvuia.

Buzele groase ale voievodului se mișcă într-un zâmbet amar.

— Întotdeauna neamul ăsta avut-a vântul în față, bătrâne, zise și ochii se feriră să-l privească pe Slăvuia.

— Am făcut tot ce s-a putut face, Măria-Ta. Împărăția... Ea... s-a temut, doamne!... apucă să mai spună el și deodată se năru cu zgomot de fiare izbite.

Basarab se lăsă într-un genunchi, la căpătâiul vechiului său prieten.

— Măria-Ta, nu se cade să îngenunchezi dinaintea supusului tău, îl mustră Slăvuia cu blândețe, în vreme ce din ochi îi șiroiau lacrimile. Basarab îl strânse la piept, ținându-l ca pe un prunc, în vreme ce Slăvuia sufla greu, cu abur de moarte. Capul i se odihnea pe brațul voievodului.

— O să zică mulți că Basarab și ai lui au fugit din fața vrăjmașului... Iartă-ne, Măria-Ta, de am greșit dinaintea ta!... Vorbea împleticit, de parcă o mână dușmană îl înșfăcase de grumaz. Vru să se ridice, dar puterile îl lăsară.

— Care ți-e vrerea, bătrâne? întrebă vodă și vocea îi tremura în piept.

— Să-mi închizi ochii, Măria-Ta! șopti Slăvuia... Și să te întorci când se va ridica ceața.

Încercă să mai spună ceva, dar dorința se schimbă într-un oftat lung ca un vaiet. În sticlirea ochilor morți, Basarab zări zborul unei păsări cu fâlfâiri încete din aripi, un petic de cer noros și se văzu pe sine, mărunț cât o gânganie. Întinse

arătătorul și degetul mijlociu, ușor, ca o mângâiere, făcând să se coboare pleoapele peste ochii rămași deschiși, ochii în care pentru întâia dată i se păruse că se vede pe sine.

Se ridică, privind în jurul lui. Cei căzuți zăceau cum îi prinsese moartea pe fiecare. Părea un câmp nesfârșit, peste care fuseseră zvârlite niște jucării sfărâmate într-un joc nebun. Pe un vârf de tufiș o vrabie își hrănea puii, liniștită.

Îi trecură prin minte bătăliile pe care le câștigase și pe care nu le dorise niciodată. Nici pe aceasta din urmă nu o dorise, dar o socotise drept îndemnul celui ce pierise pe câmpia Turdei, îndemn primit nu doar ca o poruncă, ci și din inima lui de vechi oștean, ce nu se încumeta să treacă peste voia voievodului său, cu ale cărui gânduri se înfrățise.

Porni încet, ca cineva care nu mai avea pentru ce se mai grăbi. Ceața îl înghiți treptat. Mantia albă se mai zărea fâlfâind, asemeni tremurătoarelor aripi ale luminii întoarse capul, cu dorința aproape bolnăvicioasă de a-l zări pe Nour. Își aminti că îl văzuse răsturnându-se de pe cal.

— De se va risipi ceața, mă voi întoarce, chiar de voi avea vântul în față, murmură vodă, vorbind singur, cu glas tare, după cum îi era obiceiul.

Ridică privirea. Soarele răzbise prin ceață.

Erau ultimele zile ale lui mai 1611.

— ... Iar de nu va mai voi ursita mea și se va opri acolo unde îi va fi dat să se oprească, acei ce vor veni după mine să încheie ceea ce am gândit a începe eu!...

SFÂRȘIT